

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΕΥΧΟΣ 4
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ
1935

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ

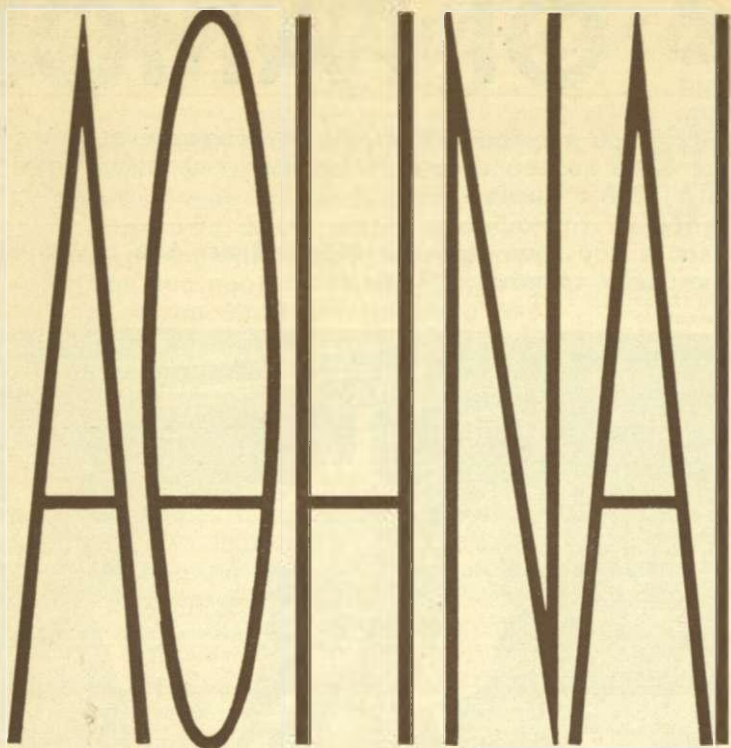
ΑΘΗΝΑΙ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

N.K.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ»

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ

"ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ" ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ·ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΘΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἀθήναι τῆ 26 Δεκεμβρίου 1934

Φίλε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὸ παρ' ὑμῶν ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «Ἀθήναι», τοῦ ὁποίου ἡ ὠραία εἰς ἐμφάνισιν καὶ λίαν ἐπιμεμελημένη κατὰ τὸ περιεχόμενον ἔκδοσις συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς τοῦ τόπου ζωῆς, εὐχομαι ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει πᾶσαν περαιτέρω πρόοδον, ὅπως τελειότερον ἐκπληρώσῃ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, καὶ εἰς τοὺς ἀναγνώστας του ἐπίσης πᾶσαν εὐτυχίαν ὡς καὶ πρὸς ὑμᾶς.

4

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1935

Μετὰ φιλικῶν αἰσθημάτων

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΟΙ ΓΑΜΟΙ

Όταν η θύελλα του 1922 έσκόρπισε στα μεγάλα κέντρα της Εύρωπης τους θησαυρούς των ελληνικών παλατιών, ζήτημα είναι αν ήξεραν οι Έλληνες την ύπαρξί της. Παιδοδουλά ακόμη, έπηρε μαζί με τους μεγάλους τόν δρόμο της έξορίας και αν την ημέρα της τραγικής φυγής τα βουρκωμένα από το θρήνο ελληνικά μάτια την είδαν κάπου σ' ένα άμαξι μαζί με άλλα λουλούδια των ελληνικών παλατιών, κανείς δεν θα έλεγε: «αυτή είναι η Μαρίνα». Έρωτησαν: «Ποιοί είναι σ' αυτό τ' άμαξι;»

Κι' άπάντησαν: «Πριγκηποπούλες». Και είπαν δλοι: Τα καύμένα τα παιδιά... Ήταν μαζί με «τά καύμένα τα παιδιά», το μικρό λουλούδι που τόσο πρόωρα ξεριζώθηκε από τον κήπο των βασιλικών άνακτόρων της Αθήνας... Ήταν μαζί με «τά καύμένα τα παιδιά» ή Μαρίνα...

Κάποια μέρα, ή έφημερίδες έγραψαν: «Ανηγγέθησαν επίσημως οί άρραβώνες της πριγκηπίσσης Μαρίνας, κόρης του πρίγκηπος της Ελλάδος Νικολάου και του υιού του βασιλέως της Αγγλίας πρίγκηπος Γεωργίου. Ο βασιλεύς έδωσε την συγκατάθεσί του». Και το όνομα

ως Πριγκηπίσσης Μαρίνας

Μαρίνα έμπηκε στην ψυχή κάθε Έλληνας. Δεν ήταν πιά ή παιδοδουλά που χανόταν ως όνομα και ως χωριστή ύπαρξι μέσα στις άλλες μικρές υπάρξεις του ελληνικού παλατιού. Ήταν ή δμορφη Πριγκηπίσσα που έστελνε στην Ελλάδα το πρώτο χαρούμενο μήνυμα ύστερ' από δώδεκα χρόνια θλίψεων. Ήταν ο πρώτος ήλιος και το πρώτο φως ύστερ' από έναν άτέλειωτο μαύρο χειμώνα. Ηλιος και φως, έπλημμύρισαν τις ελληνικές καρδιές κι' έθέρμαναν τις ελληνικές ελπίδες...

Τις τελευταίες ημέρες του περασμένου Νοεμβρίου, δυο λαοί ένωμένοι στην ίδια χαρά, συνώδευσαν νυφοδουλά πιά την Μαρίνα στο βωμό του Γάμου. Ο ένας, την είχε κοντά του, την άγκάλιαζε, την άποθέωνε, την έρρανε με άνθη, της μιλούσε, την άκουγε. Ο άλλος, μακριά της έδω κάτω, ήταν ως τόσο κοντά της με την σκέψι του και με την ψυχή του. Και έρρανε κι' αυτός το δρόμο της με τα λουλούδια της αγάπης του, με τα ροδοπέταλα της άφοσιώσεώς του, και ύψώθηκε έως τον θρόνο της εύτυχίας της για να καταθέση στα πόδια του τις εύχές του.

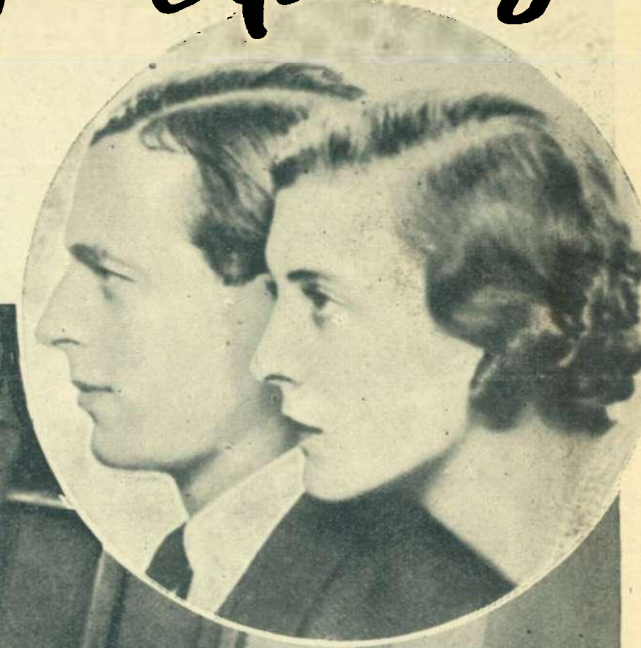
Άς είναι εύτυχισμένη ή πριγκηπίσσα Μαρίνα, ή δμορφη παιδοδουλά της Αθήνας. Κι' άς είναι ή αιώνια χαρά της, το φως που θ' ξεσχίζη τα σκοτάδια και τις λύπες της έξορίας, το φως που θα φωτίση τον δρόμο του έρχομού...

ΣΠΥΡΟΣ Α. ΜΕΤΑΞΑΣ

Άριστερά, εις το άκρον: ή άφεις της γαμηλίου πομπής εις το παρεκκλήσιον του Ουεστμίνστερ. Άνω: ή πριγκηπίσσα Μαρίνα έξερχομένη της άμψεης. Κάτω, εις το μέσον των δυο σελίδων: ή τελετή του γάμου κατά το όρθόδοξον δόγμα εις την ελληνικήν έκκλησίαν.

Δεξιά, άνω: οί δυο νέονυμοί. Εις το άκρον: ή τελετή του γάμου εις το παρεκκλήσιον του Ουεστμίνστερ.

ΑΠΟ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ τῆς Πριγκίπισσῆς Μαρίας

Ἐνα οἰκογενειακὸ γκρούπ.—Ἡ πριγκίπισσα Μαρία στὰ γόνατα τῆς μητέρας τῆς.

Δυόμιση χρονῶ σκεπτικῆ.
(Μιά χαρακτηριστικὴ στάσις τῆς).

Κόρη καὶ πατέρας.

Παίζοντάς στὴν ἀμμουδιά
στὶς Κάννες.

Ἡ πριγκίπισσα Μαρία ὀδηγεῖται ἀπὸ τὴν πριγκίπισσαν Βικτωρίαν.

Λίγο πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο—ἕνα χαριτωμένον καὶ εὐτυχισμένον κοριτσάκι.

Μὲ τὶς δύο μεγαλύτερες ἀδελφές τῆς καὶ μὲ τὴν ἀγγλίδα γκουβερνάντα τῆς.

Ἡ πριγκίπισσα κοζάρεϊ.

Πορτραῖτο μαθητείας.

Φιάνοντάς ἕνα παλάτι ἀπὸ ἄμμο.

Τρεῖς σὲ μιὰ καρτέλα. Ἡ Μαρία εἶναι βρέφος ἀκόμα.

Σὲ ταξίδι.—Ἡ Μαρία μὲ τὴ μάνα τῆς.

Στὶς διακοπές μὲ τὶς δύο ἀδελφές τῆς στὸ Βογγορ.

Στὴν ἀερογαλιὰ, χαμογελαστὸν πατέρα τῆς.

ΑΠΟ ΤΑ "ΚΟΥΤΣΟΥΝΙΑ" ΤΟΥ

«—'Ο Δάφνος άρχινισε νά βγάη τά κουτσούνια!»
 Ήταν ή μεγάλη είδηση: Πλησίαζε ή Πρωτοχρο-
 νιά. Γιατί κουτσούνες τόν καιρό έκείνο λέγαμε κεί-
 πέρα τις κουκλες, και κουτσούνια όλα τάλλα άγιο-
 βασιλιάτικα παιχνίδια γενικά. Τό μαγαζί πάλι τοῦ
 Δάφνου ήταν τό μεγαλύτερο, τό πλουσιώτερο, τό
 άριστοκρατικώτερο τής χώρας. Είχε τά καλύτερα
 κουτσούνια άπ' όλα τάλλα μαγαζιά. Και πρώτο αυτό
 άρχινοῦσε νά τά βγάξη στις μύστρος και σιγά-σιγά
 στά ράφια του.

Τό θυμάμαι: 'Από τή στιγμή πού κάποιος μού
 έδινε τή μεγάλη είδηση, — κανέναν συμμαθητή συ-
 νήθως, — άρχινοῦσα κι' εγώ νά περνῶ από τοῦ Δά-
 φνου δέκα φορές τήν ήμέρα. Ξεπίτηδες διάλεγα τό
 μεγάλο δρόμο, τήν Πλατεία Ρούγα, γιά νά πηγαίνω
 στό σχολειό και νά σχολάζω. Με κάθε πρόφαση,
 με κάθε εύκαιρία, βρισκόμουν εκεί μπροστά στις μαγι-
 κές μύστρος με τά πελώρια κρουστάλλια. Και χάξευα
 ώρες. 'Επειτα και στό παράθυρο τής διπλανής άποθή-
 κης, όπου οί υπάλληλοι τοῦ μαγαζιοῦ, — ένας προπάντων,
 ψηλός, άδύνατος και χλωμός, με μαῦρο μουστακάκι, πού
 πέθανε φθισικός, — ετοίμαζαν τά κουτσούνια γιά τις μύ-
 στρος ή τά ράφια. 'Ετσι τά παρακολουθοῦσα από τή
 στιγμή πού έβγαίναν από τις κάσες, από τις καλαμιές,
 από τά στρατσόχαρτα, ως τή στιγμή — συχνά τώβλεπα
 κι' αυτό — πού κάποιος τάγόραζε γιά κανένα εύτυχι-
 σμένο παιδί...

'Εγώ δέν ήμουν τόσο και τώξερα... 'Ο πατέρας μου,
 ό θεός μου κι' ένας πατρικός φίλος, υποχρεωμένος, — οί
 μόνοι πού μού έκαναν μποναμά, — δέν ήταν οὔτε Κου-
 μοῦτοι, οὔτε Ρώμηδες οὔτε Λούντζηδες. Και μόνο τέτοιοι
 μπορούσαν νά ψωνίζουν τάγιοβασιλιάτικα τών παιδιών
 τους από τοῦ Δάφνου. 'Ακριβά «κουτσούνια», πολυτελέ-
 στατα και κομψότατα, πού έρχόνταν ίσια άπ' τό Παρίσι.
 Παγώνια με φτερά άληθινά, πού κουρδίζονταν και σφύ-
 ριζαν κι' άνοιγαν τήν ούρά τους οά χρυσοπράσινη βεν-
 τάγια. Κάτι άλογάκια κάτασπρα με ρόδες, με ούρες τρί-
 χινες, με σέλλες πέτινες, με σκάλες μεταλλινες και με
 χερούλια σταυτιά, νά τά καθαλικεύης, νά τά γυρίζης και
 νά τρέχουν, άίντε-ντέ!.. Κουκλες μεγάλες σαν παιδιά,
 ντυμένες στο μετάξι, πού τις πατοῦσες στο στήθος κι' έ-
 λεγαν «μαμά!» Και σπιτάκια τής κούκλας, και σαλόνια,
 και κρεβατοκάμαρες, και τραπεζάριες και κουζίνες, — άχ,
 έκείνες οί κουζινίτσες, ως και τσιμπίδες γιά τή φωτιά εί-
 χαν!.. Και βιολάκια, και πανάκια, και σάλπιγγες με κλει-
 διά, και στρατοί όλόκληροι με ίππικό και με κανόνια...

'Ω, τώξερα πώς αυτά δέν ήταν γιά μένα. Οὔτε νά
 όνειροπολήσω δέν τολμοῦσα, οὔτε νάγαπήσω πολὺ κα-
 νέν' άπ' αυτά τά παιχνίδια τών εύτυχημένων. 'Α, μπά!
 νά τά βλέπω μόνο μού έφτανε. 'Ο πατέρας μου, ό θεός
 μου κι' ό πατρικός φίλος θά ψωνίζαν και γιά μένα, από
 μαγαζιά παρακατινά, τίποτα ψεύτικα παιχνίδια Ιταλιά-
 νικα ή άκομψα και πρόστυχα τής Νυρεμβέργης. Δέν
 ήθελα τίποτ' άλλο. Τά παριζιάνικα πού έφερνε ό Δά-
 φνος, ήταν μόνο γιά τά παλατάκια τών άφεντάδων.

Κι' όμως!
 Μιά χρονιά χωρίς κι' εγώ νά καταλάβω πώς, τήν
 έπαθα: έρωτεύθηκα στό γερά ένα κουτσούνι τοῦ Δά-
 φνου! Ήταν ένας Καραγκιόζης, Παριζιάνος όμως,
 φαντασθητε. Φοροῦσε όλομέταξη στολή, κόκκινη κι' ά-
 σπρη, λουρίδες-λουρίδες. Παντοῦ είχε κουδουνάκια
 χρυσά. Στά χέρια του κρατοῦσε δύο τούμπανα, χρυσά
 τό ίδιο. Κι' άμα τοῦ έσφιγγες λιγάκι τήν κοιλιά, — ώ
 Θεέ μου! ζωντάνευε: Και χοροπηδοῦσε, και χτυποῦσε
 τά τούμπανά του και — τί άλλο έκανε νομίζετε; — γε-
 λοῦσε! μάλιστα! γελοῦσε σαν κοκκινομάγουλο παιδί
 άληθινό!

Μά δέν άστειεύουμαι καθόλου. 'Ο Καραγκιόζης
 έκείνος, πού τό πρόσωπό του ήταν, φαίνεται, κομμα-
 τιαστό σαν τή στολή του, μισόκλεινε τά μάτια του,
 άνοιγε τά χείλη του, έδειχνε τά δόντια του, ζάρωνε τά
 φουσκωμένα μάγουλά του, — έγελοῦσε!

'Ε, λοιπόν, αυτό τό γέλιο με τρέλλανε. Ήταν κάτι

Δ
Α
Φ
Ν
Ο
Υ

πού ποτέ μου δέν τό είχα ιδῆ σέ κουτσούνι και πού δέν
 θά τό φανταζόμουν ποτέ. Μ' άρεσε πολὺ. Γιά πρώτη φορά
 στη ζωή μου είπα: «Θέλω αυτόν τόν Καραγκιόζη!» Και
 με τήν ώραία πεποίθηση τών έρωτευμένων, πού πιστεύουν
 επιτέλους και στο θαῦμα, έπρόσθεσα: «Θά τόν άποκτήσω!»
 Μά πώς;

«Όσο κόρτε κι' αν τοῦ έκανα, — και μπο-
 ρείτε νά φαντασθητε πόσο χάξευα τώρα
 μπροστά στοῦ Δάφνου, — ό Καραγκιό-
 ζης δέν θά έφευγε ποτέ από τό ράφι
 του ναρθῆ στην άγκυλιά μου. Γιά νά
 τόν άπορήσω, έπρεπε νά μού τόν
 αγοράση ή ό πατέρας μου ή ό θεός
 μου ή ό πατρικός φίλος, ό υπο-
 χρεωμένος.

'Ω, β'βαια! σ' έναν από τους
 τρεις έπρεπε νά τό πῶ, έναν
 από τους τρεις έπρεπε νά πα-
 ρακαλέσω. Μά ποιόν;..

'Αν και παιδί άκόμα, ήξε-
 ρα πώς ό πιο πλούσιος ή-
 ταν ό φίλος μου. 'Επει-
 τα ό θεός μου, πού ήταν
 άνύπαντρος, και τελευ-
 ταίος ό καύμένος ό
 πατέρας μου, με μιá
 τσοῦρμαπαιδιά. Εὐ-
 κολώτερα λοιπόν
 θά μού αγορά-
 ζε τό ακριβό
 κουτσούνι ό
 πρώτος.

Μά έλα
 πάλι
 πού αϊ-
 θθανό-
 μου ο υ ν
 πώς ό
 πατέρας
 μου μ' ά-
 γαποῦσε
 περισσότε-
 ρο κι' από
 τους τρεις!
 Μόνο σ' αυ-
 τόν θά τολ-
 μοῦσα, θά ξε-
 θάρρεια νά έ-
 ξομολογηθῶ. Κι'
 αν και παιδί, ήξε-
 ρα, καταλάβαινα,
 πώς μόνο ή άγάπη
 του μπορούσε νά κάμη
 τό θαῦμα.

'Επειτα, δέν πίστευα νά
 ήταν και τόσο πολὺ ακρι-
 βός ό Καραγκιόζης έκείνος,
 πού νά μήν μπορεῖ ό πατέρας
 μου νά τόν αγοράση! Τι διάβολο!
 οὔτε άλογο με ρόδες θά τοῦ γύρευα
 οὔτε παγώνι. 'Ενα Καραγκιόζη μόνο,
 όχι πιό μεγάλο από μιá συνειθισμένη κού-
 κλα. Και θυμώμουν πώς ό πατέρας μου, μιá
 χρονιά, μού είχε αγοράσει ένα προβατάκι πολὺ
 μεγαλύτερο...

Τελοσπάντων, νά μήν τά πολυλογῶ, μιá μέρα φα-
 νέρωσα στον πατέρα μου τόν έρωτά μου.

Συγκινήθηκε ό φτωχός, — θά τóρκιζόμουν πώς συγκι-
 νήθηκε. Γιατί ήταν κι' ή πρώτη φορά, πού μάκουγε νά
 τοῦ γυρεύω, σαν παιδί, κάτι άλλο από τετράδιο ή βιβλίο.
 'Ως τόσο έφερε τις άντιρρήσεις του:

— Μά, παιδί μου, ... στοῦ Δάφνου εἶπες;.. Θάνε
 ακριβό, πολὺ ακριβό...

— Δέν τό πιστεύω... εἶνε μικρό...

— Χμ! δέν έχει νά κάνη...

— 'Ας πᾶμε νά ιδοῦμε... Κι' αν δέν εἶνε πάρα πολὺ
 ακριβό... ξ;

Αὐτό ήθελε κι' ό πατέρας μου. Νά πᾶμε νά ιδοῦμε.
 Με τήν έλπίδα πώς θά μπορούσε νά μ' εύχαριστήση.

Και τήν παραμονή τἀπόγεμα, ό πατέρας μου κι' εγώ
 σχίσαμε τόν κόσμο τής Πλατείας Ρούγας, δέν σταματή-
 σαμε άλλοῦ πουθενά και μπήκαμε στοῦ Δάφνου.

'Αχ, τί παλμός κι' ό δικός μου έκείνη τήν ώρα!..

Μας υποδέχτηκε ό χλωμός υπάλληλος με τό μαῦρο
 μουστακάκι, πού πέθανε φθισικός:

— Τι άγαπᾶ ό κύριος;

— Χμ, εγώ τίποτα! τοῦ άποκρίθηκε ό πατέρας μου
 χαμογελώντας. 'Ο μικρός άγαπᾶ κάποιο Καραγκιόζη.

— 'Εκείνον εκεί! φώναξα εγώ, χαρούμενος πού τόν
 έβλεπ' άκόμα στη θέση του.

Γιά φαντασθητε νά μού τόν είχαν πάρει!..

'Οχι και με πολὺ μεγάλη προθυμία, — γι'ατί άραγε; —
 ό υπάλληλος κατέβασε τόν Καραγκιόζη κι' άρχισε νά τόν
 παίξει γιά νά τόν ιδοῦμε.

Μά γιά μένα ήταν περιττό. Τόν είχα ιδῆ τόσες φο-
 ρές νά χτυπᾶ τά τούμπανα του γελώντας.

Κι' ό πατέρας μου δέν έπέμενε νά τόν παραεξετάση.
 Ρουχο ήταν ή καπέλλο; Παιχνίδι γιά σπάσιμο. Οὔτε τόν
 έπιασε καν στα χέρια του. Μόνο εἶπε:

— Καλός εἶνε... Και πόσο κοστίζει!

'Ο υπάλληλος έμόρφωσε τώρα λιγάκι, — μ'α γι'ατί
 άραγε; — κοίταξε κάποιο χαρτάκι με χρυσή οὐγία, κολ-
 λημένο στη ράχη τοῦ Καραγκιόζη, κι' εἶπε ξερά:

— Πενηταπέντε δραχμές, κύριε!

— 'Ας τον εκεί! άποκρίθηκε άμέσως ό πατέρας μου.
 Και χωρίς άλλη λέξη, μ' έπιασε από τό παγωμένο
 χέρι και με τράβηξε έξω.

— Δέν εἶνε αυτά γιά μας!.. ψιθύρισε δυό-τρεις φορές.
 Μοῦ φαινόταν σά στενοχωρημένος. 'Ισως πειράχτηκε
 κι' αυτός πού δέν μπόρεσε νά μ' εύχαριστήση.

'Εγώ... έκλαιγα. 'Ο πατέρας μου μ' έσηρνε ανάμεσα
 από τό πλήθος και τά δάκρυα τρέχανε άπ' τά μάτια μου
 ποτάμι, ποτάμι...

Δέν τώθελα. Θάδινά μάλιστα κάτι τι αν μπορούσα
 νά κρατήσω τήν ώρα έκείνη τά δάκρυά μου. Μά ήταν
 άδύνατο! 'Ετρεχαν μονάχα τους, όπως θάτρεχε αίμα
 από πρόσφατη πληγή.

'Ο πατέρας μου με εἶδε και θύμωσε. Μπορεῖ και νά
 ψευθοθύμωσε. Μά μού έσφιξε τό χέρι δυνατά.

— Πάψε, άνόητε; μού εἶπε. 'Εγώ φταίω πού σάκουσα
 και ήρθα στοῦ Δάφνου... 'Ακοῦς εκεί πενηταπέντε δρα-
 χμές; Μά ξέρεις εἰς τί εἶνε πενηταπέντε δραχμές;

'Εγώ δέν ήξερα τίποτα. 'Εκλαιγα μόνο. Και άπο-
 ροῦσα πολὺ πώς έβλεπα άλλα παιδιά κι' άλλους πατέ-
 ρες, στο δρόμο, νά γελοῦν, νά σφυρίζουν, νά φωνάζουν.

'Ο πατέρας μου μ' έτράβηξε στο πρώτο καντούνι κι'
 έξηκολούθησε:

— Με πενηταπέντε δραχμές, άνόητε, πού ήθελες νά
 τις πετάξης γιά έναν Καραγκιόζη, — ένα παιχνίδι, πού
 αύριο θά τώσπαζες, — κάνεις δυό φορεσιές, τό ξέρεις;..

Με πενηταπέντε δραχμές, αγοράζεις έξη καπέλλα... Με
 πενηταπέντε δραχμές έχεις όλα τά τετράδια, όλα τά
 βιβλία τοῦ χρόνου σου... και τά πασχάτικα τοῦ επιστά-
 τη... Με πενηταπέντε δραχμές κάνεις τρία ζευγάρια πα-
 ποῦσια... Με...

Μοῦ έκανε τώρα φρίκη.

— Φτάνει πιά! τοῦ εἶπα. Δέν κλαίω!..

Κι' άλήθεια, τά δάκρυά μου, δέν έτρεχαν πιά οά νά
 τά εξάτιμιζε ή φλόγα πού αισθανόμουν στα μάτια και
 στα μάγουλα. Και μιλοῦσα άγρια κι' άπότομα.

'Ακοῦς εκεί νά ποθῶ εγώ ένα τέτοιο χαριτωμένο
 Καραγκιόζη, και νά μού λείι αυτός τιά παπούτσια, γιά
 καπέλλα, γιά τετράδια και γιά βιβλία!

... Και γιά πρώτη φορά στη ζωή μου, κατάλαβα πό-
 σον άτυχος ήμουν νά μη γεννηθῶ κι' εγώ σέ κανένα πα-
 λατάκι! και γιά πρώτη φορά άκόμα συλλογίσθηκα, πώς
 ό πατέρας μου ό ίδιος δέν μ' άγαποῦσε όσο νόμιζα.

'Α, όχι!..

Γιά μέρες ήμουν πικραμένος, μελαγχολικός. Κι' δταν
 γελοῦσα άκόμα, ένας πόνος με δάγκανε από μέσα. 'Ο
 κόσμος δέν μού φαινόταν πιά τόσο όμορφος. Μοῦ έκανε
 κακό νά περνῶ κι' από τοῦ Δάφνου. Είχα άρχισει νά
 καταλαβαίνω τή ζωή. Είχα άρχισει νά πονῶ. Είχα άρ-
 χισει... νά γίνουμαι άνθρωπος.

'Ακριβέ μου Καραγκιόζη, πού σ' άγάπησα τόσο και
 δέν στάθηκε βολετό νά σ' άποκτήσω. Τι σοῦ χρωστῶ!

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
 (τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνών)

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΟΤΟΧΡΟΝΙΑΣ *των Πειραιά*

Πλησίαζε και η πρωτοχρονιά, κέγώ, όπως και όλα τα παιδιά της γειτονιάς μου, βρισκόμουν σε κίνηση και ταραχή. Αυτό είχε γίνει και τις ημέρες που πλησίαζαν τα Χριστούγεννα.

Τόπος δὲ με χωρούσε! Έμψαινα στο σπίτι, έφευγα γρήγορα, έτρεχα έδω και κει, εύρισκα άλλα παιδιά, μιλούσαμε με μια νευρικήτητα σὰ νὰ μὰς κύκλωνε κίνδυνος μεγάλος, κάναμε συμβουλίλα σὰ νὰ μὰς είχαν βάλει νὰ κάνουμε κανένα σοβαρό πράγμα.

Και όμως, για μὰς, κάτι σοβαρό πράγμα σκεπτόμαστε νὰ κάνουμε.

Έτοιμάσαμε τις παρέες μας, τις συντροφίες μας, που θα βγαίναμε νὰ ποῦμε τὸν Ἅγιο Βασίλη!

Και μοιάζουν τὰ παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τούς συνδυασμούς τους για νὰ βγουν στην παλαιστρα της εκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούν οι παραδοῦχοι και οι εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες τῶν παιδιῶν.

Οι παραδοῦχοι και εξακουστοί εκεί εἶνε τὰ παιδιά που έχουν ὄργανα, και ὅσα εἶνε δυνατά κ' έξυπνα.

Έγώ εἶχα βαλθεῖ νὰ κάνω κάτι που νὰ μοιάζει με καράβι. Κάτω βούτζε τρομερά. Ἡ Ἅγία Ζώνη τὸ χτυποῦσε σὰ νὰ ἦθελε νὰ τὸ σπᾶσει, και φώναζε κιαυτός.

Οι γυναίκες και τὰ κορίτσια γελοῦσαν και βούλωναν τάφτια τους, και μὰς πλήρωναν για νὰ πάσουμε και νὰ φύγουμε...

Κέτσι γυρίζαμε ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι και οι δεκάρες και τὰ φράγκα καμμιὰ φορά πέφτανε βροχή στο σκούφο τοῦ Αὐγουλά, που εἶχαμε ταμιά.

Τὰ παιδιά τᾶλλα, που τᾶλεγαν κιαυτά, στέκονταν και μὰς κοίταζαν με θαυμασμό. Κοίταζαν τὸ τύμπανο, κοίταζαν και τὸ καράβι που εἶχαν καράβι, τὰ στολισμάτα του, τὰ φαναράκια του, που τᾶχαμε ἀναμμένα σὰ νάταν νύχτα. Και διάφορα χρώματα. Πράσινα, κόκκινα, θαλασσιά...

Φθάσαμε και σ' ἕνα σπίτι μ' ἕνα μεγάλο πολὺ μαλακόνι.

Ὁ Αὐγουλάς, που πήγαινε μπρός, χτύπησε τὴν πόρτα.

Έγώ φορτωμένος τὸ καράβι τοῦ ἁγιοΒασίλη, δὲν πρόσεξα στο σπίτι, σὲ ποῖο σπίτι θέλαμε νὰ τὸ ποῦμε.

Τί θέλετε, ἀκούσαμε μὴ φανή γυναίκα, νὰ μὰς ρωτᾶ ἀπὸ ἕνα παράθυρο, που εἶταν πάνω ἀπ' τὴν πόρτα.

Νὰ τὰ ποῦμε; ρώτησε ὁ Αὐγουλάς.

Ἦψωσ κέγώ τὸ κεφάλι και εἶδα τὸ δουλικὸ που εἶταν ἀπὸ πάνω. Και θυμήθηκα...

Και ἀντὶ νᾶνοιξοι ἡ πόρτα, σὰ νᾶνοιξε για μιὰ στιγμή οἱ κάποιοι καταράχτης τοῦρανοῦ, νερά, νερά με πάταγο πέσαν ἀπὸ πάνω.

Έγώ και ὁ Αὐγουλάς γινήκαμε μούσκεμα. Ἄλλα και τὸ καράβι τοῦ ἁγιοΒασίλη δὲν ὑπῆρχε πειά!..

Μαῦτὴν τὴν κυρὰ δοῦλα, εἶχα ἐγὼ προηγουμένα.

Ὅταν περνοῦσα τις χτυποῦσα τὴν πόρτα.

Και περνοῦσα ἀρκετές φορές τὴν ἡμέρα, γιατὶ εἶταν τὸ σπίτι στο δρόμο που πήγαινα σχολεῖο.

Έβγαινε, μέβριζε, ἐγὼ ἀπὸ μακρὰ τὴν περιγελοῦσα.

Μοῦ τὰ πλήρωσε ὅμως ὅλα μαζεμένα. Ἄλλα, καλὰ σὲ μένα, τί ἔφταιγε ὁ καυμένος ὁ Αὐγουλάς;

Μὴν ἔρω γώ, δὲν τᾶδα! μοῦ ἀπάντησε και χασμουρήθηκε.

Πῆγα πάλι στο δωμάτιό μου. Τὸ καράβι σημαιστόλιστο εἶταν ἐκεῖ και σὰ νὰ μοῦλεγε:

— Ἄκουσα τὸν πατέρα μου νὰ φεύγει. Κέτριζε ἡ σκάλα, ἔτριζε και σὰ νὰ μοῦλεγε: Φεύγει, φεύγει!..

Πετόχηκα τότε ἀπ' τὸ κρεβάτι νὰ ντυθῶ. Για νὰ πιῶ καφέ, ἡ γάλα, δὲν ἦθελα. Ἐνα κομμάτι ψωμί στην τσέπη και δρόμο.

Μιὰ χοντὴ ὑπρέτρια που εἶχαμε, τὴν εἶδα νὰ περνᾶ ἀπ' τὴ γαλαρία. Οἱ ἄλλοι ὄλοι κοιμόντουσαν.

Ντύθηκα. Ζήτησα ἔπειτα τὰ παπούτσια μου, ἀλλὰ δὲν τὰ βρήκα. Κοιτάζω ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι, στο βάθος, οὔτε κει. Ψάχνω. Τίποτα.

Μιὰ σκέψη με τᾶραξε:

— Μοῦ τὰ κρύψανε!.. Πῶς γάθηκαν!..

Θυμόμουνα καλὰ, ὅτι τᾶχα βγάλει μὲς στο δωμάτιό μου και κοντὰ στο κρεβάτι μου.

Τρέχω και ρωτῶ τὴν ὑπρέτρια, μήπως εἶχε δεῖ τὰ παπούτσια μου...

— Δὲν ἔρω γώ, δὲν τᾶδα! μοῦ ἀπάντησε και χασμουρήθηκε.

Πῆγα πάλι στο δωμάτιό μου. Τὸ καράβι σημαιστόλιστο εἶταν ἐκεῖ και σὰ νὰ μοῦλεγε:

— Ἄκουσα τὸν πατέρα μου νὰ φεύγει. Κέτριζε ἡ σκάλα, ἔτριζε και σὰ νὰ μοῦλεγε: Φεύγει, φεύγει!..

Ἐψαξα πάλι ἐκεῖ, κέπειτα στην τραπεζαρία, στη σάλα και ὅπου ἄλλοῦ μποροῦσα. Τὰ παπούτσια μου εἶχαν χαθεῖ.

Ἐτρεμα. Πήγαινα ἀπ' ἐδῶ, πήγαινα ἀπ' ἐκεῖ.

Ξαφνικὰ ἀκούω σουράβλια...

Θᾶταν οι φίλοι μου και με εἰδοποιούσαν...

Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸ ἀρπάζω τὸ καραβάκι και παίρνω δρόμο με τις κάλτσες.

— Τί, με τις κάλτσες! Ἄκουῶ τὴν ὑπρέτρια νὰ μοῦ λέει.

Δὲν τῆς ἔδωσα καμμιὰ ἀπάντηση. Κατέβηκα τὴ σκάλα, βρέθηκα στο δρόμο. Εἶδα τότε πέρα λίγο τούς φίλους μου.

— Ἐλα λοιπόν! Φώναξε ἡ Ἅγία Ζώνη και χτύπησε τὸ τύμπανο δυνατὰ.

Βούτζε ὁ τόπος, και κεφάλια φάνηκαν στα παράθυρα.

— Μὰ τὰ παπούτσια σου; με ρώτησαν οι ἄλλοι!

— Μοῦ τᾶκρυσαν!

— Δὲ βαριέσαι, εἶπε ἡ Ἅγία Ζώνη, τί θὰ πει παπούτσια!..

Ἐγὼ δὲ φόρεσα ποτέ μου! Τί, νᾶχω ἀνάγκη τούς τσαγκαράδες!..

Ξεκινήσαμε πανηγυρικά. Τὸ τύμπανο βούτζε, τὸ σουράβλι και τὸ τρίγωνο ἔπαιζαν, χτυποῦσαν.

Ἄπ' τὸνα σπίτι, στᾶλλο, στᾶλλο. Παντοῦ μὰς δεχόντουσαν νὰ τούς ποῦμε τὸν Ἅγιο Βασίλη.

Ἄλλ' αὐτὴ τὴ φορά τὸ τύμπανο τῆς Ἅγίας Ζώνης δὲν ἔκανε καμμιὰ ἐντύπωση, όταν μπαίναμε σὲ σπίτι ἢ αὐλὴ νὰ τὰ ποῦμε. Οὔτε ὁ ξυπόλυτος στραβομούτσουνος που τὸ κρατοῦσε, και που σχεδόν εἶταν ἴσαμε αὐτό. Ὅλοι και ὄλες, γυναίκες και κορίτσια πρὸ πάντων μόλις ἔβλεπαν ἔμένα φώναζαν:

— Ἐλένη, Μαριγῶ, ἔλατε γρήγορα νὰ δεῖτε ἕνα παιδί με τις κάλτσες μόνο που τὰ λέει!

Κέτρεχαν νὰ με δοῦν, ἐνῶ ἐγὼ ὑπερήφανα κρατοῦσα τὸ καράβι, που δὲν εἶταν καράβι, τοῦ ἁγιοΒασίλη.

Και ὁ κηρυξιάρχης Αὐγουλάς, που χτυποῦσε τὸ τρίγωνο και μάζευε τὰ λεφτά, που μὰς ἔδιναν, ἔλεγε στις γυναίκες και στα κορίτσια τί συνέβαινε και εἰμουν με τις κάλτσες τις κόκκινες:

— Ξέρετε γιατὶ εἶναι ξυπόλυτος; Νὰ γιατὶ τοῦ κρύψανε τὰ παπούτσια του ὁ πατέρας του και ἡ μάνα του.

— Βρέ, βρέ, ἔκαναν οι γυναίκες.

— Ἄλλες πάλι λέγανε:

— Βρέ τὸ τρελλόπαιδο, ἀκούς ἐκεῖ νὰ βγεῖ στους δρόμους μόνο με τις κάλτσες και δίχως παπούτσια!

Και κάποιοι κοιλαράς που ξεφύτρωσε ἀπὸ κάτω, με κάτι παντοφλάρες και πεσμένα βρακιά, εἶπε κ' αὐτός:

— Ἄν τᾶχα γὼ παιδί, θὰ τᾶδενά... Ἦψωνα τὸ καράβι τοῦ ἁγιοΒασίλη, που τᾶχαμε ἀνάψει και τὰ φαναράκια, και ἄρχισα:

«Ἀρχιμηνιά κιάρχιχρονιά
ψηλὴ μου δενδρολιβανιά...»

Μὰζὶ με μένα ἔβαναν ἔμπρὸς και τὰ ὄργανα, τὸ τύμπανο ἀκουμπισμένο κάτω βούτζε τρομερά. Ἡ Ἅγία Ζώνη τὸ χτυποῦσε σὰ νὰ ἦθελε νὰ τὸ σπᾶσει, και φώναζε κιαυτός.

Οι γυναίκες και τὰ κορίτσια γελοῦσαν και βούλωναν τάφτια τους, και μὰς πλήρωναν για νὰ πάσουμε και νὰ φύγουμε...

Κέτσι γυρίζαμε ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι και οι δεκάρες και τὰ φράγκα καμμιὰ φορά πέφτανε βροχή στο σκούφο τοῦ Αὐγουλά, που εἶχαμε ταμιά.

Τὰ παιδιά τᾶλλα, που τᾶλεγαν κιαυτά, στέκονταν και μὰς κοίταζαν με θαυμασμό. Κοίταζαν τὸ τύμπανο, κοίταζαν και τὸ καράβι, που εἶχαν καράβι, τὰ στολισμάτα του, τὰ φαναράκια του, που τᾶχαμε ἀναμμένα σὰ νάταν νύχτα. Και διάφορα χρώματα. Πράσινα, κόκκινα, θαλασσιά...

Φθάσαμε και σ' ἕνα σπίτι μ' ἕνα μεγάλο πολὺ μαλακόνι.

Ὁ Αὐγουλάς, που πήγαινε μπρός, χτύπησε τὴν πόρτα.

Έγώ φορτωμένος τὸ καράβι τοῦ ἁγιοΒασίλη, δὲν πρόσεξα στο σπίτι, σὲ ποῖο σπίτι θέλαμε νὰ τὸ ποῦμε.

Τί θέλετε, ἀκούσαμε μὴ φανή γυναίκα, νὰ μὰς ρωτᾶ ἀπὸ ἕνα παράθυρο, που εἶταν πάνω ἀπ' τὴν πόρτα.

Νὰ τὰ ποῦμε; ρώτησε ὁ Αὐγουλάς.

Ἦψωσ κέγώ τὸ κεφάλι και εἶδα τὸ δουλικὸ που εἶταν ἀπὸ πάνω. Και θυμήθηκα...

Και ἀντὶ νᾶνοιξοι ἡ πόρτα, σὰ νᾶνοιξε για μιὰ στιγμή οἱ κάποιοι καταράχτης τοῦρανοῦ, νερά, νερά με πάταγο πέσαν ἀπὸ πάνω.

Έγώ και ὁ Αὐγουλάς γινήκαμε μούσκεμα. Ἄλλα και τὸ καράβι τοῦ ἁγιοΒασίλη δὲν ὑπῆρχε πειά!..

Μαῦτὴν τὴν κυρὰ δοῦλα, εἶχα ἐγὼ προηγουμένα.

Ὅταν περνοῦσα τις χτυποῦσα τὴν πόρτα.

Και περνοῦσα ἀρκετές φορές τὴν ἡμέρα, γιατὶ εἶταν τὸ σπίτι στο δρόμο που πήγαινα σχολεῖο.

Έβγαινε, μέβριζε, ἐγὼ ἀπὸ μακρὰ τὴν περιγελοῦσα.

Μοῦ τὰ πλήρωσε ὅμως ὅλα μαζεμένα. Ἄλλα, καλὰ σὲ μένα, τί ἔφταιγε ὁ καυμένος ὁ Αὐγουλάς;

Μὴν ἔρω γώ, δὲν τᾶδα! μοῦ ἀπάντησε και χασμουρήθηκε.

Πῆγα πάλι στο δωμάτιό μου. Τὸ καράβι σημαιστόλιστο εἶταν ἐκεῖ και σὰ νὰ μοῦλεγε:

— Ἄκουσα τὸν πατέρα μου νὰ φεύγει. Κέτριζε ἡ σκάλα, ἔτριζε και σὰ νὰ μοῦλεγε: Φεύγει, φεύγει!..

Πετόχηκα τότε ἀπ' τὸ κρεβάτι νὰ ντυθῶ. Για νὰ πιῶ καφέ, ἡ γάλα, δὲν ἦθελα. Ἐνα κομμάτι ψωμί στην τσέπη και δρόμο.

Μιὰ χοντὴ ὑπρέτρια που εἶχαμε, τὴν εἶδα νὰ περνᾶ ἀπ' τὴ γαλαρία. Οἱ ἄλλοι ὄλοι κοιμόντουσαν.

Ντύθηκα. Ζήτησα ἔπειτα τὰ παπούτσια μου, ἀλλὰ δὲν τὰ βρήκα. Κοιτάζω ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι, στο βάθος, οὔτε κει. Ψάχνω. Τίποτα.

Μιὰ σκέψη με τᾶραξε:

— Μοῦ τὰ κρύψανε!.. Πῶς γάθηκαν!..

Θυμόμουνα καλὰ, ὅτι τᾶχα βγάλει μὲς στο δωμάτιό μου και κοντὰ στο κρεβάτι μου.

Τρέχω και ρωτῶ τὴν ὑπρέτρια, μήπως εἶχε δεῖ τὰ παπούτσια μου...

— Δὲν ἔρω γώ, δὲν τᾶδα! μοῦ ἀπάντησε και χασμουρήθηκε.

Πῆγα πάλι στο δωμάτιό μου. Τὸ καράβι σημαιστόλιστο εἶταν ἐκεῖ και σὰ νὰ μοῦλεγε:

— Ἄκουσα τὸν πατέρα μου νὰ φεύγει. Κέτριζε ἡ σκάλα, ἔτριζε και σὰ νὰ μοῦλεγε: Φεύγει, φεύγει!..

Ἐψαξα πάλι ἐκεῖ, κέπειτα στην τραπεζαρία, στη σάλα και ὅπου ἄλλοῦ μποροῦσα. Τὰ παπούτσια μου εἶχαν χαθεῖ.

Ἐτρεμα. Πήγαινα ἀπ' ἐδῶ, πήγαινα ἀπ' ἐκεῖ.

Ξαφνικὰ ἀκούω σουράβλια...

Θᾶταν οι φίλοι μου και με εἰδοποιούσαν...

Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸ ἀρπάζω τὸ καραβάκι και παίρνω δρόμο με τις κάλτσες.

— Τί, με τις κάλτσες! Ἄκουῶ τὴν ὑπρέτρια νὰ μοῦ λέει.

Δὲν τῆς ἔδωσα καμμιὰ ἀπάντηση. Κατέβηκα τὴ σκάλα, βρέθηκα στο δρόμο. Εἶδα τότε πέρα λίγο τούς φίλους μου.

— Ἐλα λοιπόν! Φώναξε ἡ Ἅγία Ζώνη και χτύπησε τὸ τύμπανο δυνατὰ.

Βούτζε ὁ τόπος, και κεφάλια φάνηκαν στα παράθυρα.

— Μὰ τὰ παπούτσια σου; με ρώτησαν οι ἄλλοι!

— Μοῦ τᾶκρυσαν!

— Δὲ βαριέσαι, εἶπε ἡ Ἅγία Ζώνη, τί θὰ πει παπούτσια!..

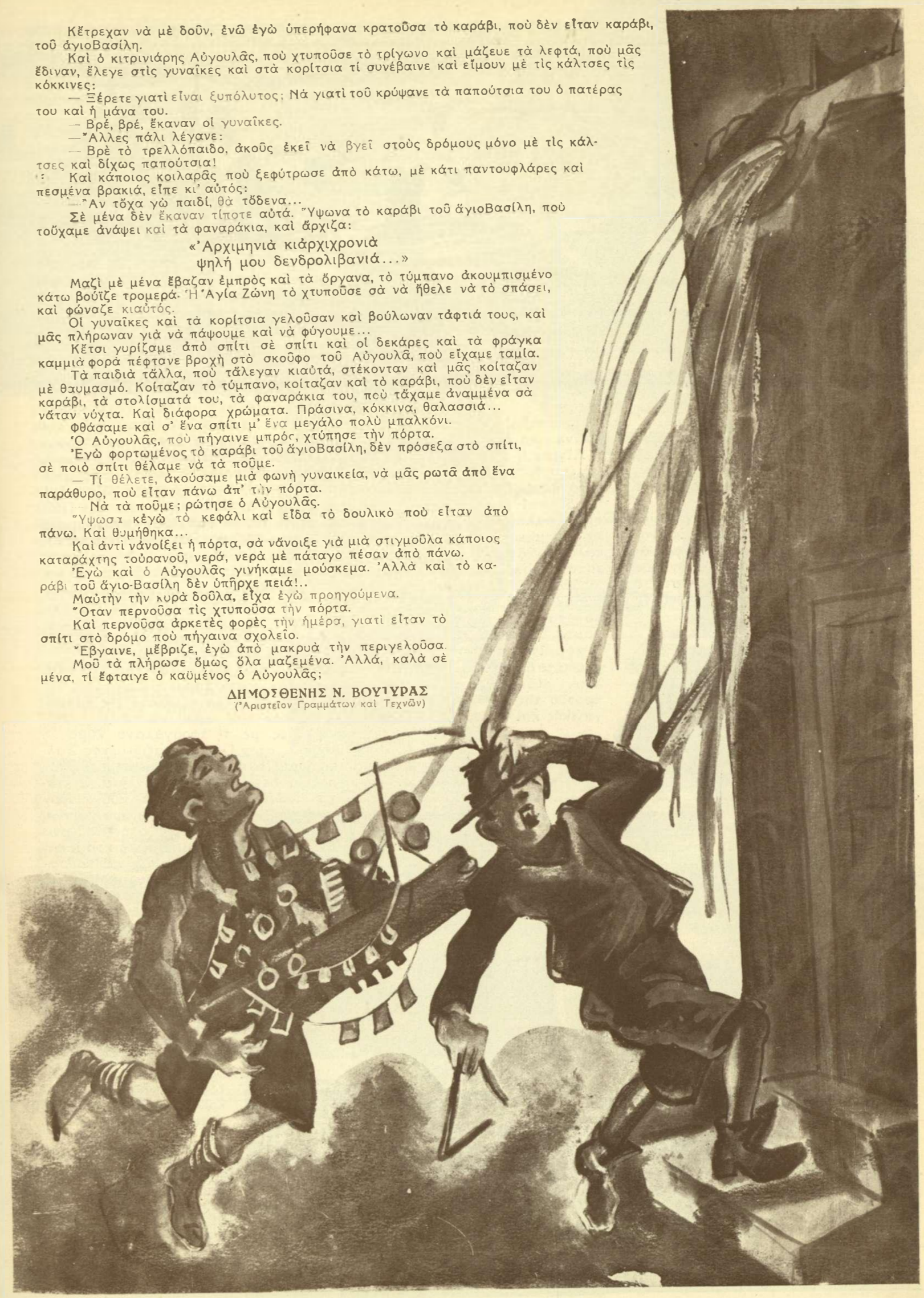
Ἐγὼ δὲ φόρεσα ποτέ μου! Τί, νᾶχω ἀνάγκη τούς τσαγκαράδες!..

Ξεκινήσαμε πανηγυρικά. Τὸ τύμπανο βούτζε, τὸ σουράβλι και τὸ τρίγωνο ἔπαιζαν, χτυποῦσαν.

Ἄπ' τὸνα σπίτι, στᾶλλο, στᾶλλο. Παντοῦ μὰς δεχόντουσαν νὰ τούς ποῦμε τὸν Ἅγιο Βασίλη.

Ἄλλ' αὐτὴ τὴ φορά τὸ τύμπανο τῆς Ἅγίας Ζώνης δὲν ἔκανε καμμιὰ ἐντύπωση, όταν μπαίναμε σὲ σπίτι ἢ αὐλὴ νὰ τὰ ποῦμε. Οὔτε ὁ ξυπόλυτος στραβομούτσουνος που τὸ κρατοῦσε, και που σχεδόν εἶταν ἴσαμε αὐτό. Ὅλοι και ὄλες, γυναίκες και κορίτσια πρὸ πάντων μόλις ἔβλεπαν ἔμένα φώναζαν:

— Ἐλένη, Μαριγῶ, ἔλατε γρήγορα νὰ δεῖτε ἕνα παιδί με τις κάλτσες μόνο που τὰ λέει!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΓΥΡΑΣ
(Ἄριστον Γραμμάτων και Τεχνῶν)

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Κάθε Κυριακή, όταν δεν έχω δουλειά, κατεβαίνω πρωί στον Πειραιά και πέρνω κάποια βενζίνα για ένα από τα δυο νησάκια του Σαρωνικού· την Αίγινα ή την Σαλαμίνα. Δεν με τρομάζει ο καιρός ούτε η εποχή. Έχω κάνει χίλιες φορές το ταξίδι στο Καματερό ή τα Παλούκια—αν μπορεί να ονομασθῆ αυτό ταξίδι—και χειμώνα με βροχή, με χιόνι, με μπουντασιασμένη θάλασσα ή άγριεμένη από τον Νοτιά. Έκείνο κυρίως που μ' ευχαριστεί περισσότερο, στις μικρές μου αυτές θαλασσινές διαδρομές, είναι το πέταγμα των γλάρων και τα ιστιοφόρα ή ψαράδικα σκάφη που συναστῶ στον δρόμο μου, τὰ καϊκια, τὰ γριγιά, και οί μικροῦλες ψαρόβαρκες ἀκόμα

με τὰ ἄσπρα τους πανιά. Μπορείτε να μου πῆτε ὅ,τι θέλετε για τὴν πρόοδο τῆς μηχανικῆς και τὸν

σημερινό ἐκμηδενισμό τῶν ἀποστάσεων. Τὴν ποίηση, τὴν εὐμορφία που ἔχει τὸ πανί καμιά μηχανή στον κόσμο δεν μπορεί νὰ τοῦ τὴν διαμφισβητήσῃ!..

Έχω πολλοὺς φίλους σὲ διάφορα νησιά, μὰ τοὺς περισσότερους τοὺς ἔχω στὴν Σαλαμίνα. Ναι... Ἐκεῖ βρίσκεται ὁ «Μπαγιαντέρας» ὁ ξακουστός ἀπὸ τὴν Πόλι γριγριτζῆς που σὰν διηγείται τὰ ψαράδικα κατορθώματά του ἀστράφτουν τὰ μάτια του και κοκκινίζει σὰν παπαροῦνα. Ἐκεῖ ὁ φημισμένος «λαμπαδόρος» Ντάρζαλης που ξέρει τὶ δρόμο ἀκολουθοῦν τὰ ταξιδιάρικα ψάρια σὰν κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντο για νὰ χυθοῦν στὶς θάλασσές μας. Ἐκεῖ ὁ Γέρο-Σαρφατῆς, ἄλλος ψαράς, πανεπιστήμιο για ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ζωὴ τοῦ ἐναλίου κόσμου. Ἐκεῖ ὁ Λεμπέσης, ὁ δυναμιτιστής, ἡσυχος και ντροπαλὸς σὰν κορίτσι, μὰ, με καρδιά λεονταριοῦ ὁμως.

Και στὴν Αἴγινα: «Α! Ἐκεῖ ἔχω συναντήσει ἕνα σπάνιο ναυτικό διαμάντι, τὸν ὄνειροπαρμένο Σαλαμπᾶ. Πιστεύει στὶς Νεράϊδες και στ' ἄλλα «ξωτικά» τῆς θάλασσας, βλέπει τὰ «στοιχεῖα» τοῦ νεροῦ νὰ παίζουν, ἔξω ἔξω, στὶς ἀκρογιαλιές, με τ' ἀφρογάλανο κύμα...

Λίγο πιὸ μακριά, στον Πόρο, ὁ ταξιδεμένος Σαλτάρης θὰ μᾶς πῆ για ὅ,τι ἔχει δεῖ ἴσαμε σήμερα στον κόσμο. Τὰ γερατειὰ δεν τοῦ ἐπιτρέπουν πιά νὰ ταξιδεύῃ, μὰ τοῦ δίνουν ὄλο τὸ δικαίωμα νὰ πῆνη ὀλημερίς στὴν ταβέρνα κιχλιμπαρένιο κρασί και νὰ διηγείται... Ἐἶναι σωστό ταξιδιωτικό βιβλίο που κλίνει στὶς σελλίδες του ὄλη τὴν ὑδρόγειο ἀπὸ τὸν Ἰσημερινό ἔως τοὺς Πόλους. Ζαλίζεται κανένας νὰ τὸν ἀκούῃ σὰν ἔχει οἶστρο... Πηδᾶ ἀπὸ τὴν Αὐστραλία στὴν Ἀμερική, ἀπὸ τὴν Μαδαγασκάρη στὴν Ἀγγλία...

Ἐκεῖ που σὰς μιλεῖ ἄξαφνα για τὴν πλοῦσια βλάστηση τῶν νησιῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ, για τὰ κοκόδενδρα, για τὰ ὑπέροχα πουλιά τῆς τροπικῆς ζώνης με τὶς ὀλόχρως φτεροῦγες των, τὸν βλέπετε με μιάς στὶς ἀπρόσιτες ἀκτῆς τῆς Βρετάνης, τῆς τόσο ἐπικίνδυνες για τοὺς ναυτιλομένους, κι' ἀπ' ἐκεῖ στὰ «φιόρδ» τῆς Νορβηγίας, πιὸ ψηλά ἀκόμα στὶς καλύβες τῶν Ἑσκι-

μῶν και στοὺς πολικοὺς πάγους με τὶς ἄσπρες ἀρκοῦδες... Μὰ τί νὰ πῶ και για τὸν Ἵδρατο βουτηχτή, τὸν φίλο μου Πελέκυ; Παράλυτος ἀπὸ τὸ ἕνα πόδι, μ' ἕνα μαρκοῦτσι διαρκῶς στὸ δεξι χέρι, προπαγανδίζει, ὁ ἀθεόφοβος, καθισμένος ἀπὸ τὸ πρωί ἔως τὸ βράδυ σὲ μιά καρέκλα τοῦ καφενέ, για τὸν βυθὸ τῆς θάλασσας! «Ὁχι! Ἐμεῖς, οἱ «στεριανοί» δεν μπορούμε νὰ ξέρουμε τίποτε ἀπὸ τὴν ζωὴ. Αὐτὸς μονάχα που γνώρισε, που εἶδε τὰ ρουμάνια τοῦ βυθοῦ, τοὺς μπαξέδες που εἶναι κάτω στὰ βᾶθη με τὰ κοράλια και τὰ γιούσουρα, με τὰ κογγύλια και τὶς ἀχυβάδες—ὄλο συντέφι—αὐτὸς κατάλαβε: τί θὰ πῆ Θεός... Οἱ ἱστορίες του ὑπερβάλουν σὲ τόλμη κάθε Μεσαιωνικό ἱπποτικό ἀνάγνωσις, κάθε ἀρλοῦμπα τοῦ Σεβάχ-θαλασσινοῦ... Πότε για νὰ σώση κάποιον Καλύμνιο σφουγγαρά ἀπὸ τοὺς «σκύλους» βοιτάει μ' ἕνα μαχαίρι στὰ δόντια και ἐκκοιλιάζει τρεῖς ἀπὸ δαύτους, «θεόρατα θεριά, σωστά ὑποβρύχια». Πότε πάλι μπαίνει μέσα σὲ μιά σπηλιά και βλέπει «ἕνα χταπόδι γίγαντα νᾶχει τυλίξει στὰ πλοκάμια του ἕναν ἀστακὸ μεγάλον σὰν μιά βάρκα». Στοιχηματίζω πὼς ἂν βλέπατε σεῖς, στὰ καλά καθούμενα, ἕνα τέτοιο πράγμα θὰ πεθαίνατε, ὅπως κι' ἐγώ, ἀπὸ συγκοπή. «Ε, λοιπόν! Ὁ Πελέκυσ ὄχι μονάχα δεν τρώμαξε ἀλλὰ τόσο ἐνθουσιάσθηκε ἀπὸ τὸ θέαμα ὥστε κρύφθηκε πίσω ἀπὸ κάτι θεόρατα σφουγγάρια για νὰ...»

«Ἄς διακόψουμε ὁμως τὴν ἱστορία τοῦ «γίγαντα» ὄχταποδιο γιατὶ ἔρχεται ὁ φίλος μου, ὁ Φάνης, νὰ με πάρη για νὰ βγοῦμε στὸ ψάρεμμα με τὴν ἀνεμότρατά του. Μοῦχε μυνῆσει ἀπὸ τὴν Παρασκευὴ πὼς θὰ με περιμένῃ... Τὸ κρῦθ εἶναι τσουχτερό...»

— Κύρ-Δημητράκη ἔλα...

— Ἐφέρις Φάνη πὼς ὁ καιρός...

— Μὰ τί λές τώρα! Δεν βλέπεις; Δεν βλέπεις; Ὁ ἥλιος λάμπει, ἡ θάλασσα εἶναι γυαλί. Κάνει λίγο κρύο ἀλλὰ...

Τί νὰ γείνη! Πρέπει νὰ τὸν ἀκολουθήσω. Ἀφίνω λοιπόν τὴν ὥραια συντροφιά και τὸ κουκλίστικο μαγαζάκι τῆς ψαρόσκλας με τὸ

τόσο «τοπικό χρώμα» και πηδᾶ σὸ καϊκι του. Σὲ λίγο τὰ δίκτυα ρίχνονται στὴ θάλασσα. Τὰ συρματόσχοινα δένονται καλά. Ψαρεύουμε σ' ἕνα ὀρισμένο βάθος κατά μήκος τῆς ἀκτῆς. Τί θὰ βγῆ ἄραγε στὴν ἐπιφάνεια ὕστερα ἀπὸ δυὸ τρεῖς ὥρες!..

Μεσημέρι... Στὴν κουβέρτα τοῦ «Ἀη-Μηνᾶ» —ἔτσι λεγότανε ἡ ἀνεμότρατα—βρίσκεται ἕνας μεγάλος σωρὸς ψαριῶν ἀνακατεμένος με φύκια και με λάσπη. Οἱ συντρόφοι με «μπουγέλα» ρίχνουν πάνω τους νερό και σὲ λίγο, κάτω ἀπὸ τὶς ἀκτῆδες τοῦ ἡλίου, ἀρχίζουν νὰ λαμποκοποῦν λιθρίνια, χρυσοκόκινα μπαρμπούνια, τσιπούρες, σάρπες, καπόνια και μπακαλαῖοι, γλώσσες, καλαμαράκια, σουπιές...

Ναι, φίλοι μου. Κάθε Κυριακή, όταν δεν ἔχω δουλειά, κατεβαίνω πρωί στον Πειραιά και πέρνω κάποια βενζίνα για ἕνα ἀπὸ τὰ δυὸ νησάκια τοῦ Σαρωνικοῦ, τὴν Αἴγινα ἢ τὴν Σαλαμίνα. Κάτι τὸ ἀπρόοπτο με περιμένει ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς φίλους μου τοὺς ναυτικούς, τοὺς ψαράδες, τοὺς καπεταναίους, τοὺς ναῦτες.

Και τὸ βραδάκι, όταν ὁ ἥλιος σκορπίζει ὄκεανὸς ἀπὸ πορφύρα στὰ μολυβένια σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ, ξαναγυρίζω ξεκουρασμένος ἀπὸ τὶς χίλιες δυὸ ὥρατες ἐντυπώσεις που μοῦ χάρισε ἡ θάλασσα με τὰ πλεούμενα, τοὺς γλάρους της, τοὺς ἀνθρώπους της, με μιά λέξι... με τὸν κόσμο της...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΓΡΗΣ

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Οι επίσημοι κράχται στο Παλάτι, τα παιδιά στους δρόμους και στις πλατείες, από βραδύς έχουν δώσει το σύνθημα της μεγάλης έορτης στην Θεοφύλακτον Πόλιν.

«Κυρά ψηλή, κυρά λυγνή, κυρά καμαροφρύδα
«Άγιος Βασίλης έρχεται . . . . .»

Στο Αυτοκρατορικό Τριβανάλιο, οι βεσιτίτορες έτοιμάζουν τις στολές και τὰ εμβλήματα που θα φορέσουν ο Κυρίου Χριστός και οι Πορφυρογέννητοι. Η χρυσοστόλιστος ράβδος του Μωυσέως, τὸ σκῆπτρον τῶσαν και τῶσαν Αυτοκρατόρων, βγαίνει πάλι από τὴ θήκη της. Οι προεστοί καθαρίζουν τὰ ἄρματα, τὰ κοντάρια, τὰ δόρατα και ὄλοι ψάλουνε με μιά φωνή: «Ἄσπῆρ τὸν ἥλιον προμηνύει ἐν Βηθλεέμ Χριστὸν ἀνατέλοντα ἐκ Παρθένου».

Στὸ Βασιλικὸ νυναικωνίτη, ὀλόκληρο συνεργεῖο γυναικῶν και εὐνοῶων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἀρχιεπιστατόρισσας, κονταίνουν και μακραίνουν τις πολύτιμες πορφύρες, τοὺς φαρδομάνικους μανδύες και ἑτοιμάζουν τὰ μαφόρια, τὰ διαδήματα, που θα φορέση ἡ Αὐγούστα και ἡ Πατρικίης - Ζωστές που θα τὴν ἀκολουθήσουν στὴν Ἁγία Σοφία. Ὁ ἴδιος πυρετὸς τῆς προετοιμασίας γιὰ τὴ μεγάλη τελετή, βασιλεύει στὰ μέγαρα τῶν ἀρχόντων και τῶν τιτουλσίων ἐνῶ ὁ λαὸς τρέχει νὰ κάνῃ τὰ ψώνια του γιὰ τὰ κατὰ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον: «ἡ ἀγορὰ τῶν φιλοτίμων ἐκαλωπίσατο σήμερον».

Ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα τὴν ἄλλη μέρα, ὁ λαὸς ἔχει καταλάβει τοὺς δρόμους και τις πλατείες και ἀνυπομονεῖ. Τέλος, ἀργά-ἀργά ξεκινάει ἡ μεγάλη πομπή, ἀπὸ τὸ παλάτι. Μετὰ τοὺς τιτουλῶους και τοὺς ἀξιωματικούς που προπορεύονται σὲ χρυσοστόλισμένα ἄλογα, ἐμφανίζεται «ἀπαστράπτων ὡς ἦν ἥλιος», ὁ Αὐτοκράτωρ και κοντὰ οἱ Πορφυρογέννητοι, ὄλοι σὲ ἄρματα ἀπὸ γαλκὸ και ἄργυρο, με ἀνάγλυφα ἀπὸ σμάλτο και χρυσό. Ἀκολουθοῦν, πολυάριθμοι εὐνοῶχοι, τιμητικὴ φρουρὰ τῆς Αὐγούστας που τὴν φέρουν, ὡς και τις Πατρικίης - Ζωστές, μέσα στὰ βαρύτιμα φορτὰ ἀπὸ μυρωδάτα ξύλα τῆς Ἰνδίας, Πρωτοσπαθάρια, Ὑπάτισσαι, Στρατόρισσαι, Κομήτισσαι, Σιλντιάρισσαι τὴν συνοδεοῦν και τὰ μεταξωτὰ που στολίζουν τὰ φορτὰ κάθε μιάς, ἔχουν τὸ χρῶμα τοῦ βαθμοῦ της. «Πολλοὶ ὕμων χρόνοι ἡ ἔνθεος βασιλεία».

Στὴ Χαλκὴ εἴσοδο στέκον-

ται οἱ Βένετοι με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δημοκράτην τους. Ψάλλουν τὸν Αὐτοκράτορα και ὁ λαὸς ἀντιφωνεῖ:

— «Πολλά! πολλά! πολλά! ἔτη εἴ πολλά!».

Τὰ σπῆτια, οἱ ἐξῶστες, ἔχουν στολισθῆ ἀπὸ τὴ νύχτα με δτι πολύτιμο ἔχει κάθε νοικοκύρης και οἱ δρόμοι εἶναι σπαρμένοι με τριαντάφυλλα, δάφνες, μυρτιές, με ἀρωματικά προιονίδια.

Ἡ γυναῖκες στὰ παράθυρα κρατοῦνε θυμιατὰ:

— «Πολλοί, πολλοὶ ὕμων χρόνοι Αὐτοκράτορα Ρωμαίων, Αὐγούστα, Πορφυρογέννητοι!» και σκύβουν με χάρη τὰ κεφάλια τους νὰ προσκυνήσουν και κάθε μιάς τὸ μεταξωτὸ προπώλομα με τὰ διαμάντια και τὰ μαργαριτάρια, λαμποκοπᾶ στὸν ἥλιο.

Και ὄλο προβαίνει, ἀργά-ἀργά ἀνάμεσα στὸ πλῆθος, ἡ Αὐτοκρατορικὴ πομπή, με στὴν Πύλη τῶν Ἀποστόλων πάλι, τὴν σταματᾶ ὁ Δημοκράτης τῶν Ἰρασίων με τοὺς ὀπαδοὺς του.

— «Ἄσπῆρ προτρέχει και λάμπει ἐν σπηλαίῳ», ψάλλουν αὐτοὶ και ὄλος ὁ λαὸς ἀντιφωνεῖ: «Πολλοὶ-πολλοὶ ὕμων χρόνοι», ὥσπου πεζεύει ὁ Αὐτοκράτωρ στὴ Βασιλικὴ Πύλη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας και ὁ Πατριάρχης τὸν προσφωνεῖ:

«Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀναδείξαντί Σε Βασιλεῖα.
Φυλάξοι Σε εἰς πλῆθος χρόνων ἐν τῇ πορφύρᾳ
σὺν ταῖς Αὐγούσταις και τοῖς Πορφυρογεννητοῖς
εἰς δόξαν και ἀνέγερσιν Ρωμαίων».

Μέσα στὸ Ναὸ ἀρχίζει τῶρα ἡ ἱεροτελεστία Βασιλείου τοῦ Μεγάλου και Ἀκτὰ ἐφημίας ψάλλουν, παπάδες και λαὸς, κάτω ἀπὸ τοὺς ἡχηροὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας... Μὰ ὡς ἐκεῖ, τελειώνει τὸ χριστιανικὸ μέρος τῆς ἐορτῆς τῆς πρώτης Ἰανουαρίου.

Μόλις ἡ Αὐτοκρατορικὴ πομπή, με τὴν ἴδια τάξι, ἐπιστρέφει στὰ Ἀνάκτορα, μόλις οἱ Διάκονοι και οἱ καντηλανάφτες προφταίνουν νὰ φυλάζουν τὰ ἱερά σκευῆ και τις εἰκόνες τῶν αἰῶν, χιλιάδες μετεμφεσμένοι χύνονται στοὺς δρόμους και στίς πλατείες τοῦ Βυζαντίου, με φωνές, μ' ἄλλαλαγμοὺς, Βακχικὰ και ἄσεμα τραγούδια. Τρουμπέτες, τουμπιά, ἀνακαράδες, σκορποῦν ἡχους διαπεραστικούς, παπάδες και καλόγηροι χορεύουν με τὸ λαὸ.

Ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτῆ, ἡ χριστιανικὴ ἐορτή, με τις Διονυσιακές τῶν Βρουμαλίων, τῶν Βοτῶν, τῶν Καλενδῶν που ἡ πηγὴ τους χάνεται μέσα στοὺς αἰῶνας τῆς εἰδωλολατρείας, με τις διάφορες δεισιδαιμονίες τῶν λαῶν, συγχέονται, ἐπικρατοῦν.

(Festum calendarum hypodiconorum stultorum). Οἱ ὑποδία-

κονοὶ γιορτάζουν τὰς καλένδας. Ἀνάμεσά τους βρίσκουν τὸν πιὸ κουτὸ και με τὸ ξύλο... τὸν χειροτονοῦν δεσπότη και ἐπίσκοπο, μέσα στὸ ναὸ γελοιοποιοῦν τὸ σχῆμα, τραγουδοῦν, χορεύουν, ντύνονται γυναῖκες.

Ἡ θεὰ Ἀφροδίτη, στημένη σὲ ἓνα ὕψωμα δεσπόζει τὸν Κεράτειο και τὸν Μαρμαρᾶ, τὴ μέρα τῆς πρωτοχρονιῆς κάνει τὰ θαύματά της. Ἀρχόντισσες και γυναῖκες τοῦ λαοῦ, ντυμένες με τὰ γιορτινά τους, κόβουνε βόλτες γύρω στὸ ἄγαλμα. Μὰ ἄλλοίμονο, ἂν καμιανῆς ὁ ἀέρας σήκωνε λίγο τὸ φουστάνι! Τὴ μέρα αὐτῆ, ἡ θεὰ τῆς εὐμορφίης, συνῆθιζε νὰ ξεσκεπάζει τις «πομπές» και ἡ δύστυχη ἐκείνη γυναῖκα, εἶναι ἀπὸ τότες στιγματισμένη και τὸ πάθημά της λόγος διαζυγίου γιὰ τὸν ἄνδρα της.

«Ἐπινομήδες», ἀνταλλαγὴ τῶν δῶρων κατὰ τὸν ἀρχαῖον Ἀθήναιον, ἐξακολούθησε και στὸ Βυζάντιο τὴ μέρα τῆς Πρωτοχρονιᾶς. Ἡ Αὐγούστα μοιράζει «ὀξύ» που φτιάχνουν τις πορφύρες, σ' ὄλες τις γυναῖκες τοῦ παλατιοῦ κι' ὄλος ὁ λαὸς προσφέρει και δέχεται δῶρα ἀπὸ συγγενεῖς και φίλους.

«Ποῖον ἱμάτιον μερραφας; Ποῖον δίμητον με ἐποῖκες; και ποῖον γυρὶν μοι ἐφόρεσας; οὐκ οἶδα πασαχαλιαν.
Οὐκ ἔβαλα εἰς τὴν ράχιν μου μεταξωτῶν ἱματίων
Οὐκ οἶδα εἰς τὸν δακτύλιν μου κρικέλιν δακτυλίδιν».

Αὐτὰ γράφει ὁ Πτωχοπρόδρομος πῶς τοῦφαλε ἡ μοχθηρὴ γυναῖκα του, γιὰτὶ δὲν κατῶρθωσε ὁ κακομοίρης νὰ τὴ φιλοδωρήσει και τὸν πρόσβαλε αὐτὴ και τὸν κακομεταχειρίστηκε, χρονιάτικη μέρα, τόσο πού:

«Ἐγὼ δὲ μόνος κοιμηθεῖς ἄνευ παραμυθίας
χωρὶς δεῖπνον και σκοτεινὰ και παραπονεμένα
ἠγέρθη ταχυνότερον, ἦλθον ἐπὶ τὴν κλίνην».

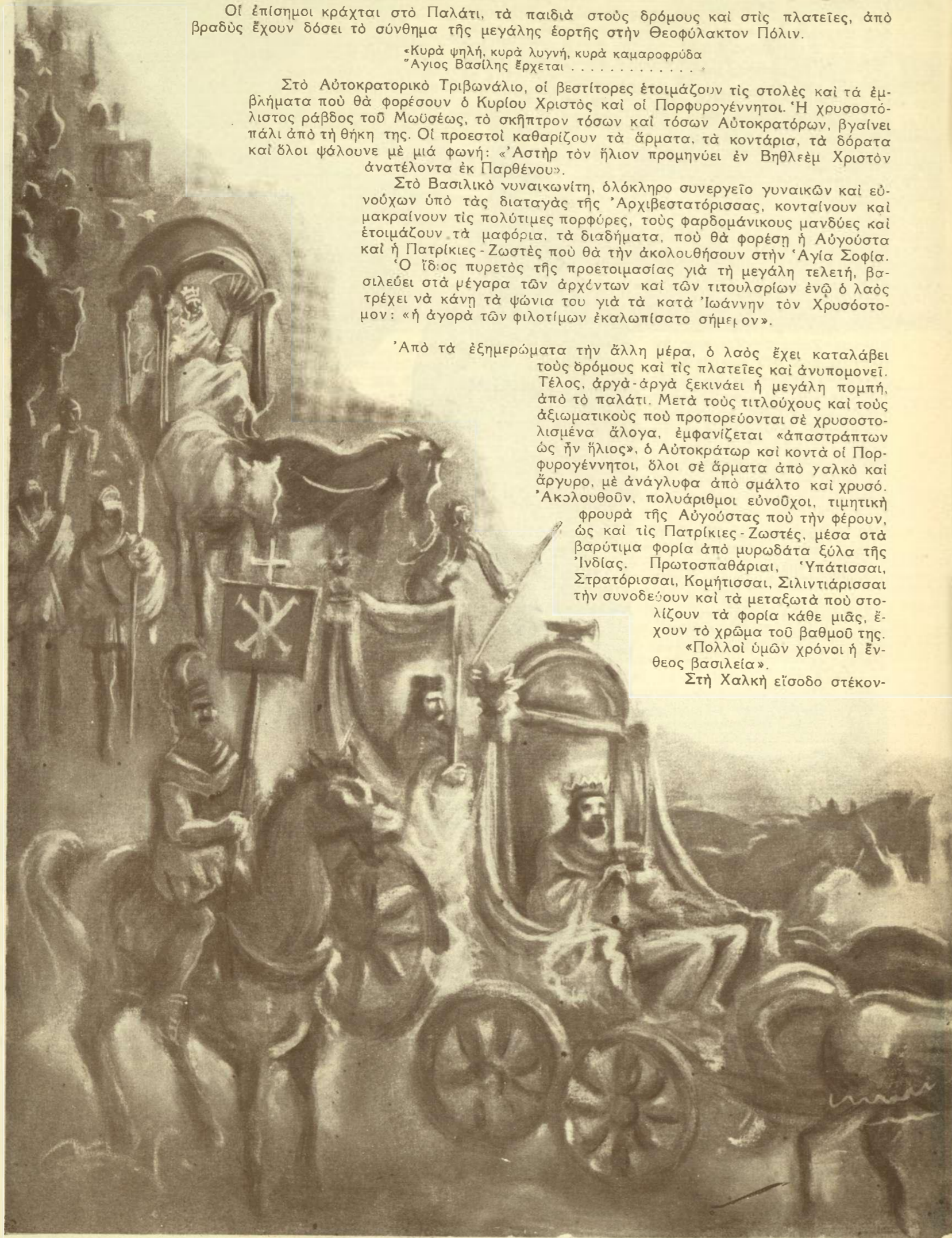
Οἱ καλικάντζαροι στὸ Βυζάντιο κάθε πρωτοχρονιά κάνουνε τὰ δικά τους.

Τὰ καλογεροπαῖδια και τὰ παπαδοπαῖδια μασκαρωμένα μπαίνουνε στὰ σπῆτια ἀπὸ τὰ παράθυρα, τις στέγες, τοὺς φεγγίτες, κι' ἀφοῦ τρομάζουν τὰ παιδιὰ και τις γυναῖκες, ἀρπάζουν τὰ γλυκίσματα, φιλᾶνε τὰ κορίτσια και τοῦ κάκου οἱ καλὲς νοικοκυρές καίνε, καθ' ὄλο τὸ Δωδεκαήμερο, δαδιά στὸ τζάκι γιὰ νὰ διώξουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Ὁ κόσμος, λέει ἡ ποιητικὴ φαντασία τοῦ λαοῦ, στηρίζεται πάνω σὲ τέσσερες κολώνες που ὀλοχρονίς οἱ Καλικάντζαροι πασχίζουν νὰ τις κόψουν, γιὰ νὰ γκρεμίσουν τὸ θεῖο δημιούργημα. Τὰ Χριστούγεννα, ἀποσταμένοι οἱ Καλικάντζαροι, ἀνεβαίνουνε στὴ γῆ ν' ἀναπαυθοῦνε κι' ὀπως εἶναι παῖδες τοῦ διαβόλου, κάνουν ὀτι κακὸ μποροῦνε στοὺς ἀνθρώπους.

Μά...τ' ἄγια Φῶτα μαζί, με ὀλες τις τελετές, τὰ γλέντια, τις μασκαράτες οἱ Καλικάντζαροι ἀφήνουν τὸ Βυζάντιο γιὰτὶ:

«Φυγετε νὰ φύγῃμε
κι' ἔφτασε ὁ τουρλόπαπας
με τὴν ἁγίαστουρα του
και με τὴ βρεχτοῦρα του»

Δ. Ν. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

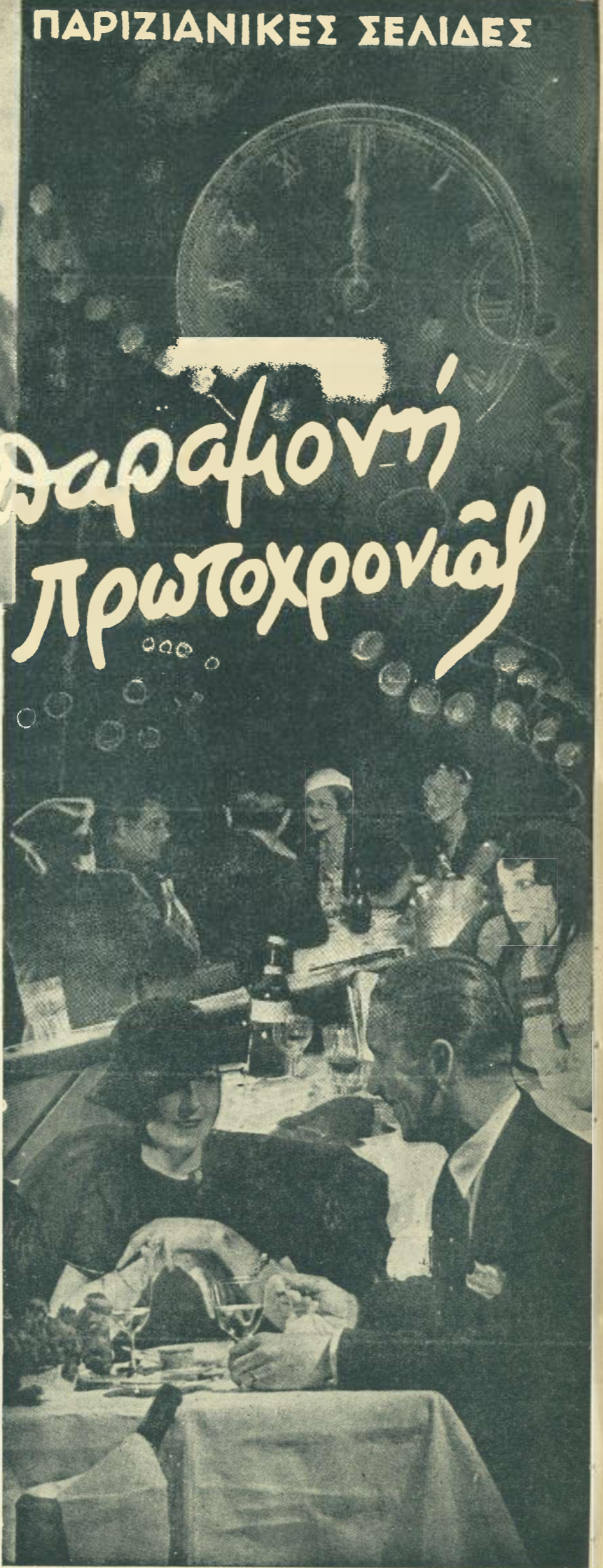

Μιά παραμονή Πρωτοχρονιάς

Σε λιγάκι θά μπαίναμε στην τελευταία προπολεμική πρωτοχρονιά, γιατί από στιγμή σε στιγμή θά χτυπούσαν μεσάνυχτα κι' όλος ο έτερόκλιτος, ο παρδαλλός εκείνος κόσμος που είταν στιβαγμένος στο πολυφώτιστο κοσμοπολιτικό κέντρο του παριζιάνικου καρτιέ έτοιμαζόταν να την χαιρετήσει σαν την άγνωστη κυρία, για την οποία όλοι μιλούν και κανείς δέν την έχει ιδεί, κανείς δέν την ξέρει. Τά βουνά των πιατέλων με τά ποτά που είχαν μαζευτεί επάνω στά τραπέζια των γλεντζέδων Άμερικανών, Σκανδιναυών, Ρώσων, Άγγλων και Γερμανών προλέγανε τό διονυσιακό σέ λιγάκι ξέσπασμα τής χαράς των. Του κάκου όμως έγω προσπαθούσα να κάμω κέφι. Κι' ούτε τά καλέσματα που έπαιρνα από συντροφίες, στολισμένες με ώραιες κυρίες, ούτε τά προκλητικά χαμόγελα τής Μιμής, τής Λολό και τής Σιμόνης δέ μ' έκαμαν ν' αφήσω τό τραπέζι μου τής γωνιάς και τή μοναξιά μου. Δέν ξέρω γιατί όλη εκείνη τή βραδιά συλλογιζόμουν τή μικρούλα Μπλάνς. Τί μου ήρθε; Είχα κανένα αίσθημα μαζί της και δέν τό καταλάβαινα; Πώς είταν δυνατό; Άλλά και ποιά είταν αύτή ή Μπλάνς; Μοϋ τήν είχε συστήσει έδω και λίγους μήνες ένας γιατρός συμπατριώτης. Κοντούλα, λεπτούλα, κατάξανθη, μεγαλομάτα, έμοιαζε πιδ πολύ με κοϋκλα παρά με άνθρωπο ζωντανό. Τήν έντύπωση αύτή τή δύναμνε και τό βλέμμα της τό σβυσμένο, τό μακρυνό και πάντα λυπημένο, καθώς κι' ή μιλιά της πού έβγαине από τό μικρό τό βεμένο χειλάκι της σά στάλα νερού. Κι' όμως είταν τόσο όμορφη και τόσο έλκυστική! Τί νάχε ή καμένη; Ποιόν κάμω, ποιόν λίγο νάκρυβε σ' εκείνο τό στηθάκι πού άνεβοκατέβαινε κάθε λίγο από τό στεναγόμ της; Ο φίλος μου ο γιατρός μου είπε, άκρες-μέσες, τήν ιστορία της. Είχεν έρθει πρό τριών-τεσσάρων έτών από τήν έπαρχία της, τή Ντιζόν, ύστερ' από κάποια έρωτική της εκεί περιπέτεια κι' ύστερα από μιάν οφοδρή φιλονεικία με τή μητέρα της. Συγκεκριμένα πράγματα. Άλλά ένα κατάλαβα. Πώς ή μητέρα της, χήρα και νέα τριανταπεντάρα, είχε καταφέρει να τής ξελογιάσει τόν άρραβωνιαστικό της, να τόν κάνει δικό της έραστή και να τόν παίρνει στο κρεβάτι της μπροστά στα μάτια της. Πούφ! Τί άπαίσιο είταν τό πρώτο αυτό συναίσθημα τής άπογοητεύσεως του ένοιωθε ή καμένη ή Μπλάνς επάνω στα δεκαφτά της χρόνια! Έτσι έρριξε πέτρα πίσω της, έπήρε τό τραίνο κι' έφτασε στο Παρίσι με μιάν βαλιτζούλα και με λίγα φράγκα στην τσάντα της για να ζητήσει τή λήθη στον πόνο της. Όραία καθώς είταν, έλκυστική, με μιάν έπιδερμίδα ολόασπρη κι' έπιθυμητή, πουπουλένια στους μπάλους και γλυκιά στη κουβέντα της, δέν άργησε ν' άγαπηθί με πάθος από ένα πλούσιο φοιτητή ρουμάνο κι' έτσι να τής άνοιχί διάπλατα μπροστά της ο δρόμος τής εύτυχίας. Όλα τ' άπόχτησε μονομιάς. Κομψό διαμέρισμα σε άριστοκρατικό καρτιέ, έπιπλα δικά της, λούσα, τουαλέτες, γούνες, κοϋρσες, θεάματα, εκδρομές. Άλλά καμιά από τίς φιλενάδες της δέν τήν έζήλευε. Όλες τή μακάριζαν για τήν εύτυχία της και τήν άγαπούσαν γιατί είταν πάντα καταδεχτική, πονετική και γενναία. Όμως ή εύτυχία της δέ βάσταζε πολύ. Κι' ένα βράδυ πού γύριζε από τά μαγαζιά, σφουρίζοντας όπως πάντα άξένοιαστη, τόν άγαπημένο σκοπό της, τά μάτια της έπεσαν σ' ένα γράμμα τοποθετημένο επάνω στο τραπέζι τής μικρής τής τραπεζαρίας. Είταν του Ρουμάνου φοιτητή, του φίλου της. Τό άρπαξε και τό άνοιξε, χωρίς καλά-καλά να προφτάσει να κάνει τόν παραμικρό συλλογισμό. Άχ, τί ποτήρι με φαρμάκι!

«Μικρή μου Μπλάνς!—τής έλεγε. Ο πατέρας μου, πού από καιρό ήξερε τίς σχέσεις μας, ήρθε ξαφνικά και με παίρνει με

στο στασιό. Φεύγω με ραγισμένη καρδιά. Άλλά μή φοβάσαι τίποτε. Θα γυρίσω πίσω από τό Βουκουρέστι, ο κόσμος να χαλάσει. Δέ θ' άργήσω ούτε μήνα. Στο μεταξύ σου στέλνω αυτό τό τσεκάκι για να βολευτής, όπως-όπως, ως τήν ήμέρα του γυρισμού μου. Χίλια φιλιά για να τά σκορπίσεις σε όλο σου τό κορμάκι, από τά νύχια ως τήν κορφή κι' όπου πέσουν τά πιό πολλά... Δικός σου: Τάκης.»

Τό χτύπημα είταν πολύ τρανό, για μιάν ύπαρξούλα σαν τή Μπλάνς, πού είχε μιάν ευαισθησία σαν τά φύλλα τής μιμόζας και πού με όλη τήν πρώτη της άπογοήτευση τής Ντιζόν, είταν άνίκανη να σκεφθί τό κακό.

Ο μήνας έπέρασε μ' άναφυλλητά και δαρμούς. Όμως και με κάποιες έλπίδες πού άναβαν τό πρωί κι' έσβυναν τό βράδυ, σαν καντηλάκι πού ξεχνιόταν να γαρνιρισθί. Κι' ύστερα οί μαϋροι μήνες τής έγκαταλείψεως από φίλους και γνωστούς πού στέν άρχή τήν έβοήθησαν από βρώμικους ύπολογισμούς και σιγά σιγά εξαφανίστηκαν σαν είδαν πως δέ βγαίνει τίποτε. Τά νοίκια του άπαρταμένου στο μεταξύ έτρεχαν, ο σπιτονοικοκύρης φοβέριζε κι' ή Μπλάνς για να τά βγάλη πέρα, άρχισε να πουλάη όσα όσα, πότε τό ένα και πότε τό άλλο από τά μιπιλάκια της, τά έπιπλά της, τά χρυσαφικά της, τά φορέματά της, τίς γούνες της, όπου δέν τής άπέμεινε παρά τό κρεβάτι τής ύπηρετίας όπου κοιμόταν, ως τήν ήμέρα πού ένας δικαστικός κλητήρας τής έκόλλησε στην πόρτα της τήν έξωση. Τό ίδιο τής ξανάγινε πιδ ύστερα και στο πρώτο ξενοδοχείο πού κατέφυγε, κι' ύστερα και στο δεύτερο κι' ύστερα και στο τρίτο. Κατέβαινε ολόενα. Κι' από τό δωμάτιο των όχτακοσίων φράγκων τό μήνα, είχε φτάσει στο δωμάτιο των έκατό. Ένα δωμάτιο χωρίς παράθυρο πού μύριζε πάντα μούχλα και σαπίλα. Όμως κι' αυτό δέν κατώρθωνε να τό πληρώσει. Γιατί δέν ήθελε να παραδοθί σε κανέναν. Ηθελε να μείνη πιστή στον ώραίο φοιτητή της. Τίποτε δέν τής άλλαζε τή γνώμη της. Πολλοί τήν περιτριγυρίζαν και τήν καλούσαν σε γεύματα και δείπνα, αλλά μόλις τής έκαναν τήν πρόταση, με τήν πεποίθηση πιδ πως θα δεχόταν, τούς άπαντούσε μ' ένα ξερό: «Όχι!». Και πρόσθετε σε λιγάκι δακρυσμένη:

— Γιατί δέ με θέλετε για συντρόφισσά σας; Πέστε πως δέν είμαι γυναίκα!.. Πώς είμαι άντρας σαν έσας!.. Πώς είμαι φίλος σας!.. Μήπως σας έμποδίζουν γι' αυτό τά φουστάνια μου; Θέλετε να ντυθώ σαν άνδρας; Να φορέσω παντελόνια, σακκάκι, κολλάρα, ύμψηλο; Θέλετε να κόψω τά μαλλιά μου σύρριζα; Όμως αυτό πού ζητάτε από μένα, μήν τό περιμένετε. Δέν θα τόχετε ποτέ!..

Κι' ένας, ένας ξεκόβανε. Τήν έπαιρναν για τρελλή, για άρρωστη. Και μήπως δέν είταν; Μήπως δέν τήν είχαν πιάσει ο βάζη κοκαίνης στη μυτούλα της και να ναρκώνεται, να μισαποκοιμάται όρθια στα πόδια της; Κι' άλλες φορές πάλι, πού δέν είχε λεφτά για να τήν προμηθευθί, ν' άγριεύη στα καλά καθούμενα και να σπάη πιάτα και ποτήρια, όπου κι' άν βρισκόταν,

είτε σε κοσμικό έστιατόριο των Ήλυσίων Πεδίων, είτε σε μιαν έργατική συνοικία;

Σ' αύτή τήν άσκημη περίοδο τής ζωής τής τήν έγνωρίσα κι' έγω. Είταν ντυμένη μ' ένα ταγιέρ μπέζ κι' είχε ριχμένη επάνω στους ώμους της μιάν έρμίνα πού ή άσπράδα της συναγωγούσαν με τήν άσπράδα του προσώπου της και των στρουγγυλωπών εκείνων μπράτσων πού είταν φτιασμένα για τό άγκάλιασμα. Όμως ή κρυφή έπιθυμία πού μου άναφε κατάβαθα, έσβυσε σιγά σιγά σαν είδα καλύτερα τό ύφος της τό άνήσυχο, τό λυπημένο, τό μακρυνό και μ' όλ' αυτά έπιβλητικό. Παράξενη γυναίκα! είπα μέσα μου. Τήν παρεκάλεσα να πάρη κάτι και παράγγειλε ένα ποτήρι σαμπάνια. Άνταλλάξαμε λίγες κουβέντες. Μ' έρώτησε από πού είμαι, τί κάνω, άν μ' άρέσει τό Παρίσι κι' άλλες τέτοιες κοινοτυπίες. Ύστερα, σαν πήρα λίγο θάρρος, τή φλερτάρισα, αλλά πολύ δειλά, πολύ διακριτικά, όπως φλερτάρει κανείς ένα ώραίο λουλουδι, έναν κρίνο. Σάν είδα πως τήν εύχαριστούσε, προχώρησα πιδ πολύ και τής είπα, μ' ένθουσιασμό βέβαια, αλλά συγκρατημένα πάντα, για τά μεγάλα της μάτια, για τά ξανθά της μαλλιά, για τό θαυμάσιο σύνολό της. Τή ρώτησα άν τής άρέσει ή μουσική και τής πρότεινα να πάμε, μετά τό φαί, σ' ένα κωσέρο. Τά δέχτηκε όλα. Στο έστιατόριο πού τήν έπήγα, μόλις έσίμπησε κάτι κι' ύστερα στο άμάξι έμεινε άμιλητη, σχεδόν παγερή. Άναστéναζε μόνο ολόενα. Κι' εκεί πού κοντεύαμε να φτάσουμε στο κωσέρο, μου είπε ξαφνικά:

- Ξέρετε; Δέν ασθάνομαι καλά τόν έαυτό μου. Θα είχατε τήν καλωσύνη να με πάτε στο ξενοδοχείο μου;
- Τήν άρνησή της να συνεχίσουμε μαζί τή βραδιά μας τήν άκουσα με κάποιαν άνακούφιση, πού φυσικά δέν τής τήν έφάνερωσα. Η μελαγχολία της είχε ήδη μεταδοθί στην ψυχή μου κι' άφορμή ζητούσα να χωριστούμε όσο τό δυνατό πιδ γλήγορα.
- Δέν πειράζει! τής είπα μ' εύγένεια.
- Δέ σας κακοφαιίνεται;
- Λυπούμαι για τήν άδιαθεσία σας. Μήπως θέλετε να σταματήσουμε σε κανένα φαρμακείο; Καμιά άσπιρίνη;..
- Όχι, σας εύχαριστώ.

Τήν άλλη μέρα στο καφενείο μ' έρώτησε ο φίλος μου ο γιατρός πού μου τή σύστησε, πως έπέρασα τή βραδιά μου μαζί της και του είπα όλα τά καθέκαστα και τό συμπέρασμά μου, πως ή γυναίκα αύτή έχει κάποια τρικυμία στην ψυχή της. Τότε κι' αυτός μου διηγήθηκε τή θλιβερή ιστορία της και τή βαθεία συμπόνια πού ένοιωθε για δαύτην.

— Έχάρηκα χθές, μου πρόσθεσε, σαν τήν είδα να εύχαριστείται απ' τά φιλοφρονήματά σου και να σ' άκούη με τόση προσοχή. Κάπου-κάπου μάλιστα είδα να περνοϋν από τά ώραία μάτια της κάποιες άχτίδες από τό παλιό, τό σβυσμένο φως τους. Άλλά είταν, φαίνεται, παροδικές. Έπειτα, και μόνο πού δέχτηκε άμέσως τήν πρόσκλησή σου, μου έδωκε κάποιες έλπίδες. Ποιός ξέρει! έσέκφετηκα. Μπορεί νάχης έού τή δύναμη να τή βγάλης από τό λήθαργό της τών τώσων μηνών και να τήν ξαναφέρης στη ζωή. Τώρα άπελπίζομαι πάλι...

Τήν ξανασυνάντησα από τότε πολλές φορές και πάντοτε, με όποιαν δήποτε συντροφιά κι' άν είταν, τήν άφηνε άπότομα κι' έρχόταν προς έμένα, στο τραπέζι μου, παράγγελλε τόν καφέ της ή τό ποτό της, άνάλογο με τίς ώρες, άκούγε μ' εύχαρίστηση τίς ιστορίες πού τής διηγούμουν για χώρες μακρινές πού γνώρισα, για περιπέτειες φανταστικές ή άληθινές, για άγάπες, για φιλίες, για όνειρα. Πολύς φορές δέχτηκε να με συντροφέψη στο φαγητό μου και να τήν οδηγήσω ύστερα σε κανένα καμπαρέ, σε κανένα μπαλό, σε κανένα βουλευβαριέριο θέαμα. Άλλά πάντα στη μέση, με τήν πρόφαση μιάν ξαφνικής άδιαθεσίας, μου ζητούσε να τήν πάω στο ξενοδοχείο της κι' έγω, χωρίς σχεδόν αντίσταση, έκτελοϋσα τή θέλησή της. Τέσσερες ως πέντε απ' όλες τίς φορές, θυμάμαι μονάχα, έκανε χρήση τής φιλιίας μας τών τώσων μηνών και τό λήθησε να μου ζητήσει λίγα χρήματα πού μετά λίγες ήμέρες έρχόταν να με βρῆ για να μου τά επιστρέψη, αλλά πού έγω άρνιόμουν να τά δεχτώ, προσπαθώντας πάντα να μη θιξω τήν ευαισθησία της και να μὴ τήν προσβάλλω στο παραμικρό. Ένα χιονισμένο χειμώνα τήν είδα νάρχεται στο καφενείο προς έμένα, χωρίς τήν έρμίνα της. Έτουρτούριζε από τό κρύο. Παράγγειλα στο σερβιτόρο να τής φέρον ένα γκρόγκ-άμερικαιν για να ζεσταθί. Ύστερα τή ρώτησα άπότομα, νευρικά και για πρώτη φορά, χωρίς να θέλω, στον ένικό αριθμό:

- Γιατί έκανες τόσες μέρες να ρηθίς;..
- Κι' εκείνη κοκκινίζοντας, για πρώτη φορά και κομπιάζοντας, μου άπάντησε δειλά:
- Είμουν άδιάθετη!.. Κι' έπειτα...
- Κι' έπειτα, τί;

Με κοίταξε με τὰ μεγάλα μάτια της γιά μιὰ στιγμή με μιὰ έκφραση πόνου μὰ κι' ικανοποίησεως μαζί κι' ύστερα έσκυψε τὸ κεφαλάκι της καὶ δὲν εἶπε τίποτε.
 — Κι' ἡ ἑρμίνα σου; Ποῦ εἶνε ἡ ἑρμίνα σου;
 — Τὴν ἄφησα στὸ ξενοδοχεῖο.
 — Τέτοια μέρα; Μὲ τέτοιο κρύο; Πές μου, ποῦ εἶνε ἡ ἑρμίνα σου, ἀλλοιῶς μὴ με θεωρεῖς ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴ φίλο σου.
 — Τὴν ἔβαλα ἀμανάτι.
 — Γιά πόσα;
 — Γιά ὀχτακόσια φράγκα.
 — Ποῦ; Σὲ ποιόν;
 — Στὸν ἐπόπτη τοῦ καφενεῖου.
 Εἶπα στὸ σερβιτόρο νὰ φωνάξῃ τὸν ἐπόπτη, ἔβγαλα ὀχτα-

κόσια φράγκα κι' ἄλλα τριάντα γιά φιλοδώρημα, τὰβαλα μπροστά της καὶ τῆς εἶπα:
 — Δός του τα ἀμέσως καὶ πές του νὰ σοῦ φέρῃ τὴν ἑρμίνα σου.
 Σὲ λιγάκι τῆς τὴν ἔφερε κι' ἐπειδὴ ἐδίσταζε νὰ τὴ ρίξῃ στοὺς ὤμους της, τῆς τὴν ἔρριξα μόνος μου.
 — Εἶσαι εὐχαριστημένη; τὴν ἐρώτησα.
 — Ὁχι.
 — Γιατί;
 — Γιατί δὲ θέλω ν'ἄχω καμμιά ὑποχρέωση ἀπέναντί σου.
 — Ὑποθέτω πὼς δὲ σοῦ ζήτησα κανένα ἀντάλλαγμα. Οὐτὲν πρόκειται νὰ σοῦ ζητήσω.
 — Τότε γιατί τὸ κάνεις;
 — Γιατί; Γιατί εἶσαι φίλη μου.
 — Ἔτσι κάνεις με τοὺς φίλους σου ἐσύ;
 — Ὅταν μπορῶ!..
 Ἡ Μπλάνς πιδ ἤσυχη τώρα, ἤπιε τὸ ζεστό της ποτὸ, μοῦ ἔπιασε δυὸ-τρεις φορές τὸ χέρι καὶ μοῦ τῶσφιξε γερά καὶ σὲ λιγάκι σηκώθηκε νὰ φύγῃ.
 — Ποῦ θὰ πάς; τῆς εἶπα.
 — Ἔχω κάποια δουλειά.
 Τῆς ἔβαλα στὸ χέρι ἕνα μικρὸ χαρτονόμισμα, μὰ ἀδύνατο ἐστάθηκε νὰ τὸ δεχτῇ. Κι' ἔφυγε χωρὶς νὰ μοῦ πῆ πότε θὰ τὴν ξαναἰδῶ. Καὶ μόνος ἐγὼ συλλογιζόμενος τὴν ἐρώτησά της: «Γιατί τῶκανα αὐτό; Γιατί τῆς πλήρωσα τὸ χρέος της; Τί με παρακίνησε; Τὸ ἔκανα ἀπὸ κάποιο ὑπολογισμό; Μήπως ἔχω κανένα αἰσθημα μαζί της καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνω; Ἡ μήπως τῶκανα ἀπὸ ψευτο-εγωισμό, ἀνόητο καὶ γελοῖο;» Μὰ με ἔδρα τὰ ψαξίματα μέσα στὸ βάθος τοῦ εἶναι μου, εἶταν ἀδύνατο ν' ἀνακαλύψω τὴν αἰτία. Σιγά-σιγά πνιγόμενος στὴ θάλασσα τῶν συλλογισμῶν μου σὰν τὸ βουτηχτὴ τοῦ Σίλλερ γυρεύοντας τὴ χρυσὴ κούπα. Ἐπρεπε νὰ δώσω μιὰ ὁποιαδήποτε ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματά μου γιά νὰ ἤσυχάσω. Καὶ τὴ βρήκα. Ἡ Μπλάνς, εἶπα μέσα μου, εἶνε μιὰ ζωγραφιά, ἕνα ταμπλώ, ἕνα πορτραῖτο γιά μένα. Τὴν ἐγνώρισα με τὴν ἄσπρη γούνα της καὶ θέλω νὰ τὴ βλέπω πάντα, ὡς ποῦ νὰ χωριστῶ, με τὴν ἄσπρη γούνα της.
 Ὑστερ' ἀπὸ τρεῖς-τέσσερες ἡμέρες ἦρθε πάλι στὴ γωνιά μου τοῦ καφενεῖου. Τὴν ἔβλεπα γιά πρώτη φορὰ γελαστή, σχεδὸν διαχυτικὴ μαζί μου. Τῆς ἐπρότεινα νὰ καθῆσθαι, ἀλλὰ μοῦ εἶπε πὼς ἔχει ἀμάξι ποῦ τὴν περιμένει κι' ἐρχότου νὰ με πάρῃ νὰ κάνουμε ἕνα γύρο. Στὸ ἀμάξι στριμώχθηκε ἔπάνω μου σὰ γάτα. Σὲ λιγάκι μ' ἄρπαξε ξαφνικά καὶ με φίλησε στὸ στόμα. Ἀλλὰ σὰν ἐδοκίμασα νὰ τῆς ἀνταποδώσω τὸ φίλι, τραβήχθηκε φοβισμένη καὶ μοῦ εἶπε: «Ὁχι!». Κι' ἐγὼ τὴν ἄφησα ἀμέσως ἡσυχῇ. Ὑστερα ἔβγαλε ἀπ' τὴν τσάντα της μιὰ πίπα ἀπὸ κεχριμπάρι με χρυσὸ στόμιο καὶ μοῦ τὴν ἔδωκε. Ἐδίστασα. Δὲν ἤθελα νὰ τὴν πάρω. Μοῦ ἔκανε μεγάλο κακό. Ἀλλὰ εἶδα ξαφνικά τὸ βλέμμα της. Εἶταν τόσο ἰκετευτικό... Τόσο τρεμουλιαστό...
 — Καλά! τῆς εἶπα. Σ' εὐχαριστῶ. Ἀλλὰ γιατί τῶκανες αὐτό;
 — Γιατί εἶσαι φίλος μου! μοῦ ἀπάντησε ἀποφασιστικά.
 — Ἔτσι κάνεις ἐσύ με ἄλλους τοὺς φίλους σου;
 — Δὲν ἔχω κανέναν! εἶπε καὶ γύρισε τὸ πρόσωπό της πρὸς τὸ παράθυρο, λέγοντας στὸν ἀμαξῆ νὰ σταματήσῃ. Ἡ Μπλάνς ἀνοίξε τὴν πόρτα ξαφνικά καὶ χώθηκε σ' ἕνα ὑποπτο καφενεδάκι. Τὴν εἶδα νὰ χάνεται πίσω ἀπὸ τὸ μπάγκο του μ' ἕναν τύπο, — τὸν καταστηματοῦρα φαίνεται, — ποῦ ἔμοιαζε σὰν δραπετῆς φυλακῆς καὶ νὰ ξανάρχεται πεταχτὴ στὸ ἀμάξι, κοντὰ μου.
 — Τί γύρευες μέσα σ' αὐτὴ τὴν τρώγλη, Μπλάνς;
 — Αὐτό!

(Τὸ τέλος στὴ σελίδα 80)

Σ. ΣΚΙΠΗΣ
 (Ἀριστεῖον Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν)

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΚΟΣ Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

κάποιο βλέπει και ή Τύχη

Πρωί, πρωί, μόλις μπήκε στο γραφείο του, πριν ακόμη άνοιξη την ιδιαίτερη αλληλογραφία του, έλαβε ένα τηλεγράφημα.

Τό άνοιξε με άδιαφορία, αλλά τό διάβασε με κατάπληξι.

Τό τηλεγράφημα ήταν άπ' τή Θεσσαλονίκη και έλεγε:

«Κώσταν Χαιρέτην, μηχανικόν, οδός... άριθ...
'Αθήνας.

Ένεκρίθη, συγχαρητήρια, έχομαι άυριον.

Πέτρος 'Αργύρης»

Έπιτυχία! Μεγάλη έπιτυχία!

Ένα τεράστιο έργο του δημοσίου, που τό είχε αναλάβει μιά σοβαρά έταιρία, θά τό εκτελούσε αυτός, ό Κώστας Χαιρέτης, ένας νέος μηχανικός, μόλις 30 έτών. «Ένεκρίθη» τό δικό του σχέδιο και ό προϋπολογισμός. Ένω είχε συναγωνισθή με παλαιότερους συναδέλφους του, μηχανικούς μεγάλης φήμης, που δέν τόν άφηναν νά ξεμυτίση σέ κανένα διαγωνισμό.

Έπί τέλους! Ήταν πιά καιρός ν' αναγνωρισθί κι' αυτός, άφου πάλαιψε τόσα χρόνια στή μετριότητα και στή άφάνεια.

«Άχ, Καιτοῦλα μου, Καιτοῦλα μου, θά κρατηθής βέβαια, δέ θά σέ παρασύρη ή χαρά. Πάνε... τέλειωσαν τά βάσανά μας. Πρέπει νά τό μάθης άμέσως».

Πήρε τό τηλέφωνο και ζήτησε τήν Καίτη του, τή γυναikoῦλα του, στο σπίτι του.

— Έδω Κώστας, αυτού;

— Καίτη.

— Άκουσε, Καίτη μου, θά σου πω κάτι δυσάρεστο. Δέ θά ξαφνιαστής.

— Μέ ξέρεις.

— Δηλαδή, όχι και πολύ δυσάρεστο, μάλλον ευχάριστο.

— Τί έπαθες πρωί, πρωί. "Άσε με κι' είναι τό σπίτι άνω κάτω.

— Καίτη, κουράγιο. "Η «υπόθεσίς μας» ή μεγάλη μας υπόθεση τέλειωσε.

Τό σχέδιό μου έγινε δεκτό. Πήρα τώρα τηλεγράφημα άπό τόν 'Αργύρη, τόν αντιπρόσωπό μου στή Θεσσαλονίκη.

Σιωπή.

— Άκούς, Καίτη;

Καμμιά άπάντησις.

— Καίτη, Καίτη... δέ μιλάς;.. ώρισμένως κάτι έπαθε.

Έκλεισε τό τηλέφωνο, είπε στους υπαλλήλους του πώς θά γυρίση άμέσως κι' έφυγε βιαστικά για τό σπίτι του.

Η καυμένη ή Καίτη είχε πραγματικά λιποθυμήσει. Μ' όλο τό θάρρος που έδειχνε, μ' όλη τήν ύπομονή που είχε στίς κακές ήμέρες, μ' όλη τή φιλοσοφία που είχε χαλυβδώσει τήν ψυχή της, όταν άκουσε τή μεγάλη είδησι, που θά έλυε όριστικά και θριαμβευτικά τό πρόβλημα τής ζωής των, άπ' τή χαρά της, έπεσε άναίσθητη.

Όσο νά φτάση όμως ό Κώστας, ή Μαργαρώ ή ύπνέτρια τήν είχε συνφέρει, με λίγη κολώνια και μερικά τριψίματα.

— Τό κατάλαβα, τής είπε κείνος, ή χαρά...

— Μέ σώριασε χάμω.

— Τώρα;

— Είμαι καλά... Δέν έχω τίποτα... Πές μου...

— Νά τό τηλεγράφημα, διάβασε.

Η Καίτη τό διάβασε, τό φίλησε, τό ξαναφίλησε, έπειτα άγκάλιασε τόν άντρα της κι' έγυρε τό ξανθό κεφάλι της στο στήθος του.

Πόσα όνειρα έμελλε νά πραγματοποιήση τό τηλεγράφημα εκείνο! Πόσων χιμίωνων βάσανα, πόσων χρονών στερήσεις θά πλήρωνε τώρα ήγεμονικά ή έργασία που κατακυρώθηκε στον άντρα της. Κι' όλα τά χρόνια αυτά, ή ξανθή και λεπτή Καίτη, με τήν ευθραστή ύγεια της, τά υπέφερε με γενναιότητα, με ύπομονή, με έγκαρτέρησι, με μιά άφοσίωσι στον άντρα της, που τήν εξηγοῦσε μονάχα ή άγάπη.

Τόν άγαπούσε πολύ, πάρα πολύ.

Και κείνος τό έβλεπε, τό έννοιωθε, τό άπελάμβανε και ήταν ευτυχής.

Η Καίτη δέ λογάριάζε τήν ευζωία και τόν πλοῦτο. Άγαπούσε τόν άντρα της.

Τώρα όμως με τόν πλοῦτο θ' αντίκρυζαν τήν ευτυχία.

Τά είπαν για λίγη ώρα, κι' έπειτα σηκώθηκε κείνος για νά φύγη.

— Στάσου ακόμη.

— Τώρα, Καίτη μου, έχω δουλειές, πολλές δουλειές... Με περιμένουν στο γραφείο.

— Στάσου λίγο, νά χαροῦμε αυτή τή μεγάλη στιγμή.

Τής χάϊδευε τό κεφάλι.

Έπειτα άρχισαν τίς λεπτομέρειες.

— Γιατί έρχεται ό κ. 'Αργύρης;

— Έρχεται;.. Έχεις δίκη. Φαντάσου, δέν τό πρόσεξα.

Τέσσερες λέξεις είχε τό τηλεγράφημα και άπό τή χαρά του δέν έδιάβασε τίς δύο.

Ό Πέτρος 'Αργύρης που του τηλεγραφοῦσε τή μεγάλη είδησι, έρχόταν άυριο.

Ήταν ένας δικηγόρος στή Θεσσαλονίκη, που είχε αναλάβει τήν αντιπροσωπεία του Κώστα για τήν «υπόθεσι» αυτή.

Ό Πέτρος είχε κάνει όλες τίς ένέργειες για νά έγκριθί τό σχέδιο του Κώστα. Έννοείται, με ποσοστά. Άπό τή μεγάλη άμοιβή που θάπερνε ό μη-

χανικές, δέκα τοίς εκατό θα κρατούσε ο δικηγόρος, για τις ενέργειες που είχε κάνει και όσες θάκανε και στο μέλλον, έως ότου συμπληρωθή το έργο.

—Θαρθή μόνος του; ρώτησε η Καίτη, η θά φέρη και τη γυναίκα του;

—Έχει και γυναίκα; πρώτη φορά τ' ακούω.

—Μήπως πρέπει να τόν φιλοξενήσουμε σπίτι μας;

—Αυτό μάς έλειπε. Θα κερδίση τώρα κι' αυτός τόσα πολλά, ώστε να μη μάς εχη ανάγκη.

Την άλλη μέρα, άργά τὸ απόγευμα μπήκε στο γραφείο του Κώστα, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ δικηγόρος Ἀργύρης ἦταν ἕνας καλοφτιαγμένος ξανθὸς νέος με ζωηρά γαλανὰ μάτια, καλὸ ἀνάστημα, εὐκίνητος καὶ θερμὸς στὶς ἐκφράσεις του.

Ἀνοιξε τὴν ἀγκάλια του καὶ ἔσφιξε τὸν Κώστα, ὁ ὁποῖος σοβαρὸτερος καὶ ψυχρότερος ἀπὸ τὸ δικηγόρο, ἦρθε σὲ κάποια ἀμηχανία ἀπὸ τὸν ἀπρόοπτο ἐκεῖνο ἐναγκαλισμὸ.

Ἐἶχαν συναντηθῆ δυὸ ἢ τρεῖς φορές προηγουμένως, ἀλλὰ τώρα γιὰ πρώτη φορά ὁ μηχανικὸς ἔβλεπε τὴν ἐγκαρδιότητα στοῦ δικηγόρου.

Τὴν ἐξήγησε βέβαια ἀπὸ τὴ χαρὰ πὺ ἐδοκίμαζε καὶ κείνος γιὰ τὴν ἐπιτυχία.

—Τὸ βράδυ θά φάμε μαζί, τοῦ εἶπε ὁ Κώστα.

—Δὲν εἶμαι μόνος, ἔχω καὶ τὴ γυναίκα μου.

—Ἀκόμη καλλιτέρα, θά περάσωμε μαζί τὴ βραδυά. Πὺ μείνατε;

Τοῦ εἶπε τὸ ξενοδοχεῖο.

—Θά τὸ πιστέψης, φίλε μου, ἐπανελάβε ὁ Κώστα. Δὲν εἶχα ἰδέα πὺς εἶσαι παντρεμένος, ἡ γυναίκα μου μοῦ τὸ εἶπε.

—Φυσικά, γιατί, ἐσύ, τὸ ξέχασες, ἐνὼ ἡ γυναίκες δὲν ξεχνοῦν αὐτὴ τὴ λεπτομέρεια.

—Εἶσαι παντρεμένος καιρὸ πολὺ;

—Οὕτε ἔξη μῆνες.

—Λοιπὸν στὶς 8 καὶ μισὴ τὸ βράδυ, θά σὰς περιμένουμε σπίτι.

Ξέρεῖς πὺ μένουμε.

—Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πὺ θαρθῶ.

Στὶς ὀκτώ καὶ μισὴ ἡ Καίτη δέχτηκε μονάχη τὸ ζευγάρι.

Ἡ Νίτσα εἶχε τὴ δική της ἡλικία, περίπου 22 χρονῶν.

Αὐτὸ ἦταν τὸ μόνο κοινὸ πὺ εἶχαν ἡ δυὸ γυναίκες. Σ' ὄλα τὰ ἄλλα ἀντίθετες. Ἡ Καίτη ξανθὴ, ἡ Νίτσα μελαχροινὴ. Ἡ Καίτη ἤρεμη, ἀξιοπρεπὴς, ρωμαντικὴ, σοβαρὴ. Ἡ Νίτσα ζωηρὴ, παιχνιδιάρια, ἀνήσυχη, θερμὴ, προκλητικὴ.

Ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ ἡ Καίτη δὲν ἔμεινε εὐχαριστημένη.

Ὁ τύπος αὐτὸς δὲν τῆς γούσταρε πολὺ. Ἐννοεῖται, τὴν περιποιήθηκε μ' ὄλη τὴ δυνατὴ εὐγένεια καὶ δὲν τὴν ἄφησε νὰ μαντέψῃ τὴν ἐντύπωσιν πὺ τῆς ζήτησε.

Σὴ λίγο ἀκούστηκαν τὰ βήματα τοῦ συζύγου. Μόλις ὅμως ὁ Κώστα ἀντίκρουσε ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σαλονιοῦ τὴ νεοφερμένη τᾶχασε λίγο, ἄλλαξε χρῶμα καὶ μπερδέψε τὰ λόγια του.

Ἡ Νίτσα ἦταν ἡ ἱστορία του, τὸ παρελθόν του.

Προσπάθησε νὰ μὴ φανερώσῃ τὴν ἐκπληξί του, ἂν καὶ ἡ γυναίκα του με τὴν ὑπερβολικὴ ἀγάπη πὺ τοῦ εἶχε, κάτι διέκρινε καὶ κάτι διαίσθανθηκε.

Ἡ Νίτσα ἦταν τὸ κορίτσι πὺ εἶχε ἀγαπήσει πρὶν γνωρίσῃ τὴν Καίτη. Ὁ Κώστα τελείωνε τότε τὶς σπουδές του στοῦ Πολυτεχνεῖο τῶν Ἀθηνῶν, ὅταν εἶχε γνωρίσει τὴ Νίτσα. Ἡ σχέση τους κράτησε δυὸ ὀλόκληρα χρόνια, πρὶν ὁ Κώστα φύγῃ γιὰ τὴν Εὐρώπη, καὶ τελείωσε μ' ἕνα τρόπο λίγο κωμικὸ.

Ἦταν παραμονές καὶ τότε τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ ἡ Νίτσα εἶχε ἐκδηλώσει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ εἶχε ἕνα ρολογάκι τοῦ χεριοῦ. Ὁ Κώστα τῆς τὸ ὑποσχέθηκε καὶ με χίλια βάσανα κατῶρθωσε νὰ ἐξοικονομήσῃ τὸ ποσὸν πὺ χρειαζότανε γιὰ νὰ τὸ ἀγοράσῃ.

Τὴν προπαραμονὴ ὅμως τῆς πρωτοχρονιάς ἔμπλεξε κάπου, ἔπαιξε χαρτιά καὶ... ἔχασε τὰ χρήματα, τὰ προσωρισμένα γιὰ τὸ ρολογάκι.

Τότε... ντράπηκε νὰ πάῃ στὴ φίλην του χωρὶς τὸ δῶρο, ἀπέφυγε λίγες μέρες νὰ τὴν συναντήσῃ καὶ ἔπειτα ἀπὸ διαφορὸς συμπτώσεις, τὴν ἔχασε, ἔφυγε γιὰ τὴν Εὐρώπη καὶ... τῶρα μονάχα τὴν ἔβλεπε γιὰ πρώτη φορά ὕστερα ἀπὸ ἔξη χρόνια, καὶ τὴν εὗρισκε παντρεμένη, παντρεμένος τῶρα κι' αὐτός.

Ὅλ' αὐτὰ ἦρθαν σὺν μιᾷ ξαφνικῇ μπόρα στοῦ κεφάλι του, κατῶρθωσε ὅμως νὰ κρατήσῃ τὴν ψυχραιμίαν του καὶ νὰ μὴ προδοθῇ.

Ἡ Νίτσα δὲν ταραχτήκε διόλου, γιατί ἐκεῖνη

ἤξερε πὺς θά τὸν ἔβλεπε, ἀφοῦ εἶχε ἀκούσει τ' ὄνομά του, καὶ αὐτὴ μάλιστα εἶχε διοργανώσει τὸ ταξίδι τῆς Ἀθήνας, ἀκριβῶς γιὰ νὰ τὸν συναντήσῃ.

Στὸ τραπέζι ὁ δικηγόρος, πὺ δὲν κουραζόταν νὰ μιλή ἀπεκάλυψε ὅτι ἡ γυναίκα του με τὴν προσωπικὴ τῆς ἐπιβολή, συνετέλεσε πολὺ, στὴν ἐπιτυχία τῆς «ὑποθέσεως», χάρις στὶς γνωριμίες πὺ εἶχε κάνει στὴ Θεσσαλονίκη.

Ἡ Νίτσα ἀκούε με μετριοφροσύνη καὶ πότε-πότε, ἔρριχνε τὴ φλογερὴ ματιὰ τῆς στὸν Κώστα, πὺ ἐξακολουθοῦσε τρώγοντας νὰ ἀρμενίζῃ στὰ περασμένα καὶ νὰ θυμᾶται σκηνές καὶ ἐπεισόδια τῆς παληᾶς ἐκεῖνης ἱστορίας, ὡς πὺ τελείωσε τὸ δείπνο.

Στὸν καφέ ἡ Νίτσα τὸν ἐπλεύρισε καὶ με ἀθῶα πειράγματα ἄρχισε νὰ ἀνασκαλεύῃ μέσα στὴν καρδιά του τὶς μισοξεχασμένες ἀναμνήσεις.

—Ἀγαπᾶς τὴ γυναίκα σου; τὸν ρώτησε ξαφνικά, σὲ μιὰ στροφή τῆς ὀμίλιας των.

—Σὰν γυναίκα μου, ψιθύρισε κείνος.

—Αὐτὸ μὲ φτάνει.

—Τί θές νὰ πῆς;

—Στὴν καρδιά σου ὑπάρχει πάντα ἡ θέσις γιὰ μιὰ φίλη, κι' ἡ θέσις αὐτὴ εἶναι ἀδεια.

Δὲν πρόφτασε νὰ τῆς ἀπαντήσῃ, γιατί πλησίασε ἡ γυναίκα του.

Ἡ καυμένη ἡ Καίτη ἔννοιωθε γύρω τῆς κάποιο κίνδυνο, κάποιο ἄοριστο συναίσθημα ταραχῆς, κάποια ἀπροσδιόριστὴ ὀψία, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσε νὰ ἐνοχοποιήσῃ τὸν ἄντρα τῆς.

Ἦταν τόσο βέβαιη γιὰ τὴν ἀγάπη του!

Ἡ συμπεριφορὰ ὅμως τῆς Νίτσας, τὸ θράσος πὺ εἶχε στὰ βλέμματά τῆς, τὰ χαμόγελα, ἡ κινήσεις, τὰ προκλητικὰ τῆς λόγια τὴν πείραζαν στὰ νεύρα καὶ ἄρραξ με κάποια βιαιότητα νὰ παρατηρῇ τὸ μικρὸ χρυσὸ ρολογάκι τῆς, κληρονομία προγοινική, ἕνα ὄραϊο γυναικεῖο ρολοῖ με σμάλτο.

Ὅταν ἡ νοικοκυρὰ βλέπει τὸ ρολοῖ, οἱ ἐπισκέπται πρέπει νὰ ἐτοιμάζωνται.

Ἡ Νίτσα ὅμως δὲν τὸ πρόσεχε καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ Καίτη με τὴ νευρικότητα πὺ τὸ ξανακούταζε, ἔσπασε τὴ χρυσὴ καδένα. Ταραχτήκε, τῆς γλύστρησε τὸ ρολοῖ ἀπ' τὰ χέρια καὶ κύλησε στοῦ πάτωμα.

Ὁ Κώστας ἔτρεξε καὶ τὸ μάζεψε. Δὲν εἶχε πάθει σοβαρὴ ζημιὰ, εἶχε ὅμως σταματήσῃ.

Ὅταν ἔφυγε τὸ ζευγάρι, ἡ Καίτη ἀπὸ συζυγικὴ ὑπερφάνεια δὲν ἔκανε λόγο στὸν ἄντρα τῆς, γιὰ τὴν ἐντύπωσιν πὺ τῆς ἄφησε ἡ κυρία τοῦ δικηγόρου.

Ἐκεῖνος ὅμως ὑποπετεύθηκε ὅτι ἡ γυναίκα του δὲν εἶχε μείνει πολὺ ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὴ γνωριμία τῆς Νίτσας, ἀλλὰ, φυσικά ἀπέφυγε κι' αὐτὸς νὰ τῆς μιλήσῃ σχετικὰ.

Ἡ συναντήσεις ὅμως ἐξακολούθησαν.

Τὰ Χριστούγεννα εἶχαν περάσει, θά ἔκαναν ἀκόμη τὴν Πρωτοχρονιά στὴν Ἀθήνα κι' ὕστερα θάφευγαν. Γῶματα στοῦ ξενοδοχεῖο, στοῦ σπιτί, κινηματογράφος, θέατρο σχεδὸν ὅλες τὶς ἡμέρες καὶ τὶς περισσότερες νύχτες ἦσαν μαζί.

Ἡ Καίτη δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ τὴν ἀνησυχία τῆς.

Ὁ Κώστας πάλι ἐπρόσεχε πολὺ στὴ συμπεριφορὰ του.

Ἐπειτα πόσες μέρες θά κρατοῦσε ἀκόμη αὐτὴ ἡ ἱστορία; Μετὰ τὴν Πρωτοχρονιά θάφευγαν.

Ἡ μέρες αὐτὲς ἔφθασαν γιὰ νὰ ξαναἀψῇ ἡ παληὰ φωτιὰ στὴν καρδιά τοῦ Κώστα. Ἡ σπιθα πὺ ἔμενε κρυμμένη στὴ σάχη τῆς ζωῆς τῆς καὶ τὰ μαῦρα μάτια τῆς Νίτσας τοῦ θυμίσαν τὶς παλῆς συγκινήσεις. Τῶρα ὑπῆρχε κάτι περισσότερο. Πὺς ἦταν παντρεμένη. Τὸ ἀσθημὰ τῆς δηλαδὴ δὲν εἶχε πιά τὸν ὑπολογισμό τοῦ γάμου καὶ συνεπῶς ἦταν ἀγνόητο.

Ἀρχισαν νύχτες δύσκολες, σκέψεις ἔνοχες, τύψεις, προφυλάξεις, λίγα ψέμματα καὶ πολὺ ὑποκρισία.

Ἡ Καίτη, με τὴ σταθερότητα τῶν τιμῶν γυναικῶν, ὑπέμενε με τὴν ἐλπίδα ὅτι μιὰ ἀγάπη ποτισμένη με τόσες θυσίες, ὅσες εἶχε προσφέρει αὐτὴ, δὲ μπορεῖ νὰ σκοτωθῇ ἔτσι γρήγορα ἀπὸ δυὸ μάτια παιχνιδιάρικα, ἀπὸ ἕνα προκλητικὸ στόμα καὶ ἀπὸ ἕνα κορμί πὺ προκαλεῖ με κάποια αὐθάδεια.

Τᾶχα δὲν εἶχε κι' ἡ ἀγάπη τὴ δικὴ τῆς δύναμη;

Καὶ ὅμως. Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα εἶχε λυγίσει.

Τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς ἐπρόκειτο νὰ κόψουν τὴ Βασιλόπηττα στοῦ σπιτί του, μαζί μ' ἄλλους καλεσμένους.

Ἐπειδὴ εἶχαν κάνει ὀμίλια με τὴ Νίτσα, γιὰ τὴν παληὰ ἱστορία τοῦ ρολογιῦ, καὶ γέλασαν κι' οἱ δυὸ γιὰ τὸ νεανικὸ τους πάθημα, ὁ Κώστα τῆς ὑποσχέθηκε ὅτι αὐτὴ τὴ φορά θά τῆς ἔκανε τὸ δῶρο πὺ δὲν κατῶρθωσε νὰ τῆς κἀνῃ τότε.

Καὶ πραγματικὰ εἶχε ἀγοράσει ἕνα κομψὸ καὶ ἀκριβὸ ρολογάκι τοῦ χεριοῦ, ἀπὸ πλατίνα, γαρνιρισμένο με διαμαντόπετρες.

Τὸ εἶχε στὸ χαριτωμένο κουτάκι του, μέσα στὴν τσέπη του καὶ περίμενε μιὰ κατάλληλη στιγμὴ τῆς νύχτας τῆς παραμονῆς, γιὰ νὰ τῆς τὸ προσφέρῃ.

Οἱ καλεσμένοι ἄρχισαν νὰ φτάνουν καὶ με τοὺς πρώτους ἡ Νίτσα με τὸν ἄντρα τῆς.

Ἡ Καίτη ἀπασχολημένη με τὶς ἐτοιμασίες εἶχε βγῆ ἀπὸ τὸ σαλόνι. Ὅταν ὅμως γύρισε τὸ βλέμμα τῆς συνέλαβε μιὰ κίνησιν πὺ τὴν πλῆγωσε. Ἡ Νίτσα τραβοῦσε τὸ χέρι τῆς, ἀπ' τὰ χέρια τοῦ Κώστα, πὺ προσπαθοῦσε νὰ τὸ χαϊδέψῃ.

Προσποιήθηκε πὺ δὲν το εἶδε, ἔννοιωσε ὅμως μέσα τῆς, κάτι τρομερὸ, σὺν γκρέμισμα, σὺν χαλασμό.

Εἶναι δυνατὸν ἡ ἀγάπη τους νὰ σωριασθῇ ἔτσι ἀτότομα ἐπειδὴ τὸ θέλει μιὰ ἄλλη γυναίκα;

Βρῆκε κάποια δικαιολογία καὶ φώναξε τὸν ἄντρα τῆς ἔξω, σ' ἕνα μισοσκότεινο διάδρομο.

Ἐκνευρισμένη, πειστωμένη, με τὴ ζήλεια νὰ τῆς τρώῃ τὰ σπλάγχνα, δὲν κρατήθηκε.

Ἀναλύθηκε σὲ δάκρυα, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν ἔσφιγγε καὶ δὲ μποροῦσε ν' ἀρθρώσῃ λέξι.

—Καίτη... τί ἔπαθες;

Ἐκείνη ὅμως, καθὼς τὸν εἶχε ἀγκαλιάσει, ἔννοιωσε στὸ χέρι τῆς τὸ σκληρὸ κουτάκι, πὺ εἶχε στὴν τσέπη του ὁ Κώστας.

—Τ' εἶν' αὐτό;

Τὸ τράβηξε ἔξω.

Τὸ σκοτάδι δὲν ἄφησε τὸν Κώστα νὰ προδοθῇ. Τὸ χρῶμα του εἶχε ἀλλάξει καὶ τὰ χεῖλια του εἶχαν ἀσπρίσει. Εἶχε τὴν ἐτοιμότητα νὰ μείνῃ σιωπηλός.

—Τ' εἶν' αὐτό, Κώστα; Γιὰ μένα;.. ἔπανελάβε ἡ γυναίκα του.

—Μὰ βέβαια γιὰ σένα. Τὸ δικό σου ρολογάκι θά μείνῃ γιὰ κειμήλιο οἰκογενειακό. Σοῦ πῆρα αὐτὸ γιὰ δῶρο πρωτοχρονιατικό.

Ἐκείνη ἄρχισε νὰ κλαίῃ σὺν παιδί καὶ νὰ ψιθυρίζῃ:

—Καὶ γὼ ἡ κουτὴ... ἐνόμιζα...

Καὶ τὸν φιλοῦσε με παραφορὰ.

Ὅταν ἀργότερα ὁ Κώστας βρέθηκε κοντὰ στὴ Νίτσα τῆς εἶπε ὄλη τὴν ἀλήθεια.

—Βλέπεις; Δὲν εἶναι τυχερὸ νὰ σοῦ κάνω αὐτὸ τὸ δῶρο.

Ἡ Νίτσα εἶπε τότε με κάποιο πείσμα: Καλὰ λένε πὺς ἡ Τύχη εἶναι τυφλή.

Ὁ Κώστας χαμογέλασε αἰνιγματικά. Δὲν τῆς τὸ εἶπε, ἀλλὰ τὸ σκέφθηκε.

—Φαίνεται πὺς κάποτε βλέπει καὶ ἡ Τύχη.

ΣΠΥΡ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

ΟΙ ΞΕΝΟΙ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ
Η ΑΓΝΗ ΜΟΡΦΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθήνα. Ἔτσι τὴ λένε οἱ σημερινοὶ Ἀθηναῖοι. Εἶναι μιὰ πόλις χαριτωμένη. Θαρρεῖ κανεὶς πὼς εἶναι κορσεμένη με φῶς. Ὅλα τῆς εἶναι ἄσπρα.

Ὁ ἀθηναϊκὸς δρόμος λουλουδίζει κυριολεκτικῶς ἀπὸ ἀνοιχτόχρωμες ἐνδυμασίες πού τῆς φοροῦν νέοι σφέλτοι, εὐγενικῶτατοι καὶ γελαστοί. Ἡ γυναικεῖες πάλι τουαλέττες ἔχουν ἐκείνη τὴν ἁρμονία πού ἐπιτρέπει νὰ μαντεύη κανεὶς τῆς ὑπέροχες γραμμὲς τῶν σωμάτων. Στῆς γκριζες ρεμπούμπλικες, στὰ ψαθῆκια, ἀνακατώνονται κάποτε ἀποικιακὲς κάσκες. Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε πῶς βρισκόμαστε στὴν Ἑγγύς Ἀνατολῆ ὅπου ἡ ζέση εἶναι μεγάλη, γεμάτη ὑγεία καὶ ρώμη. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ ἀνοιχτὰ χρώματα πάνω στ' ἄσπρο φόντο, ξεχωρίζει κάποτε τὸ βελούδινο μαῦρο ἐνὸς σοβαροῦ καὶ γενάτου παπαῖ, μετ' ὅσο σκεπτικὸ καλιμαῦχι του, ἢ τὰ πλουμιστὰ χρώματα ἐνὸς εὐζώνου μετ' ὅσο ἀλικο φέσι, τὴν κάτασπρη φουστανέλλα καὶ τῆς φοῦντες πού στολίζουν τὰ τσαρούχια του. Σ' ὅλες τῆς γωνίαι, μικρὰ κοριτσάκια μετ' ὅσο γοητευτικὰ βλέμματα προσφέρουν μικρὰ μάσκα ἀπὸ γιανσεμί. Κάπου-κάπου παρουσιάζονται καὶ γαϊδουράκια πού γέρνουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν καλαθιῶν πού εἶναι γεμάτα ἀπὸ ὑπέροχα τσαμπιά, λιλά, ρόζ καὶ χρυσᾶ. Τὸ φθινόπωρο, τὸ ἀσύγκριτο ἑλληνικὸ σταφύλι ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ χάρματα τῆς Ἀττικῆς.

Μ' ἀρέσει αὐτὸς ὁ ὄχλος, πού σὰν μισομειθυσμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἐπιδεικνύει μιὰ θέληση χαρᾶς δυνατώτερη ἀπὸ κάθε σκοτοῦρα καὶ ἀπὸ κάθε δοκιμασία. Σὲ κανένα τόπο δὲν εἶδα ν' ἀνθίζουν τόσα χαμόγελα στὰ χεῖλη τῶν ἀνθρώπων, πού ψιθυρίζουν τῆς νεοελληνικῆς λέξεως μετ' ὅσο ἀφάνταστη μελωδία.

Κι' ὅμως ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι πολὺ φτωχός. Ἀλλεπάλληλοι πόλεμοι τὸν ἐξάντλησαν, ὁ τελευταῖος ὑπῆρξε καταστρεπτικός, καὶ ἀνάγκασε ἕνα λαὸ ἐπτὰ ἑκατομμυρίων νὰ ἀφομοιώσῃ ἕνα ἑκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες πρόσφυγες πού ξεμπαρκαράν ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία σὲ ἄθλια κατάσταση, καὶ πού χρειάσθηκε νὰ τοὺς θρέψουν, νὰ τοὺς ντύσουν, νὰ τοὺς στεγάσουν καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦσιν. Τὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος ἀνέκαθεν ὑπῆρξε φτωχό, πετρώδες καὶ σχεδὸν ὀλότελα στερούμενο ἀπὸ νερό. Ἡ τιμὴ τῆς δραχμῆς βρισκεται τόσο χαμηλὰ ὥστε ντρέπομαι σχεδὸν πού ἐπιφωλεοῦμαι τόσο πολὺ τῆς ἀξίας τῶν φράγκων μου.

Τὸ ἔθνος ὅμως αὐτὸ θέλει νὰ ζήσει, νὰ ἐργασθῆ, νὰ ἐπιβληθῆ τῆς δυστυχίας. Ἀρνείται νὰ εἶναι αὐτὸ πού ὑπῆρξε κάποτε ἡ Ἰταλία, ἕνα ὄρατο δηλαδὴ σκηνικὸ ἀπὸ ἱστορικὰ ἐρεῖπια, πού νὰ τὸ ζοῦν οἱ ἐξοδῶχοι καὶ οἱ περιηγητὰ. Ἡ Ἑλλάς ἐννοεῖ νὰ ζήσει. Τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τὴ διαβάξω σὲ ὅλα τὰ βλέμματα. Ἐχει μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὸ ἀστέρι του ὁ σφέλτος, τίμιος καὶ εὐγενικός αὐτὸς λαός, πού δὲν ἐκμεταλλεύεται τὸν ξένο κι' ἀνάμεσα στὸν ὅποιο κανένας πολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν νοιώθει τὸν ἑαυτὸ τοῦ ξένο.

Περιπλανῶμαι μετ' ὅσο χαρὰ κάτω ἀπὸ τῆς εὐωδιαστῆς σκιάδης τῆς Πλατείας τοῦ Συντάγματος. Εἶναι τὸ κέντρον αὐτὸ τῆς μικρῆς καὶ ὑπέροχης αὐτῆς ζώνης πού, μέσῳ τῆς Λεωφόρου Ἀμαλίας, τοῦ Ἐθνικοῦ Κήπου καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη ἴσαμε τοὺς πρόποδας τοῦ Λυκαβηττοῦ, περιλαμβάνει τῆς παλιῆς συνοικίας, διασχίζομενες ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ἐρμού, τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ τὴν Λεωφόρον Πανεπιστημίου καὶ φθάνει ἴσαμε τὴν θορυβώδη Πλατεία Ὀμονοίας καὶ τὸ Διπυλον. Εἶναι δηλαδὴ, ἐπάνω-κάτω, ἡ περιοχή τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Τὰ βήματα μου μετ' ὅσο φερὰν πρὸς τὰ ἐρεῖπια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Καὶ νὰ τὸ θέαμα πού φανερώθηκε στὰ ἔκθαμβα μάτια μου: μερικὰ τραπεζάκια, ὅπου μερικοὶ ἀργόσχολοὶ πλῆναι σιγά-σιγὰ τεράστια ποτήρια νερὸ καὶ λίγο οὔζο. Λίγο παρτέκι, μπροστὰ σὲ μιὰ πυροστιά, ἕνας μάγεραι σούβλιζε καὶ ξεσούβλιζε τὸ ἀρνὶ καὶ τὸ ἔκοβε σὲ μικρὰ κομματάκια γιὰ χάρη τοῦ

πελάτου του. Ἡ κνίσσα καὶ τὸ καμμένο πάχος ἀνέβαιναν πρὸς κάτι τεράστια βαρέλια σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ μιὰν ἀρχαία θυσιᾶ. Καὶ οἱ πελάτες, περιποιημένοι μικροαστοὶ, ἀνακατωμένοι μετ' ἄλλητες καὶ χωρικοὺς, τσαλάκωναν ἑφημερίδες καὶ συζητοῦσαν γιὰ τὴν πολιτικὴ καπνίζοντας ἀμέτρητα τσιγάρα. Τὸ ἀθηναϊκὸ αὐτὸ πάθος, πού διαρκεῖ εἴκοσι πέντε ὀλόκληρους αἰῶνες, δὲν ἐλιγότεψε. Ὅλος ὁ κόσμος διαβάζει ἑφημερίδες, πού βρῖθουν κυριολεκτικῶς, καὶ ὅλοι πιστεύουν τῆς κομματικῆς ἀπαγγελίας. Ὁ Ἕλληνας ἔχει μείνει πολιτικάντης, ὅπως τὸν καιρὸ τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Κλέωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους. Τὸ νὰ ἀπεραντολογῆ καὶ νὰ ζητᾶ ψύλλους στ' ἀχυρὰ ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν του ἀμαρτίαν, πού τοῦ ἐστοίχισε πανάκριβα. Δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ τῆς διαμάχης τῶν κομμάτων, οὔτε ὅμως καὶ μερικὰ μεγάλα ἔθνικα ὄνειρα. Μὰ πῶς νὰ μὴ συμπάθησῃ κανεὶς τὸν φτωχὸ καὶ εὐθυμο αὐτὸ λαό; Ποτέ του δὲν γνώρισε τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀνέσεως, καὶ ἐπομένως τυραννικῆς ἀνάγκης. Λιτότατος, ὁ λαὸς αὐτὸς ἀγνοεῖ τὴν μάστιγα τοῦ ἀλκοολισμοῦ, τρέφεται μετ' ὅσο φρούτα, λίγο ψωμί καὶ πιλάρι, πίνει νερό. Γι' αὐτὸ εἶναι ζωηρὸς καὶ ὑγιής. Φθάνει νὰ ὑπάρχῃ ἡ ζάπλα τὸ ἀπόγευμα καὶ τὰ τσιγάρα πού κι' ὁ πῖο φτωχὸς δὲν μπορεῖ νὰ τὰ στερηθῆ, κι' ὅλα πᾶνε καλά. Ἡ ψυχὴ εἶνε ἐλεύθερη, καὶ τὸ γέλιο αὐθόρμητο. Ἀλήθεια, τὸν ἀγαπᾶ αὐτὸν τὸν λαὸ τέτοιος πού εἶναι, μετ' ὅσο λεκτικὴ του μέθη μέσα στὸ θαλασσινὸ ἀέρα, καὶ μετ' ὅσο μίγμα αὐτοῦ τοῦ ἀνατολιτικοῦ ραχαιοῦ καὶ τῆς μεσογειακῆς σβελέταδας πού βρῖσκεται μέσα του...

Τὸ βράδυ, γύρω ἀπὸ τὰ ἄσπρα κτίρια τοῦ Ζαπτείου, μέσα στοὺς πανεύμορφους κήπους ὅπου ἀναβλύζουν φωτισμένα νερά, ἀποτελεῖ ἀφάνταστον εὐχαρίστησι ὁ περίπατος ἀνάμεσα στὸν θορυβώδη καὶ εὐγενικὸν κόσμο, πού χαίρεται τὴν δροσιὰ καὶ τὴν πρασινάδα, τὰ πολύτιμα αὐτὰ δῶρα τῆς καλῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὸν Ἐθνικὸν κήπον. Ἡ χρυσοῦ νεολαία, ἡ ὁμορφὴ γυναικὲς καὶ τὰ κοριτσόπουλα τῶν Ἀθηνῶν, φλερτάρουν, χαίρετιῶνται, κουβεντιάζουν, μετ' ὅσο χάρη ἐκείνη καὶ τὴν εὐχέριαν πού εἶναι στὸ αἷμα τους, καὶ μετ' ὅσο ἐγγύεια πού τὴν βρῖσκει κανένας τόσο στοὺς πλοῦσιους ὅσο καὶ στοὺς φτωχοὺς.

Πάνω ἀπὸ τῆς σκοτεινῆς μάζης τῶν φυλλωμάτων πεθαίνει σιγανὰ ἡ ἡμέρα, καὶ βλέπω τῆς σιλουέττες τῶν στυλῶν τοῦ Ναοῦ τοῦ Διός καὶ τῆς Ἀκροπόλεως νὰ μεταβάλλονται σὲ φαντάσματα τοῦ ἴδιου τους ἑαυτοῦ...

Ἐνα ἄλλο ἀπόγευμα, ξαναβυθίσθηκα στοὺς χαρούμενους δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, πάλι πρὸς τὸ βράδυ. Κόσμος πάρα πολὺς, ντυμένος στὰ κάτασπρα ἢ μετ' ὅσο χρώματα ἀνοιχτὰ, ἔχασκε μπροστὰ στῆς βιτρίνες τῶν καταστημάτων πού ἦσαν γεμάτες ἀπὸ διάφορα εἶδη πολυτελείας, γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες τρελλαίνονται κυριολεκτικῶς. Οἱ φτωχοὶ νέοι προτιμοῦν νὰ κάνουν οικονομίαι στὸ φαί τους καὶ σὲ ἄλλα ζωτικὰ πράγματα. Ἐνα καλοφτιασμένο κοστούμι, μιὰ ὁμορφὴ γραβάτα, ἕνα κομψὸ παπούτσι φτάνουν γιὰ νὰ τοὺς κάνουν νὰ ξεχάσουν κάθε θυσία πού ὑπέστησαν γιὰ τὴν ἀπόκτηση τους. Ἰδια μετ' ὅσο συμβαίνει στὴν Ἰσπανία ἢ τὴν Ἰταλία. Εἶναι κι' αὐτὸ ἕνα μεσογειακὸ γνώρισμα.

Ἡ Πλατεία τοῦ Συντάγματος εὐωδίαζε. Ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ ξενοδοχείου μου κοίταζα τὴν Ἀκρόπολη πού οἱ ναοὶ τῆς ἐφαπνικᾶ φωτισθηκάν. Ἦταν ἑσπρτῆ. Ὁμολογῶ πῶς ἡ φωταγωγησις αὐτῆ δὲν μοῦ ἄρεσε. Τὸ Ἐρεχθεῖον καὶ ὁ Παρθενῶν μοιάζανε σὰν νὰ ἦσαν καμωμένα ἀπὸ ζάχαρη, ἀλάβαστρο ἢ κερί, ψεύτικα καὶ νεκρὰ ἀντίγραφα τοῦ ὑπέροχου ἑαυτοῦ τους. Βέβαια, μπορεῖ τὸ θέαμα αὐτὸ νὰ εἶναι ὄρατο ὅταν τὸ ἀντικρίζει κανένας μακριὰ, ἀπὸ τὴν θάλασσα, μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, πέρα ἀπὸ τὴν κουπαστὴ ἐνὸς βαποριοῦ. Πόσο ὅμως θὰ προτιμοῦσα ν' ἀφῆναν τὴν Ἀκρόπολη καὶ τὰ θεῖα τῆς ἐρεῖπια,

μόλις θὰ βράδιαζε, νὰ διεξαγάγουν μόνα τὸν αἰῶνιο διάλογόν τους μετ' ὅσο νύχτα καὶ τ' ἀστέρια, νὰ ἀπομονώνονται ἀθέλτητα πάνω ἀπὸ τὴν μεγάλην πολιτεία πού δέχεται τὴν αἰῶνία εὐλογία τους! Ἄφοῦ δὲν ὑπάρχουν πιά τὰ φῶτα τῶν ἱερῶν, ἂς μείνῃ μόνα τὰ φῶς τῆς Ἀρτέμιδος Σελήνης γιὰ νὰ προσδίδῃ περισσότερο μυστήριο στὰ παθητικὰ αὐτὰ ἐρεῖπια!

Ἐνα πρωὶ, ἔφυγα γιὰ τὴν Κόρινθο. Ἀκολούθησα στὴν ἀρχὴ τὸν ὑπέροχον αὐτοκινητόδρομον πού ὁδηγεῖ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας στὸν Πειραιᾶ, δηλαδὴ σὲ μιὰ πόλη νέα, ριγμένη ἀνάμεσα σ' ἕνα ὕψωμα καὶ τὴν θάλασσα, καὶ πού ἐξαπλώθηκε τώρα σὲ τεράστια ἔκταση. Ὁ Πειραιεὺς εἶναι μιὰ ἄλλη Μασσαλία μετ' ὅσο κοσμοπολιτικὸν ὄχλον του, τὸ δάσος ἀπὸ τὰ κατάρτια, τὰ ἀτέλειωτα βαπόρια, πού ἄλλα εἶναι σηματοστολισμένα καὶ καπνίζουν, καὶ ἄλλα πάλι σιωποῦν σκουριασμένα σὰν θαλάσσια κήτη πού τὰ πέταξε ἔξω ἡ φουρτουνασμένη θάλασσα.

Ὁ Πειραιεὺς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕναν δαιδαλο λεωφόρων, εἶναι γεμάτος ἀπὸ ὠραῖες ἐπαύλεις, ἀπαίσια στενοσόκακα, σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς, τράμ, παράγκες ὅπου σκοτώνεται ἡ φτωχολογία γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί τῆς. Τὸ σύνολον τῆς πόλεως δίνει τὴν ἐντύπωση ἐκείνη τῆς ρώμης, τοῦ θορύβου, τῆς βρωμιάς καὶ τοῦ πλοῦτου ὄλων τῶν μεγάλων μεσογειακῶν λιμανιῶν, μετ' ὅσο διαφορὰν πῶς ἐδῶ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνακατεμένα μετ' ὅσο γοητευτικὴ μαζὴ καὶ ἀποκροστικὴ μυρωδιὰ τῆς Ἀνατολῆς.

Στὴν Κόρινθο, στὴν ἱστορικὴ πόλιν τῆς ἡδονῆς, ἐκεῖ πού στὴν ἀρχαιότητᾶ δοξάστηκε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος ὁ ἔρωσ καὶ πού καταστράφηκε ἀπὸ σεισμό, ἕνα καινούργιο κύμα κόσμου, ἀμέριμνο, χαρούμενο, βιαστικὸ, μετ' ὅσο ἰδιόρρυθμες στολῆς του στάθηκε μπρὸς τὰ μάτια μου γιὰ νὰ μοῦ ἀξήσῃ τῆς ἐντύπωσης. Τί νὰ θυμῆθῃ κανεὶς ἀπ' ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος. Οἱ χωριάτες κι' οἱ χωριάτισσες ζένοιαστα, μετ' ὅσο ροῦχα τῆς δουλειᾶς τους σταματοῦσαν καὶ καλόκαρδα χαιρετοῦσαν ὅλους. Ἡ χαρὰ ζωγραφιζόταν στὰ πρόσωπά τους λὲς κι' ἦσαν οἱ πῖο εὐτυχημένοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου...

Σὰν γυροῦσα ὕστερα ἀπὸ τὴν Κόρινθο, μέσα στὸ μυαλό μου ξαναζωντάνευαν ἕνα σαρὸ παραστάσεις. Ἡ Ἀθήνα, ὁ Πειραιεὺς, τὸ Φάληρον, μετ' ὅσο ζωῆ τους, τοὺς ἀνθρώπους τους, τὴν κίνησῆ τους, Χίλιες δυὸ ἄλλες εἰκόνες, μετ' ὅσο χωριάτες, τὰ κάρρα, τὰ ζῶα, τῆς καλαμένιας καλύβης τῆς Ἀττικῆς, πού τίποτα ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωριστῆ, ν' ἀποτελέσῃ δικὴ του εἰκόνα, δικὴ του σύνθεσι. Ὅλα μαζὴ, ἀνακατωμένα, μὰ κι' ὅλα μαζὴ εὐχάιστα, γλυκὰ, εὐθυμα, χαρούμενα, μετ' ὅσο λέξι θεῖα...

Μιὰ ἄλλη μέρα, ἔφυγα γιὰ τὸ Σούνιο, διὰ μέσου τῆς περιοχῆς ἐκείνης τῆς Ἀττικῆς, πού ἄλλοτε μοιάζει μετ' ὅσο τοπεῖα τῆς Προβηγκίας καὶ ἄλλοτε πάλι μετ' ὅσο ἄγριες περιοχῆς τοῦ Μαρόκου. Τὸ πετρώδες ἔδαφος κάπου-κάπου εἶναι μιὰν εὐχάριστη ὄψη ἀπὸ μιὰ συστάδα θαλασσινῶν πεύκων, ἢ ἀπὸ ἐλαῖες ἢ ἀπὸ ἀμπέλια. Ἀκούει κανεὶς τὸ τσιτσίρισμα τῶν τζιτζικιών, καὶ κάπου-κάπου ξεπετιῶνται ὀρτύκια ἢ τρυγόνια. Κόρρα φορτωμένα μετ' ὅσο σταφύλια περνοῦν, ἀφήνοντας πίσω τους μιὰ μυρωδιὰ μούστου. Χωριάτες ζοῦν σὲ ψεύτικες καλαμένιας καλύβης. Γαϊδουράκια περνοῦν, ἔχοντας στὴν πλάτη τους χωριάτισσες. Εἶναι ἡ περιοχή τῶν Μεσογείων, ὅπου ἀνάμεσα στοὺς ἱριδένοιους λοφίστους, εὐρίσκοντο ἄλλοτε οἱ ἀθηναϊκοὶ δῆμοι.

Πλησιάζοντας πρὸς τὰ ὄρη τῆς Ἀστυρίας καὶ πέρα ἀκόμα, πρὸς τὸ Σούνιο, ὅπου ὑψώνεται ὁ ὑπέροχος ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, συνήντησα ζευγαράκια ἐρωτευμένων πού γυροῦσαν ἀπὸ τὴν ἀκτὴ καὶ βιάζοντο νὰ καταφύγουν στῆς κομψὲς ἐπαύλεις πού ὀρθώνονται τριγύρω. Καὶ λίγο πέρα πέρα, εἶδα τὸ ὑπέροχον δράμα τοῦ ναοῦ πού ὑψώνεται πάνω ἀπὸ τὰ κύματα...

Ἐφυγα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἔχοντας γιὰ πάντα μέσα στὴν καρδιά μου τὸν θαυμασμό γιὰ τὴν εὐφυῖα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια μετ' ὅσο ὅποιον ὁ λαὸς αὐτὸς, πού ὁ σημερινὸς ρόλος του μόλις τώρα ἀρχίζει, ἀνταποκρίνεται στῆς μεγάλες ὑποχρεώσεις πού κληρονόμησε ἀπὸ τὸ ἀπαράμιλλο παρελθόν του. Ὁ τρόπος μετ' ὅσο ὅποιον ἐπαρουσίασε στὴν ἀνθρωπότητα καὶ διεφύλαξε πρὸς χάριν αὐτῆς τοὺς θησαυροὺς πού εἶχαν χαθῆ στὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀρκετὸς γιὰ τὴν τιμῆσῆ καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια. Τί τιμὴ γι' αὐτὴ πού δέχθηκε τὸση πίστη στὰ περνωμένα τῆς, καὶ τί ἐγγνωμοσύνη, τί ἐκτίμησι χρωστοῦμε στὴ νεαρὴ αὐτῆ Ἑλλάδα! Ἐνῶ ἐκ παραλλήλου ὁ Ἰταλικὸς φασισμὸς κάνει ἀξέλιπαινες προσπάθειες γιὰ νὰ τιμῆσῃ τὴν ἀρχαιότητα, μετ' ὅσο ὁμολογῆμένη ὅμως φιλοδοξία τοῦ νὰ κατακτήσῃ στὸ πολιτικὸν πεδίο τὸ μεγαλεῖον τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, ἡ Ἑλλάς ἐργάζεται μετ' ὅσο πληρῆ ἀφιλοκέρδεια, ἀπὸ ἀγάπῆς μόνο πρὸς τὴν τραυματιομένη ὁμορφίαν, ἀπὸ ἀφοσίωσι πρὸς τὴν αἰῶνια Καλλονὴ.

Αὐτὰ σκεπτόμουν σὰν περνοῦσε νύχτα τὸ βαπόρι μου ἀπὸ τὸ περίεργον κόψιμο τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, πού οἱ βλοσυρῆς πλευρῆς του θυμίζον τὰ βαρεῖα τεῖχη τῆς Τύριθος καὶ τῶν Μυκηνῶν. Μιὰ τελευτάτα μου στὰς Πάτρας, κοντὰ τὴν ἀγῆ, κι' ὕστερα ἀνοιχτήκαμε στὸ πέλαγος ἀπὸ τὸ κατὰστρωμα, μέσα σὲ μιὰ ρόδινη πάχνη, εἶδα νὰ ἐξαφανίζεται ἡ ἑλληνικὴ γῆ. Ὅλα σβύστηκαν μέσα σ' ἕνα ὄνειρο γεμάτο ὠραῖες γυμνῆς μορφῆς, ἁρμονικοὺς στύλους, μαγικοὺς λόφους, γεμάτο στιβαρὸ θαλασσινὸ ἀέρα...

Στὴν ψυχὴ θρονιάστηκε γιὰ πάντα ἡ Ἀγνή Μορφὴ τῆς Ἑλλάδος...

CAMILLE MAUCLAIR

Copyright Περιόδικου ἙἈθῆναι

2ο Μοδινό 2ης

τρομερά μόνο στους μη ενδιαφερομένους και όχι στις γυναίκες, που με τη βοήθειά τους εξασφαλίζουν για έξη τουλάχιστον μήνες ωραίες φυσικές σκάλες στα μαλλιά τους.

Απεναντίας οι γυναίκες καταφεύγουν στην προστασία τους με πολλήν οικειότητα, κάθονται υπομονετικά κοντά τους έως ότου τελειώσει δηλαδή η διαδικασία και ο κόπος αναπληρωθεί σ' αυτές εκείνο που η φύσις τους άρνθηκε.

Τό ότι όλες οι κινήσεις και «επεμβάσεις» του κομμωτού είναι δυσάρεστες γι' αυτές που τις υφίστανται, τό άποδεικνύει ο τρόπος της λειτουργίας του μηχανήματος της περμανάντ, ο όποιος είναι πολυσύνθετος και διδαλώς. Και μόνη ή άγωνία της άναμονής άφ' έτέρου είναι άρκετή για να φέρη τόν ένκευρισμό.

Αλλά όχι, σ' αυτά όλα τά άναρίθμητα σύρματα δέν πρέπει να προξενούν φόβο σε κανένα, άκόμη και σ' εκείνους που τούς πειράζει ή παραμικρή συνάφεια με τόν ήλεκτρισμό...

Γιατί έκτός από τήν άκίνησία του σώματος τίποτε άλλο δέν είναι σοβαρό και άνυπόφορο. Άλλωστε ό,τι γίνεται, γίνεται άποκλειστικά κοί μόνο στα μαλλιά, τά όποια κατά κυριολεξίαν «βράζονται» με φωτόεριο και ήλεκτρισμό. Τό δέρμα της κεφαλής δέν έχει καμμίαν άπολύτως σχέσηιν και ούτε έρχεται σε έπαφή με τά διάφορα έργαλεία της περμανάντ.

Ίσια-Ίσια τίς ευάισθητες ίδιουσγκρασίες είναι που εύνοει αυτή ή διαδικασία, γιατί άφ' ενός τούς συντομεύει τήν άγωνία της άναμονής και τούς χαρίζει άκοπα τήν χαρά της ώμορφιάς του κεφαλιού άφ' έτέρου.

Η περμανάντ, τό παράξενο αυτό δημιούργημα της μοντέρνας τεχνικής, άς μη θεωρηθή από κανέναν ως ένα από τά πολλά παιχνίδια

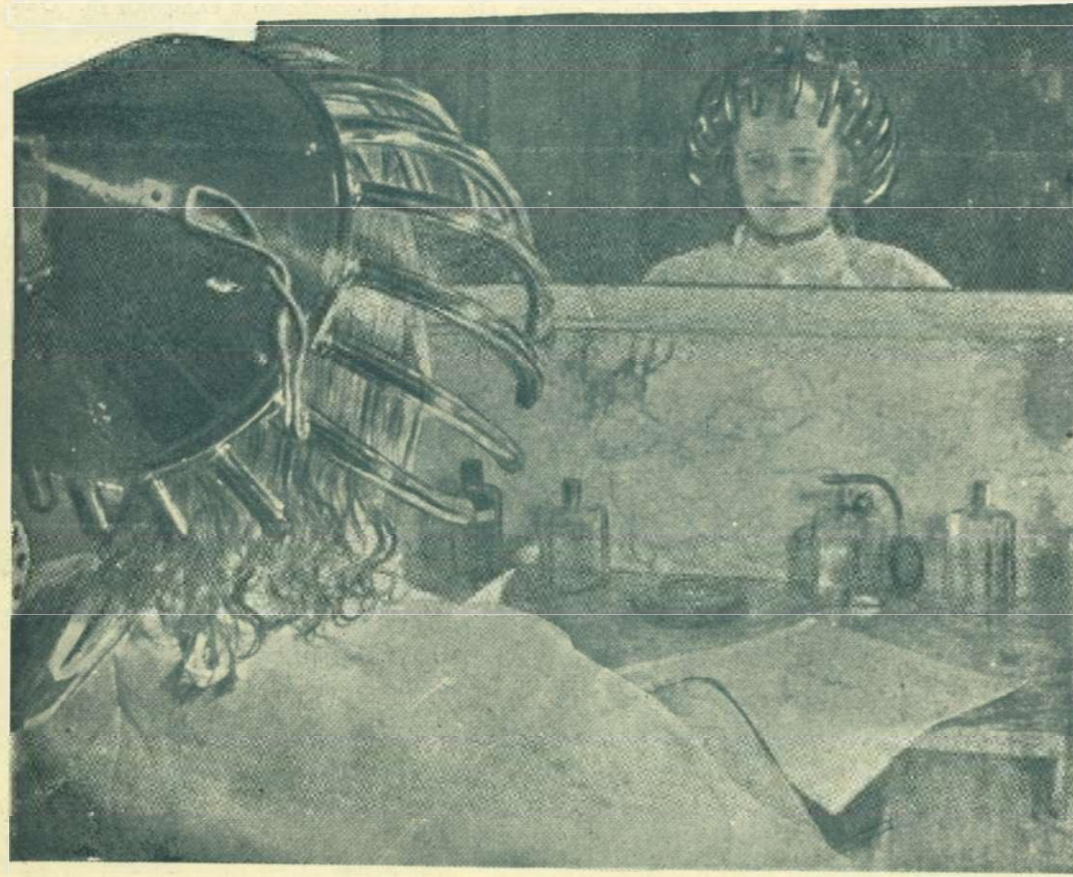
Η τελευταία λέξις της κομμώσεως είναι οι στενοί και έλαφροί κυματισμοί των μαλλιών.

Φυσικά ή φύσις δέν έχει καμμιά ιδιαίτερη συμφωνία με τή Μόδα και γι' αυτό σε έλάχιστες μόνο γυναίκες έχει δώσει τό προνόμιο του είδους αυτού της διακοσμήσεως της κεφαλής.

Ό,τι όμως έχει άρνηθη να χαρίση ή φύσις στα παιδιά της, κατορθώνουν εύτυχώς να τούς τό παρέχουν τά χέρια του καλλιτέχνου κομμωτού και τά διάφορα έργαλεία που έφευρε ή μηχανική γι' αυτό τό σκοπό.

Τά σημερινά έργαλεία για τό κατσάρωμα των μαλλιών είναι πραγματικά μεγαθήρια και από τά παράξενα σχήματά τους μοιάζουν με τρομερούς Ρομπότ, που παράγουν ύψηλές έκκενώσεις ήλεκτρικού ρεύματος, άστραπέδες και καταιγισμούς από φως.

Τά Ρομπότ ώστόσο αυτά ίσως να παρουσιάζονται

Περμανάντ

της φαντασίας. Απεναντίας έχει στενώτατη σχέση με τήν τέχνη της κομμώσεως. Άλλ' άποκλειστικά, βέβαια, για τή γυναίκα!

Άς δοϋμε τώρα τό μυστικό της περμανάντ, αναλύοντας λεπτομερώς ποιό από τά πολύμορφα και παράξενα έργαλεία προηγείται και ποιό έπακολουθεϊ.

Σημειωτέον, πριν από κάθε τι άλλο, ότι τά μαλλιά δέν ήλεκτριζονται!

Τά μαλλιά άφοϋ λουσοϋν καλά πρώτ' άπ' όλα, στεγνώνονται κατόπιν έπίσης καλά. Η συνήθης μασιά, που στο σπίτι παίζει πρωτεύοντα ρόλο για τό χτένισμα κάθε γυναίκας, στη σειρά των έργαλείων του καλλιτέχνου κομμωτού δέν είναι παρά ένα άπλως βοηθητικό έξάρτημα. Ο κομμωτής έχει στην διάθεσί του άλλα, ταχύτερα και πιό άποτελεσματικά για κάθε λεπτομέρεια έργαλεία: Κι' έχει κυρίως τά μηχανήματα που παράγουν θερμό άέρα και που εφαρμόζουν στο κεφάλι όλόκληρο, δίνοντας από μπρός μεν τήν έντύπωση ενός γιγάντιου μετάλλινου χεριού κι' από πίσω τήν έντύπωση κατέλλου.

Κάθε ένα από τά στενόμακρα δάχτυλα του μετάλλινου χεριού είναι άκρη-άκρη γεμάτο τρυπούλες. Από τίς τρυπούλες αυτές διοχετεύεται τό ζεστό κύμα του άέρα, που χωρίς καμμιά δυσάρεστη ένέργεια, άερίζει τά μαλλιά σ' όλη τήν έπιφάνεια της κεφαλής. Δηλαδή τό στέγνωμα των μαλλιών είναι ή άπαραίτητη προεργασία για τό κατσάρωμα.

Από τή στιγμή αυτή κι' έπειτα άρχίζει ή κυρίως διαδικασία της περμανάντ.

Πρώτη δουλειά του κομμωτού είναι τώρα να χωρίση τά μαλλιά σε μικρές-μικρές κοτσίδες ή δεσμίδες τριχών, που ή καθεμία νάχη πάχος τό λιγώτερο 6-8 έκατοστόμετρα. Μία-μία κατόπιν άπ' αυτές τίς δεσμίδες πιάνονται σ' ένα από τά πολυπληθή γαντζάκια που κρέμονται από τά σύρματα του μεγάλου μηχανήματος της περμανάντ. Τά γαντζάκια αυτά έχουν σκοπό να διοχετεύουν τήν ύγρασία και τή θερμότητα στα μαλλιά και ταυτοχρόνως να κρατούν σε άπόσταση τίς τρίχες από τό δέρμα της κεφαλής, γιατί και ή παραμικρή έπαφή με τό κρανίο μπορεί να φέρη δυσάρεστα άποτελέσματα.

Όταν κατ' αυτόν τόν τρόπο τά μαλλιά άπομονωθούν και μοιραστοϋν σε δεσμίδες, τότε ο κομμωτής άρχίζει τό τύλιγμα. Κάθε δεσμίδα τήν βρέχει με ένα ειδικό άλκαλικό ύγρο και τήν τυλίγει προσεκτικά έπάνω στην θερμαντική βελόνη, που είναι προσαρμοσμένη στον γάντζο. Η έργασία αυτή άπαιτεί ύπομονή και χρόνο.

Μόλις τελειώση όμως και όλες πιά οι δεσμίδες είναι έτοιμες διοχετεύει, στρέφοντας μιá βίδα, τόν ήλεκτρισμό. Τό ρεύμα δέν είναι βέβαια έντάσεως ούτε 110 βόλτ ούτε 220, αλλά μόλις 24.

Η βελόνες, γύρω από τίς όποιες είναι τυλιγμένες οι διάφορες δεσμίδες, ζεσταίνονται τότε άμέσως και μεταδίδουν τή θερμότητα στις τρίχες, που όπως είπαμε είναι πιασμένες κι' από τούς γάντζους για να τίς άπομονώνουν από τό δέρμα του κρανίου.

Τά μουσκεμένα από τό άλκαλικό ύγρο μαλλιά θερμαίνονται έτσι άπ' όλες τίς μεριές και μετά 3-4 λεπτά άρχίζει να γίνεται τό... βράσιμό του, που συντελεί στο να τά μαλακώνη όλωσδιόλου.

Όλόκληρη τότε ή δεσμίδα παίρνει ένα όβάλ σχήμα. Η διάρκεια αυτής της μηχανικής διαδικασίας, δηλαδή του «βρασίματος», κανονίζεται πάντα από τόν καλλιτέχνη κομμωτή αναλόγως της άντοχής των μαλλιών της πελάτισσάς του. Τά χονδρά και σκληρά χρειάζονται περισσότερο «βράσιμο», ένφ' τά λεπτά λιγώτερο.

Τά μαλλιά όμως από τήν μαλακή κατάσταση στην όποια βρίσκονται, πρέπει να ξαναγίνουν σκληρά, ούτως ώστε τό κατσάρωμά τους να είναι διαρκείας.

Για τόν σκοπό αυτόν μουσκεύονται με

μιάν διάλυσι ξυδιού, ή όποία έξουδετερώνει τήν μαλακότητά τους. Τά μαλλιά τώρα ξαναστεγνώνουν. Και ο κομμωτής προβαίνει στην πραγματική πλέον κόμμωσι.

Τό θερμοπαραγωγόν μηχανήμα μπαίνει για δεύτερη φορά εις ένέργειαν. Και όταν τά μαλλιά στεγνώσουν πιά έντελώς, τότε χτενίζονται κοί άποκτούν τούς κυματισμούς που πρέπει.

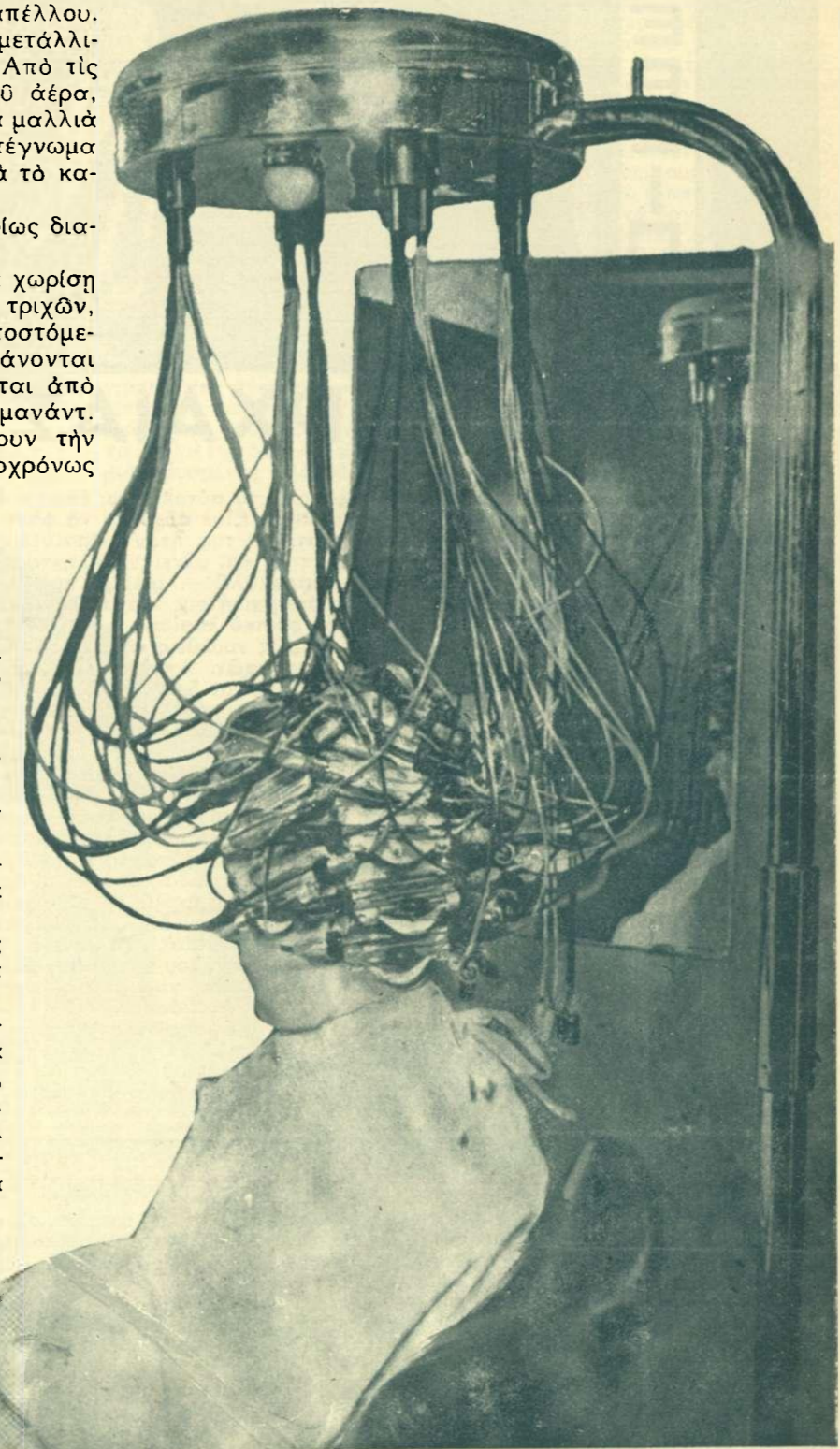
Η περμανάντ είναι έτοιμη.

Και θα διατηρηθή για πολύ καιρό. Θα διτηρηίτο μάλιστα πολύ περισσότερο, αν τά μαλλιά όλων των ανθρώπων δέν έμάκραιναν κατά μέσον όρο από 0,3 έως 0,35 χιλιοστόμετρα ήμερησίως, ήτοι 1 έκατοστόμετρον μέσα σ' ένα μήνα και 6 έκατοστόμ. περίπου τό έξάμηνο.

Τά νέα μαλλιά όμως δέν φυτρώνουν «κατσαρωμένα» αλλά ίσια σαν σέλλινα.

Η γυναίκα λοιπόν θα ξαναπάη στον κομμωτή και θα ξανακαθήση επί μίαν ώρα υπομονετικά μπροστά στον καθρέφτη για να άποκτήση εκ νέου εκείνο που ο χρόνος κατέστρεψε...

Αυτή είναι δηλ-δλη, κυρίες μου, ή μυστηριώδης τεχνική της μοντέρνας κομμωτικής. Λίγη ύπομονή και λιγώτερο θάρρος για να άποκτήσετε τήν περμανάντ σας σύμφωνα με τήν τελευταία λέξι της μόδας.

ΑΝΑΜΕΜΑΤΑ ΕΡΕΪΠΙΑ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΜΠΗΪΑΣ...

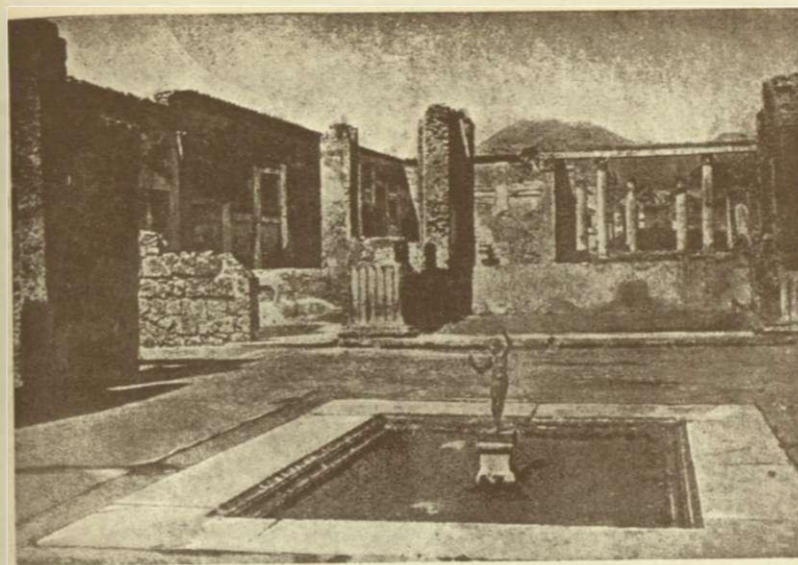
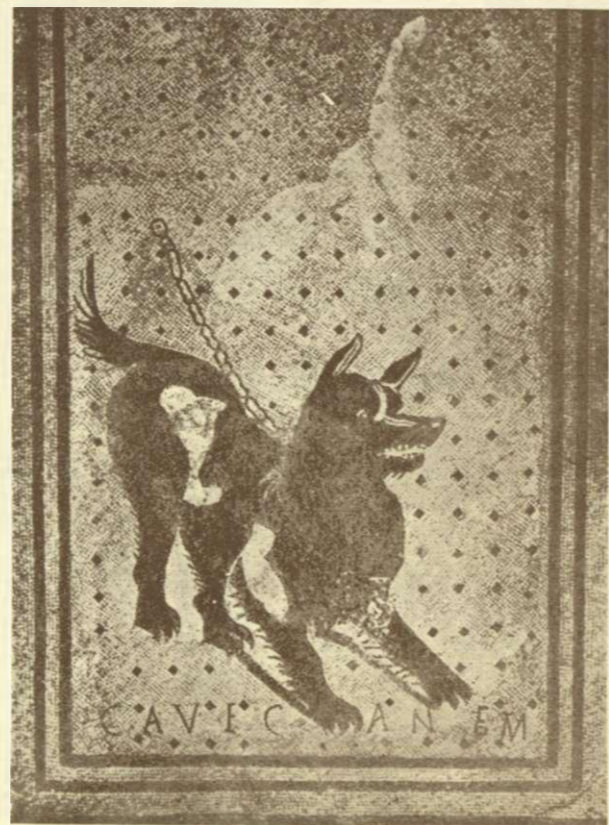
Σ' ενός τετάρτου απόσταση από τη Νεάπολη, το αυτοκίνητο, έπειτα από μία θαυμάσια διαδρομή επάνω σ' έναν πραγματικά ασφαλτοστρωμένο δρόμο, σε φέρνει στην Πομπηία. Είναι αδύνατο να φαντασθής κανείς το θέαμα της μεγάλης αυτής σημερινής νεκρουπόλεως, που, πριν από την τραγική καταστροφή της, ήταν η ωραιότερη και η πιο σαγηνευτική πόλις της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Σε πληροφορούν ότι έφθασες στη Πομπηία και μένεις έκπληκτος. Νομίζεις ότι σε κοροϊδεύουν, γιατί δεν βλέπεις τίποτε τό... αρχαίων. Πληρώνεις εν τούτοις τις 35—παρακαλώ!—λιρέττες που ζητούν για... Ξείσοδο, τις 10 λιρέττες των... διοδίων και αφού εκλέξης τον... δραγουμάνο σου με τās απαραίτητους αρχαιολογικός ή μάλλον πομπηϊανός γνώσεις, προχωρείς εις τό... άγνωστον. Ένα τείχος φτιαγμένο επάνω στον φυσικό λοφίσκο, που καλύπτει την νεκρά πόλη, ύψωνεται μπροστά σου. Περνάς μία καταπακτή, ένα είδος «τούνελ» μικρού κι' άμεσως νιώθεις την πρώτη έκπληξη. Είναι το μουσείο της νεκρουπόλεως. Τέσσερα με-

γάλα δωμάτια γεμάτα από εύρηματα των άνασκαφών. Άπολιθωμένοι άντρες και γυναίκες. Στά πρόσωπά τους είναι φανερός και διάχυτος ο τρόμος της καταστροφής που έδοκίμασαν και που τους αφήρεσε τη ζωή. Πέντε άπολιθώματα ανθρώπων, και τὰ πέντε σε διάφορες στάσεις. Μία γυναίκα—κορμί λαξευτό και λιγρό, όπως φαίνεται στο άπολιθώμα της—έχει άποθανάτισει το τρόπο που αισθάνθηκε τη στιγμή του σεισμού. Η κλίση της κεφαλής της, τὰ μισοσηκωμένα χέρια της και τὸ στραβωμένο δάανοιχτο στόμα της δείχνουν καθαρά πως θά ξεψύχησε την ίδια εκείνη στιγμή που τρομαγμένη θά φώναζε «βοήθεια!». Όλος ο πολιτισμός της Πομπηίας είναι κλεισμένος στις μεγάλες γυάλινες προθήκες που έχουν τὰ τέσσαρα αυτά δωμάτια του μουσείου. Είδη της μαγειρικής: Χύτρες, σιδερένια τουσούκια, δοχεία παντός είδους, πυροστιές, μαγκάλια και τσιμπιδες άκόμη με τὰ χέρια τους σκαλιστά με θαυμάσια τέχνη. Κομψά δοχεία και φιαλίδια, τσικνευμένα με σπάνια τέχνη, που έφύλαγαν τὰ καλλυντικά της Ρωμαίας! Τὰ χάνεις με την τέχνη, με τὴ λεπτότητα, με τὴ διακοσμητικὴ του μεγάλου αὐτοῦ αρχαίου πολιτισμοῦ, που έσβυσε τραγικά και άπτοτομα ένα βράδυ, πριν από αιώνας, από την έκρηξη του Βεζουβίου. Σ' ένα δοχείο μικρό, που άσφαλώς θά έτοποθετίτο, τις οίδες, ποιδ από τὰ μεθυστικότερα άρώματα της Άραβίας, είναι σκαλισμένος άπάνω σ' έλεφαντόδοντο ο Έρωας. Σ' άλλο, ήμίγυμνη, ή Άφροδίτη. Σε τρίτο, μία ήδονική παράσταση ενός ζευγαριού.

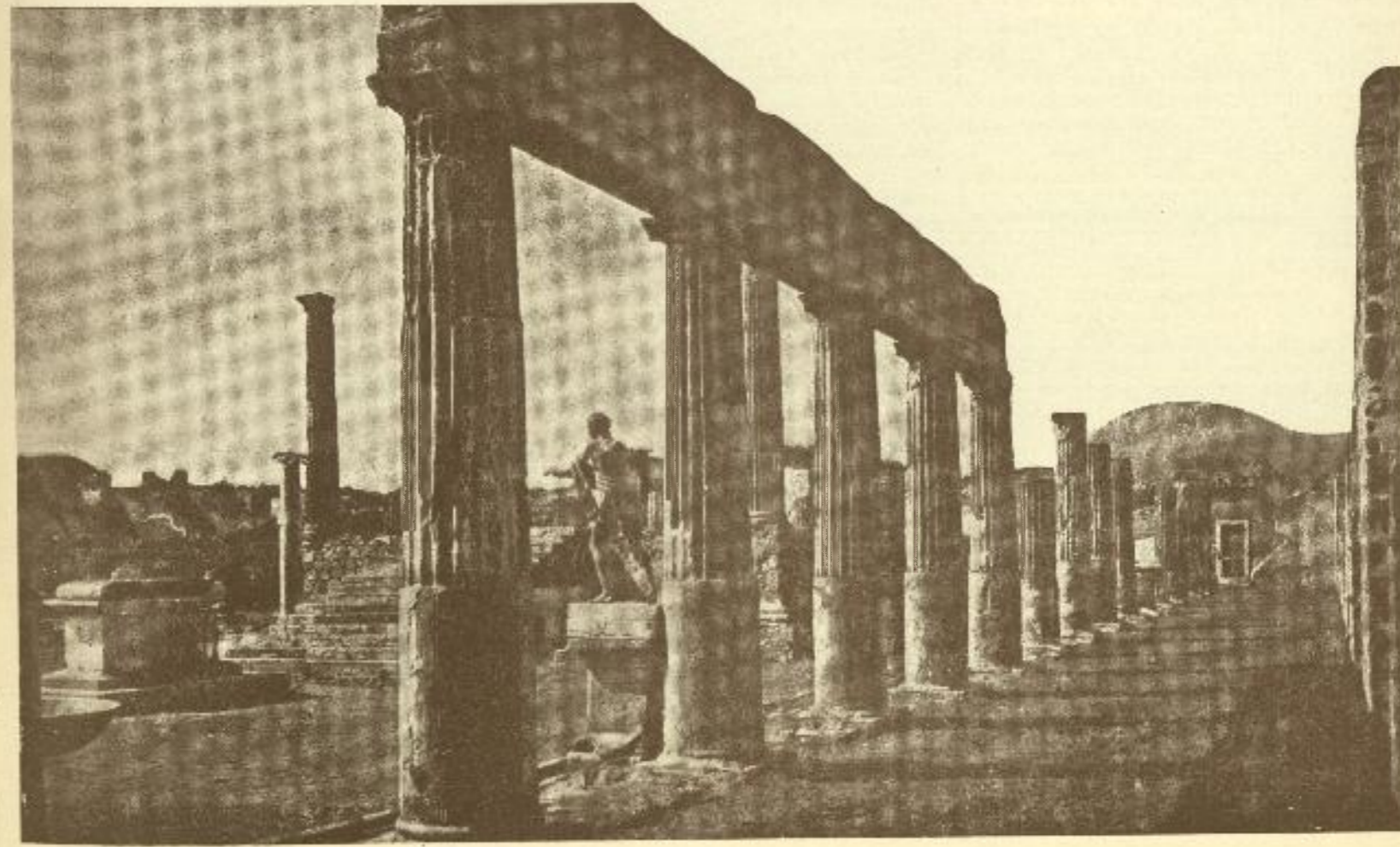
Η τέχνη έχει βρή τις ωραιότερες εικόνες για να έκδηλώσει τους ανθρώπινους πόθους και τις ανθρώπινες σκέψεις και τὰ ήδυπαθέστερα συναισθήματα.

Τι δεν βλέπει κανείς σ' αυτό το μουσείο! Τὰ κρεββάτια των Ρωμαίων, τὰ τραπέζια, τὰ καθίσματα, τὰ σχέδια των άετωμάτων που είχαν τὰ σπίτια τους, τὰ μεγάλα άγγεία τους, τὰ κολλίε τους, τὰ δαχτυλίδια τους, τὰ βραχιόλια τους, τις σπάνιες πέτρες με τὰ ποικίλα και ποικιλόμορφα σχέδια, που πουλιούνται σήμερα, όταν συμβή να μην εϋρίσκονται στα μουσεία, σ' άμύθητες τιμές, γιατί είναι σπάνιες και δυσεύρετες.

Ο έπισκέπτης του μουσείου νομίζει, όταν θαυμάση όλα αυτά τὰ εκθέματα, ότι ή έπίσκεψή του τελείωσε. Άπ' έδω όμως αρχίζει ή έκπληξη. Μετά τὸ θαῦμα του μουσείου ο άγαθός δραγουμάνος του μουσείου, ο ανιόρι Γκιουζέππε Βασιλίας... Έλλην ως μου αυτοσποκαλύφθηκε όλίγον πρό της ώρας του «πουρμπούάρ», με ώδήγησε από μία περιέργη πύλη στη νεκρούπολη! Θαῦμα θαυμάτων και έκπληξης έκπληξεων! Μία ολόκληρη παμμέγιστη πόλις μπροστά στα μάτια μου. Άπό τὰ περισσότερα σπίτια δεν λείπουν παρά οι στέγες. Φυσικά, δεν υπάρχουν κουφώματα και πολλών σπιτιών υπάρχουν μόνο ίχνη θεμελίων. Μ' όλο τούτο ή πόλις δεν παύει από του

Έναντι: Δύο τοιχογραφίες εύρισκόμενες στο μουσείο της Πομπηίας. Κατωτέρω: Έρείπια της αρχαίας Πομπηίας. Δύο άπόψεις του Ναού του Άπόλλωνος.

να υπάρχει ολόκληρη, πόλις με τους δρόμους της, τις πλατείες της, τις εκκλησίες της, τὰ μέγαρα της, τους βωμούς της, τ' άξιοθέατά της, τὰ θεάτρα της. Ο άγαθός Ναπολιτάνος Γκιουζέππε, ένας ευφύεστατος όσο και ευτραφέστατος κοντούλης άνθρωπάκος, άγαθός όσο και πονηρός, ήγειται θριαμβευτικά μιάς ομάδος ξένων έπισκεπτών και πληροφορεί και έξηγεί και έπεξηγεί. Έδω ο ναός του Διός. Ο τεράστιος βωμός του αρχαίου θεού επιβάλλει και τώρα τον σεβασμόν. Έκεί το αρχαίο «Forum». Πάρα πέρα ο ναός του Άπόλλωνος. Το γυμναστήριο. Το θεάτρο. Το λουτρό. Η οδός των έμπορικων καταστημάτων. Τὰ σιδηρουργεία. Τὰ έλαιοτριβεία. Τὰ «τριβεία» και ή αγορά των σκλάβων! Η Πομπηία ζωντανεύει έμπρός όσο προχωρούμε προς τὸ έσωτερικό της νεκρουπόλεως και θαυμάζουμε την άπίστευτη λεπτομερεία της αρχαίας ζωής που άποκαλύπτεται μπροστά μας άληθινή και πραγματική και όχι πειά μέσα σε βιβλία και σε άρχαία κείμενα. Στη μνήμη μου έρχονται όλα όσα έχεις διαβάσει για τὸν Ρωμαϊκό πολιτισμό. Μά τώρα τὰ βλέπεις πειά ολόζώντανα μπροστά σου...

Τὰ πόδια μας όμως έχουν εν τῷ μεταξύ κουρασθῆ. Τὰ μάτια μας έχουν βαρεθῆ να βλέπουν, τὸ πνεῦμα μας να θαυμάζει και τὸ στομάχι μας να... διαμαρτύρεται, όταν ο τετραπέτατος οδηγός μας μάς άποκαλύπτει ότι τῶρα θά δοῦμε και τὸ καλύτερο σπίτι της Πομπηίας! Ο σατανάς αὐτός μάς έπιφυλάσσει μιάν άφαντάστως ευχάριστη έκπληξη όταν μάς οδηγῆ σ' ένα πραγματικά μεγαλειώδες... μέγαρο. Αὐτό, ή καταστροφή τὸ έχει λυπηθῆ και ο χρόνος πέρασε από πάνω του με σεβασμό. Διαφυλάσσεται σχεδόν άκέραιο. Είναι μεγαλοπρεπές, διάφορο με καλλιμάριους στύλους ίωνικοῦ ρυθμοῦ, με άγάλματα Έλληνικής τέχνης, με ολόκληρη τὴ σύνθεσί του, τους κήπους του, τὰ λουτρά του, τους ξενώνες του, τὰ δωμάτια του ὕπνου, τὰ μαγειρεία του, τους θαλάμους των δούλων, τις θαυμάσιες τοιχογραφίες του και τὴν τελειότατη διακόσμολή του που και σήμερα ακόμα θά έλάμπρυνε τὸ καλύτερο μέγαρο.

Μένουμε δλοι ένθουσιασμένοι κι' έτοιμαζόμαστε πειά να άπομακρυνθούμε, όταν ο φύλαξ—έδω υπάρχει ιδιαίτερος φύλαξ για τὸ αρχαίο αὐτό μέγαρο—μάς εισάγει και εις τὸ κλειστό δωμάτιο του... έρωτος. Άγάλματα και τοιχογραφίες... «όκνιν!» Έφηβοι και άνδρες εν καταστάσει, που άπαγορεύει τὴν έσοδο στις κυρίες και τις δεσποινίδες, και τοιχογραφίες με εικόνες ειδυλλίων θεών και ανθρώπων εργαζομένων δια τὴν αναδημιουργία του εΐδους των! Με τὴν άποκάλυψη αὐτή δικαιούται στη συνείδησί μας και ή ύπάρχουσα... κακή φήμη για τὴ Πομπηία και τὰ δργία της. Τώρα έννοούμε γιατί ή αρχαία Πομπηία έθεωρήθη από τους... ήθικους και τους σεμόντοφους ως άλλη πόλις υπενθυμίσασα τὰ παλιότερα Σόδομα και Γόμορρα. Έξηγούμε γιατί οι θρησκόληπτοι και οι υπεράγαν θεοσεβείς απέδωκαν στη... θεία δίκη τὴν καταστροφή της.

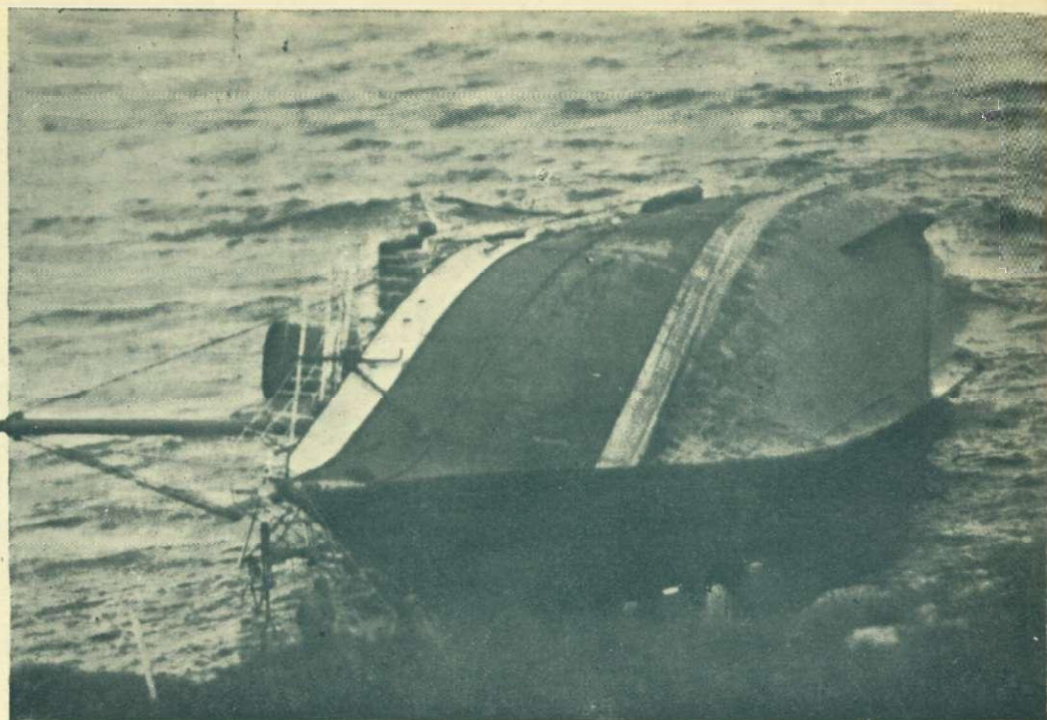
Εμείς όμως—κι' αὐτὸ χωρὶς να κακοφανῆ στους... θρησκόληπτους—προτιμάμε να παραδεχθούμε μιάν άλλην έξηγήσι, σύμφωνα με τὴν όποία ή Πομπηία δεν κατεστράφη για τὰ δργία της, αλλά γιατί ειχεν άνεγερθῆ κοντά στο παλαιό ήφαιστειο που εινε ακόμα σβυσμένο και που τὸ υπέθεταν ως δριστικά σβυσμένο και οι Ρωμαίοι, και που δίπλα του όμως, ένα τραγικό βράδυ, πριν δυο περίπου χιλιετηρίδες, άνεφάνη άγριος και καταστρεπτικός ο σημερινός μισοσβυσμένος Βεζούβιος...

N. Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΤΡΑΓΙΚΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ

ΠΩΣ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΓΕΝΙΚΩΣ Η
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΦΑΡΩΝ
ΣΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΦΛΕΒΩΝ.— Η ΤΡΑΓΙΚΗ
ΖΩΗ ΤΩΝ ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΩΝ.— ΠΩΣ ΚΑΝΟΝΙΖΟΥΝ ΟΙ
ΝΑΥΤΙΚΟΙ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ ΤΟΥΣ.— ΟΙ
«ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ» ΤΟΥ ΣΟΥΗΔΟΥ ΝΤΑΛΕΝ.

Το τραγικό ναυάγιο της «Πόπης» άφου γέμισε τις στήλες των έφημερίδων με τις δραματικές λεπτομέρειές του, έγινε χρονογράφημα, άπησχόλησε τη δικαιοσύνη και τέλος ξεχάστηκε. "Ετσι κι' οι υπεύθυνοι κατώρθωσαν να ξεγλυστρήσουν από την άγανάκτηση του κόσμου, ό όποιος με την ίδια μοιρολατρεία έμπιστεύεται τη ζωή του στα μαθουσαλία καράβια τους. Κι' όμως κανείς δεν ρώτησε ούτε τόν πλοίαρχο του τραγικού πλοίου, ούτε τούς κ. κ. έφοπλιστάς γιατί ή «Πόπη» πέρασε από τό στενό των Φλεβών και δεν περνούσε από την άνοικτη θάλασσα. "Η δικαιολογία είναι κωμική. "Ηθελαν να συντομεύσουν τό ταξίδι της... κατά ένα μίλλι! Ναι, μη σάς φαίνεται περίεργο. Τόση ακριβώς απόσταση θά προστίθετο στα μίλλια του δρομολογίου της με την «παράλλαξι» του νησιού των Φλεβών! Οί άτυχοι έπιβάτες βέβαια δεν ήξεραν ότι έκινδύνευε ή ζωή τους κι' ό άνεγνωρισμένης ίκανότητος πλοίαρχός της, ό κ. Πυλάλης, τό θεωρούσε παιχνιδάκι να περάση εκείνο τό στενό. "Ωστόσο δλ' οι ναυτικοί ξέρουν ότι σ' αυτό τό μέρος είν' ένα πλήθος ύφαλοι και μόνο στό μέσον του στενού σχηματίζεται ένα αύλακι ασφαλείας από τό όποιο μπορεί να περάση ακίνδυνα ένα πλοίο. "Αν δεν «πέσει» εκεί μέσα είναι χαμένο. "Η «Πόπη» δεν στάθηκε τυχερή. Τό σκοτάδι της νύχτας δεν την βοήθησε καθόλου κι' άντι να βρεθίη στόν κανονικό δρόμο της έπεσε ανάμεσα στις ξέρες και μπατάρησε. Για τό άτύχημά της δεν φταίει κανείς άλλος από την... τύχη. Ούτε τά μηχανήματά της ήταν χαλασμένα, ούτε ή πυξίδα, ούτε ό καπετάνιος διασκέδαζε. "Ο άνθρωπος ήθελε να περάση κι' εκείνος όπως όλοι οι πλοίαρχοι της "Ακτοπλοίας από τό επικίνδυνο στενό χάριν συντομίας! "Ετσι χωρίς να τό θέλη έκανε τόν κόσμο ν' άναστατωθίη και βύθισε στό πένθος οίκογένειες φτωχών βιοπαλαιστών. Αύτη είναι ή τραγική αλήθεια την όποιαν δεν τολμούν να παραδεχθούν οι υπεύθυνοι. "Η «Πόπη» όσο... γρηά κι' αν ήταν θά εξακολουθούσε σήμερα τά ταξίδια της αν δεν περνούσε από τό επικίνδυνο στενό των Φλεβών.

Αύτά μδς είπαν άνθρωποι της ύδρογραφικής υπηρεσίας που ξέρουν τά παράλια της "Ελλάδος σαν την τσέπη τους. Τό πέρασμα λοιπόν του στενού των Φλεβών πρέπει ν' άπαγορευθίη τουλάχιστον για τά έπιβατικά πλοία αν δεν θέλουμε ύστερα πάλι από λίγο να θρηνησομε και τά θύματα κανενός άλλου... τυχαίου ναυαγίου. "Η ρωμέϊκη στενοκεφαλιά μερικών ανθρώπων δεν μπορεί να θέτη σε κίνδυνο τό φτωχό κοσμάκι ό όποιος του έμπιστεύεται τη ζωή του. Γιατί τότε δεν υπάρχει λόγος τό ύπουργείο των Ναυτικών να ξοδεύη ένα σωρό εκατομμύρια τό χρόνο για την συντήρησι των φάρων και την μισθοδοσία των ανθρώπων τους. "Ας δοθίη μιά διαταγή να σβύσουν δλ' οι φάροι που σημειώνουν τά επικίνδυνα περάσματα και να ξαναγυρίσουν στόν κόσμο οι ήρωϊκοί έρημίτες. "Ετσι θά έχουν μιά δικαιολογία οι διάφοροι έφοπλιστάι ότι τά καράβια τους ταξιδεύουν στην τύχη κι' ότι να τούς συμβή κανείς βέβαια δεν θά κατα-

φερθίη εναντίον τους. Είν' όμως πασίγνωστο ότι υπηρεσία των φάρων λειτουργεί με μαθηματική ακρίβεια κι' οι φαροφύλακες με κίνδυνο της ζωής τους έκτελούν μέρα και νύχτα τό καθήκον τους. Γι' αυτό θεωρούμε σήμερα ύποχρέωσι μας να δώσουμε, στους άγαπητούς μας άναγνώστες, μερικές πληροφορίες για την άσκητική ζωή τους, τόν τρόπο της λειτουργίας των φάρων και τις προσπάθειες των είδικών του πολεμικού ναυτικού, οι όποιοι κατώρθωσαν να δημιουργήσουν στην "Ελλάδα ένα τόσο κανονικό φαρικό δίχτυο ώστε να θεωρηται ως τό καλύτερο των Βαλκανίων.

Στό άκρότατο σημείο του άριστερου λιμενοβραχίονος του Πειραιώς υπάρχει ή Φαρική Βάσις και τό εργοστάσιο κατασκευής κι' έπιδιορθώσεως των φάρων. Γενικός διοικητής της είναι ό "Ακαδημαϊκός κ. Λυκούδης, ύποδιοικητής της υπηρεσίας ό κ. Μπακόπουλος, διοικητής της βάσεως ό κ. Δανιήλ κι' ύποδιοικητής ό κ. "Α. Λούσης. "Επίσης υπάρχουν άκόμη δέκα αξιωματικοί κι' ένα πλήθος υπαξιωματικών οι όποιοι έχουν εκπαιδευθεί ειδικώς για την παρακολούθησι και την κανονική λειτουργία των φάρων. Μπροστά στό μικρό κολπίσκο της Φαρικής Βάσεως είναι άγκυροβολημένα τά μικρά πλοία «Κίσα» και «Πλειάς» τά όποια κάθε χρόνο ξεκινούν για τόν άνεφοδιασμό των φάρων και για να φέρουν νέα από τόν κόσμο στους θαρραλέους φύλακες των ναυτιλομένων. Αύτά τά καράβια φεύγουν πάντα τό Μάιο και μέχρι του "Οκτωβρίου επισκέπτονται έναν προς σ' έναν τούς 336 φάρους, τούς φανούς, τούς φωτοβόλους σημαντήρες και τούς ναυδέτες των ελληνικών άκτών. Σ' αυτά έπιβαίνει ένα όλόκληρο συνεργείο τεχνητών με έπικεφαλής αξιωματικούς οι όποιοι έπιθεωρούν τά μηχανήματα των φάρων, τούς άνεφοδιάζει με πετρελαιο ή με άσετυλίνη εν διαλύσει και τροφοδοτεί τούς φαροφύλακες με τρόφιμα και φάρμακα. "Ο αριθμός των φαρφυλάκων φτάνει περίπου τούς 750. "Ολοι τους ζουν σ' αυτές τις βραχώδεις άκτές ή στα έρημονήσια μαζί με την οίκογένειά τους. "Ετσι ή μοναξιά τους είναι λιγώτερο αισθητή. Κάθε φάρος κάτω από τό μηχανήμα του έχει ένα διαμέρισμα δυό τριών δωματίων στό όποιο μένουν οι φύλακές του. Αύτοι οι άνθρωποι είναι πραγματικοί Ροβινσώνες. "Εχουν φτιάξει με χίλιους κόπους πάνω στα βράχια λαχανόκηπους, έχουν τις κόττες τους, την κατσικά τους κι' έχουν μεταβάλλει αύτη την άπόκρημη άκτή σ' ένα μικρό παράδεισο. "Ολη τη νύχτα από τόν μικρό πυργίσκο παρακολουθούν τη γύρω θάλασσα, πρόθυμοι πάντα να βοηθήσουν τούς ναυτιλομένους αν τούς συμβή κανένα άτύχημα, προσέχουν να λειτουργή κανονικά τό μηχανήμα του φάρου και τη μέρα φροντίζουν για τη συντήρησί τους. "Η ζωή τους είναι σκληρή κι' άπάνθρωπη. Τό χειμώνα οι τρομαχτικές θύελλες τούς καταστρέφουν τό νοικοκυριό τους, τ' άφρισμένα κύματα τούς μουσκεύουν ως τό κόκκαλο και τούς βασανίζει τό μαρτύριο της μοναξιάς. Πολλοί απ' αυτούς χάνουν τά λογικά τους. Τέτοια

κρούσματα εύτυχώς δεν έχουν παρατηρηθίη στην "Ελλάδα. Μά οι κόποι κι' ή στερήσεις στις όποιες ύποβάλλονται είναι άφάνταστοι. "Ιδού μιά από τις πιό δραματικές περιπέτειές τους:

Μερικά μίλλια από τη Σκόπελο προς τό ΒΑ. μέρος της ύπάρχει ένας πετρελαιοφόρος μεγάλης όρατότητος ό όποιος καθοδηγεί τούς ναυτιλομένους στην κανονική πορεία τους. Σ' αυτόν μένουν πάντα τέσσερες φαρφυλάκες κι' ένας έπιστάτης με την οίκογένειά του. Καθώς μδς διηγήθηκαν λοιπόν έδω και λίγα χρόνια, ένα χειμώνα οι φαρφυλάκες ό ένας μετά τόν άλλο άρρώστησαν από τις κακουχίες κι' έμεινε μόνος ό έπιστάτης με τη γυναίκα του. "Ηταν ύποχρεωμένος τώρα να μένη άγρυπνος δλη τη νύχτα για να προσέχη τό φώς του φάρου. "Η γυναίκα του περιποιείτο μ' άφοσίωσι τούς άρρωστους συναδέλφους του και πολλές φορές τη νύχτα έμεινε άγρυπνη εκείνη στη θέση του για να τόν ξεκουράση.

Αύτη ή μαρτυρική ζωή διήρκεσε ένα μήνα. "Ο έπιστάτης κι' ή γυναίκα του είχαν τσακίσει από τις κακουχίες. Εύτυχώς ότι οι άλλοι φαρφυλάκες άρχισαν ν' αναλαμβάνουν και να μπορούν να κάνουν τη βάρδια τους. Μά ό φάρος δεν έμειν' έρημος ούτε μιά στιγμή σ' όλο αυτό τό χρονικό διάστημα χάρις στόν ήρωϊσμό της γυναίκας του έπιστάτη κι' εξακολούθησε να στέλνει τό παρήγορο φώς του στους ναυτικούς και να τούς δείχνη την πραγματική πορεία τους.

Οί φάροι των ελληνικών άκτών είναι δύο ειδών: πετρελαιοφάροι και αυτόματοι. Οί τελευταίοι είν' έφεύρεσι του μεγάλου Σουηδού μηχανικού Νταλέν. Λειτουργούν μ' άέριο άσετυλίνης και κλείνουν αυτόμάτως με μιά ήλιοβαλβίδα μόλις χαράξει ή μέρα. Αύτοι οι φάροι άνάβουν μόνοι τους τη νύχτα και σβύνουν τη μέρα με τόση ακρίβεια ώστε τούς έπωνομάζουν «μηχανικούς άνθρώπους». "Ο ύποδιοικητής της Φαρικής Βάσεως κ. "Α. Λούσης είχε την καλωσύνη να ίκανοποιήση την περιέργειά μας και να μδς δώση μερικές πληροφορίες για τόν τρόπο της λειτουργίας τους:

— Οί φάροι, μδς είπε, είναι γνωστοί στους ναυτιλομένους από των άρχαιοτάτων χρόνων.

"Ο "Ομηρος αναφέρει τη χρήσι τους από τούς "Ελληνες της έποχής του. "Η πρώτη όμως γόνιμος έγκατάστασι φάρου έγινε την έποχή του Πτολεμαίου, δηλαδή στα 300 π.Χ.

Έξω από τό λιμάνι της "Αλεξανδρείας σ' ένα νησάκι που λεγόταν Φάρος κι' από τό όποιο πήρε και την όνομασία του.

“Επειτα ο Στράβων περιγράφει έναν άλλο μεγαλοπρεπή φάρο στις εκβολές του ποταμού Γουαδαλκιβίρ. Το 1784 καταρρώθη όμως η έφευρεσι της λυχνίας δι’ όρυκτου έλαιου και το 1786 έφευρέθη το πρώτο περιστροφικό μηχανήμα φάρου. Τέλος το 1821 ανέκαλύφθη από έναν Γάλλο μηχανικό το διοπτρικό ούστημα το όποιο τελειοποιηθέν έτέθη σ’ έφαρμογή άπ’ όλα τα κράτη. Οί ναυτικοί γνωρίζουν τους φάρους και κανονίζουν την πορεία τους από το χαρακτηριστικό φως τους κι’ από την δρατότητά τους. Έτσι τους διαιρούν στις ακόλουθες κατηγορίες: Φάροι με φως σταθερό το όποιο δέν σταματάει καθόλου. Φάροι με φως σκαρδαμύσσον, φως δηλαδή σταθερως έντάσεως το όποιο διακόπτεται από έκλειψεις. Φάροι με φως αναλάμπον το όποιο στην άρχή μόλις φαίνεται, έπειτα δυναμώνει και κατόπιν ελαττώνεται πάλι. Φάροι με φως ίσχυρως άστραπιαίον. Φάροι με φως σταθερόν το όποιο ακολουθεί παρατεινομένη αναλαμπή και τέλος φάροι με φως σταθερό το όποιο ακολουθεί έκλαμπή. “Όσο για την δρατότητα των φάρων ή πρώτης τάξεως έχουν άκτίνα όπτικού 920 χιλιομέτρων, ή δευτέρας 700, ή τρίτης 500, ή τετάρτης 250, ή πέμπτης 187 κι’ ή έκτης τάξεως 150 χιλιομέτρων.

—Οί δικοί μας φάροι από τί απόστασι φαίνονται από τους ναυτικούς μας:

—Μέχρι απόστασεως πενήντα μιλίων. Αύτοι λέγονται φάροι πορείας. Τέτοιους φάρους έχουμε πέντε στην Ελλάδα. Έννοείται ότι ή δρατότης τους κανονίζεται κι’ από την καθαρότητα της άτμοσφαιρας. “Αμα είνε όμως οί ναυτικοί μας δέν μπορούν βέβαια νά τους διακρίνουν από τόσο μακριά.

—Πώς καταλαβαίνουν οί ναυτικοί τα έπικίνδυνα μέρη, τίς απόκρημνες άκτές, τίς ύφάλους;

—“Όλοι ή χάρτες και τίς ύδρογραφικής ύπηρεσίας μας και του Άγγλικού Ναυαρχείου σημειώνουν λεπτομερώς την κατηγορία του φάρου και του φωτός του. Έτσι οί ναυτιλόμενοι μπορούν νά τον αναγνωρίσουν άμέσως μ’ έναν πρόχειρο ύπολογισμό των αναλαμπών του με το στιγμόμετρο. Έκτός όμως των φάρων αυτών από το 1928 άποκτήσαμε κι’ ένα άεροφάρο αυτόματο, για τα άεροπλάνα, ό όποιος έχει τοποθετηθεί στη νησίδα των Χριστιανών πού βρίσκεται ΝΑ. της Σαντορίνης.

—Πώς ανάβουν οί φάροι μας; Ρωτάμε περίεργοι τόν κ. Λούση.

—Οί φάροι πυρακτώσεως, όπως λέγονται στη γλώσσα μας οί πετρελαιοφάροι, ανάβουν με τόν ακόλουθο τρόπο. “Όταν το πετρέλαιο πού βρίσκεται στη πετρελαιοδόχη, πιεζόμενο από τόν άέρα της ειδικής άντλίας γεμίζει τόν έξατμητήρα. οί φαροφύλακες τοποθετούν κάτω άπ’ αυτόν ένα καμινέτο του όποιου ή φλόγα θερμαίνει το πετρέλαιο το όποιο μεταβάλει σ’ άτμό. “Ο άτμός εισέρχεται στο θάλαμο άναμίξεως συμπαρασύρων ποσότητα άέρος, άνέρχεται στη φωτοβολίδα κι’ έτσι ό φάρος άνάβει. Σήμερα όμως στους περισσότερους φάρους πορείας έφαρμόζεται το σύστημα Τσάνς το όποιο τούς μετέβαλε σε φάρους πυρακτώσεως μεγάλης φωτιστικής έντάσεως.

—Τί προσωπικό άπασχολεί ένας φάρος;

—Αυτό εξαρτάται από την κατηγορία του. “Αμα είναι φάρος πρώτης τάξεως έχει έναν έπιστάτη και τέσσερες φαροφύλακες. Της δευτέρας έναν έπιστάτη και τρεις φαροφύλακες, της τρίτης τάξεως έναν έπιστάτη και δυό ή τρεις φαροφύλακες και τίς τετάρτης δυό φαροφύλα-

κες. “Όσο για τούς φανούς αυτοί άπασχολοθν έναν φαροφύλακα. Έννοείται ότι όλοι τους ζοθν εκεί πέρα με τίς οικογένειές τους. Έτσι δέν τούς στενοχωρεί ή μοναξιά.

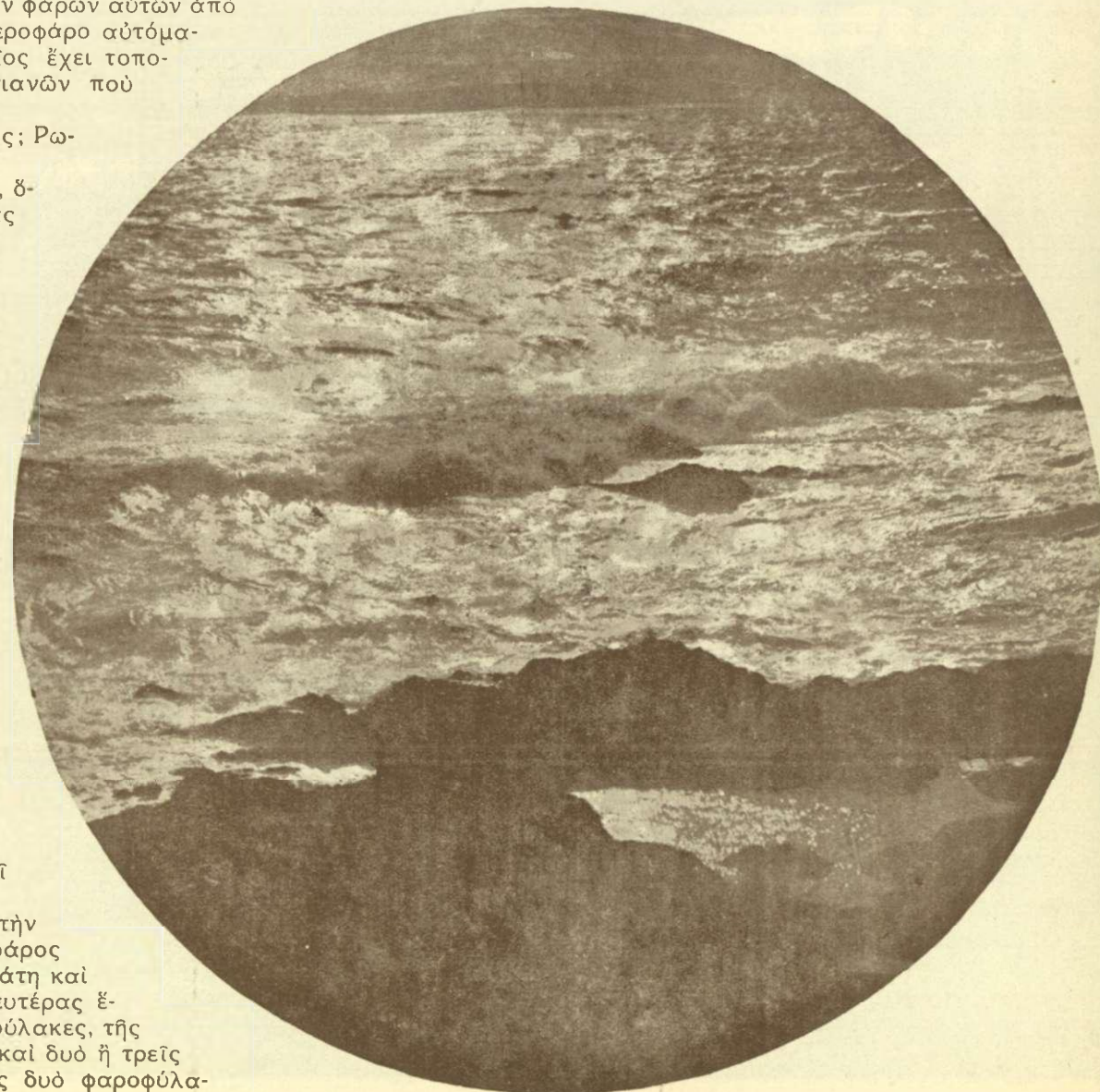
—Ποιοί είναι οί μισθοί των; Έκανοποιοθνται τούλάχιστον καλύτερα από τούς άλλους ναυτικούς;

“Ο κ. Λούσης προσπαθεί νά ξεφύγη άπ’ αυτή την έρωτησί μας. “Όστόσο αναγκάζεται νά μάς όμολογήσει ότι παίρνουν τούς ίδιους μισθούς με τούς ύπαξιωματικούς κι’ ότι έχουν την ίδια διαβάθμησί τους.

“Ο κ. Λούσης κατόπιν μάς έξήγησε τόν τρόπο της λειτουργίας των αυτόματων φάρων και των φανών τύπου Νταλέν. Μά είναι τόσο πολύπλοκη ή λειτουργία τους ώστε δέν θέλουμε νά κουράσουμε τούς άναγνώστες μας με τήν περιγραφή τους. “Η άλήθεια ώστε είναι ότι έχουν δίκηο νά τούς άποκαλοθν «μηχανικούς άνθρώπους». Είν’ ένα θαύμα της μηχανικής το όποιο άπαλάσει τόν άνθρωπο από την τραγική παραμονή σε ξερονήσια. Στην Εύρώπη αυτοί οί φάροι έφαρμόζονται σ’ ευρύτατη κλίμακα και τούς έχουν μεγάλη έμπιστοούνη.

Και τώρα για νά κλείσουμε την έρευνά μας θά σας όμολογήσουμε κάτι τραγικό. “Όσοι άνθρωποι μένουν πολλά χρόνια στοθς φάρους άποκτηθώνονται. Χάνουν την αίσθησι του κόσμου κι’ όταν καμιά φορά ξαναγυρίζουν σ’ αυτόν στενοχωροθνται όπως τα θηρία πού έφυγαν από τη ζούγκλα. Τρομάζουν από τούς θορύβους, από την κίνησι των δρόμων από τούς ίδιους τούς συνανθρώπους τους. Θέλουν νά ξαναγυρίσουν στην άπόκρημη άκτή ή στο μικρό ξερονήσι εκεί πού μόνη συντροφιά τους έχουν τούς λευκοθς γλάρους και τ’ άφρισμένα κύματα. Είναι οί Ροβινσώνες των θαλασσών μας. Και πεθαίνουν ευχαριστημένοι βλέποντας τα καράβια πού ακολουθοθν τόν άσφαλή δρόμο τους οδηγημένα από το δυνατό φως του φάρου πού φυλάνε. Οί φαροφύλακες είναι οί άνώνημοι ήρωες του ναυτικού...

Θ. ΔΡΑΚΟΣ

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

“Η μητέρα της Ιωάννας στεκόταν μπροστά στο κομοδίνο. Για μία στιγμή άφέθηκε στην ευχαρίστηση νά θαυμάσει τα κομψά κι’ άραχνοϋφαντα εκείνα έσώρουχα, πού ήσαν γυαλιστερά και κάτασπρα σαν το χιόνι. “Η μητέρα έννοιωθε τόν έαυτό της χαρούμενο, εύτυχισμένο και άρχισε νά τραγουδά.

Πήρε ένα πενιουάρ για την Ιωάννα, και ξεδιπλώνοντάς το, έμεινε σκεπτική. Το τραγοϋδι έσβυσε στα χείλη της. «Οί δαντέλλες αυτές...», άναλογίσθηκε... Λί-

γα χρόνια πριν, ή άξια των δαντελλών αυτών θά άντιπροσώπευε γι’ αυτήν μιάν όλόκληρη περιουσία: δέν θά χρειαζόταν νά σκοτώνεται στη δουλειά, δέν θά ύπέφεραν από τη πείνα, ούτε αυτή, ούτε τα παιδιά της. Θά μπορούσε νά είχε ζήσει χωρίς σκοτοϋρες, χωρίς φροντίδες, τίς φροντίδες αυτές πού και τώρα ακόμα έτρεμε σαν τίς αναλογιζόταν.

Σκεφτόταν ακόμα την Ιωάννα. Το παιδί της αυτό, με το ύπέροχο τραγοϋδι του, την είχε γλυτώσει από τη φτώχεια. “Η Ιωάννα είχε τραβήξει με μιås προς την εύτυχία και τόν πλοϋτο, παίρνοντας μαζί κι’ όλόκληρη την οικογένειά της. Κ’ ή μητέρα μουρμούρισε έκστατικά: «Τό παιδί μου!», έκστατικά σαν νά βρισκόταν μπροστά σ’ ένα θαύμα. “Αλήθεια, ήταν άληθινό θαύμα αυτό πού είχε συμβεί. “Η μητέρα είχε έγκαταλείψει το φριχτό δωμάτιο, το άπαίσιο σοκάκι όπου είχε ζήσει ίσα με τότε, όπου είχε γεννήσει τα παιδιά της, κι’ όπου τα είδε νά μεγαλώνουν. Είχε έγκαταλείψει τη μικρή έπαρχιώτικη πόλη, πού ζούσε καταδικασμένη στην άπελπισία. Χάρης στην κορούλα της με τη κρουσταλλένια φωνή, ζούσε τώρα σ’ έναν κόσμο πού πριν άγνωσθε όλότελα την ύπαρξή του. «Μά είνε δυνατόν ό Θεός νά έπιβραβεύη έτσι μιå μητέρα;» άναρωτιόταν. Είχε άποκτήσει περισσότερα άπ’ όσα τολμούσε νά έλπίζει. Στην άρχή είχε έλθει ή έπιτυχία, κι’ ύστερα ή δόξα. Τώρα, δέν ήταν μιå πρωτεύουσα μονάχα πού μιλούσε για την κόρη της, αλλά ή Εύρώπη όλόκληρη. Κι’ ακόμα, την καλοϋσε ή μαγεμένη “Αμερική...

“Η μάνα χαμογελοϋσε, κρατώντας στα χέρια το πενιουάρ. “Η Ιωάννα της είχε γίνει άληθινή πριγκηπέσσα. Βασιλικά κοσμήματα στόλιζαν το νεανικό της στήθος. “Η μάνα χαμογέλασε και ξανάρχισε το τραγοϋδι της. Τραγοϋδησε την άρια με την όποία ή κόρη της είχε θριαμβεύσει χθες το βράδυ στην όπερα. “Η αίθουσα είχε σεισθή από τα χειροκροτήματα. “Η μάνα γνώριζε νότα με νότα αυτή την μελωδία, πού την είχε άκούσει τόσες φο-

ρές να την μελετά ή κόρη της. Ξαφνικά όμως κάποιος χτύπησε την πόρτα, και μπήκε μέσα ο Μύττερμπεργκερ. Κοίταξε παραξευμενός ολόγυρά του και ρώτησε:

— Πού είναι η δεσποινίς Ίωάννα;

— Βγήκε έξω.

— Ο άντρας την κοίταξε χαμογελώντας πονηρά:

— Για δες αυτές ή μεγάλες αρτίστες! Κρύβονται κι' απ' αυτόν ακόμα τον ίμπρεσάριο τους.

— Η μάνα τον κοίταξε χωρίς να καταλαβαίνει:

— Κύριε Μύττερμπεργκερ, σ'ας βεβαιώ' ότι ή κόρη μου δεν είναι σπίτι.

— Ο ίμπρεσάριος σήκωσε τους ώμους:

— Μπα; εἶπεν εἰρωνικά. Καί ποιός ἦταν λοιπόν πού τραγουδοῦσε ὅταν μῆκα μέσα;

— Μά δὲν ἦταν ή Ίωάννα! εἶπεν ή μητέρα γελώντας. Ἐγώ ἤμουνα!

— Ο Μύττερμπεργκερ ξαφνιάστηκε:

— Ἐσεῖς; ρώτησε. Κι' ὕστερα πρόσθεσε κάπως βάνουσα: δὲ μπορῶ νά σ'ας πιστέψω.

— Μά ἀφοῦ σ'ας λέω πῶς ή Ίωάννα δὲν εἶναι ἐδῶ! ἐπέμεινε ή μητέρα.

— Ο ίμπρεσάριος τώρα τὰ ἔχασε, σῶπηση καί ἔμεινε σιωπηλός. Ὑστερα εἶπε, με κάποια στενοχώρια:

— Δὲν σ'ας ἄκουσα ποτέ νά τραγουδάτε, κυρία μου...

Κι' ὅμως συνεχῶς μπαίνοβγαίνω σπίτι σας...

— Ἀγαπητὲ κύριε, εἶπε σιγὰ-σιγὰ ή μητέρα, πάει πολὺς καιρὸς πού δὲν τραγούδησα. Ἄλλοτε, ὅταν ἤμουν φτωχεῖα, τραγουδοῦσα κάπου-κάπου γιὰ νά λησμονῶ τίς πίκρες μου... Ἦμουν πιὸ νέα τότε, τραγουδοῦσα γιὰ ν' ἀποκοιμίζω τὰ παιδιά μου, γιὰ νά μοῦ φαίνεται πιὸ ἀκοπή ή βαρεῖα δουλειά μου...

— Η μάνα χαμογέλασε, κι' ἔμεινε σκεπτική. Ο ίμπρεσάριος τὴν κοίταξε καλά-καλά προτοῦ συνέλθη τελείως.

— Ἐ, τότε... εἶπε ξαφνικά, λυποῦμαι πού δὲν πέ- ρασα τότε ἀπὸ τὸ χωριὸ σας, καί δὲν σ'ας ἄκουσα νά τραγουδάτε: καί σ'ας βεβαιώ' πῶς δὲν θά σ'ας ἄφηναι ἐκεῖ στὴν βαρεῖα δουλειά σας...

Μὲ κάποιαν ἔκπληξη κοίταξε τὴν περασμένη αὐτὴ γυναίκα. Ἦταν μικροκαμωμένη, κακοφτιαγμένη. Ρυτίδες γέμιζαν τὸ μαραμένο πρόσωπό της, μὰ ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ μάτια της ἔβγαίνει μιὰ γλυκεῖα ἐσωτερικὴ φλόγα.

— Τί κρίμα! ξαναεἶπε ὁ ίμπρεσάριος. Ὑστερα σήκωσε πάλι τοὺς ὤμους του, καί μὴ ἔχοντας τί ἄλλο νά κάνη, ἔφυγε.

Μιὰ ὥρα ἀργότερα ή Ίωάννα καθόταν μπροστὰ στὸν καθρέφτη τῆς τουαλέττας της, καί ἄφηνε τὴ μητέρα της νά τὴν κτενίζει, ἐνῶ ή ἴδια της τῆς κουβέντιαζε γιὰ τὴ δεξίωση στὴν ὁποία ἐπρόκειτο νά πάνε καί ή δυὸ μαζί ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

— Θά εἶναι ἐκεῖ ἕνας ἀρχιδούξ, ἔλεγεν ή νέα, καί δὲν ξέρω πόσοι πρίγκηπες! Θά περάσουμε τρέλλα!

— Η μάνα χαμήλωσε τὸ βλέμμα της πάνω στὴν Ίωάννα. Γοητευόταν ἀληθινὰ βλέποντας τίς ἀσπρες δαντέλλες νά χαϊδεύουν τοὺς ἀλαβάστρινους ὤμους τῆς κόρης της. Κοίταξε στὸν καθρέφτη τὸ λεπτὸ προσωπάκι τοῦ παιδιοῦ της, πού τὸ φῶς τοῦ προσέδινε μιὰ ρόδινη ἀνταύγεια. Ἐβλεπε τὰ μαῦρα της μάτια νά γυαλίζουν κάτω ἀπὸ τὸ χιονάτο μέτωπο. Ἐννοιωθε τὴν χλιαρὴ ζεστασιά τῶν μαλλίων τῆς Ίωάννας πού, σάν ζωντανὰ κι' ἐμψυχωμένα, θαρροῦσε κανένας πῶς σπαρταροῦσαν κάτω ἀπὸ τὰ δάχτυλά της. Καί ξαφνικά, γεμάτη χαρὰ καί εὐγνωμοσύνη, ξανάρχισε νά τραγουδᾷ.

— Η Ίωάννα καθόταν σάν ἕνα μικρὸ παιδάκι, κι' ἐνῶ ἄφηνε τὴ μητέρα της νά τὴν κτενίζει, τὴν ἄκουγε νά τραγουδᾷ, ὅπως τότε ὅταν ἦταν μικροῦλα.

— Ἐκεῖνη τὴ στιγμή μπήκε ή καμαριέρα καί ἀνήγγειλε:

— Ο κύριος διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας ἐπιθυμεῖ νά δῆ τὴ δεσποινίδα.

— Ἄς περιμένῃ! διέταξεν ή Ίωάννα.

Τότε, ὁ διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας φῶναξε ἀπὸ τὸ ἄλλο δωμάτιο στὸ ὁποῖο βρισκόταν:

— Δὲν σοῦ εἶπα, χίλιες φορές, Ίωάννα, νά μὴν τραγουδᾷς χωρὶς λόγο; Γιατί νά κουράζης τὴ φωνή σου;

— Η μητέρα σταμάτησε τὸ τραγοῦδι της. Η Ίωάννα δὲν ἀπάντησε. Ο διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας ξαναφῶναξε ἀπὸ τὸ ἄλλο δωμάτιο:

— Ἐξ ἄλλου τὸ τραγοῦδι σου εἶναι πάντα ὑπέροχο. Μόλις ἀκούσω τὴ φωνή σου, δὲ μπορῶ παρὰ νά μένω κατάπληκτος ἀπὸ θαυμασμό!

— Η μητέρα εἶδε μέσα στὸν καθρέφτη νά περνᾷ μιὰ σκιά ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Ίωάννας. Ο διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας φῶναξε ἀπὸ τὸ πλανὶνὸ δωμάτιο, παραξευμενός:

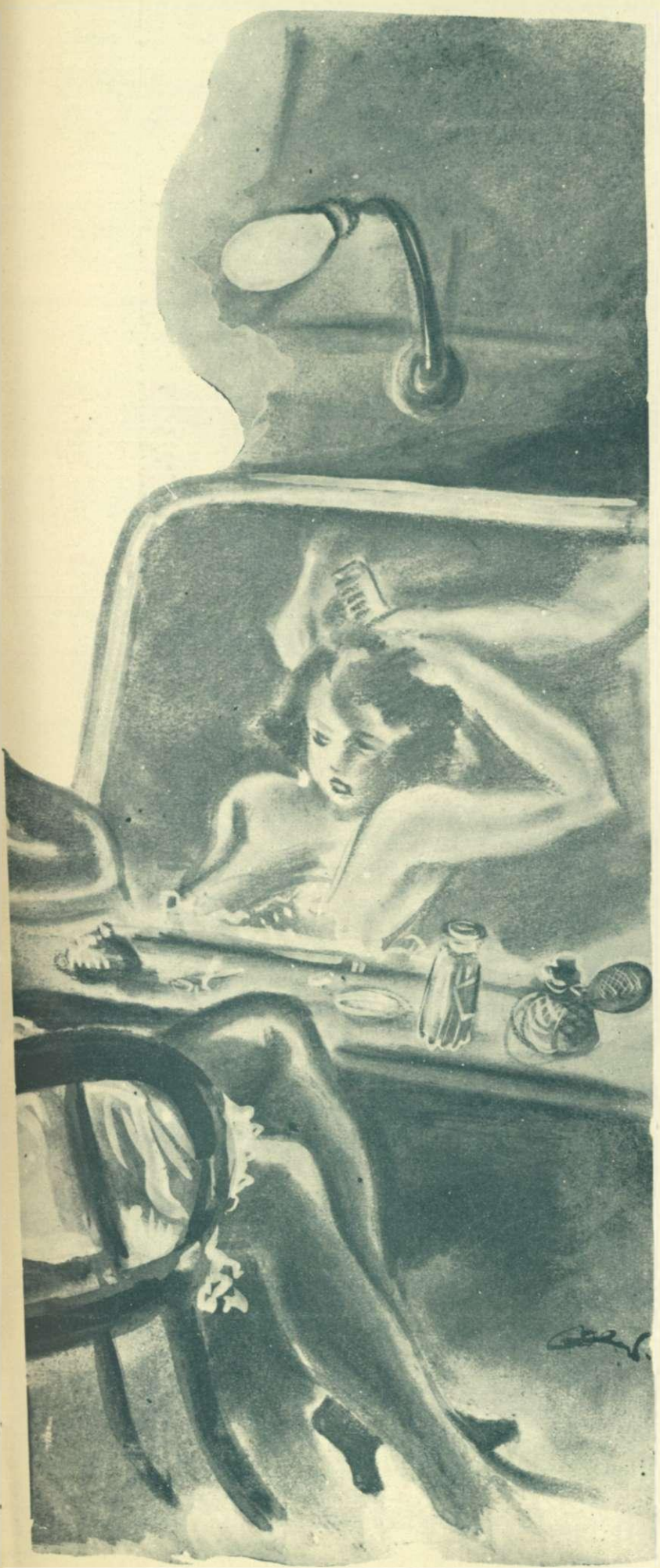
— Γιατί δὲν μοῦ ἀπαντᾷς;

— Ἀφῆσέ με ἤσυχη, σὲ παρακαλῶ... Δὲν ἀκούς πῶς δὲν τραγουδῶ, ἀπάντησε νευριασμένη ή Ίωάννα.

— Η μάνα συνέχισε τὴν ἐργασία της σιωπῶντας, καί πάντοτε σιωπηλὴ, βγήκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Τὸ ἴδιο βράδυ, πῆγε καί ἐγκαταστάθηκε στὴ μεγάλη πριγκηπικὴ αἴθουσα ὅπου θ' ἀντηχοῦσε ή φωνή τῆς κόρης της. Λίγο παρὰ πέρα ἀκούσαν ὁ θόρυβος τῆς κομπῆς ἐκείνης συγκεντρώσεως. Η Ίωάννα βρισκόταν ἐκεῖ, περιτριγυρισμένη ἀπὸ χαμόγελα, περιποιήσεις, κομπλιμέντα. Η μητέρα της βρισκόταν ἐπίσης ἐκεῖ, ντυμένη μ' ἕνα μαῦρο φόρεμα. Ολόγυρά της, μερικές γρηῃς κυρίες σιγανομυρμούριζαν. Η μάνα στεκόταν στὴ μπάντα καί περι-

μενε. Πολὺς κόσμος εἶχεν ὑποκλιθῆ μπροστὰ της ἐκεῖνο τὸ βράδυ, διάφοροι ἀρχόντες τὴν εἶχαν χαιρετήσῃ. Ο ἴδιος ὁ ἀρχιδούξ τῆς εἶχε τεινεί τὸ χεῖρι του, καί αὐτὴ τοῦ ἔκανε μιὰ ρεβεράντσα. Τῆς εἶχαν πῆ: «Πῶς νά μὴν σ'ας ζηλεύη κανεῖς πού ἔχετε τέτοια κόρη...» Πέντε ἢ ἕξ φορές τὴν εἶχαν ρωτήσει: «Ἀσφαλῶς θά εἶσθε τρισευχισμένη!» ή ακόμα: «Πόσο θά ὑπερηφανεύεσθε γιὰ τὴ κόρη σας!»

— Ἐἶχε καθήσει, περιμένοντας νά γεμίση ή σάλλα, πού θά τραγουδοῦσεν ή Ίωάννα. Ἐννοιωθε καί μιὰ μικρὴ ἀγωνία: Θά εἶχε τάχα ἐπιτυχία ή κόρη της; Καί ἔτρεμε λιγάκι, ἐπιθυμῶντας σχεδὸν με σαρκικὴ ἐπιθυμία τὸν θρίαμβο πού περίμενε τὴν κόρη της.

Μὰ στὰ κατάβαθα τοῦ εἶναι της, μεγάλωνε καί γιγάντωνε μιὰ περίεργη ταραχὴ. Σάν τὸ τικ-τάκ ἐνὸς ρολογιοῦ, ἐπανελαμβάνοντο μέσα της τὰ λόγια τοῦ ίμπρεσαρίου: «Τί κρίμα!» Κι' ὕστερα ξανάρχονταν τὰ λόγια τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὀρχήστρας: «Εἶναι ὑπέροχο!»

— Η σάλλα εἶχε τώρα γεμίσει ἀπὸ μεγαλοπρεπεῖς τουαλέττες, ἀπὸ μεταξωτὲς ἔξωμες ἀμφιέσεις, ἀπὸ χρυσοκεντημένες στολές.

— Η Ίωάννα πλησίασε στὸ πιάνο. Η μητέρα τὴν καμάρωνε με τὸ βλέμμα: ἄστραφτε ὀλόκληρη ἀπὸ νεανικὴ γοητεία, ὕψηλὴ ὅπως ἦταν, σβέλτη κι' ὑπερήφανη. Τὰ μαῦρα της μαλλιά, κι' ή σκοτεινὴ καμπύλη τοῦ κεφαλιοῦ της ξεχώριζαν κάτω ἀπὸ τὸ κάτασπρο καπέλλο. Καί ξαφνικά, ή μάνα ἔννοιωσε τὴν αἴσθησι πῶς ή ἴδια της βρισκόταν ἐκεῖ πέρα καί ὄχι ή κόρη της... Ξανάβλεπε με τὰ μάτια τῆς φαντασίας τὸν ἑαυτὸ της ὅπως ἦταν νέα, τυλιγμένο μέσα σὲ κείνη τὴν ὑπέροχη τουαλέττα, ὑπερήφανη, θεληματικὴ, νικήτρια. Ἐβλεπε τὸν ἑαυτὸ της ὅπως θά μποροῦσε νά ἦταν.

— «Τὰ νεῖατά μου...», ἀναλογίσθηκε, καί κάτι μέσα της σχίστηκε, συντρίφτηκε σὲ χίλια κομμάτια.

— Η φωνή τῆς Ίωάννας ὑψώθηκε, ἀγνή σάν μιὰ μαγική μέρα, ἀρμονικὴ καί ζεστὴ σάν τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ. Η μάνα ἄκουσε τὸ παιδί της με, ἰότερη ακόμα προσοχὴ ἀπὸ συνήθως. «Ἐγὼ εἶμαι...», ἀναλογιζόταν. «Ἐγὼ εἶμαι...» Κι' ἔτρεμε, ἀπὸ τὴ θέση της, με τὴν παράξενη αἴσθησι ὅτι ἄκουγε τὸν ἑαυτὸ της νά τραγουδᾷ.

— Η σκέψεις της μπερδεύονταν καί γλυστοῦσαν ἀκατάπαυτα σὲ μιὰ ἄβυσσο ὅπου ἀντηχοῦσαν σάν ἀντίλαλος, ή δυὸ αὐτὲς λέξεις: «Τί κρίμα!».

— Ἀναγκάστηκε νά κρατηθῆ ἀπὸ τὴ πολυθρόνα της, τόσο πολὺ ἔτρεμε. «Ἡ ζωὴ μου...» σκέφθηκε, «ή ζωὴ μου!...» Η σκέψις αὐτὴ τὴν κατέλαβε τόσο ἐντονα πού κοίταξε ολόγυρά της, τρομαγμένη στὴν ἰδέα πῶς μπορεῖ νά εἶχε μιλήσει δυνατὰ. Αὐτὸ πού ὁ ὠραιόκοσμος ἐκεῖνος ἀναζητοῦσε με τόσο ἐνθουσιασμό, πού τὸ θαύμαζε με τόσο θέρμη, ή γρηᾷ ἐκείνη γυναίκα τὸ εἶχε δικὸ της, τὸ εἶχε ἀγνοήσει καί τὸ εἶχε καταστρέψει. Τὸ ταλέντο! Τὸ εἶχε ἀφήσει νά χαθῆ ἀνάμεσα στοὺς ἀτμούς τῶν φτωχικῶν φαγητῶν! Σήκωσε τὰ βλέμματα πάνω στὴν κόρη της καί τὴν κοίταξε. Πλαισιωμένη με τὴν αἴγλη τῆς δόξης της, ντυμένη με τὴν ἰσχύ τῆς ἀρμονικῆς φωνῆς της, νόμιζε κανένας πῶς ή τέχνη της τὴν εἶχε παρασύρει ἀπὸ τὸν ὕλικὸ κόσμο. Η μάνα κοίταξε τὴν κόρη της καί δὲν μποροῦσε νά κά' η τίποτε ἄλλο παρὰ νά σκέπτεται: «Νά μοῦ πῆρε τάχα τὴ ζωὴ μου; Νά μοῦ τὴν ἔκλεψε τάχα μ' αὐτὴ τὴ θρασεῖα ἀπαιτητικότητα, τὴν ἀλύπητη ἀπληστία πού δείχνουν τὰ παιδιά γιὰ τίς μάνες τους;...» Η μήπως μοῦ ἐπιστρέφει αὐτὸ πού ἔχασα; Μήπως διατηρεῖ αὐτὸ πού ἐγὼ ἄφῃσα νά μοῦ φύγῃ; Μήπως ξαναφτιάχνει μπροστὰ μου μιὰ ζωὴ κατεστραμμένη, γιὰ νά μπορέσω νά παραστῶ σ' αὐτὴ τὴν ἀναθημιουργία καί νά χαρῶ;...»

— Μ' ἕνα ὑπεράνθρωπο, συγκινητικὸ, τραγικὸ τρόπο, ἔννοιωσε νά τὴν συνδέη κάτι βαθύτερο με τὴν κόρη της, πού ὀρθια ἐκεῖ πέρα, τραγουδοῦσε. Ταυτοχρόνως όμως ἔννοιωσε τεράστιες ἄβυσσοι νά τὴν χωρίζουν ἀπ' αὐτὴν. Ὅταν ἀντήχησαν τὰ χειροκροτήματα καί ὁ ἦχος τῶν ἐγέμισε τὴν ἀτμόσφαιρα, σάν ἕνα ποτάμι πού σπάει τὰ φράγματά του καί ξεχύνεται πλημμυρίζοντας, μιὰ δυνατὴ συγκίνησης τὴν κατέλαβε καί ξέσπασε σὲ λυγμούς.

— Μπροστὰ της στεκόταν ὁ ἀρχιδούξ· ἔγειρε ἀπὸ πάνω της εὐγενικά καί τῆς εἶπε: «Κυρία μου... ξέρω πολὺ καλά τί συμβαίνει αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὴν μητρικὴ καρδιά σας...»

— Ἐστρεψε καί τὸν κοίταξε καί στὰ χεῖλη της ἄνθισε ἕνα χαμόγελο. Τί μποροῦσε, ἀλήθεια, νά ξέρη αὐτός;...

THOMAS MANN
Βραβείον Νόμπελ 1929

Γεώργιος Θεοτόκης
 2η Ανακλιμαία Αθηνών

ΕΝΑ ΣΟΥ ΔΑΚΡΥ

Τῆς ἀπαθῆς, τῆς ἀκαρδῆς
 φορεῖς τὴν προσωπίδα
 μὰ ἐγὼ γιὰ κάτι ποὺ ἀκουσες
 δάκρυ στὰ μάτια σου εἶδα.

Ἦταν ὠραῖο τὸ δάκρυ σου,
 γιατί τὸ κρύβεις τάχα;
 Θαρρεῖς ἄξιο στολίδι σου
 τὸ γέλιο εἶναι μονάχα;

Ἦταν ὠραῖο τὸ ἄδολο
 καὶ πάναγνό σου δάκρυ,
 ποὺ μιὰ στιγμή διαμάντωσε
 τῶν δυὸ ματιῶν τὴν ἄκρη.

Ἦταν τοῦ πόνου ἀγίασμα
 σταλμένο ἀπ' τὴν ψυχὴ σου,
 κι' ἀνέβηκε σὰν ἄφωγη
 στὰ μάτια προσευχὴ σου.

Τῶν Σεραφεῖμ τὰ δάχτυλα
 πήραν τὸ δάκρυ ἐκεῖνο.
 Στῆς γῆς τὸ χῶμα ἂν ἐπεφτε,
 θὰ φύτρωνε ἓνα κρίνο.

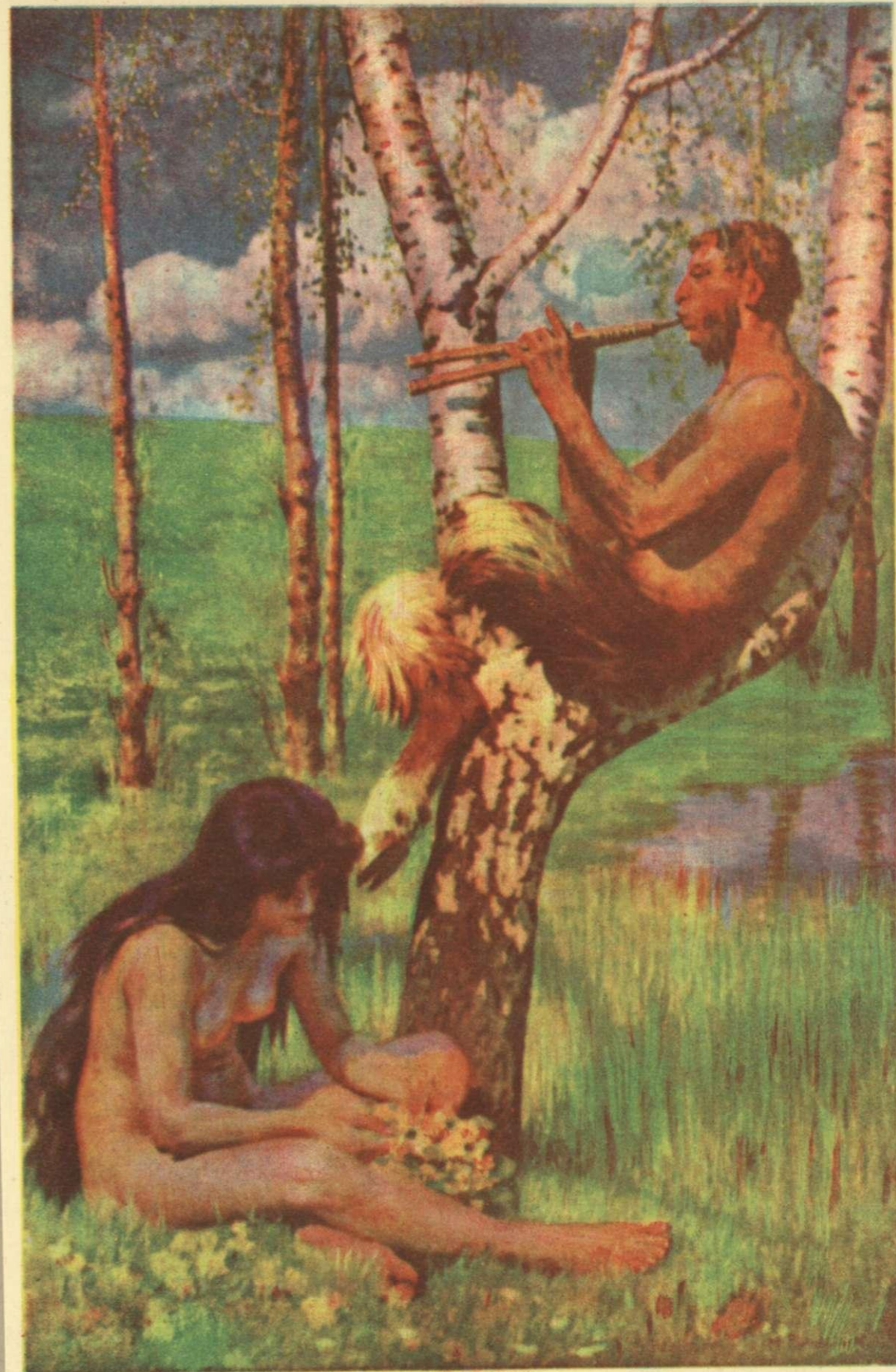
ΤΟ ΚΑΜΑΡΑΚΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἄν τῆς ψυχῆς σου δὲ στοχάστηκες
 τὴν πόρτα νάχης σφαιλισμένη,
 κι' ὅ,τι περᾶση ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς
 ξέθαρρα μπαίνει.

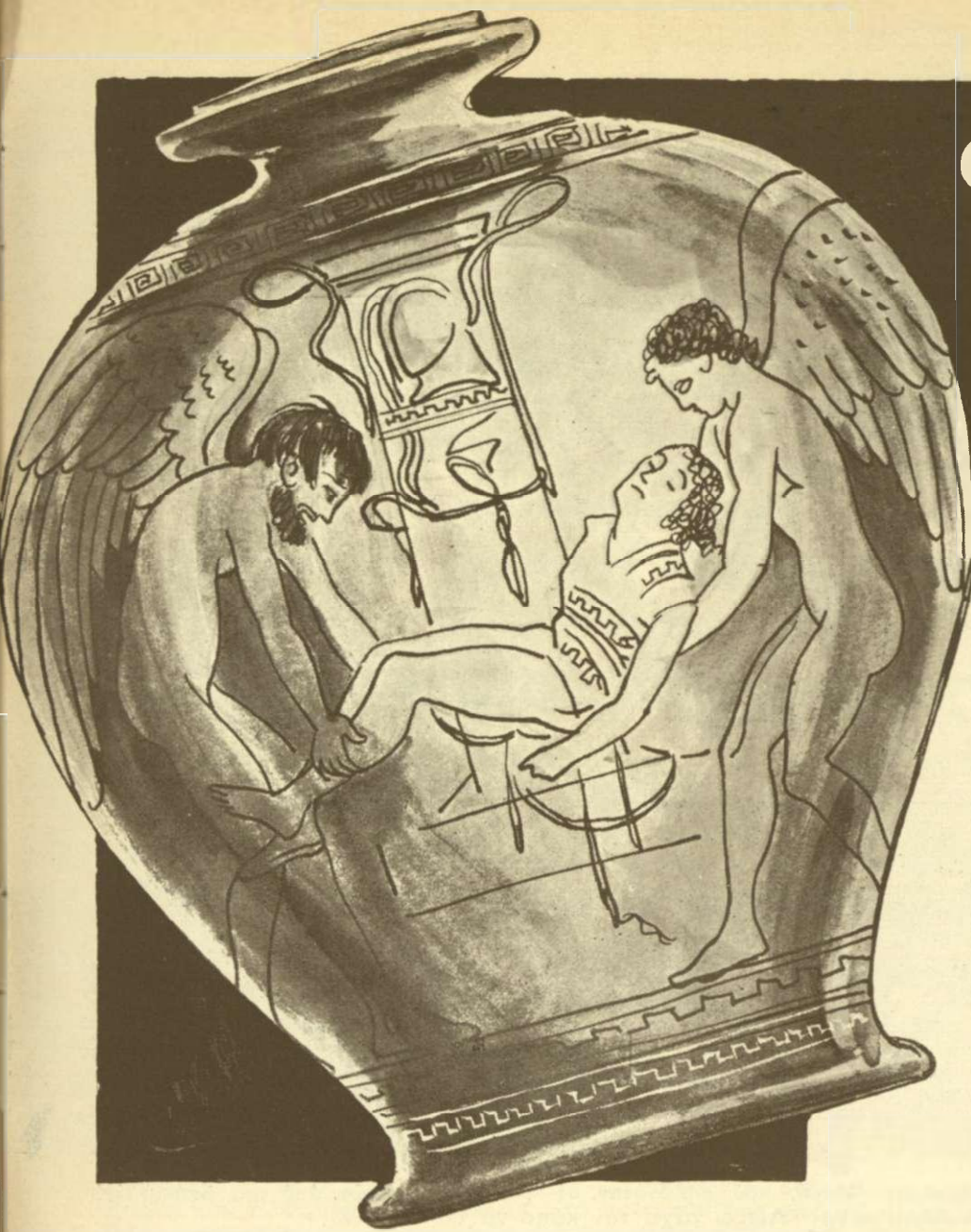
Κἂν μιὰ γωνιά, ἓνα καμαράκι τῆς
 κράτα κρυφὸ ἀπὸ μάτια ξένα
 καὶ διπλοκλειδωνέ το κ' ἔχε το
 μόνον γιὰ σένα.

Ὅ,τι ὠραῖο στὸν κόσμον ἀπόκτησες
 φύλαγε στ' ἄφωτά του βάθη,
 χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ φαντάζεται
 καὶ νὰ τὸ μάθη.

Κι' ὅταν σὲ τριγυρίζουν τ' ἄσκημα
 καὶ πουθενὰ τὸ ὠραῖο δὲν εἶναι,
 τὸ καμαράκι σου κρυφάνοιγε
 καὶ πάλι κλείνει!

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ
 ΥΠΟ ΜΑΞ ΤΙΤΣΜΑΝ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΡΕΣΣΗΣ)

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΕΚΑΝΑΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ...

μογελώντας ενώ ξεψυχοῦσε. Γι' αυτόν, όπως και για όλη την αρχαιότητα, ο θάνατος δεν ήταν θλιβερός. Οι Έλληνες τον εξωγράφιζαν σαν έναν ωραίο έφηβο, κι' έλεγαν σοφά πως αυτός τόν όποιον αγαποῦν οι θεοί πεθαίνει νέος. 'Η ζωή, γι' αυτούς, ήταν τό «ξενοδοχείο μιάς μέρας». Τό να πεθαίνει κανείς τό ώνόμαζαν «νά κοιμάται στό τέλος μιάς όμορφης μέρας». Σοφός ήταν εκείνος πού ήταν έτοιμος σε κάθε στιγμή για τό μεγάλο ταξίδι.

Οι αρχαίοι τηρούσαν μπροστά στον θάνατο μιά ήρεμη, γαλήνια, κάποτε μάλιστα κοροϊδευτική στάση. 'Όλος ό κόσμος γνωρίζει τόν θάνατο του Σωκράτους, πού είπε: 'Φίλοι μου, χρεωστούμε έναν κόκκορα στον 'Ασκληπιό.» Και στην γυναίκα του Ξανθήπη πού έκλαιγε βλέποντας τον να πεθαίνει άθωος, είπε ο σοφός 'Αθηναίος γελώντας: «Προτιμούσε τάχα να πεθάνω ένοχος;».

'Ο Διογένης, πάλι, ό θελούσιος αυτός αλήτης, άπάντησε στους φίλους του πού τόν ρωτούσαν ποιός θα τόν θάψη: «Αυτός πού θ' αγοράση τό σπίτι μου», έννοώντας φυσικά τό βαρέλι στό όποιον ζούσε.

Πολλές φορές ή ειρωνία ένέπνευσε τις τελευταίες λέξεις των μεγάλων άνδρων. «Φαίνεται πως σε λίγο θα γίνω θεός!», είπε ο αυτοκράτωρ Ούεσπασιανός, κοροιδεύοντας έτσι

την εξαιρετική λατρεία των δορυφόρων του.

Κι' ό Φωκίων, σαν άκουσε τόν δήμιο να του ζητή την αξία του κωνείου πού θα του έδινε, άνεσήκωσε τους ώμους και είπε: «'Ωστε δεν μπορεί κανείς να πεθάνη τζάμπα στάς 'Αθήνας!».

Νοιώθω μεγάλο θαυμασμό γι' αυτόν τόν άπλό και σεμνό τρόπο του να περνά κανείς τις μοιραίες πύλες του θανάτου. Γιατί τότε μόνον οι άνθρωποι θυμίζουν την μεγαλοφυχία των ζώων πού μπροστά στον θάνατο ούτε κλαίνει, ούτε κομπάζουν, αλλά κρύβονται σε μιά τρύπα για να πεθάνουν μόνα.

Οι άνατολικοί λαοί, έδειξαν άνεκαθεν τη σεμνότητα αυτήν στις τελευταίες τους στιγμές. 'Ο γυιός του Κομφουκίου ψυχორραγώντας υπέφερε τόσο τρομερά πού τα παιδιά του θέλησαν να τόν μεταφέρουν σ' ένα στρώμα πιο μαλακό, στό όποιο όμως, σύμφωνα με την κινέζικη έθιμοτυπία, δεν έδικαιούτο λόγω της ταπεινής του καταγωγής. «'Οχι, άρνήθηκεν ό έτοιμοθάνατος, δεν χρειάζομαι τίποτε άλλο παρά μόνο να πεθάνω σύμφωνα με τους κανόνες!».

Τέσσαρες χιλιάδες χρόνια άργότερα, ό μεγάλος 'Αγγλος συγγραφέυς 'Όσκαρ Ουάιλντ, στό προσκέφαλο του όποιοιού θέλανε να φέρουν ένα διάσημο γιατρό, είπε: «Δέν επιθυμώ να πεθάνω υπεράνω των μέσων πού διαθέτω».

Σιγά-σιγά όμως, όσο περνούσαν τα χρόνια, ή έθιμοτυπία έχανε την παντοδυναμία της κι' ή αρχαιότης τις άνδρικές άρετές της. 'Ετσι τό περίφημο έπιθανάτιο έπιφώνημα του αυτοκράτορος Μάρκου-Αύρηλιου «'Ενας αυτοκράτωρ πρέπει να πεθαίνει όρθιος!» έχει κάτι τό θεατρικό. 'Ο ίδιος ό Καίσαρ πέθανε μ' ένα παράπονο στα χείλη: «Και έσύ, τέκνον, Βρούτε!». Κι' ό δολοφόνος του Βρούτος, πάλι, ητόκτόνησε προφέροντας την ματαιόδοξη αυτή φράση: «'Αρετή, δεν είσαι παρά μόνο μιά λέξη!». 'Ο κόσμος γινόταν τώρα έπίσημος, όπως τό απέδειξαν τα τελευταία λόγια του αυτοκράτορος Σεπτίμου-Σιβήρου: «'Υπήρξα τό πάν, και τό πάν είναι τίποτε».

'Ο 'Ιησούς πεθαίνοντας ψιθύρισε: «'Πάτερ, άφες αυτοίς, ου γάρ οΐδασι τί ποιούσι», δίνοντας έτσι τό θείο παράδειγμα της συγγνώμης. 'Ο αυτοκράτωρ 'Ιουλιανός ό Παραβάτης, πού σ' όλη του τη ζωή πολέμησε τό Χριστιανισμό, πέθανε φωνάζοντας: «'Νενίκηκάς με, Ναζωραίε!».

'Ο Μεσαίων είναι γεμάτος από τόν φόβο του θανάτου, πού

«Τί δυστυχισμένος πού είναι κανείς σαν δεν ξέρει να πεθαίνει!», έλεγε ό Σενέκας, ό περίφημος Ρωμαίος φιλόσοφος. Κι' όμως, σήμερα ακόμα, ποιός από μäs μπορεί να πη πως ξέρει να πεθαίνει, ποιός από μäs άναλογίσθηκε τόν μελλούμενο θάνατό του και προετοίμασε τόν άποχαιρετισμό του στη ζωή και στους συνανθρώπους του;

'Ο θάνατος, πού προσπαθούμε να μην τόν συλλογίζομαστε, μäs βρίσκει πάντα ούρλιάζοντας από φόβο ή βουβούς από κατάπληξη. Κι' αν ακόμα δεν χάσουμε όλότελα τό μυαλό μας και θυμηθούμε πως ή στιγμή αυτή είναι έπίσημη, και θελήσουμε να την τιμήσουμε με μερικές έπιθανάτιες λέξεις, δεν θα βρούμε άσφαλώς παρά τις πιδ χιλιοειπωμένες κοινοτυπίες. Και τότε μονάχα βλέπει κανείς πόσο δίκαιο είχαν ό άββάς Γκασέντι σαν έλεγε τη στιγμή του θανάτου του: «'Γεννήθηκα χωρίς να ξέρω τό γιατί. 'Εζησα χωρίς να ξέρω τό πως και πεθαίνω χωρίς να ξέρω ούτε τό γιατί, ούτε τό πως!».

Οι σημερινοί άνθρωποι πεθαίνουν όλοι κατά τόν ίδιο όμοίομορφο και κοινότυπο τρόπο. Κι' αυτό, γιατί μäs λείπει ή πίστις, μιά όποιαδήποτε πίστις. Δέν μπαρκαίνουμε περήφανοι για τό υπερπέραν σαν τους πατέρες μας πού ήσαν άθεοι. Κι' ούτε φεύγουμε με τη θρησκευτική χαρά των θρησκων πάππων μας. Δέν έχουμε σαν κι' αυτούς μιάν άπάντηση στό πρόβλημα πού θέτει ό θάνατος. Μέσα στον τρελλό χορό της ζωής, ούτε καν σκεπτόμαστε τόν χάρο. Μä αν άγγίξη μόνον ό Χάρος με μιάν άρρώστεια, ένα δυστύχημα, την άγωνία ενός αγαπημένου προσώπου, κι' άμέσως την συνηθισμένη μας άδιαφορία την άντικαθιστά ή άπληστία να τά μάθουμε όλα. Και άναρωτούμε τότε τόν έτοιμοθάνατο πού τίποτε δεν ξέρει, πού δεν βρísκει άνθρώπινες λέξεις για να περιγράψη την υπεράνθρωπη περιπέτειά του, και πού δεν μπορεί να μäs εξηγήση ούτε τό μυστήριο της άγωνίας του. Γιατί πρέπει να θέσουμε ως βάση αυτή την αρχή: «'Κάθε έτοιμοθάνατος πού μιλεί, μιλεί για να κάνει έντύπωση σ' όσους τόν άκούν». Κοιτάζει τόν έαυτό του να πεθαίνει, δεν νοιώθει ότι πεθαίνει. Δέν ξέρει ακόμα τίποτε από την τρομερή διάλυση. Είναι ζωντανός, τόσο ζωντανός όσο κι' εμείς.

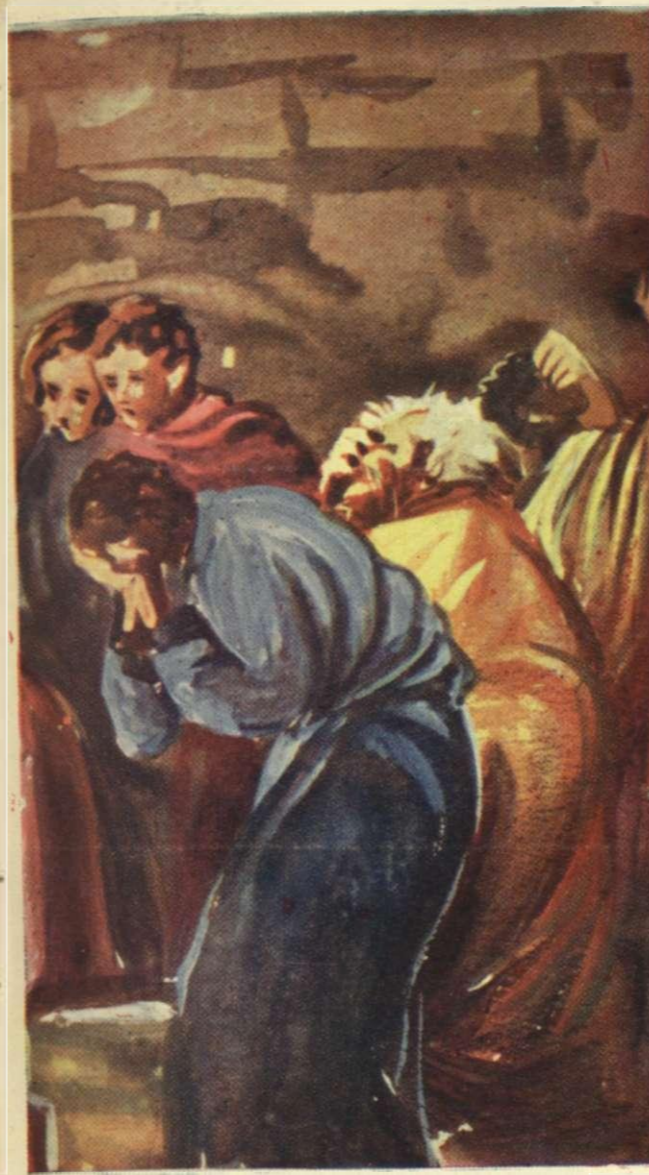
'Η τέχνη του να πεθαίνει κανείς, έξαφανίσθηκε, δυστυχώς, όπως ή τέχνη του να ζή. Για να τό άποδείξουμε αυτό, πρέπει ν' άναζητήσουμε παραδείγματα στό παρελθόν. Και τότε σαν δοῦμε τόν Ρωμαίο αυτοκράτορα Αύγουστο, να διατάξη τη στιγμή πού πέθαινε να τόν ντύουν με πορφύρα, να τόν κτενίζουν και να τόν βάφουν. «'Είμαι καλός ήθοποιός;», ρωτούσε χα-

γίνεται ακόμα πιο τρομερός από τον φόβο της κολάσεως. Είναι η εποχή των μακαβρίων χορών, των σκελετών και των κρανίων, των μαγισσών με τα φίλτρα τους και των συμβολαίων με τον Σατανά. Για να ξεφύγει τα βασανιστήρια, τρομοκρατημένος ο Γαλιλαίος, απαρνήθηκε την μεγάλη του ανακάλυψη ότι η γη κινείται. Βέβαια, αμέσως ύστερα φώναξε: «Καί όμως κινείται!». Αυτό όμως πιθανόν να συνέβηκε από μιάν απλή αφηρημάδα σοφού...

Πρέπει να πηδήσουμε δυο αιώνες για να ξαναβρούμε κάποια κομψότητα των ανθρώπων μπροστά στον θάνατο. Δεν μπορώ να στερήσω τον εαυτό μου από την ευχαρίστηση από το να παραθέσω μερικές υπέροχες στην απλότητα ή στην ειρωνία τους επιθανάτιες προσφωνήσεις.

Έτσι ο μεγάλος συγγραφέας Ραμπελάι: «Φαίνεται πως οι μπόττες μου είναι έτοιμες για το μεγάλο ταξίδι!». Ύστερα προσέθεσε: «Δεν έχω καμιά περιουσία, χρεωστώ πάρα πολλά, και τα άλλα τα αφήνω στους φτωχούς!». Κι' ύστερα μουρμούρισε, ξεψυχώντας: «Η κωμωδία έτελειώσε. Κλείστε την αυλαία!».

Ο ποιητής Ρονσάρ: «Αντίο σας, αγαπημένοι μου φίλοι! φεύγω πρώτος για να έτοιμάσω τα της υποδοχής σας!».

δείξε το κεφάλι μου στο λαό, το άξιζω!». Κι' ο Μιραμπό στον γιατρό του: «Βάστηξέ μου το κεφάλι μου, το λαμπρότερο της Γαλλίας!».

Ο Σαβοναρόλας, στην Φλωρεντία, ακόμα προτού ν' ανέβη στο Ικρίωμα, όπου θα τον καίγανε, φώναξε: «Φλωρεντία, τί έκανες!».

Μ' άρέσει πολύ λιγότερο η κραυγή της κυρίας Ρολλάν, την στιγμή που ανέβαινε στην καρμανιόλα, όπου είχε συνηθίσει να στείλει νέους ανθρώπους: «?Ω έλευθερία, τί εγκλήματα διαπράττονται εν όνόματί σου!».

Πόσο, όμως, πιο ανθρώπινη και πιο συγκινητική ύφηρξεν η κραυγή του Άγγλου ποιητού Ουέλκοτ: «Τά φτωχά μου νειδίτα!».

Ο θάνατος δεν είναι πάντα σκληρός. Κάποτε γίνεται δεκτός σαν λυτρωτής. Μας γλυτώνει από την κούραση της ζωής. «Τί ώραίο πράγμα η γαλήνη!», επιθύρισε ο ποιητής Άλφρέδος ντε Μυσσέ, που πέθανε σε ηλικία 35 ετών ύστερα από μια ζωή γεμάτη έρωτα, πόνο και όργια.

Ο θάνατος σταματά τις θλίψεις μας. «Μη μου μιλάτε πια για τη παληοζωή», μουρμούρισε η γλυκειά Μαργαρίτα της Σκωτίας.

Ο θάνατος ανοίγει τις αγιάτρευτες πληγές: «Ας ανοίξουν την καρδιά μου, ειπεν η βασίλισσα της Άγγλιας Μαρία Τιούντορ, και θα βρούν μέσα χαραγμένο το όνομα Καλαί». Ήταν το όνομα της πόλεως που δυο αιώνες πολεμούσαν να την κατακτήσουν οι Άγγλοι από τους Γάλλους.

Ο θάνατος ανοίγει τις πύλες της Γής της Έπαγγελίας για όσους πιστεύουν: «Νά ο Θεός!», φώναξε πεθαίνοντας ο Ζάν-Ζάκ Ρουσό.

Ο Θεόφιλος Γκωτιέ έλεγε με περιφρόνηση, πως θα έγκατέλειπε την ζωή όπως ένας μασκαράς που επιστρέφει μιά νοικιασμένη μάσκα.

Ο Ταλλεϋράνδος, παλιός παπάς, μεγάλος άρχοντας, βασιλοκτόνος, που ύπήρξε ύπουργός του Ναπολέοντος και τον πρόδωσε για χάρη του Λουδοβίκου ΙΗ', βγγούσε στο κρεβάτι του μπροστά στον βασιληά: «Υποφέρω σαν ένας κολασμένος!...». «Από τώρα», μουρμούρισε ο Λουδοβίκος ΙΗ'.

Καλύτερα λοιπόν να μην υπολογίζη κανείς στην καλή διάθεση και στη καλή καρδιά αυτών που παραστέκονται στην επιθανάτια άγωνία. Η υπέρπτρια του ύπεροχου και γοητευτικού μυθογράφου Λά Φονταίν έλεγε γι' αυτόν: «Ο Θεός δεν θα έχη το θάρρος να τον κολάση» ήταν πιο ήλιθιος παρά κακός!». Κι' ο Πιρόν, γυρνώντας από την κηδεία του φίλου του Φοντενέλ, φοβερού γυναικά, ειπέ: «Είναι η πρώτη

φορά που ο Φοντενέλ βγαίνει απ το σπίτι του για κάτι άλλο παρά για να συναντηθί με γυναίκα!».

Ο κόσμος διατείνεται πως οι πνιγόμενοι βλέπουν στην άγωνία τους να περνά μπρός στα μάτια τους όλη τους η ζωή. Θα ήθελα την χάρη αυτή να την ειχαμε όλοι μας, και να βρισκαμε, την στιγμή του θανάτου μας δυο-τρεις λέξεις που να περιέκλειαν όλη μας την ιστορία. Τέτοιο σπουδαίο παράδειγμα είναι το Ναπολέοντος που ψιθύρισε με σφαλιχτά τα μάτια του: «Ο γυιός μου... ο στρατός... ο Ντεζάν!...». Ντεζάν ήτο ο φίλος της νεότητός του, που σκοτώθηκε στο Μαραγγόν.

Ένας άλλος μεγάλος κατακτητής, ο Σουηδός βασιλεύς Γουσταύος Αδόλφος, ειπέ: «Σε άλλους τώρα ο κόσμος!» Υπέροχη κραυγή μιάς μοναδικής επιθυμίας, που μεταώθηκε την στιγμή της έκπληρώσεως της.

Υπάρχουν τελευταίες επικλήσεις λιγότερο μεγαλοπρεπείς, μα που προβίδουν πάντοτε... μεγαλείο. Είναι οι επικλήσεις των διαφόρων έπαγγελματιών στον επιθανάτιό τους ρόγχο.

Έτσι ο γραμματικός Λιτρέ, την στιγμή που πέθαινε άκουσε τον γιατρό του να κάνει κάποιο λάθος γραμματικό. Τότε συνήλθε, τον κεραυνοβόλησε μ' ένα βλέμμα και του ειπέ: «Μά, ποτέ σου δεν θα μάθης γαλλικά, τέλος πάντων!». Και ξεψύχησε. Ο περίφημος Παλέ Βοτανικός Χάλλερ μέτρησε ίσαμε την τελευταία στιγμή τους σφυγμούς του: «Η καρδιά λειτουργεί... Η καρδιά λειοργει ακόμη... Η καρδιά δεν λειτουργεί πια...».

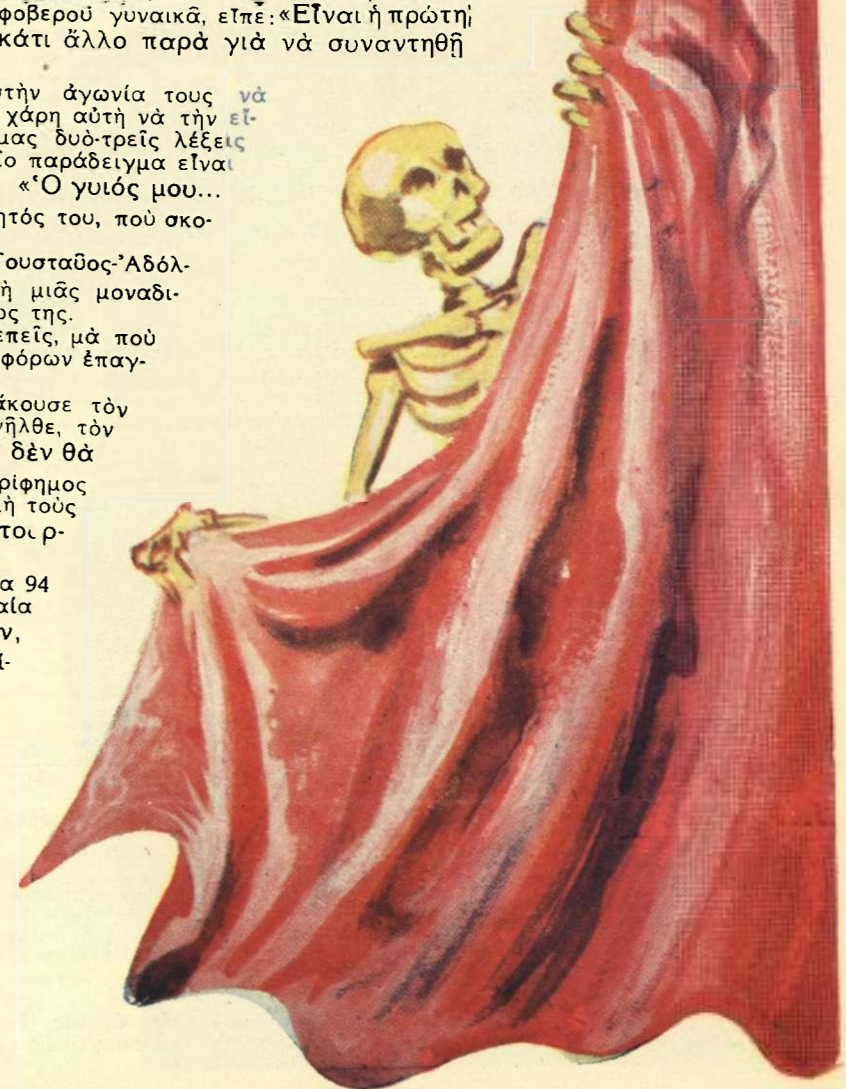
Μιά περίφημη κοκέτα, η κυρία Ντουμπλέ, σε ηλικία 94 ετών, νευρίασε με τον παπά που δινοντάς της την τελευταία μετλήψη της χάλασε το χτένιαμα: «Μά προσέχετε λοιπόν, πάτερ, μου χαλάσατε το χτένιαμα!» του ειπέ παραδιδοντας το πνεύμα.

Ο Γκαίτε πάλι, που όταν πέθανε ο γυιός του ειχε φωνάξει άποφασιστικά: «Έμπρός πάντοτε, υπεράνω των τάφων!», αναστέναξε για τον εαυτό του προφέροντας: «Περισσότερον φώς!».

Ας μην δίνουμε όμως μεγάλη πίστη στα ιστορικά λόγια. Πολλά πράγματα αποβίδονται στους νεκρούς που δε μπορούν να διαμαρτυρηθούν η να διαψεύσουν! Είναι άραγε τόσο δύσκολο να σωπήση κανείς πεθαίνοντας; Έγώ όμολογώ πως προτιμώ τους σιωπηλούς θανάτους, τους θανάτους των ανθρώπων εκείνων που δεν φανερώνουν το μυστικό τους, που τραβούν από πάνω μας το βλέμμα τους για ν' άτενίσουν το άπειρο. Το μεγαλείο αυτών των θανόντων ξεπερνά κάθε ανθρώπινο μεγαλείο.

PAUL MORAND

Copyright Περιοδικού «ΑΘΗΝΑΙ»

Ο δικηγόρος Πατρώ, που σηκωνόταν, σε ηλικία 80 χρονών, από μια βαρεία άρρώστεια: «Άλλοίμονο! Άξιζει τάχα τον κόπο να ξαναντυθώ!».

Ο συγγραφέας Φοντενέλ στον γιατρό του: «Δεν αισθάνομαι τίποτε άλλο, παρά μια μεγάλη δυσκολία στο να ζω!».

Η κυρία ντε Σουμπύς: «Εγώ νόμιζα πως ήταν πολύ πιο δύσκολο να πεθάνη κανείς!».

Κάποιος μεγάλος Γάλλος βασιλεύς διασκέδαζε στα νειάτα του μαζί με τον φίλο του τον δουκά ντε λά Ρος-Γκυζόν να μιμούνται τους μορφασμούς των έτοιμοθανάτων. Άργότερα ο δουξ πεθαίνοντας, βρήκε την δύναμη να πη στον βασιληά του: «Μεγαλειότατε, άλλοτε έμμιμούνη τους μορφασμούς των άλλων έτοιμοθανάτων. Άσφαλώς όμως ποτέ δεν ειχα τόσο επιτυχία όση σήμερα».

Ο δήμαρχος Μπεγύ έτρεμε μπροστά στην καρμανιόλα. «Φοβάσαι!», του φώναξε ο δχλος. «Όχι, κρυώνω!», άπήνησεν αυτός με απλότητα.

Ο Δαντών φώναξε στον δήμιο που τον έμπόδιζε ν' άγκαλιάση και να φιλήση τον φίλον του Έρω ντε Σασέλ: «Βλάκα, δεν θα έμποδίσης τα κεφάλια μας να φιληθούν μέσα στο καλάθι της καρμανιόλας!».

Αυτά τα πνευματώδη άστειά, τα χαριτωμένα παιχνιδίσματα, προυποθέτουν μεγάλο ήρωισμό, γιατί δεν ύπάρχει μέσα μας δυνατότητα ένστικτο από την επιθυμία της ζωής. Ποιός είναι ωραιότερος θάνατος, του Άμερικανού ένθικου ήρωος Νάθαν Χέηλ, που φώναξε πάνω στο Ικρίωμα: «Λυπούμαι, που δεν έχω παρά μια μόνο ζωή να θυσιάσω για την πατρίδα μου!», η του Νέλσονος που άρκέσθηκε να ζητήση συγγνώμη εύγενικά: «Πεθαίνω σε στιγμή, όχι και τόσο κατάλληλη!»

Συχνά συμβαίνει, στον επιθανάτιο ρόγχο, ο άνθρωπος να όμολογή πράγματα που αντίτιθενται σε όλη του την ζωή. Όλος ο κόσμος ξέρει πως ο Βολταίρος ήταν φοβερά άθεος! Κι' όμως, προτού πεθάνη ζήτησε να μεταλάβη! Κι' ύστερα προσπάθησε να δικαιολογήση αυτή του την χειρονομία, λέγοντας: «Όταν πεθαίνη κανείς στις Ίνδιες, πρέπει να κρατά την ούρά μιάς άγγελάδας στο χέρι. Όταν πεθαίνη στη Γαλλία, πρέπει να μεταλαμβάνη!».

Ο Ισπανός θεατρικός συγγραφέας Λόπε ντε Βέγκα ρωτούσε τον γιατρό του αν ήταν βέβαιος πως θα πεθάνη κι' αν δεν ύπήρχε καμιά έλπιδα να γλυτώση, κι' αυτό γιατί ήθελε να κάνει μιάν αποκάλυψη που ύστερα απ' αυτήν δεν θα μπορούσε πια να ζήση. Κι' όταν έπεισθηκε πως δεν του έμεναν παρά λίγα λεπτά να ζήση, ειπεν επίσημα: «Τότε, μπορώ να σας έμπιστευθώ πως ο Δάντης είναι κατά την γνώμη μου ένας ήλιθιος!».

Άλλά το αίσθημα που επανέρχεται πιο συχνά στις επιθανάτιες αυτές επικλήσεις, είναι το παράπονο και η θλίψη. Το χαρακτηριστικότερο και γελοιωδέστερο παράδειγμα είναι του Νέρωνος, που φώναξε προσπαθώντας τρεις φορές και μη κατορθώνοντας να αυτοκτονήση: «Τί καλλιτέχνης πεθαίνει εν τώ προώπω μου!».

Ο Έλληνογάλλος ποιητής όμως Άνδρέας Σενιέ ειχε δίκαιο να πη μπροστά στην καρμανιόλα, που θα έκοβε το κεφάλι του: «Κι' όμως, ειχα κάτι εδώ μέσα!». Έπάνω στην ίδια αυτή καρμανιόλα, ο μεγάλος επαναστάτης Δαντών φώναξε περήφανα: «Δήμει,

Τό Διπλόρωμα

Νά κάτι, πού άσφαλώς πολλοί από σ'ς δέν θά τό έχετε σκεφθῆ. Πώς κατακτᾶται μιὰ γυναίκα, ἕνα κορίτσι. Κατηγορηματική καί σαφῆς ἀπάντησις δέν μπορεῖ νά δοθῆ. σ' αὐτό, γιατί υπάρχουν χίλιοι τρόποι, ἀπειρες περιπτώσεις γι' νά τό ἐπιτύχη κανείς, χωρίς όμως καί νά εἶναι βέβαιος ὅτι τό κατορθώσεν ἀπολύτως στό τέλος.

Εἶναι, βλέπετε, κι' αὐτό ζήτημα τάξεως. Κι' ἐξηγοῦμαι. Ἄλλοιως κατακτᾶται ἡ κυρία τοῦ σαλονιοῦ. Ἄλλοιως ἡ φιλόλογος, ἡ ρωμαντική, ἡ μοιραία γυναίκα, κι' ἄλλοιως ἡ μοδιστρούλα, ἡ ὑπρέτρια, ἡ μαθήτρια. Πάντως σέ ὅλες τίς περιπτώσεις χρειάζεται καί καπτασώσυνη, ἐξυπνάδα, φινέτσα. Ὑπάρχει καί ἡ εὐκόλος πλευρά τῆς ὑποθέσεως, ἡ εὐκόλη νίκη. Ἄρκοῦν δύο κουβέντες, ἕνα χαμόγελο καί ὅλα τελειώνουν κατ' εὐχὴν.

Μά τό δυσκολώτερο σημεῖο ὅλης αὐτῆς τῆς μανούβρας εἶναι ἡ ἀρχή. Ἡ πρώτη ἐπαφή. Οἱ πρώτες λέξεις. Ἡ στή γλώσσα τοῦ λαοῦ τό «διπλόρωμα». Πόσοι ἔγιναν δυστυχεῖς, πόσοι καταστραφῆκανε, ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὴν πρώτη αὐτὴ στιγμὴ δέν ἔκαναν ὅ,τι ἔπρεπε.

«Ἡ ἀρχὴ εἶναι τό ἥμισυ τοῦ παντός!» Κι' ἀλήθεια πόσα δέν ὀφείλονται σέ μιὰ καλὴ ἀρχή!..

Γι' αὐτό οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος κατακτητὰ αὐτό τό προσέχουν περισσότερο ἀπ' ὀτιδήποτε ἄλλο. Ὁ καθένας βεβαίως στὴν τάξι του, στό κύκλο τῶν σχέσεών του καί τῶν γνωριμιῶν του. Εἶναι «ἀταίσεος». Νά δῆτε μὲ τί τρόπο διαχειρίζονται τὴν ὑπόθεσί τους. Ὡ! εἶναι ἕνα πραγματικὸ γλέντι, κάτι τι, πού σέ διασκεδάζει καί σέ κάνει συγχρόνως νά σκέπτεσαι καί σοβαρά.

Καί βλέπετε τὸν εἰδικὸ γιὰ τίς κατακτήσεις κυριῶν τοῦ καλοῦ κόσμου. Κομπὴ ἐμφάνισις. Ἀπαραίτητο χαμόγελο στὰ χεῖλη. Ὀλίγη προσποιητὴ σκέψις, ἀφθονα ἀποσπάσματα ἔργων γνωστῶν καί ἀγνωστῶν συγγραφέων, πού πλάσονται μὲ κάποια ὀνειρώδη ἔκφρασι καί σέ στιγμὲς κατάλληλες, ἢ γύρω ἀπὸ ἕνα χαμηλὸ μοντέρνο τραπεζάκι, ὅπου ἡ φιὰλη ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ λικέρ, ρίχνει χρωματιστὲς ἀνταύγειες στὴν ἐπιφάνεια τοῦ μαονένιου τραπεζιοῦ, ἐνῶ ἕνα φῶς, χαμηλὸ, ἕνα ὑπόλοιπο φῶς, μπορεῖ νά πῆ κανεῖς, προσθέτει ὅ,τι μπορεῖ στὴν ὅλη ὑπόθεσι, ἢ κάπου σέ μιὰ παραλλα, ὅπου ἕνα φεγγάρι χαρακῶνει τὴ θάλασσα καί λεκιαίνει κάθε τι, πού βρίσκεται ἐκεῖ κοντά.

«...Θά πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινόπωρου δεῖλι μέσ' στὴ κρύα μου κάμαρα...»

ἀπαγγέλει ἡ κυρία τοῦ καλοῦ κόσμου. Κι' ὅταν τελειώσει τό ποίημα, τό ὅποιο δέν τελειώνει ποτέ, διότι ἀπλούστατα ἡ κυρία ἢ δέν τό ξέρει ἢ δέν τό θυμάται, συμπληρώνει, τινάζοντας τό κεφάλι τῆς πρὸς τὰ πίσω.

—Ὁ ἀγαπημένος μου ποιητής!

Ὁ κατακτητῆς δέν μιλά. Χαμογελά καί πέφτει σέ ρέμβη.

—Μά τί ἔχετε; τὸν ρωτᾷ ἡ κυρία.

Ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ νά σκέπτεται.

—Μά ἐπὶ τέλους; τί σᾶς συμβαίνει.

Τῆς πιάνει τὰ χέρια, τὴν κοιτάζει κατὰματα καί τῆς λέει:

—Ζηλεύω! Ζηλεύω τὸν ποιητὴ σας! Ἦθελα νά ἦμιον ποιητῆς γιὰ νά γίνω ὁ ἀγαπημένος σας.

Τὸ φεγγάρι ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ φωτίζει περισσότερο.

—Κι' ὅμως! Κάποτε ἔγραφα κι' ἐγώ, ἐξακολουθεῖ ἐκεῖνος. Μά μοῦ ἔλειπε ἡ μοῦσα. Καί πέρνοντας ὕψος ἀνθρώπου πού ζητᾷ ἐνίσχυσι, φωνάζει μὲ ὕψος μελοδραματικό: Γεννῆτε ἡ Μοῦσα μου!

Ἡ κυρία κολακεύεται καί παραδίδεται. Τὸ φεγγάρι τυφλώνει καί τοὺς δύο. Τὸ πρῶτο βῆμα ἔγινε.

Ὑπάρχουν όμως καί οἱ κατακτητὰ γυναικῶν τῆς σειρᾶς. Γυναικῶν πού τό περιβάλλον τῆς οἰκογενείας τίς ἔχει κακοτήθει προσεχτικές. Οἱ εἰδικὲς τοῦ

εἰδους αὐτοῦ ἐκμεταλλεύονται τὰ δνεῖρα, τίς βλέψεις ὄλων τῶν φτωχῶν αὐτῶν πλασμάτων.

Ποιά γυναίκα δέν θά ἤθελε γιὰ μιὰ στιγμὴ νά βρεθῆ μέσα σ' ἕνα πλούσιο περιβάλλον, νά διασχίσῃ τοὺς Ἀθηναϊκοὺς δρόμους μέσα σέ μιὰ πολυτελῆ κούρσα καί ν' ἀντικρύσῃ τὴ λάμψι ἐνὸς δακτυλιδιοῦ, ἔστω ἂν αὐτὸ εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ μπρούτζο κι' ἡ πέτρα του μιὰ ἄπλη παληκοτρῶνα, ἢ ἕνα βότσαλο. Κάθε τέτοια προσφορά τὴν κολακεύει. Τὴν κάνει νά πιστεῖ ὅτι κάτι ἔκανε, ἄσχετο ἂν ἀρνεῖται στὴν ἀρχή.

— Δεσποινίσι! ἀκούγεται μιὰ φωνὴ κι' ἕνα γαντοφορεμένο χέρι ἀνοίγει τὴν πόρτα μιᾶς κομπῆς κούρσας.

Ἡ δεσποινίς ρίχνει μιὰ ἀγριεμένη ματιὰ. Κοκκινίζει, ἀλλὰ δέν ταχύνει τό βῆμα τῆς.

Ἡ πρώτη κρούσις ἔγινε, ἔστω καί ἂν ἀπέτυχε. Ὡ! οἱ κατακτητὰ τοῦ εἰδους αὐτοῦ ἔχουν μεγάλη ὑπομονή, γιατί εἶναι βέβαιοι ὅτι θά γίνουν κύριοι τοῦ πλάσματος πού κινεῖ γοῦν. Ἐχουν ἐμπιστοσύνη στὴ «ρόδα» τους.

— Δεσποινίς ἕναν μικρὸ περίπατο;

Ἡ δεσποινίς αὐτὴ τὴ φορὰ δέν ἀγριεύει μόνον, ἀλλὰ καί βρίζει.

— Εἰσθε ἀναιδής! Τὸ καταλάβετε;

Ἐ! αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ὑποχωρήσεως. Αὐτὸ ἐπερίμενε ὁ κατακτητῆς. Ν' ἀγριέψῃ.

— Μά δεσποινίς μπρὸς σέ μιὰ τέτοια ὠμορφιά κι' ὁ Θεὸς θά γινόταν ἀναιδής!

— Εἰστε ἕνα κτήνος!

Καί ἐνῶ θά ἔπρεπε, νά προχωρήσῃ, νά φύγῃ, ἢ δεσποινίς κάθεται καί ἐξακολουθεῖ νά ἀπευθύνῃ ὕβρεις πρὸς τὸν ἀναιδῆ ἰδιοκτήτην τοῦ αὐτοκινήτου.

Αὐτὸς, τὰ ξέρει πειὰ αὐτὰ τὰ κόλπα. Γιαυτὸ καί δέν τὸν πειράζουν σέ τίποτα. Ἐξακολουθεῖ νά κάθεται λοιπὸν ἀτάραχος καί χαμογελαστός δίπλα στὴν κούρσα, ἐπαναλαμβάνοντας μόνον πού καί πού, μὲ τὰ βλέμματά του φυσικά, τίς προτάσεις πού μιλοῦν στὴν καρδιά τῆς γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν ὀνειρῶν τῆς. Ἡ κομπὴ κούρσιτσα τὴν μαγνητίζει, τὴν τραβά. Τὴ συνέχεια ὄλων αὐτῶν τῶν κομητικῶν ἐπιθέτων τῆς δεσποινίδος πρὸς τὸν κύριον τὴν ξέρετε. Εἶνε γωστή. Ὅμοια κι' ἀπαράλλακτη μ' ὅλες, μὲ τὴ διαφορά μόνον πού ἀλλάζουν τὰ πρόσωπα. Κάποιο τέτ-ά-τέτ, στὴ γκαρσονιέρα τοῦ «κυρίου» ἢ σέ καμμιά ἐξοχή. Τὰ δνεῖρα τῆς δεσποινίδος ἢ τῆς κυρίας ἀρχισαν νά πραγματοποιοῦνται, ἀλλὰ κατὰ τρόπον τελείως ἀντιθετὸν ἀπὸ κείνον πού θά ἤθελεν πραγματικά.

Ἄλλὰ ἐκεῖνο πού εἶναι πραγματικὸ γλέντι εἶναι ἡ κατάκτησις γυναικὸς τῆς τρίτης τάξεως. Βλέπετε καί οἱ γυναίκες ἔχουν χωρισθῆ σέ κατηγορίες, σὴν τὰ ταξί. Ὡ! τί ἀντιθέσεις βρίσκει κανεῖς. Τέτοιες, πού εἶναι ἀδύνατον νά τίς συλλάβῃ ἀνθρώπινος νοῦς. Ὁ ἄντρας ἐπιβάλλεται κατὰ ἕνα πρωτοφανῆ τρόπον.

— Ἄκου δὴ κοπέλλα

μου, ἐγὼ μιὰ βολὰ ἔχω

ρίξει συμπάθεια... ἐναντίο

σου καί γουστάρω κι' ἐσὺ νά

μοῦ ἐξηγηθῆς τὸ ἴδιο.

— Μά δέν μπορεῖ νά γίνῃ αὐτὸ τό

πράμμα, κύριε Νικολάκη.

— Μπορεῖ δέ μπορεῖ νά γίνῃ θά γίνῃ!

— Μά...

Καί ἀντί ὁ κ. Νικολάκης ν' ἀπαντήσῃ ἢ νά

ἐπιμελῆ, τὴν ἀπάντησι, τὴ δίνει ἕνα χα-

στούκι εἰς τὰ ἐκπληκτα μάγουλα τοῦ εἰδῶλου του.

— Ὅτι λέω γὼ εἶναι νόμος.

Καί πράγματι μετὰ μιὰ—δυσὸ τέτοιες... τρυφερὲς συναν-

τήσεις ἢ... γκομενίτσα στρώνει καί τό ἐκ τῆς σχέσεως ταύ-

της... «σορόπι» τρέχει ἀφθονο, συνοδευόμενον πάντοτε

μὲ καμμιά γερὴ κατακεφαλιά. Ὑπάρχουν όμως καί ἄ-

πειρες ἄλλες περιπτώσεις διπλωρώματος. Τοῦ ψωνι-

στὴ κοκοτίτσας. Ἄρκει μιὰ ματιὰ, ἕνα χαμόγελο,

ἕνα «ψίτ» κι' ὅλα πέρνουν τὴν ποθητὴ συνέχεια.

— Ψίτ! Δεσποινίσι!

— Χά! Χά! ἕνα πιχτὸ γέλοιο ἀπαντᾷ.

— Τί θά λέγατε γιὰ ἕνα σινεμά;

— Χά! Χά!

Ὁ ἐνδιαφερόμενος πείθεται πειὰ ὅτι τό «ψάρι

τσιμπᾷ» καί πλησιάζει. Περνάει τό χέρι στό δικό

τῆς. Ἐκεῖνη κάνει πὼς ἐκπλήσεται, ἀλλὰ δέν

διαμαρτύρεται.

— Θά πάμε στό σινεμά, λοιπόν;

— Ποιὸ σινεμά; Δέν πάμε στό δωμάτιό μου;

— Χά! Χά! Χί! Χί!

Καί ὄλοι καταλαβαίνεται τὴν τρυφερὴ συνέ

χεια...

Ὑπάρχουν όμως καί φορές, πού ὁ ἄντρας δέν

πρέπει νά καταβάλλῃ καμμιά προσπάθεια. Κι' αὐτό,

γιατί ἡ γυναίκα πέρνει τὴν πρωτοβουλίαν.

— Μοῦ ἀρέσει αὐτὸς ὁ νέος! Εἶναι ὁ τύπος

μου!

Ἐ! ὅταν σκεφθῆ ἔτσι μιὰ γυναίκα τίποτε

δέν εἶναι ἱκανὸ νά τῆς ἀναχαιτήσῃ τὴν ὀρμὴ τῆς.

Μηχανεύεται τό πᾶν. Βρίσκει χιλίους δὴς τρό-

πους κι' ὅταν βλέπει ὅτι πρόκειται νά χάσῃ τό

παιχνίδι, γίνεται τρομερὴ, ζετσιπώνεται. Ἀδιαφο-

ρεῖ γιὰ ὄλα. Παύει πειὰ νά εἶναι τό σεμνὸ, τό

ἀσθενὲς φύλλον. Στό πρόσωπό τῆς ἀντί γιὰ τὴ

ντροπαλότητα καθρεφτίζεται ἡ ἐπιθυμία τῆς νίκης. Καί τότε εἶ-

ναι αὐτὴ πού προσπαθεῖ νά τραβήξῃ τὸν ἄντρα κοντὰ τῆς.

— Κύριε, μοῦ ἀρέσετε! Θέλω νά γλεντήσω μαζὺ σας!

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ κόλπο πιάνει πάντοτε. Καί οἱ πειὸ σκλη-

ροὶ ὑποκύπτουν, παραδίδονται...

Ἄλλὰ αὐτὲς οἱ περιπτώσεις εἶναι πολὺ σπάνιες. Ὁ γενικός

κανόνας εἶναι νά «ρίχνεται» ὁ ἄντρας πρῶτος. Ἄν θέλει όμως

νά πετύχῃ καί νά κερδίσῃ τὴ συμπάθεια τοῦ κοριτσιοῦ πρέπει

νά ἐνεργήσῃ μὲ τρόπο καί λεπτότητα, ὅπως καί στὴν ἀρχὴ ἀνα-

φέραμε, γιὰ νά εἶναι βέβαιος ὅτι σέ λίγο θά ἔχει «διπλωρώσει»

τὴ μικρὴ, γιατί διαφορετικὰ ὅσο ὁμορφος, ὅσο πλούσιος, ὅσο

σέξ-ἀπῆλ κι' ἂν ἔχει δέν θά βγῆ ποτέ νικητῆς κι' ἀντάξιος ἀπό-

γονος ἐνὸς Δὸν Ζουάν κι' ἐνὸς Καζανόβα...

B. ΜΕΣΟΛΟΓΙΤΗΣ

Η ΠΡΙΓΚΗΤΙΣΣΑ ΜΑΡΙΝΑ
ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤ

(Προσωπογραφία του Ούγγρου
ζωγράφου P. A. LÁSZLÓ)

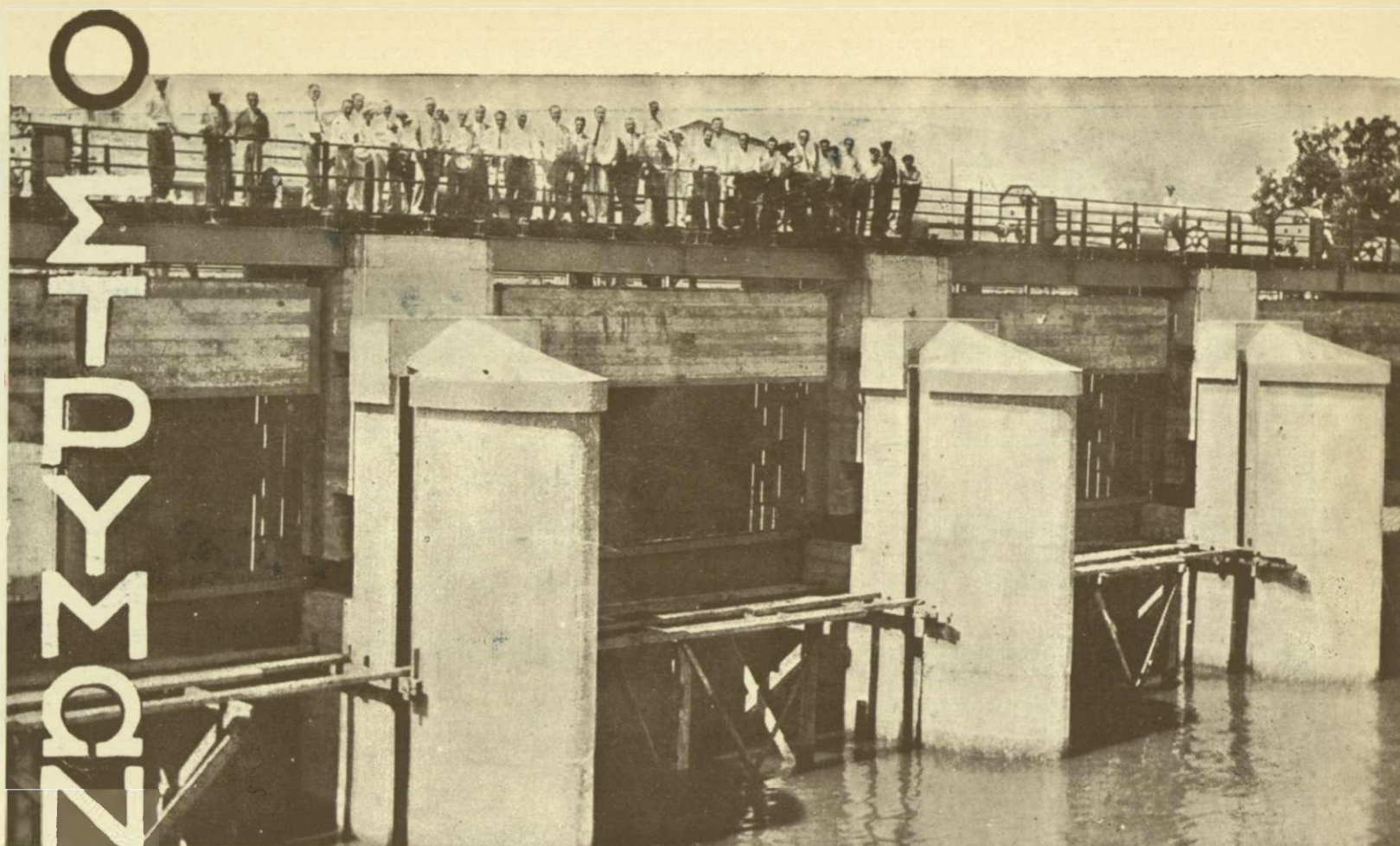
Marina
November 29th 1934

Ο ΠΡΙΓΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΔΟΥΞ ΤΟΥ ΚΕΝΤ

(Προσωπογραφία του Ούγγρου
ζωγράφου P. A. LÁSZLÓ)

George
November 29 1934

Ο ΣΤΡΥΜΩΝ

ΥΠΟΤΑΣΣΕΤΑΙ

Είναι αληθώς τραγική ή μοίρα της Ελλάδος. Τόπος ανέκαθεν πτωχός, βραχύβιος, άγονος, στερείται το μέγαλο τούτο αγαθό που λέγεται νερό και που χαρίζει την εύλογιαν εις τα χέρσα, τα νεκρά εδάφη.

Και κατά τραγικήν ειρωνίαν τής τύχης, ή στερουμένη ύδατος αυτή χώρα έρηνώνετο κάθε τόσον από τις πλημμύρες που προκαλούνται πάντοτε από τα φθινοπωρινά πρωτοβρόχια και από την άνοιξιάτικη τύξη των χιόνων. Αί εκ του λόγου τούτου καταστροφαι ήσαν—και είναι ακόμη δυστυχώς—εις την ήμερησίαν διάταξιν, βυθίζουσαι εις πένθος δύσκληρους περιοχάς και πλήττουσι δεινότερα την έθνικην οικονομίαν τής χώρας.

Μιά όμως από τας εύγενεστέρους άποστολάς του ανθρώπου είναι να παλαίη προς τα μανιασμένα στοιχεία τής φύσεως, και να τα υποτάσση εις την θέλησίν του. Πόσα τέτοια παραδείγματα δεν θα είχαμε να παρατάξουμε! Το ανθρώπινον δαιμόνιον έσκάβωσε την μανίαν του άνέμου, και την έχρησιμοποίησε διά να κινήση τα ίστιοφόρα, διά να γυρίση τους άνεμομύλους, διά να άντλήση νερό από τα βαθύτατα φρέατα. Η μυστηριώδης δύναμις του κεραυνού, που ο αντίλαλός του έτρομοκράτει τους πρωτογόνους, άνάβει τώρα τους ηλεκτρικούς λαμπτήρας μας και κινεί τα εργοστάσια μας. Και με την καθημερινή πρόδοον των έπιστημών, δεν θ' άργήση ή στιγμή που ο άνθρωπος νοός θα δαμάση όρμητικώς τας καταπηκτικάς αυτάς πηγάς ένεργείας που είναι ο ήλιος, ή έλις των άστερων, και αυτό ακόμη το περίεργον φαινόμενον τής βαρύτητος.

Οί πρώτοι ακόμη άνθρωποι προσεπάθησαν να δαμάσουν το ύγρό στοιχείο που λέγεται νερό, την τρομεράν αυτή δύ-

ναμι που φέρνει την εύτυχία αλλά και την καταστροφή. Και όμως, σήμερα ακόμη ο άνθρωπος δεν κατώρθωσε να κυριαρχήση: τα μεγάλα υδραυλικά έργα, τα τεράστια φράγματα, αι διευθετήσεις των χειμάρρων, τα αντιπλημμυρικά έργα, ή διόρυξις νέων κοιτών, όλα αυτά είναι έργα δύσκολα και πολυδάπανα, που δεν είναι εύκολον να γενικευθούν εις μίαν χώραν πτωχήν ως είναι ή Ελλάς.

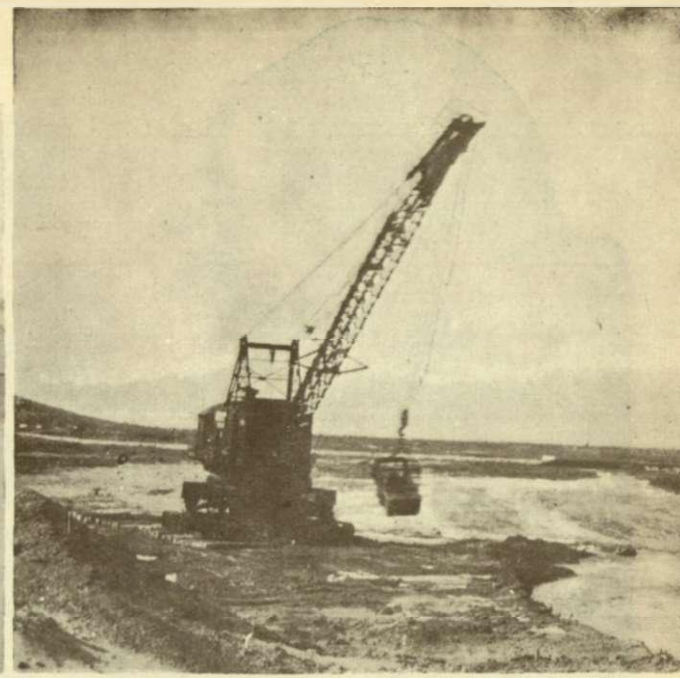
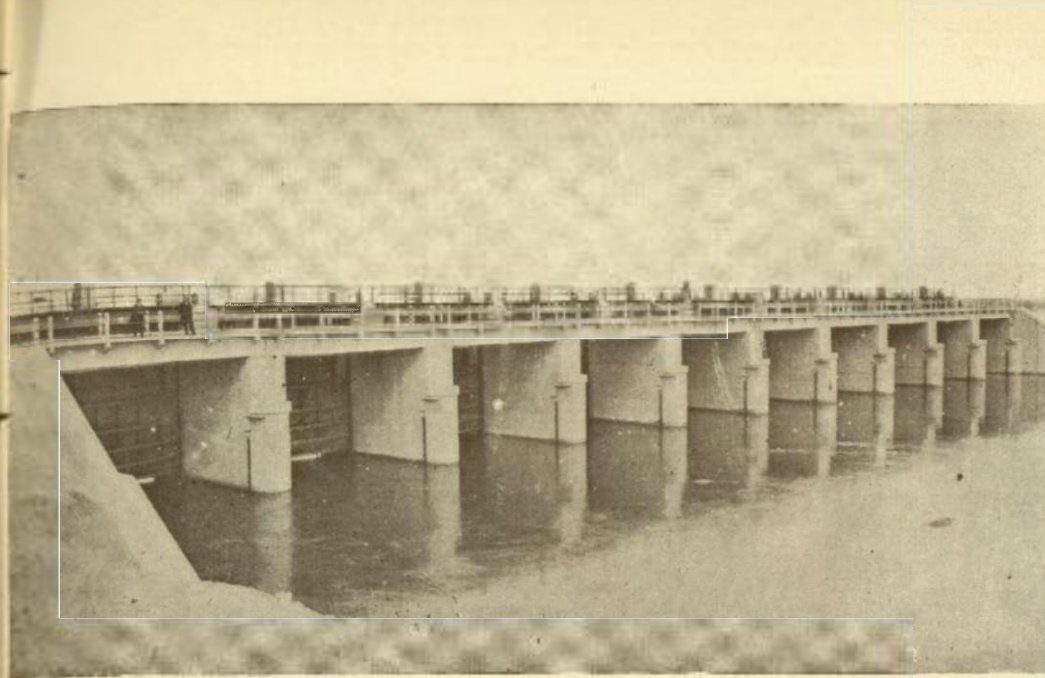
Και όμως! Η άρχή έχει γίνει από καιρού. Η άποξήρανσις τής λίμνης τής Κωπαίδος άπετέλεσεν ένα σταθμό διά την χώραν μας άπ' αυτής τής άπόψεως. Η κατασκευή του φράγματος του Μαραθώνος έπαιξε ζωτικώτατον ρόλον εις την διαμόρφωσιν των Αθηνών ως συγχρονισμένης πρωτεύουσας, άφου την έπροκίσειν με το άνυπέβλητον τούτο αγαθόν: το νερό. Και τώρα, μία αναγέννησις σημειούται εις την Βόρειον Ελλάδα, την πλουσιωτέρα εκ των έλληνικων χωρών, όπου ύφιστανται άλλω ειδικά και συνθήκαι.

Πράγματι, ή Μακεδονία και ή Θράκη διαβρέχονται από ποταμούς οι οποίοι, πλησίον των ξηροποτάμων τής ύπολοιπού Ελλάδος, προσλαμβάνουν την μορφήν άληθινών Νάξων και Μισισιπήδων. Ο Αλιάκμων, ο Αξιός, ο Στρυμών, ο Νέστος, ο Έβρος, άν δεν είναι πλωτοί, δεν παύουν από του να είναι ποταμοί άξιοι λόγου. Και ένω άλλου οι ποταμοί άπετέλουσιν μίαν εύλογίαν του Θεού, διά την Βόρειον Ελλάδα ήσαν άληθινή μάλιστα. Τροφοδοτούμενοι από τα νερά ολοκλήρου του Αίμου, έσπειρον την καταστροφήν εις το κάτω μέρος του ρου των—εις το έλληνικόν των δηλαδή άκριβώς τμήμα. Διά τους χωρικούς τής πεδιάδος των Γιαννιτών, τής Θεσσαλονίκης και των Σερρών, ο «Βαρδάρης» και ο «Στρούμας»—ο Αξιός και ο Στρυμών—προσελάμβανον την μορφήν κακοποιών και βλοσυρών δυνάμεων, που έν τη όργη των έσπειραν τον όλεθρον.

Και όμως, ή ύπομονή και ή έπιμονή των ανθρώπων ένίκησαν. Τα έργα τής «Φαουντέσιον» εις την κοιλάδα του Αξιού, με την κατασκευήν των αντιπλημμυρικών έργων και την άποξήρανσιν των λιμνών Γιαννιτών, Αματόβου, και Αρζάν, έξησφάλισαν την γραφικωτάτην αυτήν περιοχήν και έχάρισαν εις την έθνικην οικονομίαν τεραστίαν εκτάσεις καταπληκτικής πράγματι άποδόσεως. Τώρα, ή άπεραντος πεδιάς των Σερρών από του όρους Μπέλες μέχρι τής λίμνης Αχινού και τής άκτής του Αιγαίου απήλλαξεν από τον έφιάλτην τής πλημμύρας και αι τεράστια εκτάσεις που έμεναν επί τόσα χρόνια άχρησιμοποίητοι θα καλυφθούν με το χρυσό χρώμα των σταχυών ή τις άσπρες τούφες του βάμβακος.

Τά έργα ταύτα δεν πρόκειται μόνον ν' άποδώσουν δεκάδας χιλιάδων στρέμματα εις την έντατικήν καλλιέργειαν και εις την κτηνοτροφίαν. Θα άπαλλάξουν, ή μάλλον απήλλαξαν ήδη την πεδιάδα των Σερρών από μίαν άλλην μάστιγα, έτι τρομερωτέραν των πλημμυρών, από την έλνοσίαν ή όποία άπεδεκάτιζεν κυριολεκτικώς τους

Ανω: Έγκαινία ρουφράκτου Μπαντίσης.
 Κάτω: Βυθόκορος έσκαπτουσα έντός των τεναγών Φιλίππων.
 Έναντι: Κατά σειράν, ρουφράκτης Κερκίνης, μηχανήμα έσκαφής του ποταμού, διάνοιξις τής διώρυγος Αμφιπόλεως.
 Κάτω: Ρουφράκτης Μπαντίσης.

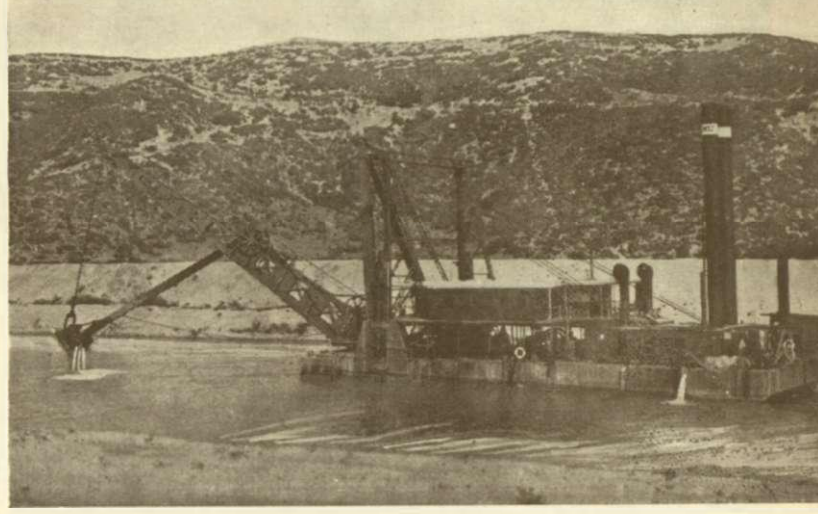

κατόικους. Τα άποξηραίνόμενα σήμερα έλη, ή διάνοιξις διωρύγων προς διοχέτευσιν των λιμναζόντων υδάτων προς την κοίτην του Στρυμόνος άυτομάτως έπέφερον την καταστροφήν των μολυσμένων έστιών όπου κατά μυριάδας έπληθύνοντο οι άνωφελείς κώνωπες.

Όσοιδήποτε θα έτσξίδευαν από Θεσσαλονίκης ή από Νιγρίτης εις Σέρρας, άσφιλώς θα ένθυσούνταν να συνήνησαν, μόλις κατέβαιναν από τα ύψώματα του Λαχανά και διήρχοντο τον άτέλειωτον κάμπον των Σερρών πυκνά νέφη τα όποία άπετελούντο από μυριάδας κώνωπων. Το άγος αυτό έχει πλέον έξαφανισθ ή οριστικώς και ή έλνοσίαική έστία τής κοιλάδος του Στρυμόνος άνήκει πλέον εις το παρελθόν, όπως άκριβώς συμβαίνει και διά την άλλην τρομεράν τούτην έστίαν, ή όποία ύπήρχε εις την περιφέρειαν Γιδά-Πλατύ και περίξ τής άποξηρανθείσης ήδη λίμνης των Γιαννιτών. Το αυτό δε δύναται να λεχθή και διά τα τενάγη των Ιστορικών Φιλίππων πλησίον τής Δράμας, όπου έπίσης εργάζεται προς άποξήρανσιν των ή εταιρία Μόνες-Γιοϋλεν. Το άποτέλεσμα αυτό έπετεύχθη και με πραγματικάς θυσίας του προσωπικού τής Έταιρίας, καθ' όσον οι άνωφελείς κώνωπες δεν έφείσθησαν αυτών, πλείστοι των όποιων προσεβλήθησαν υπό έλνοσίαιας βαρυτάτης μορφής, καταλήξαντες άργότερον φυματικοί.

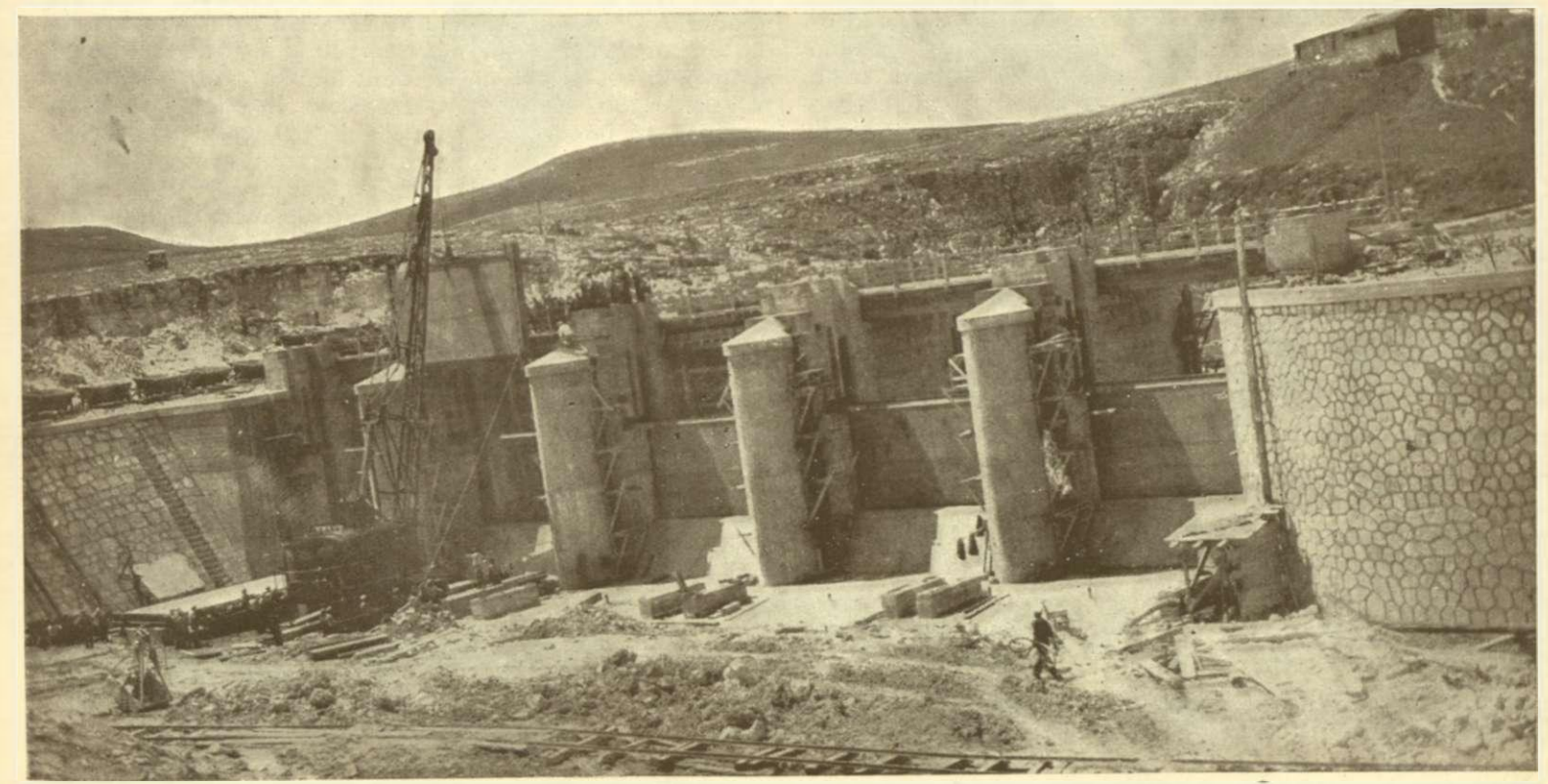
Ο Ησίοδος εις την κοσμογονίαν του άναφέρει μεταξύ των διαφόρων θεοτήτων που προΐστανται των ποταμών, και κάποιον θεόν Στρυμών, αυτόν άκριβώς που ένεσάρκωνε τον Μακεδονικόν ποταμόν. Κι' επειδή όταν έγραψεν ο ποιητής δλοι αι κείμεναι προς βορράν του Πηνειού χωραι ήσαν γνωσται με το όνομα Θράκη, τον θεόν αυτών Στρυμώνά ο Ησίοδος τον ένεφάνιζεν ως έναν άληθινόν Θράκα: άγριον, βόναυσον και σκληρόν πολεμιστήν, όπως είναι ή φύσις τής Ροδόπης, πραγματικής καρδιάς τής Θράκης. Και ο συμβολισμός αυτός έδικαίωνε την ποιητικήν διαίσθησιν: μήπως ο Στρυμών ποταμός δεν ήτο πρό όλγυου ακόμη άγριος, βόναυσσος και σκληρός;

Τώρα όμως τα πράγματα έχουν αλλάξει: Χάρις στην συντελεσθείσαν και έπιτευχθείσαν αναδημιουργικήν εργασίαν όλόκλη-

ρος ή περιοχή αυτή ή κατακλυζόμενη άλλοτε από τις πλημμύρες και μαστιζόμενη από την έλνοσίαν έχει αλλάξει έντελώς όψιν. Η βαλτώδεις εκτάσεις έχουν εξαφανισθ ή. Τα κιτρινοκόκκινα νερά έχουν τιθασσευθ ή. Η τυφλή όρμη του ποταμού υπετάχθη εις τον ανθρώπινον νούν. Ο Στρυμών έδαμάσθη. Και αντί να συνεχίση τον ρουν του, σπειρων τον όλεθρον και την καταστροφήν, ο πλούσιος αυτός ποταμός έχει άποβή παράγων πλούτου και εύτυχίας και τα χώματα τα όποία άλλοτε έκαλύπτοντο από τις πλημμύρες και μετετρέποντο εις νοσογόνους έστιας, περιμένουν τώρα τον τίμιον άνθρωπινον ιδρώτα διά ν' άποδώσουν τους πλούσιους καρπούς των...

A. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ

Ἡ Πρωτοχρονιά γιὰ τὸν «ἄνθρωπο» μας ἦταν διπλὴ γιορτὴ. Γιορτὴ μιὰ, ὅμοια μ' αὐτὴν ποὺ γιόρταζε ὁλος ὁ κόσμος. Γιορτὴ διπλὴ, γιατί ἀνήμερα τὴν Πρωτοχρονιά εἶχε γεννηθεῖ.

Κι' ὅπως ἦταν φυσικό, μιὰ ποὺ ἡ γιορτὴ ποὺ γιόρταζε ἦταν διπλὴ, διπλὴ ἦταν κι' ἡ χαρὰ ποὺ ἐννοιώθε κάθε τέτοια μέρα. Χαρὰ διπλὴ. Μιὰ χαρὰ ἀτέρμονη καὶ μεγάλη. Μιὰ χαρὰ ποὺ ἐρχόταν νὰ πλημμυρίσῃ ὅλο τοῦ τὸ εἶναι μὲ μιὰν ἀσύγκριτη εὐχαρίστηση καὶ μὲ μιὰν ἀπεριόριστη εὐδαιμονία.

Μὰ ἡ ἀτέρμονη κι' ἡ μεγάλη αὐτὴ χαρὰ ποὺ ἐννοιώθε κάθε τέτοια μέρα ὁ «ἄνθρωπος» μας, δὲν εἶχε, ὅπως θὰ περίμενε βέβαια κανένας, αἰτία τῆς, τὴν ἀπλὴ καὶ τυπικὴ ἐπέτειο μιᾶς χρονολογίας: τῆς χρονολογίας τῆς γεννήσεώς του. Κάθε ἄλλο. Ἴσως, ἴσως μάλιστα πολλές φορές στὴ ζωὴ του, νὰ βλαστήμησε κι' ὄλας τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή ποῦχε γεννηθεῖ. Ὅχι, δὲν ἦταν ἡ χρονολογία μιᾶς ληξιαρχικῆς πράξης ἢ αἰτία τῆς χαρᾶς του, μὰ μόνο ἡ ἀφορμὴ. Ἡ ἀφορμὴ ποὺ κάθε τέτοια μέρα τὸν ἔκανε νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω, πίσω σὲ ξεχασμένες ἐποχὲς καὶ σὲ λησμονημένους χρόνους, καὶ νὰ ξαναγαλιάσῃ τρυφερὰ ἕναν ὀλάκαιρο κόσμο ἀπὸ θύμησης ποὺ ἔσερνε μέσα στὸ μυαλό καὶ στὴ ψυχὴ του καὶ ποὺ μονάχα στὶς εἰκοσιτέσσερες αὐτὲς ὥρες βρίσκανε τὴν εὐκαιρία, ξετινάζοντας ἀπὸ πάνω τους τὴ θάμπόσκονη τοῦ παρελθόντος, νὰ ξαναζήσουν μαζύ του σὰν καὶ πρῶτα, σὰν καὶ μιὰν ἄλλη φορά, σὰν καὶ τότε... τότε...

Κι' ὁ «ἄνθρωπος» μας ξεκινώντας πάντα ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ ἄρχισε νὰ γνωρίζῃ τὴ ζωὴ, τὸν πραγματικὸ τῆς παλμὸ καὶ τὴν ἀληθινὴ τῆς ἐννοια καὶ φτάνοντας κάθε φορά ἴσαμε τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς καὶ τὴν παραμονὴ τοῦ καινούριου χρόνου τῆς ζωῆς του, ξαναζοῦσε ἕνα, ἕνα τὰ χρόνια τῆς, ξαναζοῦσε ὀλόκαιρο τὸν ἑαυτὸ του... Τέτοια ἦταν ἡ αἰτία τῆς διπλῆς χαρᾶς του, κι' ἀφορμὴ τῆς κάθε φορά ἢ ἀσήμαντη λεπτομέρεια ἑνὸς ἡμεροδείκτου ποὺ ἐρχότανε νὰ τοῦ θυμίσῃ ταυτόχρονα δυὸ ἡμερομηνίες: τὸν ἐρχομὸ τοῦ καινούριου χρόνου ἢ μιὰ, τὸ πέρασμα ἑνὸς ἀκόμα χρόνου ἀπ' τὴ ζωὴ του, ἢ ἄλλη. Μὰ ἂν σ' ὄλες τὶς ἄλλες φορές ποτέ του δὲν πρόσεξε—δὲν τὸ θέλησε ἴσως ἢ καὶ δὲν τὸ σκέφτηκε—τὴ μικρὴ αὐτὴ ἀριθμητικὴ λεπτομέρεια, δὲν στάθηκε τὸ ἴδιο καὶ στὴν ἐφετείνῃ παραμονή. Δίχως νὰ ξέρῃ κι' αὐτὸς τὸ «γιατί» καθὼς καθισμένος μπροστὰ στὸ γραφεῖο του—ἴδια σὰν κάθε χρόνο—ξεφύλλιζε τὰ χαρτιά του, τὸ βλέμμα του ἔμεινε καρφωμένο σ' ἕνα νοῦμερο, σ' ἕναν ἀριθμὸ ποὺ ἴσαμε τότε δὲν τὸν εἶχε προσέξει, στὴ χρονολογία τῆς γεννήσεώς του. Καὶ γιὰ δευτέρη φορά κι'

ἐντελῶς ἀνεξήγητα πάλι, ἡ σκέψη του ἀγκάλιασε τὸ νοῦμερο αὐτό, καὶ τὰ ψηφία του ἄρχισαν νὰ στριφογυρίζουν μέσα στὸ μυαλό του σ' ἕνα τρελλό χορὸ, σ' ἕνα χορὸ πρωτόγονα ἄγριο κι' ἐξωφρενικό. Τὸ ἕνα ψηφίο κτυπιότανε μὲ τὸ ἄλλο, μπερδεύονταν μαζύ του, πάλευε. Φορὲς, φορὲς γινότανε μικρότερο κι' ἐξαλειφονταν κι' ἄλλες πάλι μεγάλωνε καὶ ζωήρευε. Μὰ ἀνάμεσα ἀπ' τὸν τρελλὸ καὶ παράξενο αὐτὸ χορὸ τους, ξεπετοῦσε ἔντονα ἕνας ἀριθμός. Δυὸ ψηφεία: 33...

Κι' ὁ «ἄνθρωπος» μας, ποὺ ποτέ του δὲν σκέφτηκε πῶς κάθε φορά ποὺ γιόρταζε πρωτοχρονιά καὶ γεννέθλια, ζωφλοῦσε ταυτόχρονα κι' ἀπὸ ἕναν ἀκόμα χρόνο τῆς ζωῆς του, τώρα ἔστεκε ἀμίλητος καὶ συλλογισμένος, καθὼς ἀναμετροῦσε τὰ τριαντατρία χρόνια τῆς ζωῆς του ποὺ πέρασαν. Καὶ γιὰ πρώτη φορά, μιὰ σκέψη τρύπωσε μέσ' τὸ μυαλό του. Μιὰ σκέψη. Μιὰ σκέψη ποὺ μπορούσε νάταν καὶ μιὰ ἀπορία, ἕνα ἐρωτηματικὸ, μιὰ κατηγορία. Μιὰ σκέψη: τί εἶχε κάνει ἀλήθεια σ' ὄλα αὐτὰ τὰ τριαντατρία χρόνια τῆς ζωῆς του; Κι' ὁ «ἄνθρωπος» μας στὴ προσπάθειά του νὰ δώσῃ μιὰν ἐξήγηση στὴν ἀπορία του, μιὰν ἀπάντηση στὸ ἐρωτηματικὸ του, μιὰν ἀπολογία στὴν κατηγορία του, αἰσθάνθηκε τέτοια μιὰ κούραση ποὺ ἔγειρε τὸ κεφάλι του, λὲς καὶ δὲν κατόρθωνε νὰ ὑποφέρῃ καὶ νὰ βαστάξῃ τὸ βάρος ποὺ τὸ πίεζε. Κι' ἀλήθεια, τί εἶχε κάνει ὁ «ἄνθρωπος» μας σ' ὄλα αὐτὰ τὰ τριαντατρία χρόνια; Δὲν μπορούσε βέβαια νὰ μὴν ἔχει κάνει τίποτα. Κάτι θάχε κάνει! Μὰ τί; Καὶ ξανά ὁ «ἄνθρωπος» μας μ' ὄλο τὸ βάρος ποὺ ἐννοιώθε νὰ τοῦ πιέζῃ τὴν σκέψη καὶ τὴν ψυχὴ, πᾶσχισε νὰ δώσῃ μιὰν ἀπάντηση. Καὶ ξεφύλλισε, ξεφύλλισε προσεκτικὰ ὄλη του τὴ ζωὴ. Ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἴσαμε τὸ τέλος. Ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ ἴσαμε τὴν τελευταία. Κάθε λεπτομέρεια τῆς. Καὶ τὴν παραμικρότερη...

...Ἦταν παιδι ἀκόμα, σὰν ἔφτιασε τὰ πρῶτα του ὄνειρα γιὰ τὴ ζωὴ. Τὰ θυμότανε τώρα ἕνα, ἕνα ὄλα του ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα. Θὰ μεγάλωνε καὶ θὰ γινότανε ἕνας σοβαρὸς κύριος, σπουδαῖος, ἐπίσημος. Θὰ φοροῦσε μαῦρο κουστοῦμι κουμπωμένο ἴσαμε τὸ λαϊμὸ, σκληρὸ ἄσπρο κολλάρο καὶ ψηλὸ καπέλλο. Θάχε γένεια καὶ μουστάκια καὶ θὰ φοροῦσε καὶ γυαλιά. Γυαλιά χρυσὰ σὰν αὐτὰ ποὺ φοροῦσε στὴ μὴτη του ὁ δάσκαλός; του καὶ ποὺ τὰ κρατοῦσε μιὰ φιλὴ χρυσεῖ ἀλυσσιδίτσα καρφισωμένη στὸ πέτο τῆς ζακέτας του.

Θὰ μιλοῦσε λίγο. Τὰ λόγια του θάταν σοφά. Κι' αὐτοὶ ποὺ θὰ τὸν ἄκουαν θὰ σκύβανε τὸ κεφάλι μὲ σεβασμὸ καὶ τὸ στόμα τους θάμενε ἀνοικτὸ ἀπὸ τὴν ἐκπληξὴ ποὺ θὰ δοκίμαζαν.

Τέτοια ἦταν τὰ πρῶτα του ὄνειρα. Μὰ λίγο πῶ

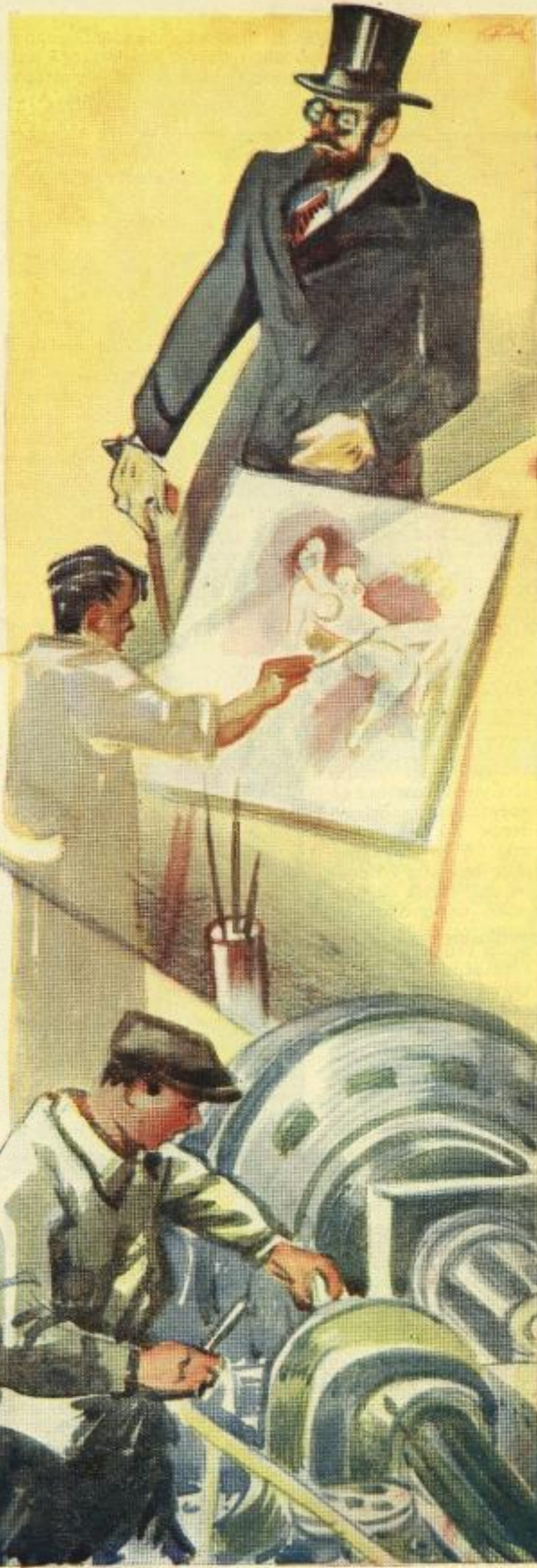
ῦστερα ἄλλαξαν. Τὸν εἶχαν πάει σὲ μιὰ στρατιωτικὴ παράταξη καὶ κεῖ εἶδε ἕνα σωρὸ ἀξιωματικούς, ἄλλους καβάλλα σ' ἄλογα κι' ἄλλους ποὺ πηγαίνανε πεζή. Μὰ ὄλοι τους ὅμως ἦταν ντυμένοι μὲ φορεσιᾶς ποὺ λαμποκοποῦσαν ἀπ' τὰ χρυσὰ γαλόνια, τὰ κουμπιά καὶ τὰ παράσημά τους. Κάτι ἀστραφτερὰ σπαθιά κρεμότανε ἀπ' τὴ μέση τους καὶ πάνω ἀπ' τὰ πηλίκια τους ἀνέμιζαν γαλάζια κι' ἄσπρα φτερά. Καὶ τότε τὰ ὄνειρά του ἄλλαξαν. Θὰ γινόταν κι' αὐτὸς μιὰν ἡμέρα ἀξιωματικός. Θὰ φοροῦσε χρυσὰ γαλόνια, κουμπιά, παράσημα. Ἀπ' τὴ μέση του θὰ κρεμότανε ἕνα ἀστραφτερὸ σπαθί καὶ πάνω ἀπ' τὸ πηλίκιό του θ' ἀνέμιζαν τὰ γαλάζια καὶ τ' ἄσπρα φτερά. Δὲν θάταν τόσο σοβαρὸς κι' ἐπίσημος σὰν τὸ δάσκαλό του, μὰ θάταν μεγαλοπρεπὴς καὶ ὠραῖος σὰν τὸ νέο ἐκεῖνο ξανθὸ ἀξιωματικὸ ποὺ καβάλλα στ' ἄλογό του πηγαινοερχότανε ἀδιάκοπα πάνω κάτω κι' ἔδινε διαταγὲς στὸ παρατεταγμένο στρατό. Οὔτε γυαλιά θὰ φοροῦσε, οὔτε τὰ γένεια του θάφινε. Θάφινε μόνο ἕνα μικρὸ φιλοψαλιδισμένο μουστακάκι. Τίποτα ἄλλο...

Μὰ καὶ τὰ ὄνειρα αὐτὰ σὲ λίγο τὰ παράτησε. Γνώρισε κάποιον ἄλλον. Ἐνα μηχανικό, φίλο τοῦ πατέρα του. Τὸν ἄκουσε νὰ μιᾶ γιὰ μηχανές, γιὰ βαπόρια, γιὰ ἐργοστάσια. Κι' ἀμέσως ξεχνώντας ὄλα του τὰ προηγούμενα ὄνειρα, ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ κι' αὐτὸς μηχανικός μέσα σὲ βαπόρια καὶ σὲ ἐργοστάσια. Μέσα σὲ μηχανές καὶ σὲ ἐργαστήρια. Τ' ἀπεφάσισε καὶ θάταν ἔτοιμος νὰ γίνῃ, ἂν ξανά πάλι δὲν τύχαινε νὰ γνωρίσῃ ἕνα ζωγράφο, ὅστερα ἕνα χημικό, ἕνα μουσικό, πῶς ἔπειτα, ἕναν... ἕναν... — Θεέ μου πόσους — ποὺ θαρρεῖς καὶ τοὺς εἶχαν βάλει ἐξεπίτηδες γιὰ νὰρχονται κάθε τόσο νὰ τοῦ ἀναστατώνουν τὴ σκέψη καὶ νὰ τὸν ἀναγκάζουν ν' ἀλλάξῃ ἀποφάσεις καὶ σχέδια καὶ ὄνειρα...

Καὶ στὸ ἴδιο διάστημα μεγάλωνε, μεγάλωνε... Καὶ ξαφνικὰ μέσα στὴ ζωὴ του αὐτὴ, τὴ γεμάτη ἀνησυχίες, ὄνειρα, λαχτάρες, ἦρθε ἕνα ἀνοιξιὰτικο πρῶϊ, νὰ φυσίξῃ ἕνας καινούριος ἄνεμος. Ὁ ἄνεμος τῆς ἀγάπης.

Ἐννοιώσε τότες ἕνα καινούριο κόσμο νὰ γεννιέται μέσα του. Ἐνα κόσμο ἄγνωστο, ὠραῖο, τρυφερό. Ἐνα κόσμο χαρούμενο καὶ γελαστό, πρόσχαρο καὶ φωτερό, σὰν δροσάτο τριαντάφυλλο καὶ σὰν χρυσορόδινη αὐγὴ.

Κι' ὁ «ἄνθρωπος» μας ξεκινώντας ὄλα του τὰ πρῶτα ὄνειρα, τίς λαχτάρες, τίς ἀνησυχίες, ἀγκάλιασε σφικτὰ καὶ φανατισμένα—ἴδια ὅπως ἀγκαλιάζει ὁ νεοφώτιστος τὰ σύμβολα τῆς καινούριας του θρησκείας—τὸν νέον αὐτὸ κόσμο ποὺ τοῦ ἀποκαλυπτότανε.

— Αὐτός πρέπει νάναί ὁ προορισμός τῆς ζωῆς» σκέφτηκε. Ἄγάπη εἶναι ἡ ζωή. Ἔρωτας, τραγοῦδι, χαρά». Καί μέ τήν καινούρια αὐτή πίστι ὁ «ἄνθρωπός» μας ἀγάπησε. Ἄγάπησε ὄχι ὅπως ἀγαπᾶνε οἱ περισσότεροί ἄνθρωποι, μὰ μ' ἕνα δικό του πρωτόγονο τρόπο. Ἄγάπησε ὄχι συμβατικά, ὑπολογιστικά, μετρημένα, μὰ παράφορα, μανιακά, σάν τρελλός...

Μὰ ἔν ἔτσι ἀγάπησε αὐτός, δέν τόν ἀγάπησε τὸ ἴδιο κί' ἡ γυναίκα πού θεοποίησε τήν εἰκόνα τῆς μέσα στή ψυχῇ του. Καί μίαν ἡμέρα χάρισαν. Χάρισαν ἀπλῶ καί ἡρεμα, ἤσυχα καί βουβά. Αὐτή, γιατί τῆς εἶχαν πει

πὼς οἱ ἄνθρωποι τῆς καλῆς κοινωνίας ἔσο. ἀπλᾶ καί ἡρεμα, ἤσυχα καί βουβά χωρίζουν. Αὐτός γιατί ὁ πόνος πού τοῦ μάτωνε τήν καρδιά, τοῦ ἀφαιροῦσε κάθε δύναμη νά διαμαρτυρηθῇ καί νά προφέρῃ ἔστω καί τὸ παραμικρὸ παράπονο.

Κί' ἀπὸ τῆ στιγμῆ ἐκείνη ὁ «ἄνθρωπός» μας ἔμεινε μόνος. Μόνος, κατόμοτος ἀνάμεσα σ' ἕνα πλήθος ἀνθρώπων πού ζοῦσαν πλάι του καί πού μ' ὄλο τὸ ἐνδιαφέρο καί τὴν ἀγάπη πού τοῦ δειχναν, γι' αὐτὸν δέν ὑπῆρχαν.

Ἔμεινε λοιπὸν καί ἔζησε μόνος. Κατόμοτος. Αὐτός κί' ὁ ἑαυτός του. Ὁ ἑαυτός του κί' αὐτός.

Καί μίαν ἡμέρα εἶτε γιατί βαρέθηκε νά κάθεται εἶτε γιατί πίστεψε γιά μιά στιγμῆ πὼς ἡ ἀπασχόληση μίᾶς δουλειᾶς θά μποροῦσε, ἂν ὄχι νά πληρώσῃ τὸ κενὸ τῆς ἀδειας του ζωῆς, νά τῆς δώσῃ τοῦλάχιστο ἕνα ἐνδιαφέρον, ἔστω καί τεχνιτὸ, ξαναγύρισε στὰ πρῶτα του ὄνειρα, τὰ ξεσκάλισε, βρῆκε κάποια δουλειά πού τοῦ ἄρεζε περισσότερο κί' ἀμέσως ρίχτηκε σ' αὐτήν, μέ τὴν ἴδια ὀρμή, πού ρίχεται στὸ νερό μίᾶς πηγῆς ὁ διψασμένος ὀδοιπόρος μίᾶς ἐρήμου.

Ἀρχισε ἀπὸ τότες μιά καινούρια ζωὴ γιὰ τὸν «ἄνθρωπό» μας. Στὴν ἀρχὴ ἡ θέρημ πού μᾶς δίνει κάθε τι καινούριο, ἡ πρῶτες ἐντυπώσεις, ἡ πρῶτες ἐπιτυχίες, τὸν ἔκαναν νά ξεχάσῃ πρῶτα, καί σιγά, σιγά ἔπειτα νά πιστέψῃ πὼς, ἂν ὄχι τίποτα ἄλλο, εἶχε ξαναβρεῖ τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς του, τὸν προορισμό του, τὸ δρόμο του... Μὰ κί' αὐτὸ στάθηκε ἐφήμερο, ἐφήμερο σάν ὄλα. Ἡ δουλειά του δέν τοῦδινε καμμιὰ χαρά. Διέλυε μόνον τὴν ἀνά του. Τὴν διασκέδαζε. Τίποτα ἄλλο... Κί' αὐτός, αὐτὸς ζητοῦσε τὴν χαρά. Μόνον τὴν χαρά. Τὴν χαρά αὐτὴ πού στάθηκε τὸ μοναδικὸ ὄνειρο τῆς ζωῆς του. Τὴν χαρά αὐτὴ πού διαρκῶς κυνηγοῦσε καί πού διαρκῶς τοῦ ἐξέφυγε...

Καί τὰ χρόνια περνοῦσαν... περνοῦσαν... Καί κάθε χρόνο, παραμονὴ πρωτοχρονιάς, ἔτσι ἴδια σάν καί φέτος, ξαναζοῦσε τὴν θύμησές του, ξαναζοῦσε τὸν ἑαυτό του. Κί' ἀνάμεσα στὴς στιγμῆς αὐτές, πού ἔκρυναν γιὰ τὸν «ἄνθρωπό» μας τὴν ἰερότητα καί τὸ δέος μίᾶς ἱεροτελεστίας, ἀνάκατη μέ μίαν ἀτέρμονη τρυφερότητα, ὁ «ἄνθρωπός» μας ἐννοιοῦσε τὴν ψυχῇ του πλημμυρισμένη ἀπὸ ἔρωτα. Ἀπὸ ἕναν ἔρωτα μεγάλο. Μεγαλό-

πρεπο. Γιγαντα. Τί ἀγαποῦσε; Ὅστε αὐτός ὁ ἴδιος ἤξερε. Τί ἀγαποῦσε; Τίποτα τὸ συγκεκριμένο. Τίποτα. Τὸ ἄπειρο... Κί' ὅμως ὁ «ἄνθρωπός» μας ἀγαποῦσε. Ἀγαποῦσε ἴσως τὸν ἑαυτό του—τὸ μόνο πού τοῦ ἀπόμνε στὸν κόσμον αὐτόν. Ἀγαποῦσε τὴν ζωὴ του...

Μὰ νὰ πού τώρα, τὸν ἄφινε κί' ἡ ζωή. Ὁ μικρὸς ἡμεροδείκτης τοῦ γραφείου του ἀδιάφορος καί ψυχρὸς, ἔστεκε ἐκεῖ πιστοποιώντας του μίαν ἡμερομηνία. Μίαν ἀλήθεια...

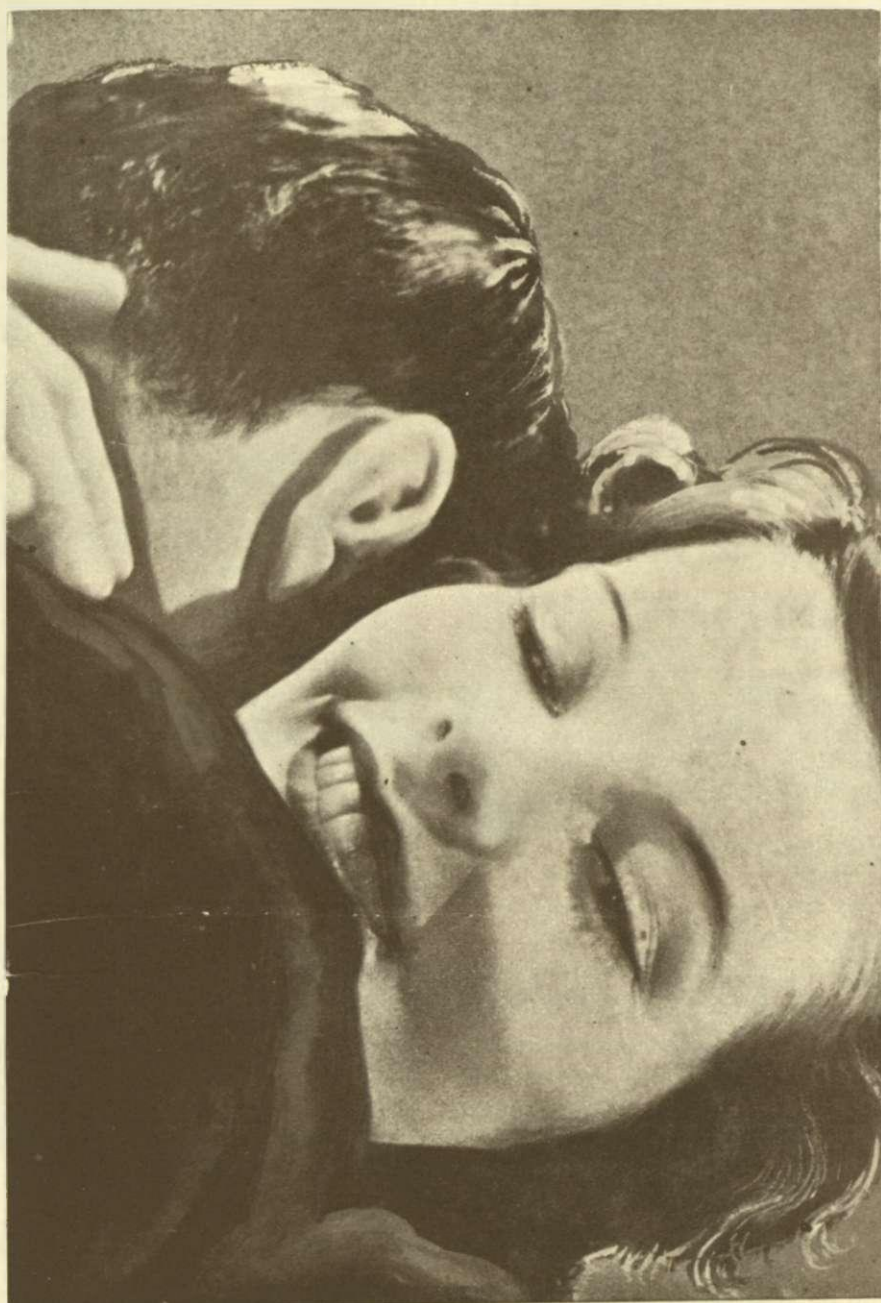
— «33 χρόνων...». Ἡ μισὴ του ζωῆ, ἴσως, ἴσως, καί τὰ τρία τέταρτα τῆς ζωῆς του—ποιὸς ξέρει—εἶχαν περάσει. Κί' αὐτός τί ἔκανε σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα. Τίποτα.

Ἔνα μεγάλο τίποτα. Ἡ ζωὴ του φάνταζε στὰ μάτια του, ἄδεια, κενή, κούφια, δίχως κανένα περιεχόμενο, δίχως καμμιὰ ἀξία, δίχως κανένα παλμό. Ζοῦσε, γιατί δέν εἶχε ἀκίμα πάψει ἡ καρδιά του νά κτυπᾷ. Ζοῦσε ἔτσι δίχως καμμιὰ αἰτία.

Κί' ἔτσι θάρχότανε μιά ἡμέρα—ἴσως, ἴσως κί' αὔριο—πού θά πέθαινε. Θά πέθαινε μόνος μόνος, ὅπως ἔζησε καί σ' ὄλη τὴν ζωῆ. Μόνος, κατόμοτος δίχως μιά γυναίκα νά γλυκαίνει τὴς τελευταῖες του στιγμῆς μέ τὴν τρυφερότητα μίᾶς ἀγάπης καί τὴν ζῦτχία τῶν ἀναμνήσεων μίᾶς χαρούμενης ζωῆς πού περάσανε μαζύ. Θά πέθαινε μόνος, κατόμοτος δίχως ἕνα παιδί νά παρηγορῇ τὴς τελευταῖες του στιγμῆς μέ τὴ σκέψη πὼς στὴν ζωὴ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ θά ξαναζοῦσε αὐτός ὁ ἴδιος καί τὸ νομά του. Θά πέθαινε μόνος, μόνος ὅπως ἔζησε καί σ' ὄλη τὴν ζωῆ.

Δώδεκα μονότονοι καί ξηροὶ κρότοι, ἐνὸς μικροῦ ὥρολογιοῦ, ἤρθαν νά ταραξοῦν τὴν ἡρεμὴ ἀτμόσφαιρα τῆς μικρῆς καμαρουλάς τοῦ γραφείου του. Δώδεκα μονότονοι καί ξηροὶ κρότοι, πού ἐρχότανε ν' ἀναγγελοῦνε στὸν κόσμο τὸν ἐρχομὸ τοῦ καινούριου χρόνου καί στὸν «ἄνθρωπό» μας τὸ πέρασμα ἐνὸς ἀκόμα χρόνου τῆς ζωῆς του... Ὁ «ἄνθρωπός» μας ἐννοιοῦσε τὴν καρδιά του νά κτυπᾷ δυνατὰ καί τὰ μάτια του νά βουρκώνουν. Μὰ ἡ συγκίνησή του δέν κράτησε παρά μιά στιγμῆ. Ἡ καρδιά του ξαναβρῆκε τὸν κανονικὸ τῆς ἡμερομηνίας καί τὰ δάκρυα στέγνωσαν στὰ μαντὰ του πρὶν προφτάξουν νά κυλίσουν. Ἔστρεψε μόνον κί' ἄφισε τὸ βλέμμα του νά χαϊδεύθῃ πάνω σ' ἕνα νούμερο, στὸν ἀριθμὸ πού μαρτυροῦσε τὰ χρόνια τῆς ζωῆς του. Καί στὰ χεῖλη χάραξε τότες ἕνα χαμόγελο. Ἔνα χαμόγελο ἀνάκατο θαρρετὶ ἀπὸ πόνος καί εἰρωνία. Ἔνα χαμόγελο γεμάτο σαρκασμὸ. Μὰ οὔτε αὐτὸ κράτησε πολὺ. Σβύστηκε ἀμέσως ὅπως κί' ἡ συγκίνησή του. Κί' ὁ «ἄνθρωπός» μας ξαναβρῆσκοντας τὸν ἑαυτό του ὄπλωσε τὸ χέρι του καί ξεσκίζοντας τὸν παλμὸ ἡμεροδείκτη, πῆρε κί' ἔβαλε στὴ θέση του ἕναν ἄλλον, αὐτόν τοῦ καινούριου χρόνου πού ἀρχίζε, ψυχρὰ κί' ἀδιάφορα, ἴδια ὅπως συνέχιζε κί' ἡ ζωὴ του... Κί' ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ στάθηκε γιὰ τὸν «ἄνθρωπό» μας—ἴδια ὅπως καί στὸ χρόνο—ἡ μόνη ἀλλαγὴ πού γινότανε στὴν ζωὴ του...

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

μολοῦσε

Μπορεῖ νά μὴν ἀγαπήσῃ κανένας τὰ λουλούδια;

Θάναί πραγματικὰ ἄγριος, μέ ψυχὴ ἀποξηραμένη, μέ καρδιά σκληρὴ ὁ ἄνθρωπος πού δέν αἰσθάνεται χαρὰ κ' εὐχαρίστηση στὴ θέα τῶν λουλουδιῶν. Ὅλος ὁ κόσμος πού αἰσθάνεται ἀγαπᾶ καί χαίρεται τὰ ὄμορφα αὐτὰ δημιουργήματα τῆς φύσεως. Ἡ πρώτη χαρὰ μας ὅταν εἰμαστε παιδάκια εἶναι τὰ λουλούδια. Παίζουμε μ' αὐτὰ, χαίρομαστε μ' αὐτὰ, πρὶν μᾶς πῆ κανένας τί εἶναι ὄραϊο καί τί ἀσχημο. Τὸ χρῶμα τῶν λουλουδιῶν, τὸ ἄρωμα κ' ἡ γοητεία τους μᾶς δένουν... Ἔπειτα μεγαλώνουμε, μπλέκουμε στὰ βρόχια τοῦ ἔρωτα, ἀντικρύζουμε τὴν ἑκείνη... Καί τὰ λουλούδια ἐρχονται μὴν τους νά στεφανώσουν τὴν ἀγάπη μας. Πρὶν τῆς προσφέρουμε τὸ πρῶτο φιλή, τῆς προσφέρουμε ἕνα ἄνθος, ἕνα τριαντάφυλλο ἢ ἕνα μπουκέτο μενεξεδάκια... Ἔπειτα προχωρεῖ ἡ χαρὰ τῆς ἀγάπης μας μέσα σὲ λουλούδια. Καί ὅταν ὁ γάμος φέρνει τὴν ἀγάπη μας στὴν περὶ πραγματικότητα, ἀγκαλιές λουλούδια μᾶς σκεπάζουν... Οἱ φίλοι θά στείλουν μπουκέτα ἀπάνω σὲ μπουκέτα... Ἀκολουθοῦν τὰ παιδιά, οἱ γιορτές, οἱ χαρὲς τοῦ σπιτιοῦ... Κάθε φορὰ λουλούδια καί λουλούδια, σὲ ἀγκαλιές, σὲ σωρούς θά γεμίσουν τὸ σπιτί... Κάθε χαρὰ μας θά γεμίσει μέ λουλούδια, κάθε ξένη χαρὰ θά τὴ στολίσομε κ' ἐμεῖς μέ τὸ μπουκέτο μας...

Μὰ ὄχι μόνον τὴς χαρὲς μας καί τὴς γιορτές μας τὴς στολίσομε μέ ἄνθη. Ἀκόμα ἀνθοστολίζουμε καί τοὺς θριάμβους μας! Μιά ἐπιτυχία καλλιτέχνης στοῦ θέατρο ἢ στὴ μουσικὴ μαζεύει σωρούς ἀπὸ ἄνθη. Μιά νίκη σὲ πόλεμο τραβᾷ βροχὴ ἀπὸ ἄνθη. Κάθε θρίαμβος, κάθε νίκη, κάθε ἐπιτυχία πρέπει νά ἀνθοστεφανωθῇ... Τὰ φύλλα τῶν τριαντάφυλλων καί τὰ μπουκέτα τῶν γιανασμιῶν ὡς τὰ πιὸ ὀγκώδη μπουκέτα λείει κανεὶς πὼς ἐπλάστηκαν γιὰ τέτοιους σκοπούς...

Ἔπειτα ἡ πιὸ ζωηρὴ χαρὰ μας χωρὶς ἄνθη δέν βρῖσκει τὴν

Ἡ μονοτονία κ' ἡ πικρὴ πάλη τῆς ζωῆς κόβονται εὐεργετικὰ ἀπὸ τὴς ὀραίες ἐορτάσιμες μέρες, πού ἀποτελοῦν μίαν εὐθυμὴ ποικιλία γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Γιורתές, μέρες χαρᾶς, μέρες ξενουασίας κ' εὐτυχίας ἐρχονται καί περνοῦν. Τώρα θαρθῶν καί θά φύγουν... Μετὰ τὰ Χριστούγεννα, ἡ Πρωτοχρονιά, τὰ Φῶτα, ἡ Ἀποκριά... Κί' ὄλες οἱ γιορτάσιμες μέρες ἔχουν ὑποχρέωση νά μᾶς ἀφίσουν κάποια χαρὰ, νά μᾶς δώσουν εὐχαρίστηση καί νά μᾶς κάμουν νά ξεχάσομε τὴν καθημερινὴ σκληρὴ ζωὴ... Στολίδια καί δῶρα, πλοῦσια φαγητὰ, πιότὰ καί γλέντια, κάνουν τὴς μέρες αὐτές πιὸ ὀμορφες, πιὸ εὐχάριστες... Μὰ ἀνάμεσα σ' ὄλες τὴς χαρὲς, κάθε γιορτῆς, ξεχωρίζει ἐκείνη πού δίνουν τὰ λουλούδια. Μπορεῖ νά νοηθῇ γιορτὴ χωρὶς λουλούδια; Μπορεῖ νά περάσῃ ἡ πρωτοχρονιά χωρὶς νά δώσομε καί νά μᾶς δώσουν ἄνθη, ἄφθονα καί ὄραϊα ἄνθη;..

Πραγματικὰ τὰ λουλούδια εἶναι τὸ εὐγενικώτερο δῶρο. Δέν περιέχουν τὴν ὕλικήν χαρὰ τῶν φαγητῶν, τῶν φρούτων, τῶν ποτῶν. Δέν περιέχουν τὴν ἀξία σὲ χρῆμα τῶν πιτσιού, τῶν ὄραϊων κοσμημάτων καί τῶν χρησίμων πραγμάτων. Ἔχουν τὴν ἀξίαν τῆς ὀμορφιάς καί τῆς ἀγνότητός των. Ἔχουν τὴν ἰερότητα τῆς ἐφήμερης χαρᾶς πού φέρνουν. Σήμερα ζοῦν γιομάτα χαρὰ καί χρώματα καί αὔριο πεθαίνουν στὸ ἀνθογαλῆ... Ἔχουν μιά σύντομη ζωηγομάτη χαρὰ. Ἰερά σύμβολα!..

φυλλο είναι κίτρινο, αυτό θα πη: «Είσαι άπιστος!». Μπορεί να δοθῆ και άσπρο άγνό τριαντάφυλλο. Αυτό θα πη: «Μην ἔχεις καμιά ύποψία άσχημη για μένα». «Αν πάλι τῆς δώσουμε ένα μεγάλο έκατόφυλλο, αυτό σημαίνει: «Έχεις πολλές χάρεις!».

Όπως μιλοῦν τὰ τριαντάφυλλα, ὁμοια κάθε άνθος έκφράζει κάτι στή γλώσσα τοῦ έρωτα.

Τό άγίοκλιμα θέλει να πη: «Μ' έδεσες με τόν έρωτά σου». Ὁ πλατύφυλλος βασιλικός λέει: «Μπορώ να δεχθῶ τήν άγάπη σου» και ὁ στενόφυλλος βασιλικός λέει: «Εὐχαριστοῦμαι πολύ να σε κοιτάζω». «Ένα κλωνάρι γαζίας γεμάτο σουβλερά άγκάθια σημαίνει: «Μοῦ πλήγωσες τήν καρδιά με τ' άγκάθια τοῦ έρωτά σου!» και ένα κίτρινο άνθάκι γαζίας λέει: «Είμαι άρρωστος και θα γίνω ώχρος και κίτρινος για σένα!».. Μιά μεγάλη κόκκινη ντάλια θέλει να πη: «Χαθήκαμε! μᾶς άνακαλύψανε!».

Είναι ἡ φλόγα τῆς είδοποίησης για κίνδυνο που κρέμεται! Ἡ κίτρινη όμως ντάλια φέρνει τήν ἡρεμία και τή χαρά. Θέλει να πη: «Θά σου γράψω». Ὁ άσπρος κρίνος, που πάντα συμβολίζει τήν άγνότητα θα πη στήν έρωτική γλώσσα: «Είμαι άγνή και μην πιστεύεις δόσους με συκοφαντοῦν». Ὁ κόκκινος κρίνος, που ξεπετά τή φλόγα τῆς άγάπης με τό χρώμα του, θα πη: «Είσαι ἡ πρώτη μου άγάπη!». Ὁ σεμνός μενεξές ἔχει προορισμό πιό πρακτικό. Χρησιμεῖει αντί για... μεσίτης γάμων. Ἡ προσφορά του θα πη: «Σέ προτιμῶ για γυναίκα μου». Ἡ παπαρούνα σημαίνει: «Σέ είδα στόν ύπνο μου». Και τό νεκρολούλουδο, δηλαδή τό παλαιό ντόπιο χρυσάνθεμο, ἔχει θλιβερή σημασία. Θέλει να πη: «Μη λυπάσαι, γιατί θα πεθάνω αν εξακολουθήσης νασαι λυπημένη...»

Μιλοῦν όμως στόν έρωτα κ' ἡ τσουκνίδα κ' άκόμα και τ' άγκάθι. Ἡ προσφορά μιάς τσουκνίδας θα πη: «Σ' άρέσει να με πειράξεις», ὅπως κεντά δηλαδή κ' ἡ τσουκνίδα. Και τ' άγκάθι σημαίνει: «Είσαι άδιάντροπος»—άπάντηση δηλαδή σε κάπως τολμηρό πείραγμα...

Κάθε λουλούδι και φυτό χρησιμεῖει στή γλώσσα τήν βουβή τῆς άγάπης. Ὁλος ὁ λουλουδόκοσμος είναι πρόθυμος να μᾶς έξυμρητῆσι στούς έρωτές μας... Γαλέτος σωστός!

Ἐλάτε, λοιπόν, να ίδουμε τώρα αὐτόν τόν λουλουδόκοσμο σ' ἄλη τῆ δόξα του. Τόν άντικρύζουμε στούς κήπους. Μά οἱ Ἄθηναῖοι δέν ξέρουν τούς κήπους. Ποῦ να τρέχουν να τούς γυρεύουν; Ἐχουν πρόχειρα τ' άνθοπωλεία. Ἐκεῖ κάτω από τήν πλατεία τοῦ Παλατιοῦ, στήν άρχή τῆς ὁδοῦ Κηφισοῖας, μά και στήν πλατεία τοῦ Κλαθμώνος και στήν Ὁμόνοια, αλλά και στίς βιτρίνες τῶν άνθοπωλείων τῆς ὁδοῦ Σταθίου ζῆ ὀκόκληρος αὐτός ὁ λουλουδόκοσμος. Ὅλοι οἱ σωροί και τὰ μπουκέτα τῆς δροσιάς και τῆς χαρᾶς, που ἡ Πρωτοχρονιά κ' οἱ άλλες γιορτές μεταφέρουν ὡς τὰ σπίτια μας... Ὅλη κείνη ἡ εὐχαρίστηση που ξεχύνει σπάταλα σε χρώματα και σε σήματα ἡ μεγάλη Ψυχῆ τῆς Δημιουργίας...

Κ' είναι και τὰ λουλούδια σάν τούς ανθρώπους χωρισμένα σε τάξεις... κοινωνικές. Ὑπάρχουν πλούσια λουλούδια, στολισμένα με χρώματα, με ποικιλίες, με χλιδήν. Τό θυμάστε δά τό τῆς Γραφῆς:

«Οὐδέ ὁ Σολομών έν ἄλη αὐτοῦ τῆ δόξη άμφιένυτο ὡς έν τούτων!».

Φαντασθῆτε πιά! Μά ὑπάρχουν και λουλούδια φτωχά και ταπεινά, με φτωχό χρώμα, με γυρτό κοτσάνι, πού στέκονται σεμνά και με στάση δυστυχισμένου προλεταρίου...

Ἄλλα λουλούδια μᾶς μεθοῦν με τήν ἄφθονη μυρωδιά τους, μᾶς θαμπώνουν με τὰ πλούσια και πολυποικίλλα χρώματά τους, με τήν μεγαλόπρεπη ὄψη τους. Κι' άλλα μονόχρωμα ἢ με άχνό χρώμα, κ' άλλα χωρίς άρωμα και χωρίς περηφάνεια σέρνονται ζητώντας τήν έκτίμησή μας! Ἐδῶ ὁ κόκκινος κρίνος ὕώνεται με αὐθάδεια, ἔκει τό μενεξεδάκι κρύβεται ντροπαλά κάτω ἀπό τὰ φύλλα... Ἐδῶ τὰ τριαντάφυλλα ξεχύνουν τήν γλυκειά μυρωδιά τους και παραπέρα ἢ μαργαρίτα προσπαθεῖ να μᾶς ένοχλήση τήν μήτη... Ἐδῶ ὁ πανσές ντύνεται τὰ πολύχρωμα φορέματά του, τὰ μοσχομπίζελα παρουσιάζουν χίλιες άποχρώσεις ρός, κόκκινου και μῶβ κ' άλλα άνθάκια μόλις μποροῦν να μᾶς δώσουν ένα άχνό χρωματάκι μισόσβυστο...

Δέν είναι μονάχα ἡ εμφάνιση, τό άρωμα, τό χρώμα κ' ἡ ὄψη κάθε λουλουδιοῦ που τό τοποθετεῖ σε μιά άλλη κοινωνική βαθμίδα μέσα στο λουλουδόκοσμο. Είναι και ἡ πραγματική του

άξια, μετρημένη με κόπο και χρῆμα. Ἄλλα λουλούδια βγαίνουν και ζοῦν ἄφθονα και χωρίς κόπο. Αὐτά με τήν ἄφθονία και τήν εὐκολία τους κατανοῦν στόν έξευτελισμό... Νά, τὰ δύστυχα πολύχρωμα σκυλάκια! Αὐτά είναι ὠραία και παράξενα άνθη. Μά ἔχουν μεγάλη προθυμία να πολλαπλασιασθοῦν. Φυτεύεις δύο και σε λίγο καιρό ἔχεις ἑκατό. Φυτεύεις στόν κῆπο και τόν άλλο χρόνο ἔχουν γεμίσει ἀπ' αὐτά οἱ διάδρομοι τοῦ κῆπου, οἱ κορνίζες και ἡ στέγη τοῦ σπιτιοῦ... Μερικά ξεφυτρώνουν κ' ἀπάνω στήν κορυφή τῆς καπνοδόχου. Στό τέλος ἡ προθυμία τους γίνεται φόρτωμα! Και τὰ ξεριζώνεις άσπλαχνα ὄλα!

Μά είναι και λουλούδια που θέλουν μαρτύρια για να πετύχουν. Περιποίηση, προφύλαξη, φασαρίες... Δέν άντέχουν σε πολύ ζέστη ἢ σε πολύ κρύο ἢ και στά δύο. Ζητοῦν χῶμα και κοπριά και ἄμμο τοῦ γούστου τους. Ἄπαιτοῦν περιεργα «σερμπίτια» και παράδοξες χημικές ένώσεις χώματος. Κ' ἔπειτα βγαίνουν με δυσκολία. Ἀπό ένα κρεμμυδάκι ένα άνθος άσθενικό... Τόν άλλο χρόνο δέν βγαίνει οὔτε αὐτό, με ὄλες τίς περιποιήσεις... Ἐχει ἔκφυλισθῆ!

Και όμως αὐτά τὰ άνθη τὰ δύσκολα στήν καλλιέργεια ἔχουν ἔμπορική άξια. Ἡ δυσκολία και ἡ σπανιότης πληρώνονται! Ἐνῶ τὰ σκυλάκια, οἱ μαργαρίτες, οἱ βιολέττες είναι περιφρονημένα λουλούδια ἔπειδή είναι ἄφθονα, οἱ κάκτοι ξαφνικά, τὰ καλά φυτά μ' τ' άγκάθια ἔχουν άξια!

Τώρα τελευταία οἱ ἔχινόκακτοι—κάτι περιεργα φυτά σάν ἄχινιοί γιομάτοι άγκάθια—είναι τῆς μόδας και ἀπολαῦουν τήν έκτίμηση τοῦ γυναικοκόσμου. Μά και τὰ «μη μου ἄπτου» με τὰ μικρά μῶβ λουλουδάκια είναι σπάνια και περιζήτητα. Ἐπειτα οἱ ντάλιες τῆς Ὀλλανδίας και τὰ Ὀλλανδικά γαρύφαλλα ζητοῦνται ὡς σπάνια και ἔκλεκτά άνθη... Και τὰ Γερμανικά τριαντάφυλλα, άνθη πραγματικά ὠραία, είναι περιζήτητα. Αὐτά τὰ άνθη και μερικά άλλα ἀποτελοῦν αὐτή τῆ στιγμή τήν ἄριστοκρατία τοῦ λουλουδοκόσμου...

Οἱ ὠραίες ντάλιες και τὰ ἄφθονα μεγαλόσωμα χρυσάνθεμα ἔχουν πέσει πιά στήν ὑπόληψη τῶν φιλανθῶν. Αὐτά είναι παλιά ἄριστοκρατία που ξεπέφτει.

Και ἀκολουθεῖ ὁ λαός, ὁ ὠραῖος λαός τῶν τριανταφύλλων, τῶν γαρύφαλλων, τῶν βιολετῶν, τῶν πανσέδων, τῶν μενεξέδων, τῶν μοσχομπίζελων...

Ὁ λουλουδόκοσμος αὐτός, κάθε κοινωνικῆς τάξεως, κάθε άξιας λουλούδια, πλημμυρίζουν τ' άνθοπωλεία τῆς Ἄθηνας... Και δημιουργοῦν ὠραία πολύχρωμα θεάματα στούς δρόμους. Ἡ πρωτεύουσα μᾶς ἔχει γίνει πιά σήμερα ὁ παράδεισος τῶν λουλουδιοῦν!..

Κι' είναι βέβαια ἡ Ἄθῆνα τό κέντρο τοῦ ἔμπορίου τῶν λουλουδιοῦν, μά ὥστόσο οἱ περισσότεροι κ' οἱ παλαιότεροι άνθοκόμοι τῆς Ἄθῆνας και τῶν περιχώρων δέν είναι Ἄθηναῖοι. Παλαιότερα οἱ καλλιεργηταί λουλουδιοῦν στήν Ἄθῆνα και στήν

Ἄττική ἦταν Χιῶτες. Ἀργότερα όμως ἔγιναν πιό πολλοί οἱ Ναξιῶτες. Οἱ μεγαλύτεροι άνθοκόμοι τῶν Ἄθηνῶν άνθκουν σήμερα σε Ναξιῶτες καλλιεργητές λουλουδιοῦν. Οἱ Ναξιῶτες και οἱ Χιῶτες, μαζί με μερικούς Συριανοῦς είναι και οἱ πρώτοι άνθοκόμοι τῆς Ἄθῆνας. Οἱ νησιῶτες αὐτοῖ ἀπό τήν ἔποχή τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος ἔχαν ἔγκατασταθῆ στήν πλατεία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ὅπου πῶλοῦσαν λουλούδια, σπόρους και καστανόχωμα... Πέρασαν ἑκατό χρόνια ἀπό τότες, δημιουργήθηκαν τόσες νέες ἀγορές λουλουδιοῦν, ὄλη ἡ Ἄθῆνα ἄλλαξε, μά ἡ γωνιά τῶν λουλουδιοῦν τῆς Ἁγίας Εἰρήνης μένει πάντα ἀθάνατη γωνιά λουλουδιοῦν...

Τὰ λουλούδια είναι μιά ανάγκη ἀπόλυτη στή ζωή μας. Στή γέννησή μας λουλούδια, στόν έρωτά μας τό ίδιο, στό γάμο, στίς γιορτές, στίς ἄρρωστιες, στό θάνατο... Παντοῦ και πάντα λουλούδια, λουλούδια, λουλούδια... Ὅλη ἡ ζωή μας συντροφεύεται ἀπό τὰ λουλούδια. Ὁ λουλουδόκοσμος είναι ἡ χαρά τῆς, ἡ εὐχαρίστησή τῆς, ἡ παρηγοριά τῆς!..

ΦΩΤΟΣ ΠΙΟΦΥΛΛΗΣ

πλήρη τῆς ίκανοποίησης... Στόν ένθουσιασμό μας θέλουμε να βουτηχθοῦμε στά άνθη, στίς μεγάλες μας γιορτές θέλουμε να ριχθοῦμε στόν άνθοπόλεμο. Μέσα στούς θριάμβους τῶν ὄργιων μας ζητάμε τ' άνθη, τ' άνθη... Μά μᾶς σκεπάσουν μ' άνθη, να μᾶς πνίξουν τ' άνθη... Ποθοῦμε τό θάνατο μέσα σε λουλούδια...

«Κι' ὄλο άνεβαίνει άκράτητη ἢ μυστικά πλῆμμύρα που άφρίζει με ροδόφυλλα και πνίγει μ' εὐωδιά»..

Για να θυμηθοῦμε τοῦ Γρυπάρη τούς στίχους. Ποθοῦμε μέσα στο θρίαμβο τῶν ὄργιων μας τό ροδοθάνατο τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορα:

«Τὰ ρόδα τοῦ Ἡλιογάβολου, τὰ ρόδα τοῦ Θανάτου!»

Ὅχι μονάχα οἱ χαρές μας, μά κ' οἱ λύπες μας, τὰ πένθη μας μ' άνθη σκεπάζονται... Κάθε χάσιμο που πληγώνει τήν ψυχή μας, κάθε θλίψη μας βαθεῖα ζητάει τ' άνθη. Εἶπε και ὁ Σολωμός τό ὠραίο:

«Τό χάσμα π' άνοιξ' ὁ σεισμός εὐθὺς ἐγέμισ' άνθη!»

Πῶς να νοηθῆ τό πένθος μας, ὁ σεβασμός στούς νεκρούς μας, ἡ άγάπη σε κείνους που φεύγουν χωρίς άνθη, χωρίς ἄφθονα λουλούδια; Ἀτελείωτες σειρές άνθοστέφανα συνοδεῦουν τούς νεκρούς στήν τελευταία κατοικία... Και ἀπάνω στά μνήματα σκορπίζονται λουλούδια, φυτρώνουν λουλούδια, ζοῦν και πεθαίνουν λουλούδια...

Καμιά χαρά και καμιά λύπη μας δέν ὑπάρχει χωρίς λουλούδια—ὄχι μονάχα οἱ γιορτές μας.

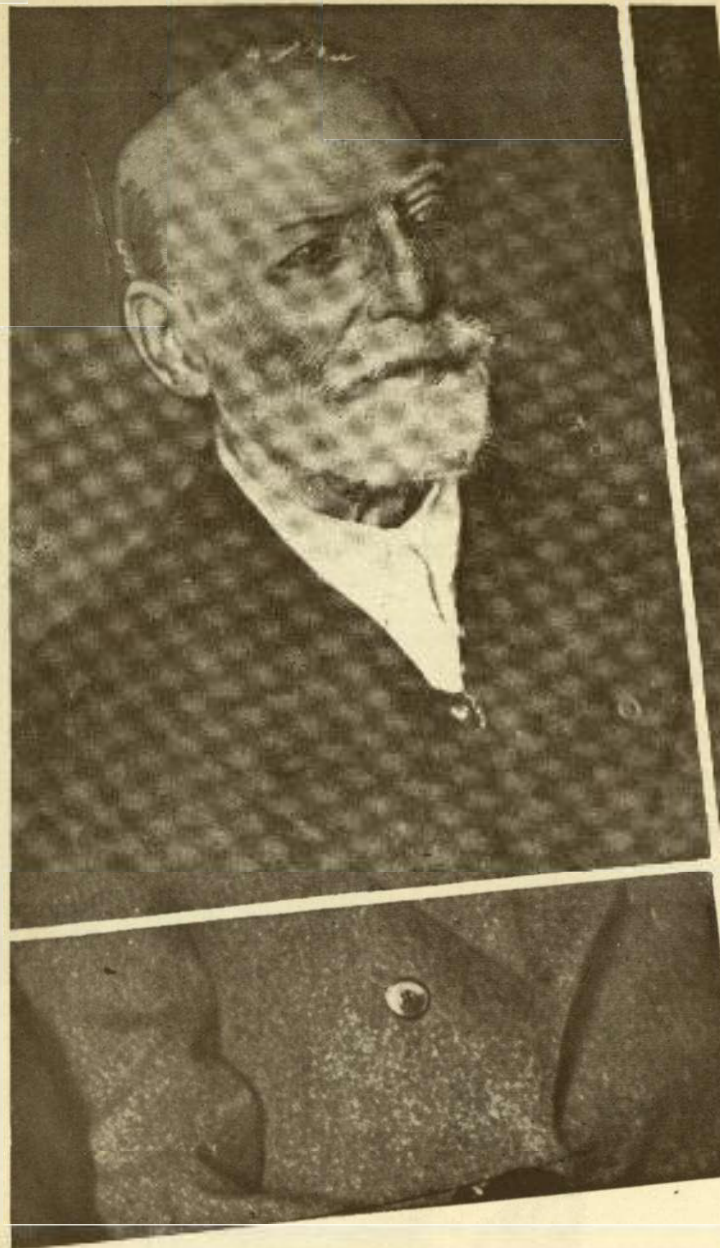
Ἡ θριαμβευτική όμως δόξα τῶν λουλουδιοῦν δένεται σφιχτά με τήν άγάπη. Ὁ έρωτας θέλει λουλούδια, πολλά λουλούδια. Ἄν δέν προσφέρουμε στήν ἔκλεκτή μας λουλούδια, ὄλα τ' άλλα είναι πεζά και μάταια... Ἐνα ζωηρό κόκκινο τριαντάφυλλο έμψυχώνει τό ασθημα τοῦ έρωτα πιό πολύ ἀπό χίλια λόγια, πιό πολύ ἀπό τούς στίχους τοῦ τραγουδιοῦ, ἀπό τούς ἤχους τῆς μουσικῆς...

Ἡ μαγεία τῶν λουλουδιοῦν πλάστηκε τάχα για να ξευπηρετῆ τόν έρωτα;

Μπορεῖ νᾶναι ἀληθινὸ αὐτό. Γιατί ἡ φύση ἔταξε βέβαια κάποιους κανόνες στή δημιουργία στο σύνολό τῆς...

Οἱ άνθρωποι όμως ξέρουν κ' άλλῶιως να μεταχειρίζονται τὰ λουλούδια στόν έρωτά τους... Πιό πρακτικά! Τὰ λουλούδια ἀποτελοῦν μιά νέα γλώσσα. Ἐπειτ' ἀπό τῆ βουβῆ γλώσσα τῶν ματιῶν, άλλη διεθνῆς γλώσσα τοῦ έρωτα, άλλη Ἐσπεράντο τῆς άγάπης, είναι ἡ γλώσσα τῶν λουλουδιοῦν... Αὐτή τήν ξέρουν οἱ έρωτευμένοι και τήν εφαρμόζουν ποιητικώτατα, με τίς πιό χαριτωμένες και ἄπρόσπτες πολλές ἄλληγορίες...

Ἀξάφνα ὅταν δίνουμε σ' Ἐκείνη ἢ ὅταν Ἐκείνη μᾶς πετά βιαστικά ένα κόκκινο τριαντάφυλλο αὐτό θα πη: «Ἐχω μέσα μου μεγάλη έρωτική φλόγα για σένα!» Μά ὅταν τό τριαντά-

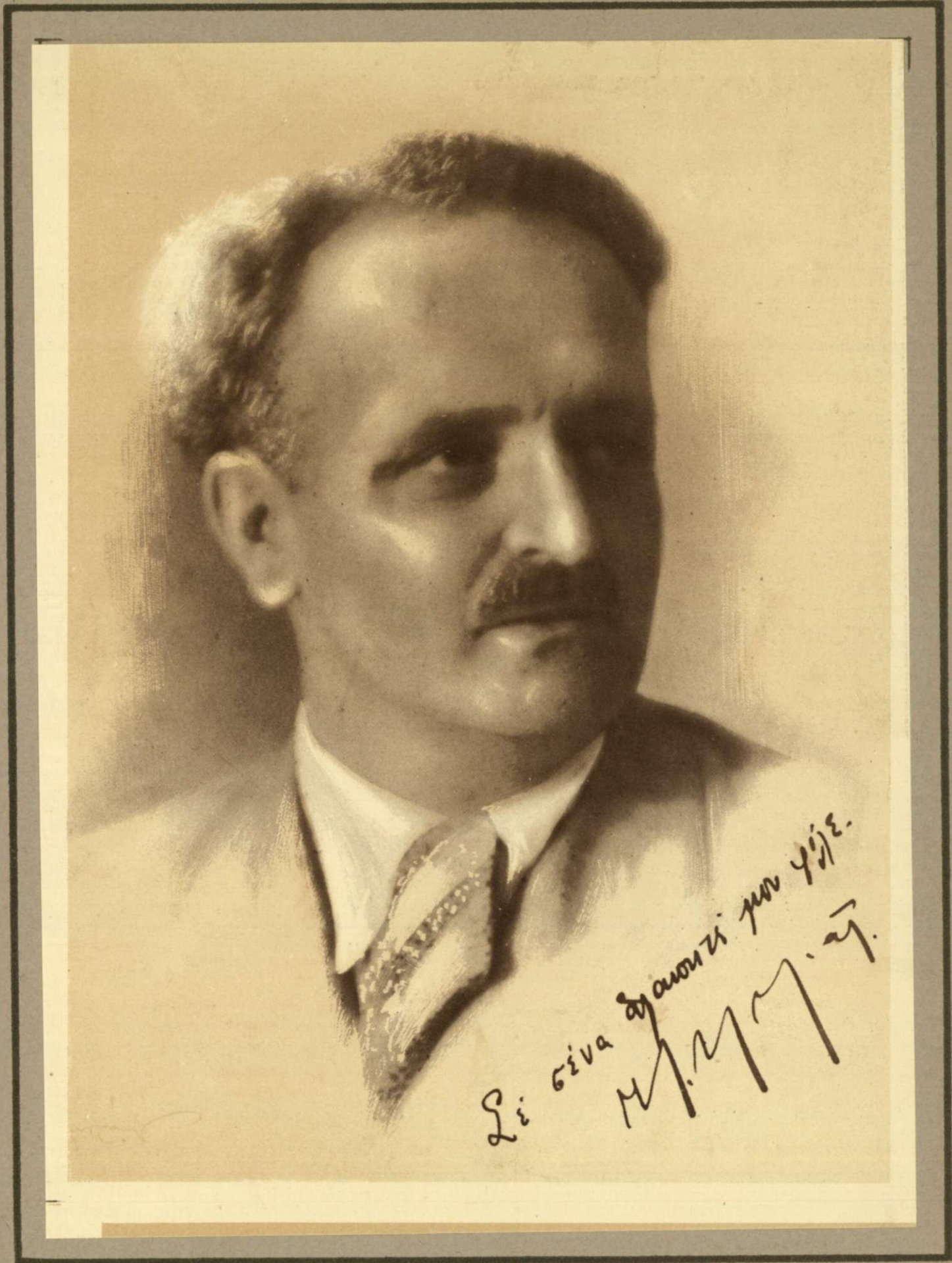
ΣΑΣ ΒΛΕΠΩ

ΓΥΡΩ ΜΟΥ

Σας βλέπω γύρω μου να με κυττάτε,
 ώ των ηρώων του πνεύματος σωστές εικόνες
 ένα φτερούγισμα στη σιγαλιά πλανάται
 που αφήκανε στο διάβα τους οι αιώνες.
 Το σπουδαστήριό μου τό στολίζετε
 και με κυττάζετε. Νομίζω πως σαλεύουν
 τὰ χείλη σας, τὰ μάτια σας μου νεύουν.
 'Ω! Ναί, μαντεύω τί μου ψιθυρίζετε,
 αυτά τὰ χείλη σας που διαλαλήσανε
 στον κόσμο την ἀλήθεια και διαλύσανε
 τὰ σκότη και την πλάνη
 φαρμάκια ἀχαριστίας τάχουνε πικράνει.
 Τὰ μέτωπά σας, που λαμπρύνει δόξα τόση
 μ' ἀκάνθινο στεφάνι τάχουνε ματώσει
 ό φθόνος, ό τυφλός φανατισμός,
 ή παραγνώρισις, ό άγριος διωγμός.
 Παραδομένοι μ' άγιον ένθουσιασμό
 στών ύψηλών ιδανικών σας τό βωμό
 κάθε παλμόν έγκόσμιον έδαμάσατε,
 κάθε χαρά τής γής την θυσιάσατε.
 Και πως σας έχουν ανταμείψει;
 άλλους με σταύρωμα, άλλους με πυρά,
 άλλους στο δεσμοτήριον έχουν ήψει.
 Άλλοι πεθάνανε λησμονημένοι
 στη φτώχεια και στη συμφορά.
 Έσπείρατε στην οικουμένη
 του πνεύματός σας τὰ πολύτιμα δώρα
 τὰ χαιρεται όλα ό κόσμος τώρα
 αλλά τό δωροδότη λησμονεί.
 Κι' αν ή φωνή τής 'Ιστορίας σας ύμνει,
 ποιός πλέον τό πικρό ποτήρι
 από τὰ χείλη σας θα τ' άποσύρη;
 "Αν τόνομά σας στους αιώνες μένη,
 άλλ' ή ζωή σας πέρασε φαρμακεμένη.
 Και τ' είναι τ' όνομα; Τ' είν' ύστεροφημία;
 Περιγελάστρα ήχώ σ' έρεμικά μνημεία.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΓΙΟΥΣ

Αριστομένης Προβελγίου
 (της 'Ακαδημίας 'Αθηνών)

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΟΣ Κ. ΚΟΤΖΙΑΣ

Ο Ντόκτορ ήταν ένας αλήτης, στην ηλικία λιγώτερο από είκοσι χρονών. Άπάνου-κάτου τὸ σουλουπι του ἦταν τέτοιο: Ἐνα μοῦτρο στενὸ καὶ κοντὸ, κόκκινο ὄπως μιά πληγή. Στὰ δυὸ μάγουλα καὶ στὸ κούτελο μπόλικά μαῦρα στίγματα, ἀπὸ κείνα τὰ συχαμερὰ σημάδια ποὺ κάνουν τὸ πρόσωπο νᾶναι σὰν πιτσιλισμένο μὲ λάσπη. Ἡ μύτη πλατεῖα καὶ χοντρή κυριαρχεῖ τόσο ἀπάνου στὸ μικρὸ μοῦτρο, ποὺ ὄλη ἡ προσωπικότητα τοῦ Ντόκτορ ἐκφράζεται μὲ τὴ μύτη του. Τὸ κεφάλι του εἶναι πάντα ξυρισμένο, γλί. Πολλές φορές ὅμως εἶδα τὴν ιδιοτροπία του νὰ ἀφήνει δυὸ στρογγυλοὺς βώλους γένεια στὰ δυὸ μάγουλα, πλάι στ' ἄφτιά, ἕνα εἶδος φαβορίτες ἔτσι ξεκρέμαστες, ποὺ νὰ θαρρεῖς πὼς μόλις τις ἀγγίξεις θὰ πέσουν. Κοντοῦλης τόσοσ δά.

Τὸν γνωρίσαμε ἐγὼ κι' οἱ συντρόφοι μου ἀπ' τὶς πρώτες μέρες ποὺ μᾶς ἔφεραν οἱ Τούρκοι αἰχμάλωτους στὸ Κίρκ-Άγὰτς. Ἦτανε μὲ τὴν ἴδια περιβολὴ ποὺ εἶνε καὶ τώρα: Τσουβάλια, γυναικεῖα φουστάνια, σειρίτια χρωματιστά, γραβατίτσα φιόγκος βουτηγμένη στὸ λάδι καὶ ἄλλα πολλὰ τέτοια, κολλημένα ἀπάνω του μὲ καρφίτσες καὶ μὲ πρόκες. Οἱ μαφαζάδες τὸν περιγελοῦσαν φωνάζοντας. Ὁ Ντόκτορ τρέχει ἀπ' ὄλες τὶς μπάντες ποὺ τὸν φωνάζουν, θέλει νὰ εὐχαριστήσῃ ὄλους. Καὶ ἀρχινᾷ νὰ τραγουδᾷ καὶ νὰ χορεύει. Εἶναι ἕνας σκοπὸς βαρὺς, παλαβὸς καὶ ἀσυνάρτητος· ἐκεῖ ποὺ βογγᾷ σὰν τὸ μουγκρητὸ ἑνὸς ζώου, ἄξαφνα μιά ψιλλὴ νόια κατρακυλᾷ, τσιρίζοντας, κι' ἔτσι γίνεται μιά περίεργη ἁρμονία. Ὁλος ὁ κόσμος μπήζει τὰ χάχανα, ὁ Ντόκτορ ὅμως δὲ σταματᾷ. Φέρνει ἀριές βόλτες μαζί μὲ τὸ σκοπὸ του, τρικλοποδιάζεται μιά καὶ σαρώνεται χάμου. Ὑστερα ἀρχίζει κι' αὐτὸς νὰ γελᾷ μὲ τοὺς μαφαζάδες· κι' ὁ τελευταῖος ποὺ σωπαίνει εἶναι αὐτός.

Τί εἶναι καὶ πὼς ξεφύτρωσε ἐδῶ ὁ Ντόκτορ; Αὐτὸ δὲν τὸ ξαίρει κανένας, οὔτε ἀκόμα πὼς τοῦ ἀπόμεινε τὸ «ντόκτορ». Μιλᾷ τὰ Τούρκικα μὲ τὴν προφορὰ ποὺ ἔχουν κάτου στὴν Κόνια, κι' αὐτὸ μᾶς κάνει νὰ υποθέσουμε πὼς εἶναι ἀπὸ κεῖ. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ μᾶς, ἔχουν τὴν ὑποψία πὼς εἶναι ἢ Ρωμηὸς ἢ Ἀρμένιος καὶ κρύβεται. Μυστήριο.

Τρώγει ἀπ' τὰ καζάνια τοῦ στρατοῦ κι' ὄλη τὴ μέρα τριγυρνᾷ μονάχος του μέσα στὰ ἐρημωμένα χαλάσματα τῆς Ἀρμένικης συνοικίας ποὺ ἔχει καεῖ. Ἄν τύχει καὶ τὸν δεῖ κανεὶς, κάνει πὼς μαζεῦει ξύλα γιὰ τὴ φωτιά. Εἶνε βέβαιο ὅμως πὼς αὐτὸ εἶναι μιά πρόφαση.

Λοιπόν, ἦταν τέτοιες μέρες. Ἀνήμερα τῶν Χριστουγέννων μᾶς ἦρθε μιά συμφορὰ. Τρεῖς συντρόφους μας, ποὺ ἦταν καταδικασμένοι, τοὺς κρεμάσαν μὲ τὰ χαράματα καταμεσίς στὸ χωριό, ἀπ' τὰ κλωνιά τοῦ μεγάλου πλατάνου. Τοὺς ἐπῆραν ἀπ' τὰ χέρια μας, σὰν ἀρνιά ἀπ' τὴ στάνη — σὰν τάρνια ἀπ' τὴ στάνη ποὺ τὰ πᾶν γιὰ σφάξιμο. Εἴμαστε ὄλοι βουρκωμένοι, ἀμίλητοι καὶ σοβαροί.

Λοιπόν, ἐκείνη τὴ μέρα ὁ Ντόκτορ ἔκανε τὸ μεγαλύτερο πατιρντί μὲς στὸ χωριό. Μόλις τὸ μυρίστηκε πὼς στὸν πλάτανο κρέμουνταν τρεῖς ἄνθρωποι σὰν τσαμπιά, ἦρθε καὶ τῶστρωσε ἐκεῖ καὶ δὲν τὸ κούνησε παρά τὸ βράδυ, ὅταν κατέβασαν πιά τοὺς κρεμασμένους καὶ τοὺς θάψαν. Ἔβρεχε κιάλας. Χιονόνερο. Οἱ χωριάτες μαζεῦταν παρέες, παρέες, βλέπανε μὲ περιέργεια τοὺς κρεμασμένους, φτούσαν, καὶ φεύγαν ἱκανοποιημένοι. Ὁ Ντόκτορ ἔκανε ὅ,τι περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι του γιὰ νὰ δώσει μεγαλύτερη ποικιλία στὸ θέαμα. Ἄρχισε νὰ χορεύει. Τραγουδοῦσε τὸν παλαβὸ σκοπὸ του κι' ἔκανε τοῦμπες κάτου ἀπ' τοὺς κρεμασμένους. Ἦταν ὁ ἴδιος παλαβὸς σκοπὸς, ποὺ θύμιζε τὸ μουγκρητὸ ἑνὸς ζώου. Οἱ κρεμασμένοι εἶχαν γίνει μούσκεμα ἀπ' τὴ βροχὴ καὶ τὸ νερὸ ἔσταζε ἀπ' τὰ γυμνά ποδάρια τους. Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς βρώμικες στάλες ἔπεσαν ἀπάνω στὸ σβέρκο τοῦ Ντόκτορ. Αὐτὸς γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ τοὺς ἔδινε μιά στὰ ποδάρια μὲ τὸ χέρι του καὶ τὰ κρεμασμένα κορμιά δόστου γύριζαν καὶ στραζοβολοῦσαν, σὰν τὰ δέντρα ὕστερα ἀπ' τὴ βροχὴ.

Παρακολούθησε ὡς τὴν τελευταία ὥρα ποὺ τοὺς θάψανε, ὄλη τὴ σκηνή. Στὸ τέλος γύρεψε μὲ τὸ στανιὸ κι' ἔβγαλε ἀπ' τὸν πιὸ μικρὸ τὸ πανταλόνι του — ἕνα κουρέλι μούσκεμα — καὶ τὸ πῆρε μαζί του. Μιά βδομάδα ὕστερα δὲν τὸν ματαεῖδαμε. Εἶχε χαθεῖ ἀπ' τὰ μάτια μας.

Πρὶν ἀπ' τὸ ἐπίσῳδιο τοῦτο εἶχα ἀνταμώσει ἕνα βράδυ, πηγαίνοντας γιὰ νὰ πάρω ταῖνι, τὸν Ντόκτορ, στὸ στρίψιμο ἑνὸς σοκακιοῦ. Εἴμαστε μονάχοι. Κοίταξε μιά γύρω του καὶ μὲ ρώτησε φοβισμένα:

— Ἐμ-σερί, ἔχεις καπνὸ;

Τοῦ εἶπα πὼς δὲν εἶχα. Μοῦ δίνει γρήγορα καὶ στρίβω ἕνα τσιγάρο μοῦ δίνει καὶ μιά πρέζα καπνὸ καὶ λίγα φύλλα τσιγαρόχαρτο. Στὸ στόμα του εἶχε μιά μακροῦλή πίπα ξύλινη, ἀνατολίτικη τῶν πέντε γροσῶν, ποὺ ἦταν δουλεμένη μὲ πολὺ γούστο. Τοῦ εἶπα:

—Εύχαριστώ. 'Η πίπα σου είναι πολύ όμορφη. Μοῦ ἀπάντησε νὰ οἰκονομήσω πέντε γρόσα νὰ φροντίσει νὰ μοῦ πάρει μιά. Ἔτσι γνωριστήκαμε. Κάποτε οἰκονόμησα δουλεύοντας σ' ἕνα γιαπὶ τὰ πέντε γρόσα καὶ τοῦ τῶδωσα. Μὰ ὁ Ντόκτορ χάθηκε σὲ λίγες μέρες, ὅπως χανόταν συχνὰ πυκνά κι' ἔκλαιγα καὶ τὰ γρόσα μου. Πέρασαν πέντε ἀπὸ δυὸ μῆνες σὰν ξεφύτρωσε πάλι. Εἶχε ταξιδέψει γιὰ σεργιάνι ὡς τὴ Μαγνησά—δηλ. εἶχε κολλήσει στὸ τραῖνο. Μόλις τὸν εἶδα πιάσαμε τὰ χέρια. — Καλοσῶρισε ἐμ-σερὶ. Πρὶν μοῦ πεῖ κἂν εὐχαριστῶ, ἔβγαλε καὶ μοῦ ἔδωσε τὰ πέντε γρόσα μου. Δὲν τὸ εἶχε ξεχάσει, ἀλλὰ δὲ βρῆκε ἐκεῖ κάτω στὴ Μαγνησά τὴν πίπα ποῦ ἤθελα.

'Ανήμερα τὴν πρωτοχρονιά παρακαλέσαμε τοὺς σκοποῦς καὶ μᾶς ἄφησαν νὰ μὴν πιάσουμε δουλειά. Μαζευτήκαμε λοιπὸν τέσσερις συντρόφοι ποῦ δουλεύαμε στὸ γιαπὶ, νὰ κάνουμε μαζὺ τὴν ἐπίσημη μέρα. Ὁ Γιάννης ὁ γιαπιτζῆς, οἱ δυὸ μαραγκοὶ μας, ὁ Παναγῆς κι' ὁ Στέλιος κι' ἐγώ, ποῦ ἔφκιανα καὶ κουβαλοῦσα τὴ λάσπη. Τὸ πρωτὶ πλυθήκαμε καὶ προσευχηθήκαμε. Ἐγὼ ἔλεγα δυνατὰ, σὰν πρὶν γραμματιζόμενος, τίς προσευχὲς κι' οἱ ἄλλοι μὲ ἄκουγαν κι' ἔκαναν τὸ σταυρὸ τους. Ἐκείνη τὴ μέρα εἶπα ὅ,τι τροπάρια μοῦ ἤρθαν στὸ μυαλό. Αὐτὸ βάσταξε κάμποσο, ἔπειτα σῶπασα. Κανείς μας ἄλλος δὲν ἔκανε νὰ μιλήσει. Ἡ προσευχὴ συνεχίστηκε μὲς τὴ σιωπὴ καὶ μὲς τὴν καρδιά τοῦ καθενὸς μας, ἀπ' τὸν καθένα μας χωριστὰ. Ἐμεῖς κι' ὁ Θεὸς ξέρεῖ τί εἶπαμε.

Τέλος ὁ Παναγῆς ποῦ ἦταν ὁ πιὸ περασμένος στὴν ἡλικία ἔσπασε τὴ σιωπὴ. Φιληθήκαμε ὅλοι ἀναμεταξύ μας κι' εὐχηθήκαμε καλὴ χρονιά καὶ τὴ λευτεριά μας. Ἐπειτα γυρίσαμε τὴν κουβέντα σὲ διάφορα πράγματα. Ὁ Παναγῆς ξεδιάλυσε τὸνειρὸ του: — Δὲ μπορεῖ. Τρεῖς μῆνες καὶ δώδεκα μέρες θὰ περάσουν. Πρὶν μπροστὰ μὴν περιμένετε. Ὑστερα, μάλιστα, θὰ φύγουμε.

Ὅλοι μας εἴμαστε ἀνυπόμονοι, πάει πολὺς καιρὸς, μὰ ἡ πίστη τοῦ συντρόφου μας μπήκε σιγά-σιγά καὶ σὲ

μᾶς. Κι' ἔτσι τὴ στιγμὴ ποῦ τὰ χεῖλια μας λέγαν πὼς εἶναι ἀργὰ νὰ περιμένουμε τόσο καιρὸ, λογαριάζαμε γιὰ νὰ βρούμε τί μέρα θὰ πέσει σὰ ὑὰ φεύγαμε.

Ὁ χειμῶνας ἐφέτος εἶναι βαρὺς. Ἀπ' τὸ παραθύρι τοῦ ὑπόγειου ποῦ μένουμε βλέπουμε τὰ χιονισμένα δέντρα στὴν αὐλή. Ἀπάνω στὰ κλαδιὰ ἔχουν σκεδιαστειτὶ τόσο ὥραϊα πραγματάκια μὲ τὸ χιόνι—ποῦ νὰ τὰ πεῖς! Κι' ὁμως κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ λευκὸ τάφο ἕνας ρωμαλέος χυμὸς τρέχει σὰν κάτι ζωντανό—ὡς καὶ στὸ πιὸ ἀδύνατο κλαδάκι ἀκόμα. Εἶναι μιά ζωὴ ποῦ θὰ ἀνθίσει, πολὺ πρὶν ξεδιαλύνει τ' ὄνειρο τοῦ συντρόφου μας. Ἐμεῖς θὰ περιμένουμε καὶ θ' ἀγωνιοῦμε, μὰ τ' ἄλλο ἐκεῖ εἶναι τόσο σίγουρο καὶ ἀπλό.

Εἶναι τρομερὸ νὰ μὴν ἔχεις τί νὰ κάνεις καὶ νὰ συλλογιζέσαι μέσα σ' ἕνα ὑπόγειο. Ὁ Γιάννης ἀναψε τὴν πίπα του καὶ φέρνει βόλτες ἀπ' τὴ μιά ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. —Ἐπὶ τέλους βουβαθήκατε; λέει, μιά, καὶ συνεχίζει τὴ βόλτα του.

Βρήκαμε ὅλοι μας πὼς ἔχει δίκιο· ὁ Παναγῆς λέγει τότε.

—Ἄν τὸ χιόνι δὲ σταματήσει τὴ νύχτα, σίγουρα θὰ θάνα ἀῤῥιο ἕνα γόνατο.

—Ὡχ ἀδερφέ, αὐτὸ εἶναι φανερό, ἀπαντᾷ ὁ ἕνας μας.

Ἄξαφνα τοῦτος ὁ τελευταῖος θυμήθηκε πὼς στὴν προσευχὴ ξεχάσαμε τὸ τροπάρι τ' Ἁγίου Γεωργίου: «Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν...»

—Τῶρες μωρὲ; κάνει ἐμένα.

Κι' ἐπειδὴ δὲν τῶπα, ἀρχίζει καὶ τὸ λέει μέσα στὰ δόντια του σιγά-σιγά.

Ὡρες-ὦρες περνᾶν ἀπ' ἔξω ἄλογα τοῦ στρατοῦ. Ἀκοῦμε τὰ γρήγορα ποδοβολητὰ τους ποῦ σβύνουν μὲς τὸ χιόνι.

—Ὁ γυιὸς μου, λέει ὁ Γιάννης, πέρσου, σὰν σήμερα, εἶπε τὴν πρώτη σωστὴ κουβέντα. Τώρα εἶναι δυὸμισυ χρονῶ καὶ θὰ τὰ λέει ὄλα γραμμὴ. Τί λές ἐσύ;

—Ναί, λέω. Ἔτσι θᾶναι.

Κι' ὁ Γιάννης, ποῦ λές, πιάνει τὰ δάκρυα. Τὸ στρώνει σὲ μιά γωνιά καὶ κλαίει μ' ἕνα δυνατὸ λυγμό. Πασκίζει νὰ σταματήσει ἀπὸ περηφάνεια γιὰτὶ εἶναι ἄντρας, μὰ δὲν τὸ καταφέρνει παρὰ ἀφοῦ περάσει πολὺ ὥρα.

—Κι' ἐκεῖνο τὸ γουροῦνι ὁ Ντόκτορ! λέει ἄξαφνα ὁ Παναγῆς. Μωρὲ θυμᾶστε πὼς βλαστήμησε τοὺς κρεμασμένους;

—Τὸν σκυλομούρη, συμπληρώνει ὁ Στέλιος καὶ βλαστήμησε τὴ φύτρα του.

Ὁ Γιάννης ποῦ ἔχει ἡσυχάσει πιά λέει κι' αὐτὸς τὴν κουβέντα του.

—Μωρὲ σίγουρα, γιὰ ντρέπεται, γιὰ μᾶς φοβᾶται τὸ σκυλί. Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα χάθηκε.

Μὲ τέτοιες κουβέντες ἦρθε τὸ μεσημέρι καὶ φάγαμε. Κατὰ τὸ βράδυ ὁ καιρὸς ἀγρίεψε περισσότερο. Τὸ χιόνι θάνέβαινε ἕνα γόνατο ὡς τὸ πρωτὶ.

Δὲν εἶχαμε χιόνια τὸ χειμῶνα στὴν πατρίδα μας. Ἐκεῖ ἦταν εὐλογημένος τόπος, εἶχαμε μονάχα μεγάλα δάση ἀπὸ ἐλιές, τὴ θάλασσα ποῦ ἔφερνε ἀπὸ μακριὰ τὰ μεγάλα κύματα, νᾶρθουν νὰ ξεκουραστοῦν ἐκεῖ στὸν ἄμμο, νὰ ξεκουραστοῦν. Τὸ χειμῶνα ἐκεῖ ἦταν μιά ἀδιάκοπη βουή, ἔτσι ὅπως ταραζοῦνταν τὸ πέλαιο, ἕνας ἦχος βαθύς καὶ μυστηριώδης ποῦ γέμιζε τίς σκοτεινὲς νύχτες καὶ τίς μέρες, τὸν ἀγέρα καὶ τὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων. Μὲς' σ' αὐτὸ τὸ ρωμαλέο σφυγμὸ τῶν πραγμάτων, αἰσθάνεσαι νὰ ὑπάρχεις, νὰ ζῆς καὶ νὰ καταλαβαίνεις, — ὁ θάνατος εἶναι πολὺ μακριὰ, ἡ ἀνοιχτὴ ὁμως θὰ ἔρθη σύντομα. — Γι' αὐτὸ δὲν ξέραμε ἐκεῖ, στὰ μέρη μας, τί πένθημα καὶ βαρειά ποῦ εἶναι ἡ σιωπὴ τοῦ χιονιοῦ.

Αὐτὰ θυμόμαστε σωπαίνοντας ὅσο τὸ βράδυ ὀλοένα ἐρχόνταν.

Ἄξαφνα κάποιος χτύπησε τὸ παράθυρο. Εἶδαμε μιά σκιά, ποῦ τράβηξε στὴν πόρτα μας. Ἀνοιξαμε.

Ἦταν ὁ Ντόκτορ.

Πὼς εἶχε ἀλλάξει σὲ τόσες λίγες μέρες! Ἦταν ἀδύνατος, γεμάτος γένεια καὶ τὰ χεῖλια του εἶχαν ἀσπρίσει. Φάνηκε πὼς πεινοῦσε καὶ πὼς μόλις σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρώμα. Ὅλοι μας τὸν κοιτάξαμε σιωπηλοὶ μὲ θυμὸ. Μὰ ὁ Ντόκτορ δὲν κατέβασε τὰ μάτια του. Τὰ γύρισε μὲ τὴ σειρά σ' ὅλους μας καὶ μᾶς κοίταξε κατάματα. Πόση λύπη ἦταν ἀπλωμένη μέσα σ' αὐτὰ τὰ μάτια! Μᾶς εἶπε: Καλησπέρα ἀδέρφια. Ἐπειτα ἔπιασε θέλοντας καὶ μὴ ὀλονῶν μας τὰ χέρια μὲ τὴν ἀράδα γιὰ νὰ μᾶς εὐχηθεῖ. Κανείς μας δὲ μιλοῦσε. Τέλος, δίστασε λίγο, πῆγε καὶ κάθησε σὲ μιά γωνιά.

Εἴμαστε σὲ ἀπορία μ' αὐτὴ τὴν ἀνέλπιστη βίζιτα. Ἐκεῖ ἀπ' τὴ γωνιά τοῦ μᾶς κοιτοῦσε, σὰν ἕνα φοβισμένο ζῷο καὶ κανείς δὲν ἔκανε νὰ τοῦ πεῖ μιά κουβέντα.

Τί νὰ πεῖ κι' αὐτός; Δὲ μιλοῦσε. Ἐβγαλε τὴν ταμπακιέρα του νὰ κάνουμε τσιγάρο. Δὲν τὸ δεχτήκαμε. Αὐτὴ ἡ σιωπὴ δὲ βάσταξε περισσότερο ἀπὸ πέντε λεφτά. Σηκώθηκε νὰ φύγει. Τότε ξεκούμπωσε τὸ σακκάκι του κι' ἔβγαλε ἕνα μικρὸ πακέτο. Τὸ ἔβαλε ἀπάνω στὸν πάγκο καὶ βγήκε ὄξω. Ἐμεῖς μιλιὰ. Παλαβὸς δὲν εἶναι; Τί νὰ τὸν κάνεις; Ὅταν θᾶχε ἀπομακρυνθεῖ πιά, ὁ Παναγῆς ἀνοιξε τὸ πακέτο. Βγάλαμε τὸ πρωτὸ τύλιγμα κι' ἔπειτα τὸ δεύτερο. Ἐκεῖ μέσα ἦταν καλοδιπλωμένο ἕνα κουρελιασμένο πανταλόνι. Δὲν ξαίραμε τί νὰ ποῦμε. Ὅλοι μας στεκοῦμαστε ἀπορημένοι, κοιτάζοντας αὐτὸ τὸ κουρέλι, ἐκεῖ στὰ χέρια τοῦ συντρόφου μας.

— Τί νᾶναι; μουρμούρισε ἕνας μας.

— Γιὰ κοιτάξτε, λέει τότε ἕνας ἄλλος μὲ μιά φωνὴ γεμάτη ἔκπληξη. Αὐτὸ δὲν εἶναι...

Δὲν τελείωσε τὴ φράση του. Μὰ ἐμεῖς ὅλοι θυμηθήκαμε τότε καλὰ καὶ ἤυραμε πὼς ἦταν τὸ πανταλόνι τοῦ συντρόφου μας ποῦ κρέμασαν τὰ Χριστούγεννα. Τότε ξεχάσαμε τὴν πίπα μας γιὰ τὸν Ντόκτορ καὶ τὰ μάτια μας βουρκώσανε γιὰ τοὺς φίλους μας ποῦ εἶχαν κρεμαστεῖ.

Ἔτσι πέρασε ἐκείνη ἡ πρωτοχρονιά. Τὸ χιόνι ἔστρωσε ὅλη τὴν νύχτα τὴν αὐλὴν μας κι' ἐπειδὴ ἐμίναμε πολλὰς ὄρες ἄγρυπνοι ἐβλέπαμε ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ ὑπόγειου πὼς ἔπεφτε τὸ χιονόνερο καὶ πὼς ἔτρεμε ὁ ἀγέρας ἀπ' τίς μεγάλες μπαμπακοῦλες...

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

Μάρτυς

...σέ δίκη

Ο ρόλος του μάρτυρος στις ποινικές υποθέσεις που ανάγονται στην δικαιοδοσία του κακούργου δικείου είναι αληθινά δύσκολος. Με λίγη καλή θέληση θά μπορούσε να πη κανείς πώς διατρέχουν τούλάχιστον όσους κινδύνους κι' οί ίδιοι οί κατηγορούμενοι, πράγμα που βέβαια κάθε άλλο παρά μπορεί να τούς εύχαριστήση.

Πρώτα απ' όλα οί μάρτυρες έχουν τόν μελεά μιās τεραστίας διαφημίσεως που μόνον άνθρωποι κενόδοξοι και κουτοί μπορούν να τήν επιθυμίσουν. Κάτω από τις φωτογραφίες τών έγκληματιών, δημοσιεύονται στις έφημερίδες ή δικές τους φωτογραφίες: και τά όνόματά τους, ή διευθύνσεις τους, ή καταθέσεις τους, ή βιογραφίες τους γεμίζουν φαρδειά-πλατειά τις σελίδες τών έφημερίδων.

Αυτή ή όργιαστική διαφήμιση θλίβει ή άγανακτεί πολλούς ανθρώπους που κατηγορούν τούς δημοσιογράφους και τούς μέφονται για τήν μανία που έχουν να συγκεντρώνουν όσον τó δυνατόν περισσότερες πληροφορίες. Κι' όμως οί μεμφίμοιροι αυτοί έχουν άδικο. Γιατί, ό δημοσιογράφος δέν κάνει παρά να έκτελή τó καθήκον του προσφέροντας στο κοινό τά πιπεράτα φαγητά που τού άρέσουν. Ο πραγματικός ένοχος σ' όλη αυτή τή δουλειά είναι ό άναγνώστης που θέλει να τά ξέρη, ή και να τά μαντεύση ακόμα, όλα προτού ή δικαιοσύνη έπιληφθή με γαλήνη και ήρεμία τού έργου της. Τόν ζαλίζουν με χιλιάδες έρωτήσεις οί ρεπόρτερ, ώρα πολλή τόν ανακρίνουν οί άστυνομικοί, τέλος, είνε έκτεθειμένος στα περίεργα βλέμματα τού κόσμου που βρίθει στα δικαστικά μέγαρα, άντικρύζει συνεχώς

Ces messieurs du tribunal

τούς φακούς τών φωτογραφικών μηχανών κινηματογραφικής λήψεως.

Όρες πολλές περιμένει να φθάση ή στιγμή που, κατασυντριμμένος από τήν κούραση και τήν συγκίνηση, θά μπη στο γραφείο τού άνακριτού που κ' αυτός με τή σειρά του θά τόν τρελλάνη με χίλιες διαφορετικές έρωτήσεις.

Οί δυστυχείς αυτοί άνθρωποι θά πρέπει να βάλουν όλα τά δυνατά τους για να κρατήσουν τήν ψυχραιμία τους, για να καταθέσουν χωρίς μίσος και χωρίς φόβο, χωρίς πάθος και χωρίς προκατάληψη. Πρέπει ή άναμνήσεις τους να είναι ακριβέστατες και λεπτοζυγισμένες, κι' αυτό άφου υπέστησαν έξαντλητικές άνακρίσεις κι' άφου άκουσαν όλόγυρά τους ή διάβασαν στις έφημερίδες τις πιο άπιθανες και τολμηρές υποθέσεις για τήν υπόθεση στην όποία άθελά τους άνακατέυθησαν. Είναι ταυτόχρονα έκτεθειμένοι στην πιο άγρια κατακραυγή, στις πιο έμπαθείς κατηγορίες, όταν πρόκειται για υποθέσεις όπου πυκνός πέπλος μυστηρίου καλύπτει τήν προσωπικότητα τού έγκληματιού ή τούς λόγους που τόν έσπρωξαν στο έγκλημα.

Ένας από τούς μεγαλύτερους δικηγόρους τής Γαλλίας, ό Σάρλ Σενό, έγραφε κάποτε τήν έξης φράση που κρύβει τόση αλήθεια για ότι άφορά τούς μάρτυρας, κι' αυτό για όλους τούς τόπους και όλες τις εποχές: "Όταν μια δικαστική υπόθεση συγκινεί έξαιρετικά ή προκαλεί τήν άγανάκτηση τής κοινής γνώμης, τó να παραστή κανείς μάρτυρα τής από κοντά είναι επικίνδυνο".

Όσοι πέρασαν, έστω και για λίγο διάστημα, από τά διάφορα δικαστήρια, δέν άργούν να πεισθούν για τήν άπίστευτη άδυναμία τής ανθρώπινης μαρτυρίας. Πώς είναι δυνατόν, άνθρωποι μετρίας εύφυίας και μετριωτέρας άκόμη μορφώσεως, να μπορούν, χωρίς μεγίστη πιθανότητα λάθους, να βεβαιώσουν, ύστερα από τóσον καιρό, γεγονότα, ήμερομηνίες, ώρες και κάποτε μάλιστα και λεπτά;

Η άλληλοσυγκρούμενες όθεν μαρτυρίες έξηγούν τήν συχνότητα τών άθώώσεων εις τά κακούργουδικεία. Οί ένορκοι που είναι πρωτόπειροι ακόμα στην τέχνη τού να άπονέμουν δικαιοσύνη, προτιμούν να άθώωνουν παρά να διατρέξουν τόν κίνδυνο μιās δικαστικής πλάνης. Στα πλημμελειοδικεία, ό δικαστής βρίσκεται σε πιο εύνοική θέση, άφου τόν καθοδηγεί ή έπαγγελματική του πείρα. Καθημερινώς άκούει μάρτυρες να κάνουν έντελώς αντίθετες καταθέσεις έπάνω σε πανομοιότυπα γεγονότα. Ρωτούσα κάποτε ένα γέρο Πρόεδρο δικαστηρίου, παληό Παριζιάνο, άνθρωπο σοφό και άνοικτοσύνη, που δέν παρέρυετο ποτέ χάρις στον σκεπτικισμό που:

— Πώς κατορθώνετε να βγάξετε αποφάσεις όταν άκούτε καταθέσεις όλότελα αντίθετες επί τής ίδιας υποθέσεως;

Κι' ό δικαστής μου άπάντησε μ' ένα καλό χαμόγελο: — Παίρνω τόν μέσον όρν τών σφαλμάτων που θεληματικά κάνουν οί μάρτυρες τής υπερασπίσεως και οί μάρτυρες τής κατηγορίας.

Τέλος πάντων, όταν είναι κανείς μάρτυς σε καμιά μεγάλη πρωτεύουσα, όταν τελειώση ή δίκη και βγή ή άπόφαση, ό μάρτυς γυρίζει στο σπίτι του και δέν άργεί να ξεχασθ ή ρόλος τόν όποιο έπαιξε. Τό ίδιο όμως δέν συμβαίνει στις έπαρχίες όπου τó πνεύμα τού κουτσομπολιού παίρνει και δίνει εις βάρος τού δυστυχούς μάρτυρος. Ίδου σχετικώς ένα περίεργο ανέκδοτο:

Ένας ήσυχος άνθρωπάκος, χωρικός, είχε κληθ ή ως μάρτυς στο πλημμελειοδικείο. Η έμφάνιση τού δικαστικού κλητήρος που έφερνε τήν κλήση θεωρήθηκε σαν σπουδαίο γεγονός. Τό κουτσομπολιό έδωσε και πήρε.

Όταν ό μάρτυς γύρισε από τή πρωτεύουσα τού νομού του, όπου είχε πάει για να μαρτυρήση παρατήρησε κατάπληκτος πώς οί παληοί του φίλοι τού γιγνούσαν τις πλάτες τους. Μια περιφρονητική σιωπή τόν υπεδέχετο όταν πλησίαζε σε καμιά παρέα. Τόν είχαν κυριολεκτικώς έξοστρακίσει. Καί τήν έξήγηση αυτής τής συμπεριφοράς τήν έδιναν οί προύχοντες τού χωριού οί όποιοι μ' ένα αυστηρό μορφασμό, και με άγανακτισμένο ύφος, έλεγαν σε όσους είχαν κέφι να τούς άκούσουν:

— Μην τούχετε καμμιάν έμπιστοσύνη, γιατί κάποτε βρέθηκε μπερδεμένος σε μια βρωμοδουλειά!

Είναι λοιπόν να μη συγκινηται κανείς με τήν αξιοδάκρυτη μοίρα τών δυστυχισμένων μαρτύρων!

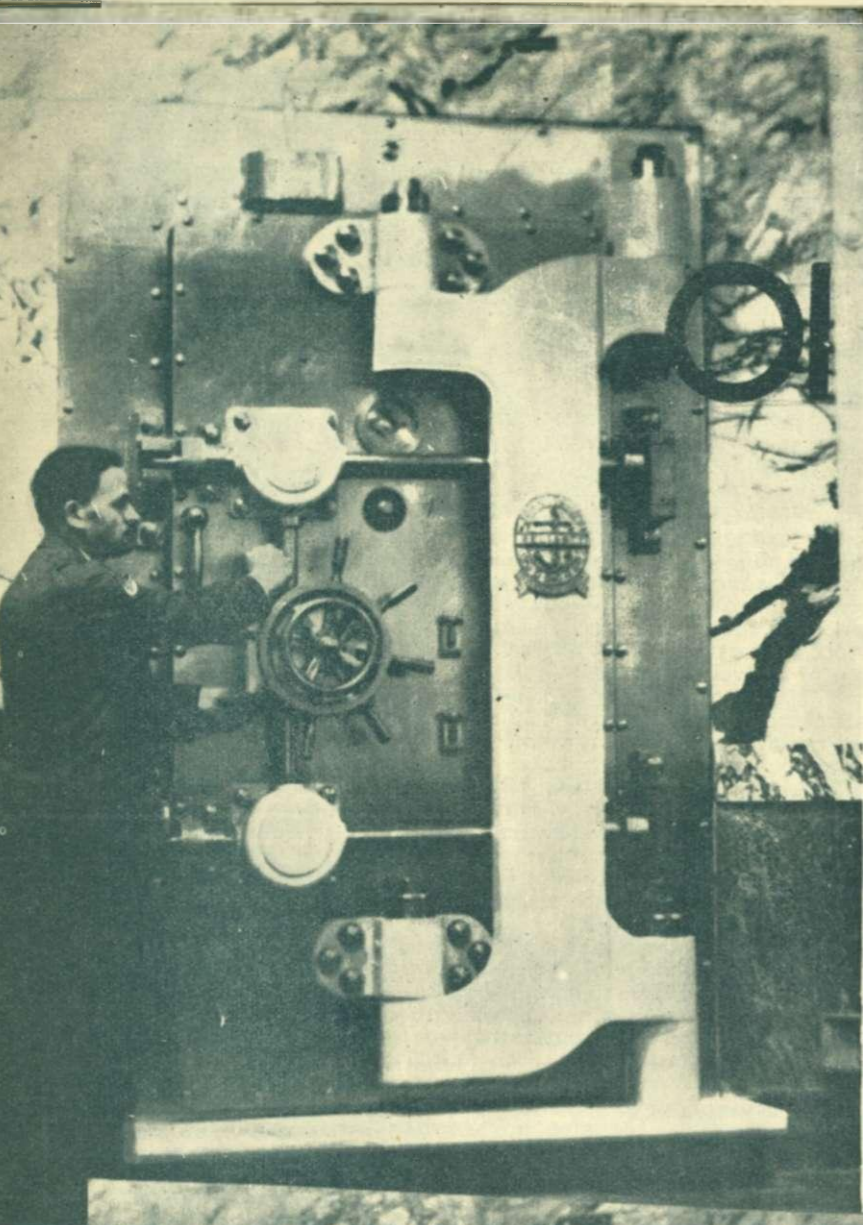
HENRI ROBERT
της Γαλλικής Ακαδημίας

Copyright περιοδικού «Αθήναι»

ΠΟΥ ΚΡΥΠΤΟΝΤΑΙ ΤΑ ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΝΑΟΙ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Σκεφθήκατε άραγες ποτέ, πώς μέσα στην καρδιά της Αθήνας, κάτω από τους πύθ πολυσυχναστους δρόμους, σε βάθος 26 μέτρων βρίσκονται θαμμένοι οι θησαυροί ενός δλόκληρου κόσμου; Όλοι αυτοί οι θησαυροί που τους άποτελούν χρυσάφια, λογίων, λογίων πολύτιμα πετράδια—μαργαριτάρια, διαμάντια, μπριγιάντια—άσήμια και... και σίβες δλόκληρες από κολλαριστά και μη χαρτονομίσματα: Άσφαλώς δέν τό σκεφθήκατε κι' ούτε και τώρα που τό διαβάζετε τό πιστεύετε. Κι' όμως οι θησαυροί υπάρχουν...

Άλλά προς Θεού μην έκπλήττεσθε! Ούτε καμμιάν άνακάλυψη έκάναμε, ούτε μάγοι είμαστε. Άπλως, και μόνον άπλως, κατερθώσαμε νά εισδύσουμε μαζί με τόν φωτογραφικόν φακόν μιās μηχανής εις τά άπέραντα ύπόγεια τών Τραπεζών, τών μοντέρνων αυτών ναών του χρήματος, εκεί άκριβώς που βρίσκεται θαμένος και καταχωνιασμένος δλος αυτός ό άμύθητος πλούτος τών θησαυρών που οās αναφέραμε!..

Κάθε ένα άπ' αυτά τά ύπόγεια είναι και μία δλόκληρη πολιτεία, που την περιβάλλει ένα στρώμα νεροϋ. Έχει τό ήλεκτρικό της, τόν άέρα της που ιδιαιτερώς άνανεώνεται με ειδικά συστήματα, και με μία λέξη είναι ικανή νά άνθέξη σε μία μεγάλη πολιορκία. Έχει δρόμους μικρούς και μεγάλους, πλατείες, όλα όμως αυτά δέν έχουν παρά μία μονάχα έξοδο και είσοδο. Τό μυστικό της εισόδου, καθώς και της έξόδου, είναι τόσο καλά φυλαγμένο, ώστε πολλοί λίγοι άνθρωποι νά μποροϋν νά έπισκέπτονται χωρίς οδηγό τούς φυλακισμένους αυτούς θησαυρούς. Κι' άσφαλώς κι' ή πιό τολμηρή φαντασία, είναι άδύνατο, νά συλλάβη την είκόνα τών ύπογειών αυτών πόλεων. Άρκει κανείς νά αναφέρει πώς μόνο τό λουκέτο της κεντρικής εισόδου τών ύπογειών, ζυγίζει εις βάρος, όσο ζυγίζει μία μικρή άτμομηχανή. Τά μικρά κασσονάκια, με τό πολύτιμο μέταλλο, μόλις περάσουν άπ' την είσοδο αυτή, τοποθετούνται άμέσως πάνω σε ειδικά βαγονάκια, που οι τροχοί τους είναι έφοδιασμένοι με λάστιχα, για νά μη προκαλοϋν θόρυβο. Ένα ήλεκτρικό κουμπί, άρκει διά νά κλείση άμέσως ή τεράστια έξωτερική πόρτα, και νά τεθοϋν σε κίνησι τά βαγονάκια με τό πολύτιμο φορτίο τους. Η άπόσταση που πρόκειται νά διανύση ό μικροσκοπικός αυτός συρμός μη νομίσετε πώς είναι μικρή. Διάδρομοι, εύρεις, στενοί, φραγμένοι με μεγάλες κιγκλιδωτές πόρτες, βαμμένες με μολυβί χρώμα, και ύστερα τό κεντρικό διαμέρισμα, που είναι προ-

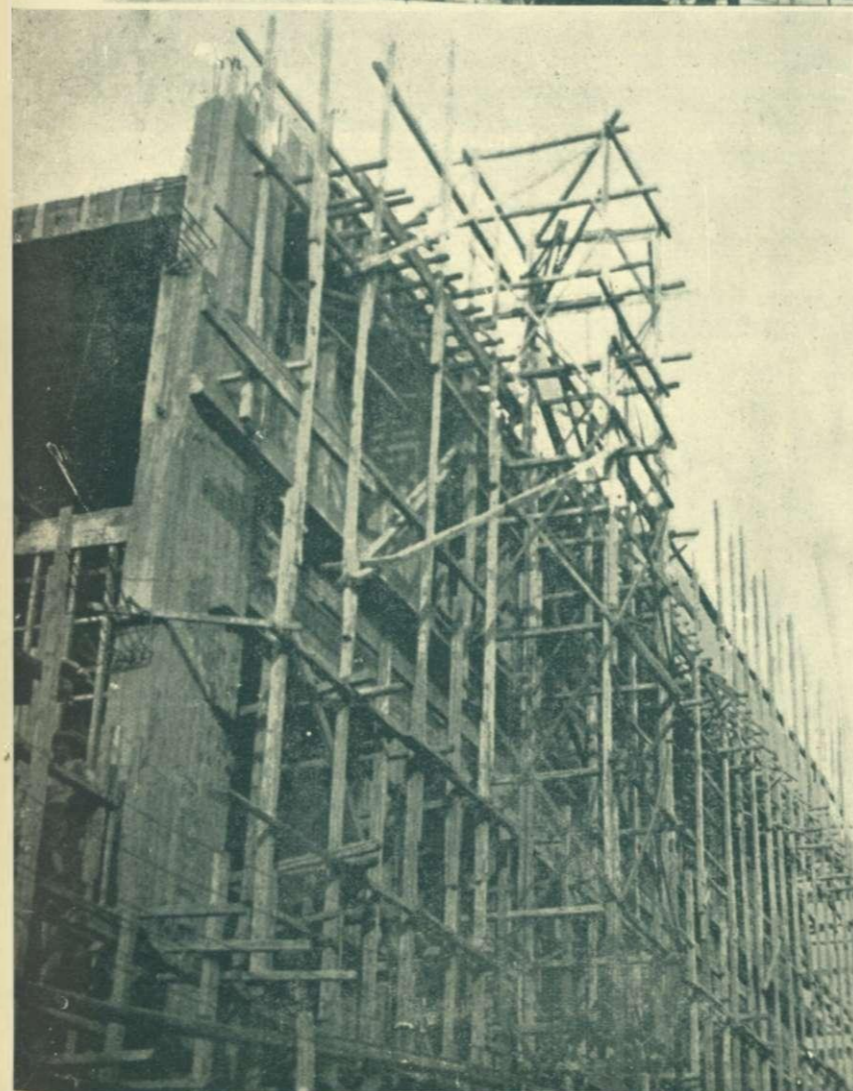

ΛΕΠΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ...

ωρισμένο άποκλειστικώς και μόνο στη φύλαξη της θεότητος αυτής του Χρήματος, που, σαν άπόλυτος κύριος κι' άφέντρα βασιλεύει εκ' τ' μέσα!

Σιδερένια ράφια, κιγκλιδωτά όμοίμορφα ντουλάπια, κι' ένα μακρύ σιδερένιο τραπέζι, που άρχίζει άπ' την είσοδο του μεγάλου αυτού δωματίου και φθάνει ίσαμε την άλλη άκρη του. Αυτός είναι ό διάκοσμος της αίθουσής. Είς τά σιδερένια ράφια, είναι τοποθετημένα τά κασσονάκια που μέσα τους φυλάσσονται τόννοι δλόκληροι χρυσοϋ σε ράβδους. Τά ντουλάπια έχουν μόνον θήκες για νομίσματα και πολύτιμους λίθους, καθώς και χαρτονομίσματα, τοποθετημένα, κρατήσατε την άναπνοή σας, κατά έκατομύρια.

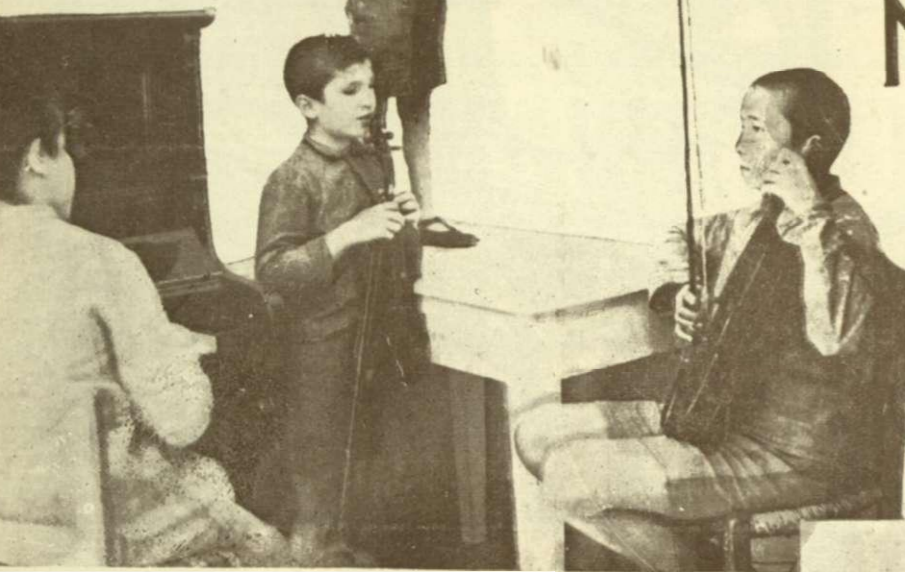
Μά έκτός όμως άπ' όλες αυτές τίς αίθουσες, στις μεγάλες Τράπεζες, υπάρχει και μία άλλη αίθουσα, που έλάχιστα διαφέρει άπ' αυτές που άνεφέραμε παραπάνω. Η αίθουσα αυτή θυμίζει περισσότερο ένα εργοστάσιο «έν μικρογραφία». Είναι ή αίθουσα, που περιέχει ένα ειδικό κλίβανο που μέσα του ρίχνονται μικρά τεμάχια χρυσοϋ, λυώνονται και μεταβάλλονται ύστερα σε ράβδους. Η έργασία αυτή, άπαιτεί, όπως είναι φυσικό, έμπίστους άφ' ενός ανθρώπου, και άφ' έτέρου ειδικούς. Τά τεμάχια του χρυσοϋ, που προέρχονται είτε από κοσμήματα, είτε από διάφορα νομίσματα, άφου εξακριβωθεί ό άριθμός τών καρτιών της περιεκτικότητός τους, χωρίζονται, ζυγίζονται, και ύστερα τοποθετούνται στους ειδικούς αυτούς κλιβάνους, και εκεί μέσα κάτω από μιά ισχυρή θερμοκρασία, λυώνονται. Έπειτα έπακολουθεί ό διαχωρισμός τους άπό τά άλλα τυχόν έμπεριεχόμενα μέταλλα, και τέλος άφου ό χρυσός γίνη έντελώς καθαρός, χύνεται μέσα σε ειδικά καλούπια και παίρνει τό σχήμα τών ράβδων. Και όταν κι' αυτό τελειώση ό χρυσός ζυγίζεται εκ νέου, καθώς και τό έξαχθέν άλλο τυχόν μέταλλο, σε τρόπο που νά άποκλείεται τελείως κάθε κλοπή.

Οι ράβδοι του χρυσοϋ, μετά την καινούργια αυτή δοκιμασία παραδίδονται στη κεντρική πιά αίθουσα, όπου κι παραμένουν φυλλαγμένοι και θαμμένοι...

Και ή έργασία αυτή, πάντα ή ίδια, μονότονη κι' άνιαρή εξακολουθεί κάθε μέρα, στις μοντέρνες αυτές πόλεις, που βασιλεύει ή θεότης που λατρεύεται περισσότερο παντός άλλου άπ' όλον τόν κόσμο.

Στό μεταξύ, τό μεγάλο κοινό, θα εξακολουθή πάντα νά λαμβάνη γνώση άπό τά διάφορα δημοσιεύματα τών ιδρυμάτων αυτών, και θα περνά άμέριμνο κι' άνόπιοτο πλάι και πάνω άπ' τίς ύπόγειες αυτές στοές, που άνάμεσα σε πλατείες που άνήγειρε ή μηχανική τέχνη, μένουν θαμμένοι άμύθητοι θησαυροί, χρυσάφια, μπριγιάντια, μαργαριτάρια, διαμάντια και σίβες, σίβες από κολλαριστά και μη χαρτονομίσματα...

ΜΙΑ ΩΡΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΥΦΛΟΥΣ

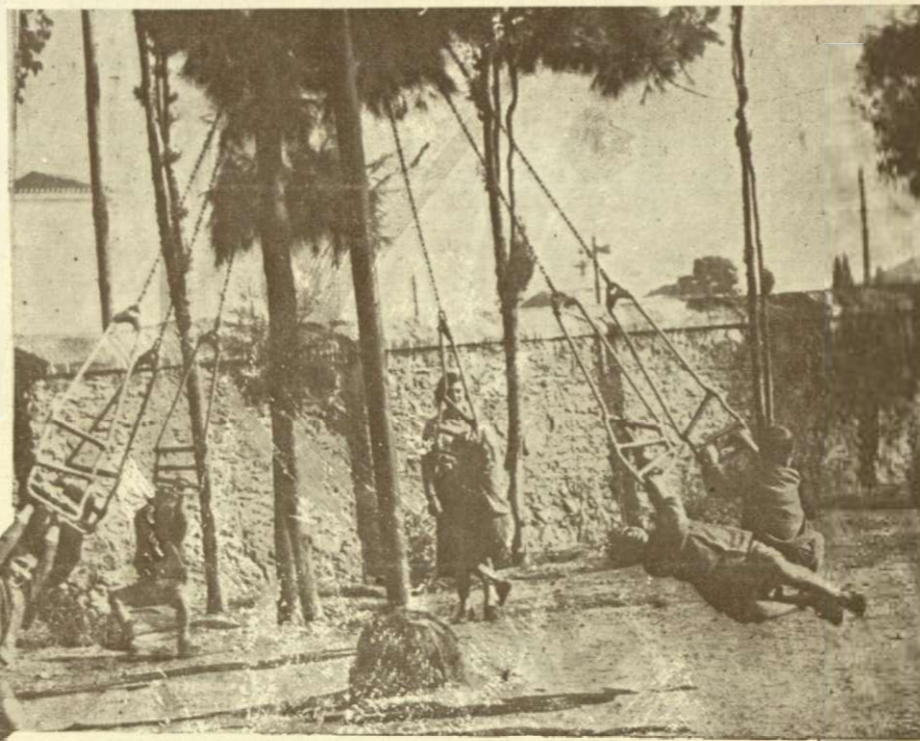

Την 8η Ιανουαρίου 1907 σ' ένα μικρό σπιτάκι τής Καλλιθέας ἐγίνονταν τὰ ἐγκαίνια τοῦ πρώτου «οἴκου Τυφλῶν» στὴν Ἑλλάδα. Στὰ ἐγκαίνια παρευρίσκονταν οἱ ἠθικοὶ ἰδρυταὶ τοῦ φιλανθρωπικοῦ αὐτοῦ ἔργου λογοτέχνη Δ. Βικέλας καὶ Γ. Δροσίνης, ὁ πρόεδρος τῆς ἐφορείας σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος, ὁ γραμματεὺς, οἱ σύμβουλοι καὶ ἡ δις Εἰρήνη Λασκαρίδου, ἡ καὶ νῦν διευθύντρια τοῦ «Οἴκου Τυφλῶν» ποῦ εἶχε μόλις τότε ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ ὅπου εἶχε κάνει εὐρύτατες σπουδὲς γιὰ τοὺς τυφλοὺς καὶ τοὺς διαφόρους τρόπους τῆς ἐκπαιδεύσεώς των.

Σήμερα, ὅστερα ἀπὸ εἰκοσιεπτὰ ὀλόκληρα χρόνια, ὁ «Οἶκος Τυφλῶν» Καλλιθέας, ὑψώνει τὸ ἐπιβλητικὸ ἰδιόκτητο μέγαρό του στὴν στάση Ἀγίας Ἐλεούσας τῆς Καλλιθέας καὶ στεγάζει ἄνω τῶν 100 τροφίμων.

Σὲ διάστημα 27 χρόνων, ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία μιᾶς δραστήριας καὶ φιλάνθρωπης κυρίας, τῆς κ. Εἰρήνης Λασκαρίδου, ἐπέτελεσε ἕνα θαῦμα. Τὸ φτωχὸ σπιτάκι τοῦ 1907 ἀντικατέστησε τὸ σημερινὸ «Ἀμπέτιο Μέλαθρο», μέσα σὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς χωρὶς νὰ φανῆ ὑπερβολικός, ὅτι ὅλα τὰ τυφλὰ Ἑλληνόπουλα... βλέπουν τὸ φῶς!

Τὶς μέρες αὐτὲς ποῦ κάθε ἄνθρωπος νοιώθει μέσα του περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς, τὶς ἅγιες αὐτὲς μέρες τῶν ἑορτῶν, τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ τῆς καινούργιας χρονιάς ποῦ μᾶς ἔρχεται καὶ ποῦ τὸ πέρασμά τους ἀφίνει στὴν ψυχὴ μας τὰ ρίγη μιᾶς πα-

Κατὰ σειρὰν: Τυφλὰ παιδάκια μέλη τῆς ὀρχήστρας τοῦ «Οἴκου Τυφλῶν» Καλλιθέας. Τυφλὰ παιδάκια εἰς τὸ γυμναστήριον ἐκτελοῦντα δυσκόλους ἀσκήσεις ἰσορροπίας.

Ἐναντι: Μαθηταὶ τοῦ σχολείου τοῦ Ἀσύλου παρασκευαζόμενοι διὰ τὸ μάθημά των. Τὰ σημεῖα τοῦ ἀλφαβήτου τῶν τυφλῶν. Τυφλὴ κόρη ἐργαζομένη εἰς τὸν ἀργαλειόν. Καὶ ὁ μικρὸς δακτυλογράφος εἰς τὸ ἔργον του.

ράξενος ἡδονῆς, τῆς «ἡδονῆς τοῦ Ζῆν», τὶς μέρες αὐτὲς ποῦ ὁ καθένας μας κάνει ἀνακωχὴ μὲ τὴν δυστυχία, τὴν φτώχεια, τὴν λύπη καὶ ἀφίνεται σὸ γλυκὸ λίκνισμα τῆς ξεγνοιασιάς, δὲν εἶναι ἀνεπίκαιρο νὰ σκεφτοῦμε γιὰ λίγο κάποια ἀδικημένα ἀπὸ τὴ φύση φτωχὰ πλάσματάκια, καταδικασμένα ἀπὸ μιὰν ἀδυσώπητη μοῖρα νὰ μὴν ἀντικρῦσουν ποτέ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου!

Τὰ τυφλὰ παιδάκια!

Καθὼς διασχίζαμε τὸν κήπο τοῦ «Οἴκου Τυφλῶν» Καλλιθέας γιὰ νὰ μποῦμε σὸ κτίριο, ἕνα τυφλὸ παιδάκι ἀπὸ τὰ πολλὰ ποῦ ἐπαιζαν, ἄκουσε τὰ βήματά μας, μᾶς πλησίασε κι' ἀφοῦ μᾶς ἔψαυσε μὲ τὸ χέρι, ρώτησε:

— Ἐἴσθε ξένος! Τι ζητᾶτε;
— Τὴν διευθύντριά σας.

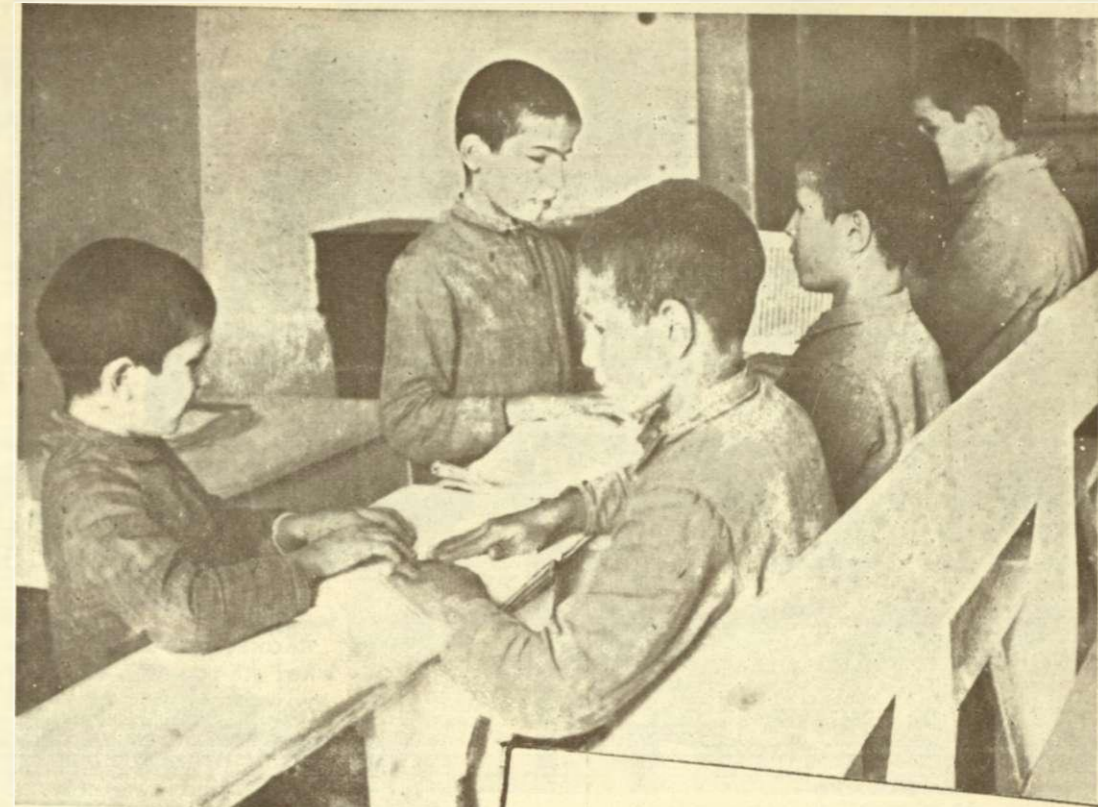
Τὸ μικρὸ τυφλὸ παιδάκι μᾶς εἶπε ἕνα βιαστικὸ «ἀμέσως» καὶ ἔτρεξε— τί τρεχίό!— ἀφοῦ ἔκανε τὸ κύκλο τοῦ κήπου— νὰ τὴν εἰδοποιήσῃ.

Σὲ λίγο ἡ κ. Εἰρήνη Λασκαρίδου μᾶς περιέφερε σ' ὅλα τὰ διαμερίσματα τοῦ μεγάρου καὶ μᾶς ἔδινε ὅλες τὶς πληροφορίες καὶ ἐξηγήσεις ποῦ τῆς ζητούσαμε.

Τὶ πρώτα καὶ τί ὕστερα ν' ἀναφέρουμε; Εἶδαμε τόσα ὠραῖα πράγματα ποῦ μᾶς εἶναι φοβερὰ δύσκολο νὰ βροῦμε ἀπὸ ποῦ θᾶπρεπε ν' ἀρχίσουμε, ποῖο νὰ πρωτοαναφέρουμε, ποῖο νὰ ξεχωρίσουμε. Καὶ ὅλα μὲ τάξι, μὲ μέθοδο, μὲ σοφία ὀργανωμένα καὶ βαλμένα σὲ ἐφαρμογὴ. Ἄς ἀρχίσουμε ὅμως—πάντα ἀπὸ κάπου πρέπει ν' ἀρχίσουμε—ἀπὸ τὸ κτίριο, τὴν ὀργάνωση καὶ τὸ προσωπικὸ του.

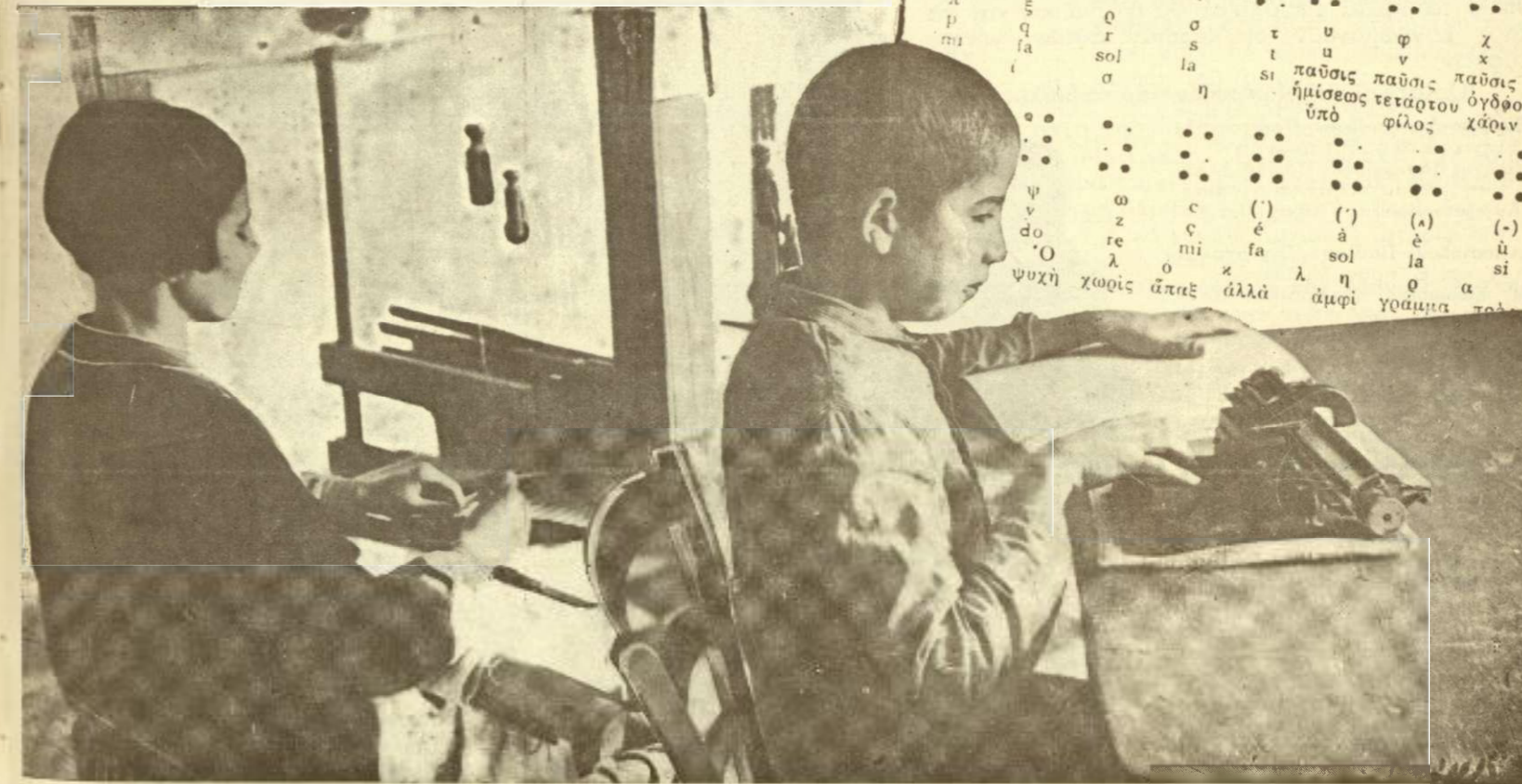
Ὁ «Οἶκος Τυφλῶν» διοικεῖται ἀπὸ μιὰ ἐφορεία, μιὰ κοσμητεία κυριῶν, γραμματεία καὶ τὴν διευθύνουσαν σύμβολόν του κ. Εἰρήνην Λασκαρίδου. Περιλαμβάνει πλήρες ἐξατάξιο Δημοτικὸ ἴσχυλειο εἰς τὸ ὁποῖον ἐκπαιδεύονται ὅλα τὰ τυφλὰ παιδάκια ἀπὸ ἡλικίας 6-14 χρόνων.

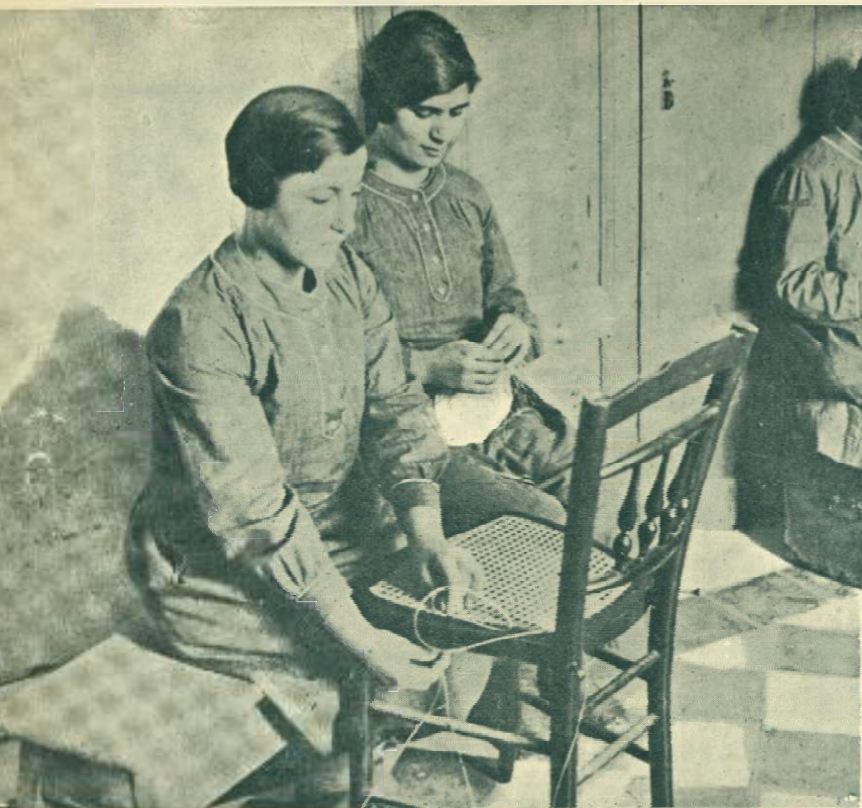
Στὴ σχολὴ αὐτὴ οἱ μικροὶ ἀόματοι διδάσκονται ἀπὸ ἕνα ἄρτιο προσωπικὸ, μεταξὺ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουν καὶ 2 τυ-

ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ ΕΚ ΣΤΙΓΜΩΝ
Κατὰ τὸ Βραϊλλεῖον σύστημα ἐφαρμοσθὲν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τῆς Κυρίας Εἰρήνης Λασκαρίδου

α	β	γ	δ	ε	στ
1	2	3	4	5	6
1ος δάκτ.	2ος δάκτ.	ἐνωτ. σημ.	δο	τε	μι
ζ	η	θ	ι	κ	λ
7	8	9	0	1	2
7α	8α	9α	0α	1α	2α
δ	ε	ς	τ	υ	φ
3	4	5	6	7	8
3ος δάκτ.	4ος δάκτ.	παῦσις	δο	τε	μι
π	ρ	σ	τ	υ	φ
9	0	1	2	3	4
9α	0α	1α	2α	3α	4α
α	β	γ	δ	ε	ς
5	6	7	8	9	0
5α	6α	7α	8α	9α	0α
ψ	ω	ς	( )	( )	( )
10	11	12	13	14	15
10α	11α	12α	13α	14α	15α
ψυχή	χωρίς	ἀπαξ	ἀλλά	ἀμφί	γοῦμα

βλίου όπου είναι ανάγλυφα σκαμμένες μικρές κουκκίδες: τὰ γράμματα τοῦ περιφήμου Βραϊλ-λείου ἀλφαβήτου τῶν τυφλῶν.

Τὸ ἀλφάβητο αὐτὸ ἢ σοφὴ κ. Εἰρήνη Λασκαρίδου κατάρθωσε νὰ τὸ προσαρμόσῃ καὶ στὶς μουσικὲς νότες! "Ἔτσι καὶ οἱ πάρτιτες εἶναι κι' αὐ-τές μετ' ἀνάγλυφες στιγμὲς ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὶς ἑπτὰ νότες τῆς μουσικῆς. Τὸ ἄλφα τῶν τυφλῶν π.χ. ἀντιστοιχεῖ μετ' τὸ ἔξις σύνολο στιγμῶν:

καὶ ἀντιπροσωπεύει ἐπίσης, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ καὶ λατινικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀλφαβήτου, καὶ τὸν ἀριθμὸ 1. Ἀπὸ τὸν πίνακα ποὺ παραθέτουμε κατωτέρω μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης νὰ πάρῃ μιὰ ἰδέα τοῦ ἀλφαβήτου τῶν.

Μετ' τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ διαβάζουν τὰ βιβλία τους, διαβάζουν οἱ τυφλοὶ καὶ τὶς νότες. Ἡ ἐκτύπωση τῶν βιβλίων τους γίνεται κατὰ δύο τρόπους: Ἐἴτε μετ' εἰδικὴ γραφομηχανὴ εἴτε μετ' εἰδικῆς

πλάκες ἀπὸ λευκοσίδηρο. Μετ' τὴν μηχανή, ποὺ διαθέτει καὶ πληκτρα, ὁ τυφλὸς κτυπώντας τα, ἀφίνει ἐπάνω στὸ χοντρὸ χαρτὶ ἀνάγλυφες στιγμὲς, ποὺ ἀποτελοῦν τὰ γράμματα τῶν λέξεων ποὺ θέλει νὰ γράψῃ. Τὸ χαρτὶ αὐτό, ὅταν γυριστῇ ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρά, ἀποτελεῖ τὴν σελίδα τοῦ ὑπό... ἐκτύπωση βιβλίου ποὺ δένεται κατόπι μετ' τὶς ὑπόλοιπες καὶ σχηματίζει τὸν τόμο τοῦ ἐκδιδομένου ἔργου.

Μετ' τὶς πλάκες ἀπὸ λευκοσίδηρο ἡ ἐργασία τῆς ἐκτύπωσης γίνεται διαφορετικὰ. Ὁ τυφλὸς παρεμβάλλει μετὰξὺ δύο πλακῶν μιὰ σελίδα. Κατόπι, μετ' τὴν βοήθεια ἐνὸς αἰχμηροῦ τσιμπιδιοῦ, σχηματίζει, πιέζοντας τὸ χαρτὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς δύο πλάκες, τὶς στιγμὲς ποὺ θὰ σχηματίσουν τὶς λέξεις, τὶς φράσεις, τὶς σελίδες, τὸ βιβλίο...

Φαντάζεται λοιπὸν κανεὶς, ὕστερα ἀπ' ὅλα ὅσα περιγράψαμε παραπάνω, πόσοι κόποι, ἔξοδα ὑπομονῆ καὶ μέθοδος χρειάζονται γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ θαῦμα τοῦ νὰ μεταμορφωθῇ τὸ ἀγράμματο τυφλὸ παιδί σὲ ἐγγράμματο χρηστὸ καὶ χρήσιμο πολίτη ἀπὸ τὸ θαυμάσιο ἴδρυμα τοῦ «Οἴκου Τυφλῶν» καὶ νὰ πάψῃ πιά νὰ πιστεῦν πὼς εἶναι σὲ μειονεκτικὴ θέση ἀπὸ τοὺς συνανθρώπους του, νὰ πάψῃ νὰ πιστεῦν πὼς εἶναι ἓνα δυστυχισμένον πλάσμα ἐφ' ὄρου ζωῆς!

MIX. ΧΑΝΝΟΥΣΗΣ

φλοὶ διδάσκαλοι θεωρητικῆς μουσικῆς καὶ 4 τυφλὲς δασκάλισσες ἀναγνώσεως, ἀπαγγελίας, γαλλικῶν καὶ τυπογραφίας(!), ἓνα πλῆθος ἐγκυκλοπαιδικῶν μαθημάτων.

"Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν στοιχειώδη δημοτικὴ ἐκπαίδευση τὰ τυφλὰ παιδιά μαθαίνουν γαλλικά, γερμανικά, ἀγγλικά—ἀπὸ εἰδικὰ βιβλία τῶν ὁποίων θὰ περιγράψουμε παρακάτω τὴ χρήση—ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μετ' τὴ βοήθεια ἀρμονίου, ἐνόργανο μουσικὴ, πλαστικὴ, χορδὸ, μάλαξη, τραγούδι, ἀπαγγελία, χειροτεχνία, γραμμογραφία, κ.τ.λ.

Θὰ σὰς καταπλήξῃ ἴσως ἡ πληροφορία ὅτι ὁ «Οἶκος Τυφλῶν» ἔχει δική του πλήρη ὀρχήστρα ἐγχόρδων καὶ πνευστῶν ὀργάνων ἀπὸ τυφλὰ παιδιά!

Ἐπίσης ἔχει δικό του... τυπογραφεῖο, ὅπου οἱ τυφλοὶ τυπώνουν μετ' τὴν βοήθεια εἰδικῶν γραφομηχανῶν τὰ βιβλία τους!

Μ' αὐτὸν τρόπο τὰ μικρὰ τυφλὰ παιδάκια ἔχουν κατορθώσει νὰ σχηματίσουν μιὰ τεραστία βιβλιοθήκη, τὰ βιβλία τῆς ὁποίας θὰ διαβάζουν καὶ θὰ τοὺς εὐγνωμονοῦν οἱ κατόπιν αὐτῶν γενεὲς τυφλῶν...

Ὅρῃστε οἱ τίτλοι μερικῶν ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτά:

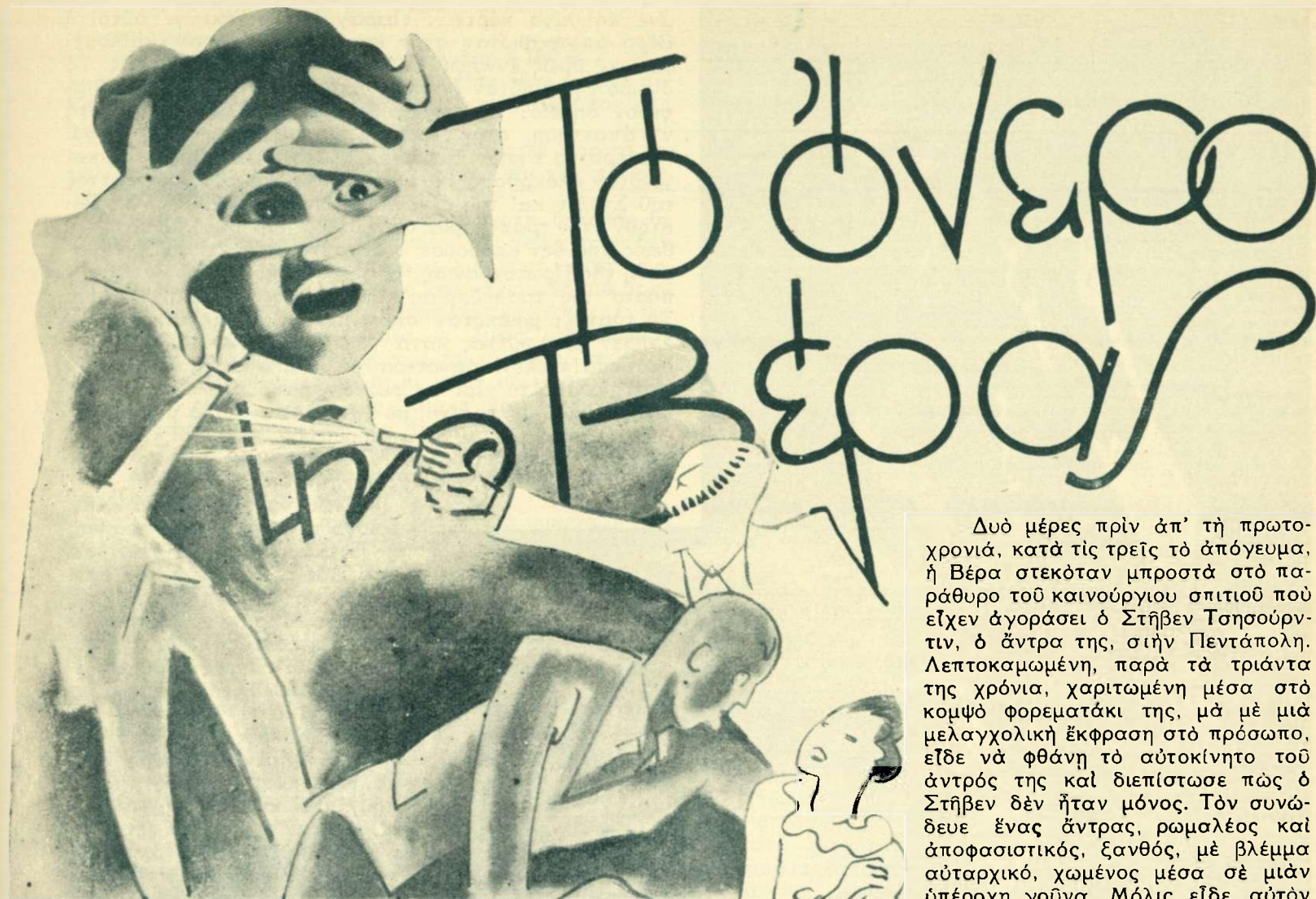
- Εἰρήνης Λασκαρίδου: Πρῶτον ἑλληνικὸν ἀλφαβητάριον.
- Εἰρήνης Λασκαρίδου: Πρῶτὴ ἑλληνικὴ γραμματικὴ στιγμιτυπίας.
- "Αντερσεν-Βικελα: Παραμῦθια Δανικά.
- Ἀποστόλου Παύλου: Ἐπιστολαὶ Α' καὶ Β' πρὸς Τιμόθεον.
- Μ. Καλομοίρη: Μελωδικαὶ ἀσκήσεις.
- Fr. Chopin: 2 Nocturnes op. 37 καὶ 39.
- I. S. Bach: Inventions.
- Ch. Diehl: Vieills Chansons

Ἐκεῖνο ποὺ προκαλεῖ ἀληθινὴν ἀγάπην στὸν ξένο ἐπισκέπτη εἶναι τὸ πὼς τὰ τυφλὰ παιδιά διαβάζουν, παίζουν μουσικὴ μετ' νότες καὶ τυπώνουν τὰ βιβλία τους.

Ἡ ἀνάγνωση γίνεται μετ' τὴν ἀφή. Τὸ τυφλὸ παιδί σέρνει τὰ δάχτυλά του ἐπάνω στὶς λευκὲς σελίδες ἐνός βι-

Ἄνω: Τυφλαὶ τρόφιμοι τοῦ Ἀσούλου πλέκουσαι.

Κάτω: Τυφλὰ παιδιά ἀσχολούμενα εἰς τὴν κατασκευὴν μικροαγείων ἀπὸ πηλό.

Δυὸ μέρες πρὶν ἀπ' τὴ πρωτοχρονιά, κατὰ τὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα, ἡ Βέρα στεκόταν μπροστὰ στὸ παράθυρο τοῦ καινούργιου σπιτιοῦ ποὺ εἶχε ἀγοράσει ὁ Στῆβεν Τσπουρύντιν, ὁ ἄντρα τῆς, στὴν Πεντάπολη. Λεπτοκαμωμένη, παρὰ τὰ τριάντα τῆς χρόνια, χαριτωμένη μέσα στὸ κομψὸ φορεματάκι τῆς, μὰ μετ' μιὰ μελαγχολικὴ ἔκφραση στὸ πρόσωπο, εἶδε νὰ φθάνῃ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ ἀντρός τῆς καὶ διεπίστωσε πὼς ὁ Στῆβεν δὲν ἦταν μόνος. Τὸν συνώδευε ἓνας ἄντρας, ρωμάλιος καὶ ἀποφασιστικὸς, ξανθός, μετ' βλέμμα αὐταρχικὸ, χωμένος μέσα σὲ μιὰν ὑπέροχη γούνα. Μόλις εἶδε αὐτὸν τὸν ἐπισκέπη, ἡ Βέρα ἔνοιωσε τὴν καρδιά τῆς νὰ σκιρτᾷ.

Σὲ λίγο, ὁ Στῆβεν ἔκαμε τὶς συστάσεις:

— Βέρα, εἶπε, σοὺ φέρνω τὸν κ. Μπίτιγκερ ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη. Θὰ μᾶς κάνῃ τὴ χάρη νὰ μείνῃ μαζύ μας ἴσα μετ' αὐριο τὸ βράδυ.

Καὶ ξανά ἡ καρδοῦλα τῆς Βέρας σκίρτησε. Δὲν τὸ ἔδειξε ὅμως καθόλου, οὔτε ἔδειξε στὸν ξένο πὼς εἶχε μιὰν ὀλόκληρη ἑβδομάδα νὰ μιλήσῃ τοῦ ἀντρός τῆς.

— Εἶμαι τρισευτυχισμένος ποὺ βρίσκομαι σπιτί σας, εἶπε μετ' βαρεῖα ἀμερικάνικη προφορὰ ὁ κ. Μπίτιγκερ. Ἔλεγε φυσικὰ τὴν ἀλήθεια, γιὰτὶ ἡ Βέρα τοῦ εἶχε κάνει ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση.

Καὶ τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ἐκείνη ποὺ ἡ Βέρα ἔνοιωσε τὴν καρδιά τῆς νὰ χτυπᾷ, ἄρχισε ἡ ἱστορία αὐτὴ νὰ γίνεται περιέργη. Καὶ νὰ γιατί:

Κατὰ τὴν διάρκεια ἐκείνης τῆς χρονιάς, ὁ Στῆβεν ὄλο καὶ περισσότερο νοιαζόταν γιὰ τὴν ὑγεία του. Τὸ ἐργοστάσιό του πορσελάνης δοῦλευε περιφνημα, καὶ γι' αὐτὸ ὁ ἴδιος ἔλεγε πὼς εἶχε πάθει ὑπερκόπωση καὶ ἐξάντληση τῶν νεύρων του. Γι' αὐτὸ σκέφθηκε πὼς ἡ γεμάτη καπνία ἀτμόσφαιρα τῆς Πενταπόλεως δὲν τοῦ ἔκανε, κι' ἔτσι ἀγόρασε ἐκείνη τὴν ἔπαυλη στὰ περίχωρα, στὸ Σνήντ. Ἡ Βέρα ὅμως δὲν εἶχε εὐχαριστηθῇ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ. Προτιμοῦσε νὰ μείνῃ στὴν πολιτεία. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἔλεγε, ἀφοῦ ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀντρός τῆς.

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ φθινοπώρου, ἡ Βέρα ἐπληξεν ἐξαιρετικὰ γιὰτὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιδεικνύη σὲ κανένα τὶς ὁμορφές τῆς τουαλέττες. Τότε τῆς ἤρθεν ἡ ὡραία ἰδέα νὰ πάνε νὰ περάσουν τὶς γιορτὲς στὴν Ἑλβετία. Κι' ἐπειδὴ ἤξερε τὴ δύναμη τῆς γοητείας τῆς πάνω στὸν ἄντρα τῆς, θεωροῦσε πὼς τὸ ταξίδι αὐτὸ εἶχε κι' ὄλας πραγματοποιηθῇ. Ὁ Στῆβεν ὅμως, ὅμα τοῦ ἔγινε σχετικῶς λόγος, ἀρνήθηκε νὰ τὸ κουνήσει ἀπὸ ἐκεῖ.

μνε και λίγο κόρτε... Πειραγμένη λιγάκι γι' αυτό, ή Βέρα άποτραβιόταν στον καναπέ που ήσαν καθισμένοι, κι' όμως έννοιωθε κάποια συγκίνηση μέσα της. Τό όνειρό της γινόταν έντελώς ακατάληπτο στο πιό ένδιαφέρον σημείο: τή στιγμή δηλαδή που έπρόκειτο αυτή ν' άπαντήσει στην έρωτική έξομολόγηση του ξένου. "Υστερα τό όνειρο έμπαινε σε μία καινούργια φάση και γινόταν ολοκάθαρο: κάτι συνέβαινε μεταξύ του τέρατος του Στήβεν και του ξένου, που τους άνάγκαζε νά κλειστούν στην τραπεζαρία, στην όποία παρ' όλες τις προσπάθειες της δέν μπορούσε ή Βέρα νά μπη. Ήταν ή παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Ή Βέρα χτυπούσε με μανία τήν πόρτα της τραπεζαρίας και κατώρθωνε νά τήν σπάσει. Τό τραπέζι βρισκόταν σπρωγμένο σε μία γωνιά και ό Στήβεν ξεπλωμένο κατά γής. «Χωρίς νά τό θέλω τόν σκότωσα!» έλεγε άργότερα με κέφι ό ξένος κι' έπαιρνε τή Βέρα από τό χέρι και φεύγανε μακριά. Ταξίδευαν και οι δύο μαζί με τραίνο, με βαπόρι, και ξανά με τραίνο, ώσπου φθάνανε σε μία θορυβώδη πόλη. Ήκεϊνη τή στιγμή ή Βέρα ξύπνησε. Τό όνειρο αυτό της φαινόταν τόσο άληθινό που καταϊάραζε τήν φαντασία της.

Ή Βέρα δέν ύποτάχθηκε στην ήττα της. Γκρίνιασε, μουρμούρισε, έδήλωσε ότι ήταν άποφασισμένη νά πεθάνη από πλήξη στο γελοίο έκεϊνο Σνήντ, έπαυσε νά ένδιαφέρεται για τήν ύγεια του άντρος της και έν τέλει άπεφάσισε νά μην του μιλήσει. Προχώρησε μάλιστα τόσο πολύ ώστε ό Στήβεν, τρομερά έκνευρισμένος, άναγκάστηκε νά τής πη:

— "Ε, λοιπόν άγαπητή μου, μάθε πώς αυτά τά κόλπα σε μένα δέν περνούν. Δέν θα άνοίξω τό στόμα μου άν δέν μοδ μιλήσεις έσύ πρώτη, έκτός φυσικά όταν είμαστε με άλλους ανθρώπους.

Ή Βέρα ήξερε πώς αυτό τό τέρας, ό άντρας της, θα βαστούσε τόν λόγο του. Και πίστευε πραγματικά πώς τόν μισούσε και τόν συχαινόταν.

Ήκεϊνη τή νύχτα ή άπελπισία της τήν έκανε νά όνειρευθής. Εΐδε στον ύπνο της πώς ένας ξένος έρχόταν σπιτί της. Φυσικά δέν τόν γνώριζε, άλλα είχε τήν έντύπωση πώς ό ξένος αυτός είχε ταξιδεύσει πολύ και πώς ήταν φαλακρός χωρίς νά παύση από του νά είναι έξαιρετικά συμπαθητικός. "Ο ξένος — στο όνειρό της πάντα — τήν κομπλιμάνταρε για τά φορέματά της και τής φερόταν με έξαιρετικήν εύγένεια. Και κατά τήν διάρκεια της άπουσίας αυτού του τέρατος, του Στήβεν, ό ξένος της έκα-

— Πώς νά φανή, λοιπόν, περιέργο τό ότι ή γεμάτη δεισιδαιμονία καρδούλα της σκίρτησε, σαν είδε τήν έπομένη τόν Στήβεν νά καταφθάνη με τόν Άμερικάνο; Βέβαια, τό νά πιστεύη κανείς σε όνειρα είναι άνόητο, και όμως... Δέν ήξερε άν έπρεπε νά θλιβεται ή νά χαιρείται γιατί ό κ. Μπίτιγκερ δέν ήταν φαλακρός. Γιατί πραγματικά δέν ήταν φαλακρός. Εΐχε μάλιστα κάτι ύπέροχα μαλλιά που άπεδεικνυαν πώς δέν είχε καμμιά σχέση με τόν ξένο του όνειρου. Κι' όμως, σ' όλη αυτή τήν ιστορία ύπήρχε μία πολύ περιέργη σύμπτωση.

Στό δειπνο, ό Μπίτιγκερ κάθησε μεταξύ του οικοδεσπότη και της οικοδεσποίνης, που σαν καλοανατεθραμμένοι άνθρωποι, παρά τόν τσακωμό τους, προσπάθησαν νά κάνουν κέφι στον ξένο τους. Κι' ό Μπίτιγκερ, όσο έπινε περισσότερη σαμπάνια, τόσο περισσότερο εύθυμος γινόταν. Ήταν προμηθευτής ενός άμερικανικού οικου πορσελάνης, κι' είχε κάνει πολλά ταξίδια προτού καταλήξει στην Άγγλια. Κι' ή Βέρα συλλογίστηκε τό όνειρό της και τόν περιέργο ξένο που ήταν μεγάλος ταξιδιώτης... Τι άνόητα που είναι τά όνειρα!

"Υστερα ή κουβέντα γύρισε στην ύγεια του Στήβεν, και οι δύο άντρες άρχισαν νά κάνουν ό ένας κομπλιμέντα στον άλλον, και νά έπιμένουν ό καθένας τους πώς ό άλλος ήταν νεώτερος.

— Για πέστε μου, είπεν επί τέλους ό Μπίτιγκερ στη Βέρα, πόσων έτών με κάνετε; — Πέντε χρόνια μικρότερο από τό Στήβεν, άπάντησε μειδιώσα έκεϊνη.

— Και μπορώ νά σας ρωτήσω πόσων έτών είσθε; ρώτησε, κατόπιν, όρθά κοφτά ό Άμερικάνος τόν Έργουστασιάρχη.

— Σαράντα.
— Κι' εγώ τό ίδιο.
— Δέν τά δείχνετε.
— Ναί, τό ξέρω, είπε χαμογελώντας ό Άμερικάνος.
— Τά μαλλιά του άντρος μου έχουν άρχισει νά άσπρίζουν, παρητήρησεν ή Βέρα, ένδω τά δικά σας...
— Θα ήθελα πολύ και τά δικά μου νά άσπρίζαν! Θα έδινα εύχαρίστως, και άμέσως κι' όλας, πέντε χιλιάδες

δολάρια άν συνέβαινε ένα έτοιμο πράγμα! είπεν ό Άμερικάνος.

— Και γιατί; ρώτησε χαμογελώντας ή Βέρα.

— Για κοιτάξτε με, κυρία μου, είπε τότε με μία περιέργη φωνή ό Μπίτιγκερ, αφήνοντας τό ποτήρι του στο τραπέζι.

Και με μία γλήγορη χειρονομία, έβγάλε από τό κεφάλι του μία ύπέροχη καστανή περούκα και τήν πέταξε. Ήταν όλοτετα φαλακρός.

Ή Βέρα φάνηκε λογική: δέ φώνασε δηλαδή, δέ χλώμιασε θανάσιμα, δέ δάγκασε τά χείλη της, δέν έσπασε κανένα ποτήρι ούτε έπεσε λιπόθυμη κατά γής. Αυτό όμως δέν τήν έμπόδιζε από του νά νοιώθη μία πρωτοφανή ταραχή για κείνη τήν καταπληκτικήν άποκάλυψη. Βέβαια, τό όνειρα είναι γελοία, κι' όμως... Μπορούσε τώρα ή Βέρα νά μην πιστεύη πώς άν τό όνειρό της έξακολουθούσε νά πραγματοποιηται, μέσα σε είκοσι τέσσαρες ώρες ό Μπίτιγκερ θα της έκαμνε μιάν έρωτική έξομολόγηση και θα σκότωνε τόν άντρα της;

Ή ίδια ήταν τόσο έρεθισμένη εναντίον του Στήβεν ώστε δέν μπορούσε νά ξεκαθαρίση άν έπιθυμούσε νά πραγματοποιηθής τό όνειρό της ή όχι.

Μετά τό φαγητό, ή Βέρα βρήκε μία πρόφαση για ν' άποσυρθής. Εΐχε άνάγκη από μοναξιά για νά στοχασθής τό μεγάλο αίνιγμα που παρουσιαζόταν μπροστά της. Άνέβηκε, λοιπόν, στο δωμάτιό της, ξεπλώθηκε σ' ένα ντιβάνι κι' άρχισε νά σκέπτεται. "Όσο και άν εύρισκε πώς ό Στήβεν της είχε φερθής άπαίσιμα, καταλάβαινε πώς είχε τουλάχιστον ένα χριστιανικό καθήκον νά ειδοποιήση τόν άντρα της για τόν κίνδυνο που διέτρεχε. Μά πώς νά τόν ειδοποιήση; Ήταν άδύνατο νά του πηί τίποτε μπροστά στον μέλλοντα δολοφόνο του. Ήπρεπε λοιπόν νά περιμένη νά μείνη μόνη μαζί του για νά του τά άποκαλύψη όλα. Άλλά τότε; "Όστε θα δεχόταν νά νικηθής στον διαγωνισμό έκεϊνο του συζυγικού πείσματος; "Όχι, άδύνατο. Ήταν άδύνατο νά υποχωρήση σ' αυτό τό σημείο. Και με σουφρωμένα τά φρύδια από τή συλλογή, ή καλή έκεϊνη γυναικούλα, άπεφάσισε πώς ό θάνατος του Στήβεν ήταν προτιμώτερος από τήν δικιά της ήττα. Τέτοια είναι ή ανθρώπινη φύση.

Εξ άλλου, είναι άνόητο νά πιστεύη κανείς τά όνειρα.

Εν τω μεταξύ τί έκαμνε ό Στήβεν; Γιατί δέν άνέβαινε νά ρωτήση για τήν ύγεια της, όπως είχε τήν ύποψέωση; Κι' όταν βαρέθηκε πιά νά τόν περιμένη, άπεφάσισε νά κατέβη ή ίδια και άνήγγειλε πώς αισθανόταν τόν έαυτό της καλύτερα.

Και τότε πληροφορήθηκε πώς άδικα είχε άνησυχήσει. "Ο Μπίτιγκερ θα έφευγε τήν έπομένη, τήν παραμονή της Πρωτοχρονιάς, και θα μπάρκαρε στο «Σαξωνία» στις τρεις τό άπόγευμα. "Όστε τήν Πρωτοχρονιά θα τήν περνούσε στο πέλαγος, και έπομένως άποκλειόταν τήν ίδια έκεϊνη μέρα νά σκοτώση τόν Στήβεν στο Σνήντ.

Τι άνακούφιση! Κι' όμως, στην περιέργη έκεϊνη καρδούλα σαν νά έμενε ένα ίχνος παραπόνου

Ό άποχαιρετισμός της έπομένης ηύξησε ακόμα πιό πολύ τό περιέργο παράπονο της Βέρας. "Ο Μπίτιγκερ είχε μία πάρα πολύ έλκυστική προσωπικότητα, τήν όποιαν ή Βέρα σκέφθηκε όλο τό άπόγευμα. Με τί εύγενικότητα τήν είχε εύχαριστήσει για τήν χαριτωμένη φιλοξενία της! Με τί τόνο είχε πει πώς θλιβόταν έξαιρετικά που έφευγε από τό σπιτί τους!

Τώρα βρισκόταν πάλι μπροστά στο παράθυρο, στο ίδιο έκεϊνο παράθυρο από τό όποϊον, είκοσι τέσσαρες ώρες νωρίτερα, είχε δη τόν Μπίτιγκερ νά έρχεται. Και ξεφνικά, ποιόν άντίκρουσε πάλι νά έρχεται; τόν κ. Μπίτιγκερ! Αυτή τή φορά, άνησυχισε ακόμα πιό πολύ άπ' όσο είχε άνησυχήσει όταν τής είχε άποκαλύφθής ή φαλάκρα του Άμερικάνου.

Αυτά τά όνειρα τέλος, πάντων...

Ή Βέρα σηκώθηκε ζαλισμένη και έφυγε χωρίς νά ξέρη που πηγαίνει. Στο τέλος βρέθηκε σε κάποιο μικρό σαλονάκι, στην άκρη του διαδρόμου, όπου δέν πήγαινε σχεδόν ποτέ. Δέν έκλεισε πίσω της τήν πόρτα, κι' ό Μπίτιγκερ, που είχε μπει μέσα στο σπιτί, προχώρησε και μπήκε κι' αυτός μέσα στο σαλονάκι, τυλιγμένος στην ύπεροχή του γούνα. Βγάζοντάς τήν, διηγήθηκε εύθυμα τί του είχε συμβη. Τά ντεραπαρίσματα του αυτοκινήτου του στον παγωμένο δρόμο τόν έκαναν νά χάση τό τραίνο του και έπομένως και τό βαπόρι με τό όποϊο θα έφευγε για τήν Άμερική. Εΐχε γυρίσει λοιπόν στο έργοστάσιο του Στήβεν, κι' αυτός επέμεινε νά τόν κρατήση για νά περάσουν μαζί τήν Πρωτοχρονιά.

Κι' έτσι αυτός είχε έρθει κατ' εύθειαν στο σπιτί, ένδω ό Στήβεν που είχε κάποια δουλειά θα έπίστρεφε σε λίγο.

Ό Μπίτιγκερ έλαμπε κυριολεκτικώς από χαρά, και ή άπάλεια των είκοσι λιρών του είσιτηρίου του για τήν Νέα Υόρκη δέν άνοχλή πολύ.

Ό Άμερικάνος κάθησε κοντά στη Βέρα. Κι' αυτή παρητήρησε ξεφνικά ότι έκάθηντο στο ίδιο έκεϊνο ντιβάνι του όνειρου. Τώρα μάλιστα της φαινόταν πώς άναγνώριζε και τό δωμάτιο...

— Ξέρετε, άγαπητή κυρία, είπεν ό Μπίτιγκερ, είμαι κατενθουσιασμένος που έχασα τό βαπόρι μου. "Ετσι μοδ δίνεται ή εύκαιρία νά περάσω τήν Πρωτοχρονιά στην Άγγλια και με τήν γοητευτική της συντροφιά...

Τήν κοίταξε τώρα κατάματα. Ήταν, τέλος πάντων, ή δέν ήταν αυτό μία έρωτική έξομολόγηση;

Ήταν φανερό πώς ό Μπίτιγκερ είχε φροντίσει νά χάση τό τραίνο, και έπομένως τό βαπόρι. Ή Βέρα δέν άμφέβαλλε καθόλου γι' αυτό. Κι' όσο άν νόμιζε πώς δέν πίστευε στα όνειρα, δέν μπορούσε νά μην άνησυχής...

"Ετσι, παρά τήν πρώτη έπίσημη δήλωση της Βέρας, ήταν τώρα ύποχρεωμένη νά έορτάση, και με μεγαλοπρέπεια μάλιστα, τήν Πρωτοχρονιά στο σπιτί της. Ήταν άδύνατο ν' άρνηθής κάτι στον Μπίτιγκερ, άφου κι' αυτός ακόμα ό καιρός έγινε ώραιος, μόνο και μόνο για νά μείνη εύχαριστημένος ό Άμερικάνος.

Κατά τό σούρουπο, τήν παραμονή άκριβώς της Πρωτοχρονιάς, άρχισε σιγά-σιγά νά χιονίζει, και τό τοπειο πήρε μία γλυκειά και ήρεμη γιορτινή όψη. Ή καρδιά του Μπίτιγκερ έπλεε στην εύδαιμονία.

"Όσο για τήν καρδούλα της Βέρας, κανείς δέν μπορούσε νά ξέρη τί συνέβαινε έκει μέσα. "Ο Μπίτιγκερ της φερνόταν όλο και με περισσότερη οικειότητα, και τήν άφηνε νά έννοηση πώς τά χρόνια που είχε ζήσει προτού τήν γνωρίσει, είχαν πάει χαμένα. Και σ' όλα αυτά ό Στήβεν δέν έδινε καμμιά σημασία.

"Όταν τό βράδυ χωρίσθηκαν, άλληλοευχήθηκαν χρόνια πολλά. Στο συζυγικό όμως δωμάτιο ό Στήβεν κράτησε τό στόμα του κλειστό. Μά κι' ή Βέρα έκανε τό ίδιο, μη θέλοντας νά νικηθής στο διαγωνισμό του πείσματος. Εξ άλλου ό Στήβεν έφταιγε για όλα. Δέν ήταν ύποχρέωσή του νά πάη τή γυναικούλα του στην Έλβετία; Ήκεϊ κάτω,

ή Βέρα δέν θα έβλεπε όνειρα, κι' ούτε θα ύπήρχε κάποιος κ. Μπίτιγκερ. Αντιθέτως, άν τά πράγματα έξακολουθούσαν έτσι όπως τά είχε κανονίσει ό άντρας της, ό Στήβεν θα πέθανε μέσα σε είκοσι τέσσαρες ώρες.

Τό γευμα της Πρωτοχρονιάς ύπήρξεν ύπέροχο. Ή μέρα πλησίαζε προς τό τέλος της, κι' όμως κανένας πρόωρος θάνατος δέν είχε ακόμα συμβη. Κι' έτσι δταν οι δύο άνδρες έδήλωσαν πώς θα πήγαιναν νά καπνίσουν ένα πούρο, ή Βέρα άπεφάσισε νά έγκαταλείψη τους άνόητους φόβους της. Μπήκε πρώτη αυτή στο καπνιστήριο, και τήν άκολούθησαν ό Μπίτιγκερ και ό Στήβεν. Τή στιγμή όμως έκεϊνη φάνηκε ό κηπουρός,

(Τό τέλος στη σελίδα 80)

JOHN GALSWORTHY
Βραβείον Νόμπελ 1932;

Η Α.Μ. Ο
ΠΑΙΓΝΙΑΔΟΚΟΣΜΟΣ

#ΧΑΡΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ἡ ἑβδομάδα αὐτὴ ποὺ ἀρχίζει τὰ Χριστούγεννα καὶ τελειώνει τὴν Πρωτοχρονιά ἔχει ἐντελῶς ἰδιαίτερα θέληγτρα γιὰ ἓνα ὠριμένο κόσμο: τὸν ἀπέραντο κόσμο τῶν παιδιῶν. Ἡ βασιλεία τῶν μικρῶν ἀπλώνεται σ' ὅλη τὴ γῆ. Παντοῦ, μπροστὰ στὰ παμπάλαια τζάκια ἢ στὰ ὑπερμοντέρνα καλοριφέρ βλέπει κανένας τὰ κουκλίτικα παπουτσάκια πού, τὰ μεσάνυχτα ἀκριβῶς θὰ κατέβῃ ὁ Χριστοῦλης ἢ ὁ Ἅϊ-Βασίλης νὰ βάλῃ ὁμορφα δῶρα ἂν τὸ παιδάκι εἶναι καλό, ἢ κανένα καμτσίκι ἂν εἶναι διαβολόπαιδο καὶ ζιζάνιο. Ἄλλοῦ πάλι, θὰ στηθῇ τὸ χριστουγεννιάτικο ἔλατο, φωτισμένο μὲ ἑκατοντάδες πολὺχρωμα κεράκια, πασπατισμένο μὲ τεχνικὸ χιόνι, γεμάτο λαμπρὲς φουσκες καὶ παιχνίδια, ποὺ γύρω ἀπ' αὐτὸ θὰ ἀνοίγουν μὲ θαυμασμό τὰ ματάκια τῶν μικρῶν προσκαλεσμένων. Καὶ στὰ πιὸ φτωχικὰ ἀκόμα σπίτια, κάτι θὰ ὑπάρχῃ γιὰ τὰ μικρά: ἓνας τιποτένιος καραγκιόζης, μιὰ πάνινη κουκλίτσα, ἓνα ξύλινο αὐτοκινητάκι. Κι' ὅμως τὰ ἀσήμαντα αὐτὰ μικροπράματα τί ἐνθουσιασμό προκαλοῦν, τί φωνές, τί χαρὰ, τί στοργή! Τὸ παιχνίδι! Νὰ ὁ πραγματικὸς βασιλεὺς τῆς ἑβδομάδος τῆς χαρᾶς! Κι' ὁ βασιλεὺς αὐτὸς — παιχνίδι — σὰν σύμβολο μιᾶς ἀδολῆς χαρᾶς, δὲν ἔχει ἀξία. Ὑπάρχουν παιδάκια, χαϊδεμένα τῆς τύχης, ποὺ τώρα τίς γιορτὲς συσσωρεύονται μπροστὰ τοὺς περιουσίεσ ὀλόκληρες σὲ πανάκριβα παιχνίδια. Κοῦκλες πανέμορφες, βουτηγμένες μέσα στὶς ἀκριβὲς στόφες, ἀληθινὰ αὐτοκινητάκια, λαμπρὲς καὶ φανταχτερὲς πανοπλίεσ, χίλια παιχνίδια ποὺ ἡ ἀξία τοῦ καθενὸς του θὰ μπορούσε νὰ χαρίσῃ χαρὰ σὲ μιὰν ὀλόκληρη φτωχὴ οἰκογένεια, παιχνίδια διαλεγμένα ἀπὸ τοὺς στοργικοὺς γονεῖσ γιὰ τὸ μονάκριβό τους παιδάκι, καὶ ποὺ ὅμως δὲν κατορθώνουν νὰ τραβήξουν οὔτε καὶ τὴν προσοχὴ του. Καὶ δὲν εἶναι παράξενο νὰ δῆ κανένας ξαφνικὰ τὰ ματάκια τοῦ χαϊδεμένου νὰ γυαλίζουν παράξενα, κι' ἓνα περιέργο παράπονο νὰ τὸ πιάνῃ, γιατί θὰ δῆ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ θὰ ζηλέψῃ τὸν ἀπαίσιο χάρτινο καραγκιόζη ποὺ προσφέρει τὴν χαρὰ στὸ μικρὸν ἀλήτη τῆς γειτονίας...

Μὰ κρύβουν κι' ἄλλες ἀκόμα χαρὲς τὰ παιχνίδια, χαρὲς ὄχι μονάχα γιὰ τὰ παιδιά. Οἱ σοβαροὶ κύριοι καὶ ἡ πεταχτὲς κυρίες ποὺ πλημμυρίζουν τὰ καταστήματα γιὰ νὰ ψωνίσουν γιὰ τὰ μικρά τους δὲν μένουν ἀδιάφοροι μπροστὰ στὶς λαμπροστολισμένες βιτρίνεσ ὅπου ὁ ἀρειμάνιος τσολιᾶς κάνει κόρτε στὴν ὀλόξανθη Γερμανίδα «Γκρέτχεν» κάτω ἀπὸ τὰ ἀθέατα, μὰ τόσο ὑπαρκτὰ βλέμματα τῶν ἄλλων παιχιδιῶν. Ὁ σοβαρὸς κύριος καὶ ἡ πεταχτὴ κυρία θὰ διασκεδάσουν ψωνίζοντας παιχιδάκια κι' ὕστερα θὰ τρέξουν στὸ σπίτι τους, θὰ φωνάξουν τὰ μικρά, θὰ ἀνοίξουν τὰ πακέτα καὶ θ' ἀρχίσουν νὰ παίζουν μὲ τὰ παιδιὰ τους, ὄχι πιὰ σὰν πατέρας καὶ γιός,

σὰν μανά καὶ κόρη, ἀλλὰ σὰν δυὸ ἀγνὰ κι' ἀθῶα παιδάκια. Καὶ τὸ παιδάκι θ' ἀναρωτιέται μὲ περιέργεια: μὰ παίζουν λοιπὸν καὶ οἱ μεγάλοι;

Κι' ὅμως, ναι! Παίζουν καὶ οἱ μεγάλοι. Ὅλοι μας, γέροι, νέοι, παιδιά, ὅλοι κυνηγοῦμε τὴν ἀδολῆ χαρὰ τοῦ παιχιδιοῦ. Γιατί ὅλοι μας γυρνοῦμε μὲ νοσταλγία πρὸς τὰ περασμένα, πρὸς τὰ περασμένα ἐκεῖνα ὅπου τὴν εὐτυχία ἀρκοῦσε νὰ μᾶς τὴν δώσῃ μιὰ κοῦκλα, ἓνας καραγκιόζης, ἓνα τόσο δά, ἓνα τιποτένιο παιχιδάκι.

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

Μεταπολεμικῶς ὄλη σχεδὸν τὴν ὕψηλιο κατέλαβεν ἕνας πρωτοφανὴς ἀθλητικὸς ὄργασμός. Ὅλα τὰ Κράτη ἔπειτα ἀπὸ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον ἔνοιωσαν ὅτι ἡ νεολαία ἔπρεπε κάπου νὰ στραφῇ, νὰ εὕρῃ μίαν ἀπασχόλησιν, διὰ νὰ ἐπουλώσῃ τὴς πληγὰς τοῦ πολέμου, νὰ ἀναβαπτισθῇ σὲ νέα ἰδανικά καὶ νὰ δεχθῇ μίαν καινούργια ἐπιρροὴ πού θὰ τὴν ἐξύψωνε διανοητικῶς καὶ σωματικῶς. Ὅλοι ἔνοιωσαν τὴν ἀνάγκην τοῦ Ἀθλητισμοῦ, ὡς ἕνα μεγάλο παράγοντα τῆς μεταπολεμικῆς ζωῆς, ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

Αὐθορμήτως ἡ νεολαία, διεθνῶς, τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια, ἐστράφη πρὸς τὸν ἀθλητισμὸν καὶ τὸν ἐπίστευσε ὡς ἕνα μίαν νέα θρησκεία. Τὰ κράτη ἔνοιωσαν εὐτυχῶς τὴν ἀξία τοῦ ἀθλητισμοῦ καὶ τὸ τί θὰ τοὺς ἀπέδιδε ὁ ἀθλητικὸς ὄργασμός, πού ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐνεκοιπώθη. Καὶ οἱ κυβερνήσεις ὄλων τῶν Κρατῶν ἐπροπαγάνδισαν μὲ κάθε τρόπο τὴν διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ Ἀθλητισμοῦ καὶ τὸν κατοχύρωσαν νομοθετικῶς.

Καὶ πρῶτος ὁ Μουσολίνι θυσιάζοντας δεκάδας ἑκατομμυρίων ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χώρας του, ἐνίσχυσε τὸν ἀθλητισμὸν παντοιοτρόπως. Σχετικῶς μὲ τὴν ἀντιληπὴν περὶ ἀθλητισμοῦ τοῦ Ἰταλοῦ πρωθυπουργοῦ ὑπάρχει ἡ μνημειώδης φράσις του:

«Σ' ἕνα κράτος καλὰ πειθαρχημένο ἡ φυσικὴ ἀγωγή τοῦ λαοῦ πρέπει νὰ κατέχη τὴν πρώτην θέσιν».

Ἡ ἴδιος ἔδωσε τὴν ἐντολὴν καὶ εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Ἐθνικοῦ Σταδίου τῆς Ρώμης, ἔχει χαραχθῆ ἡ ἐπιγραμματικὴ περὶ ἀθλητισμοῦ φράσις τοῦ Ἀριστοτέλους:

«Ἀσκήσις σώματι ποίαιε, πόλῳ συμφέροι καὶ τὴς ἀρίστη καὶ τὴς πλείστοις, μία πᾶσιν. Καὶ γὰρ τοῦτο τῆς γυμναστικῆς ἔστιν».

Τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ Κράτη ἐψήφισαν καὶ ψηφίζουν νόμους προστασίας, καθοδηγήσεως καὶ διαδόσεως τοῦ ἀθλητισμοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἰδέα, μετὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία εἰς τοὺς νέους νὰ γνωρίσουν μίαν ἀπὸ τὴς μεγάλης χαρῆς τῆς ζωῆς. Ἐστράφη τὴν νεολαία ἀπὸ τὴν προπολεμικὴ τῆς ἀπασχόλησιν τοῦ καφενοῦ καὶ τῶν λοιπῶν κέντρων καὶ τὴν ἔρριξε σὲ μίαν καινούργια ζωὴ. Παρέλαβε τὸν καφενοῦ διὰ νὰ τὸν μεταβάλῃ σὲ ἔνθερμον φυσιολάτρη, φίλο τοῦ ὑπαίθρου, πραγματικὸ «σπόρτμαν», νὰ τοῦ δώσῃ μίαν νέα ἀπασχόλησιν ἢ ὅποια τοῦ χαρίζῃ τὴν ὑγείαν καὶ τὸν ξεκουράζῃ σωματικῶς καὶ διανοητικῶς ἀπὸ τὴν καθημερινὴν βιοπάλην.

Οἱ μεταπολεμικὲς γενεὲς γαλουχημέναι στὸν ἀθλητισμὸν, θὰ ἀποδώσουν μίαν καινούργια κοινωνία, ἀπηλλαγμένη ἀπὸ σχολαστικὰς ἰδέας προπολεμικῆς, σωματικῶς γερῆ καὶ ἠθικῶς ἐξυψωμένη.

Γενικῶς τὰ σπόρ καὶ ἐιδικώτερον ὁ κλασσικὸς ἀθλητισμὸς καὶ τὸ ποδόσφαιρον ἐσημείωσαν μεταπολεμικῶς τεράστια ἐξάπλωσιν. Καὶ ὡς ἦτο ἐπόμενο ἄρχισε μετὰ τῶν Κρατῶν ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα. Κάθε κράτος ἀπέκτησε τοὺς πρωταθλητὰς του με ἐιδικούς προπονητὰς. Στάδια καὶ λαϊκὰ γυμναστήρια κατὰ χιλιάδας ἐδημιουργήθησαν καὶ ἡ νεολαία ἐπέδωθε μὲ φανατισμὸν στὴ φυσικὴ ἀγωγή. Ἀποτέλεσμα: εὐρυτάτη ἐξάπλωσις τοῦ ἀθλητισμοῦ καὶ ἐπίτευξις ἐπιδόσεων πού φθάνουν τὰ φανταστικὰ ρεκόρ πού μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔθεωροῦντο ὄνειρα.

Οἱ τελευταῖαι Ὀλυμπιάδες μαρτυροῦν διὰ τὰ ρεκόρ τοῦ διεθνούς μεταπολεμικοῦ ἀθλητισμοῦ. Εἰς τὰ 100 μέτρα οἱ Ἀμερικανοὶ Βίλιαμ καὶ Τόλαν σημειοῦν τὸν ὑπέροχον χρόνον 10¹/₁₀. Εἰς τὸν δρόμον 200 μέτρων ὁ συμπατριώτης τους Λόκε καλύπτει τὴν ἀπόστασιν σὲ 2¹/₁₀. Εἰς τὸν δρόμον 400 μέτρων ὁ Κάρ δημιουργεῖ τὸ θαυμάσιον ρεκόρ 46¹/₁₀. Ὁ Ἀγγλος Χάμσον τρέχει τὰ 800 μέτρα εἰς 1'49¹/₁₀ καὶ ὁ Γάλλος Λαντουμέρκ καλύπτει τὴν ἀπόστασιν τῶν 1500 μέτρων σὲ 3'49¹/₁₀. Εἰς τὸν δρόμον 5 χιλιομέτρων ὁ Φινλανδὸς Λεχτίνεν ἀποδίδει 14'16¹/₁₀, καὶ ὁ μοναδικὸς συμπατριώτης του δρομεὺς Νοῦρμι τρέχει τὰ 10 χιλιόμετρα στὸ ἐξαιρετικὸν χρόνον 30'6¹/₁₀. Οἱ Ζόστεντ (Φινλανδός), Σάλιγκ (Ἀμερικανός) καὶ Βέστρομ (Σουηδός) τρέχουν τὰ 110 μέτρα μετ' ἐμποδίων εἰς 14¹/₁₀. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐμποδιστὰι Χάρτιγκ καὶ Τέϋλορ καλύπτουν τὴν ἀπόστασιν 400 μέτρων μετ' ἐμποδίων σὲ 52". Ὁ πολὺς Ἀμερικανὸς Ὀσμπορν ὑπερπηδᾷ τὰ 2.03 μέτρα εἰς τὸ ὕψος, ὁ δὲ Ἰάπων ἀθλῆς Νάμπου ἀποδίδει εἰς τὸ ἀπλοῦν 7.98. Ὁ ἴδιος εἰς τὸ τριπλοῦν ἐπιτυγχάνει τὴν θαυμασίαν ἐπίδοσιν 15.72 μέτρα. Εἰς τὸ ἄλλα ἐπὶ κοντῶ ὁ Ἀμερικανὸς ἀθλῆς Μύλερ ὑπερπηδᾷ τὸ 4.31 μέτρα. Εἰς τὴν σφαιροβολίαν ὁ Πολωνὸς Χέλιαξ ἀποδίδει 16.05. Ὁ Ἀμερικανὸς Ζεζούπ ρίπτει τὸν δισκὸν εἰς 51.73 μέτρα. Ὁ Φινλανδὸς Γιαρβίνεν εἰς τὸ ἀκόντιον ἐπιτυγχάνει βολὴν 72.02 μέτρα. Ὁ Ἀμερικανὸς Ρυάν εἰς τὴν σφυροβολίαν ἀποδίδει 57.77 μέτρα.

Εἰς τὸν διεθνῆ αὐτὸν ἀθλητικὸν ὄργασμον ἡ Ἑλλάς δὲν ἔμεινε ἀμέτοχος. Παρὰ τὴν στοιχειώδη καὶ πρῶτόγονο κρατικὴ ἐνί-

σχου, παρὰ τὴν ἔλλειψιν τεχνικῶν μέσων ἐπέτυχε ὥστε τὰ ὀνόματα τῶν πρωταθλητῶν μας καὶ ὁ κλασσικὸς ἀθλητισμὸς τῆς χώρας νὰ γίνουσι γνωστὰ εἰς τὴν διεθνή φιλάθλον κοινὴ γνώμη. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἠξιώθη νὰ ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὴ Ὀλυμπιονίκας, ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρουσίασε ἀξιόλογο κίνησιν καὶ ἐπιδόσεις κατ' ἐλάχιστον μικροτέρας τῶν διεθνῶν. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ πλέον ἀντιληπτὴ ἡ διαφορά παραθέτομεν τὰς Πανελληνίου ἐπιδόσεις εἰς τὰ διάφορα ἀγωνίσματα τοῦ κλασσικοῦ ἀθλητισμοῦ: Δρόμος 100 μέτρων Φραγκοῦδης 10¹/₁₀. Δρόμος 200 μέτρων Φραγκοῦδης 21¹/₁₀. Δρόμος 400 μέτρων Τσακαλάκης 50¹/₁₀. Δρόμος 800 μέτρων Γεωργακόπουλος 1'57". Δρόμος 1500 μέτρων Γεωργακόπουλος 4'10¹/₁₀. Δρόμος 5000 μέτρων Νάνος 15'38¹/₁₀. Δρόμος 10.000 μέτρων Α. Κράνης 33'21¹/₁₀. Δρόμος 110 μέτρων μετ' ἐμποδίων Μάντικας 14¹/₁₀. Δρόμος 400 μέτρων μετ' ἐμποδίων Μάντικας 55". Ὑψος Παπανικολάου 1.89 μέτρα. Μήκος Παπαμιχαήλ 7.02 μ. Τριπλοῦν Παπανικολάου 14.31 μ. Ἐπὶ κοντῶ Ἀνδρέοπουλος 3.81 μ. Ἀκόντιον Ζαχαρόπουλος 63.41 μέτρα. Σφαῖρα Βεργίνης 14.605. Δίσκος Σύλλας 48.54. Σφῆρα Πετρόπουλος 44 μέτρα.

Οἱ πρωταθλητὰί μας τὰ τελευταῖα χρόνια ἔλαβον μέρος εἰς Πανευρωπαϊκοὺς ἀγῶνας ἀντιπροσωπεύσαντες ἐπαξίως τὸν ἑλληνικὸν ἀθλητισμὸν. Ὅλα τὰνωτέρω ὀφείλονται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ μόνον.

Εἰς τὴν θαυμασίαν αὐτὴ ἐξέλιξιν τοῦ ἀθλητισμοῦ μας κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια συνετέλεσε καὶ ἡ μετὰ κλησιν ξένων ὁμάδων ὡς καὶ ἡ συστηματικὴ προπόνησις τῶν ἀθλητῶν μας ἀπὸ τὸν Οὐγγρον προπονητὴν Σμιτσεκ.

Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς προόδου ὀφείλεται ἀναμφισβήτητα εἰς τὴν καθιέρωσιν τοῦ θεσμοῦ τῶν Βαλκανικῶν ἀγῶνων. Οἱ Βαλκανιάδες ἀποτελοῦσαι τὸ σπουδαιότερον ἀθλητικὸν γεγονός ἐκάστης σαζὸν εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον, ἐπέτυχαν τὴν ἀμιλλα τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν καὶ ἔδωσαν τὴν τόσον θαυμασίαν ἐξέλιξιν εἰς τοὺς ἀθλητὰς μας.

Ὁ μεταπολεμικὸς ἀθλητισμὸς σὺν τοῖς ἄλλοις ἐσημείωσε καὶ μίαν ἄλλη ἐπιτυχία, ἴσως-ἴσως τὴν σπουδαιότερα ὄλων. Ἐστράφη εἰς τὴν γυναῖκα εἰς τὰ σπόρ. Τῆς ἔδωσε τὰ αὐτὰ δικαιώματα μὲ τὸν ἄντρα, τῆς ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν φυσικὴ ἀγωγή. Καὶ σήμερον ὑπάρχει διεθνῶς μίαν θαυμασίαν κίνησιν γυναικείου ἀθλητισμοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀσφαλῶς ἡ προπολεμικὴ γυναῖκα διαφέρει εἰς ὄλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν σημερινή. Μεταπολεμικῶς ἡ γυναῖκα ἐκέρδισε πολλὰ ἐξισωθεῖσα πρὸς τὸν ἄντρα. Καὶ μέσα σ' ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἰσπολιτεία εἰς τὸν ἀθλητισμὸν. Ὁ πόλεμος τὴν ἐσήγαγε εἰς τὴν ἐνεργὸν ζωὴν. Ἡ μεταπολεμικὴ ὁμως ἐποχὴ ὑῆρξε περίοδος κατακτήσεων γιὰ τὴν γυναῖκα μέχρις καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀθλητισμοῦ. Κατέκτησε τὸν διεθνή στίβον, ἐδημιούργησε διεθνεῖς ἐπιδόσεις, κίνησιν, Ὀλυμπιονίκας ἀκόμη. Ἐπέδωθε μὲ φανατισμὸν εἰς τὸ αὐτοκίνητο, τὸ κολύμπι, τὴν φυσιοθεραπεία, τὸ τέννις καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἀεροπλάνον.

Ἐπίσης ἰκανοποιητικὴ πρόοδος ἐσημειώθη μεταπολεμικῶς

καὶ εἰς τὸ ποδόσφαιρον. Ἐφτάσε στιγμή πού δόκλερος ὁ κόσμος ἔπαθε ἕνα εἶδος ποδοσφαιρομανίας. Καὶ τὸ τελευταῖο χωριουδάκι, ἢ πῶ μικρὴ συνοικία εἶχε μίαν καὶ πολλὰς φορές δύο καὶ περισσότερες ποδοσφαιρικὰς ὁμάδες. Ἡ τεχνικὴ τοῦ ποδοσφαίρου ἀπέκτησε συστήματα, ἐιδικὰς προπονήσεις καὶ ἡ σημειωθεῖσα ἐξέλιξις του εἶναι ἀρκετὰ σημαντικὴ. Ἐδημιουργήθησαν διεθνή καὶ παγκόσμια πρωταθλήματα ποδοσφαίρου ἀποσπᾶσαντα τὴν προσοχὴν ὄλων.

Ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ὄλην αὐτὴ ποδοσφαιρικὴ κίνησιν δὲν ἔμεινε ἀμέτοχος. Μετέχει ἐνεργῶς μετακαλέσασα πολλὰς εὐρωπαϊκὰς ποδοσφαιρικὰς ὁμάδες τὰς ὁποίας συνήντησε μὲ αὐτοπεποίθησιν καὶ πολλὰς φορές νικηφόρως. Μετέσχε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν διεθνῶν πρωταθλημάτων τοῦ παγκοσμίου πρωταθλήματος καὶ τοῦ Βαλκανικοῦ κυπέλλου. Πάνω ἀπὸ πέντε χιλιάδες Ἑλληνόπαιδες σήμερον ἀσχολοῦνται ἐνεργῶς εἰς τὸ ποδόσφαιρον εἰς ὄλην τὴν χώραν.

Ἐκ παραλλήλου καὶ τὰ ὑπόλοιπα σπόρ, ἐξαιρουμένων τῶν ἀπαιτουμένων οικονομικὰς θύσας, ἐσημείωσαν ἐξαιρετικὰς προόδους. Τὸ κολύμπι ἀσφαλῶς κατέγει τὴν πρώτην θέσιν. Ὁ ὕψος στίβος ἀπέκτησε μεταπολεμικῶς ἑκατομμύρια φανατικούς θαύστας. Χάρης εἰς τὰ τοπικὰ καὶ διεθνή πρωταθλήματα ἐπετεύχθησαν ἐξαιρετικὰς ἐπιδόσεις.

Τὸ κρίκετ, τὸ πατιναζ, τὸ τέννις ἀπασχολοῦν ἐπίσης καθημερινῶς ἑκατομμύρια φιλάθλων.

Πάντως μέσα σ' αὐτὸν τὸν πρόχειρον ἀπολογισμὸν τῶν μεταπολεμικῶν ἀθλητισμοῦ διακρίνει κανεὶς τὴν τάσιν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν φυσιολογικὴν ζωὴν καὶ τὰ μεγάλα ὠφελήματα πού προσέφερε ὁ ἀθλητισμὸς.

Γ. Σ. ΤΣΙΜΠΟΥΡΑΚΗΣ

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΡΕΛΛΟΥΣ

Ήταν παραμονή της πρωτοχρονιάς. Οι δρόμοι της Αθήνας είχαν προσλάβει την εύθυμη εκείνη γιορταστική νότα, που αν την έξετάσει κανείς λιγάκι βαθύτερα, δεν στερείται και κάποιου τραγικού στοιχείου. Βέβαια, ο κόσμος κυκλοφορούσε τώρα πιό ζωηρά, πιό κεφάτα. Ποιός λίγο, ποιός πολύ όλοι περίμεναν να ξεσκάσουν λιγάκι από την καθημερινή αγωνία, κι' ή λίγες ώρες της νύχτας της πρωτοχρονιάς έπαιρναν για όλους την ιδιαίτερη σημασία. Λίγες ώρες που τις γλεντούσανε προκαταβολικώς, με την αμυδρή έλπίδα ότι ή εύτυχησμένες, ή ξέγνοιαστες εκείνες ώρες δεν θα τελειώναν ποτέ, ή τουλάχιστον θα διαρκούσανε πολύ, πάρα πολύ, όσο μια δλόκληρη ζωή.

Υπάρχει όμως ένας κόσμος δλόκληρος όπου το καμωμένο από χαρά μαζύ και θλίψη αίσθημα τουτο δεν υπάρχει. Υπάρχει ένας κόσμος που δεν μοιάζει το δικό μας, ένας κόσμος που οι κάτοικοί του ζούν έξω από την πραγματικότητα, που γι' αυτούς το κύλισμα του χρόνου δεν έχει καμιά σημασία, αφού ζούν δίχως μέλλον και δίχως έλπίδες, κι' αφού το παρελθόν τους το δημιουργούν μόνοι τους κι' όπως τους άρεσει. Ο κόσμος αυτός είναι το μυστηριώδες βασίλειο της τρέλλας, ένα βασίλειο όπου άπειρα χωρίς αρχή και χωρίς τέλος, ένα βασίλειο πύ —ποιός ξέρει;— μπορεί να μās περιλαμβάνη όλους, α που μπροστά του το μυαλό των ανθρώπων σταματά με δέος, α-ι-κανο όπως είναι να έξερευνησή το τραγικό μεγαλείο του.

Και στον κόσμο αυτόν θέλησα να περάσω την παραμονή της πρωτοχρονιάς. Θέλησα να δω τις αντιδράσεις των άλλόκτων αυτόν πλασιμάτων που έπαψαν να είναι άνθρωποι, μπροστά στην τραγική εκείνη στιγμή που ένσαρκώνει τόσο έκδηλα την άδυσώπητη ροή του χρόνου. Θέλησα να ζήσω λίγες ώρες με τους τρελλούς.

Η ατμόσφαιρα της γιορτινής ημέρας εξαφανίζεται άμεσα μόλις διασκελίση κανέναν το κατώφλι του Δρομοκαειτίου. Έξω, στην μεγαλοπρεπή «ώτοστράντ» της Έλευσίνος, ηγαινοέρχονται με άστραπιαία ταχύτητα τα αυτοκίνητα, περνούν τα βαρειά φορτωμένα κάρρα, κυλά ή ζωή. Μέσα, ή γαλήνη, μια γαλήνη υπερκόσμια, που δεν την ταράζει παρά μια ξαφνική στριγγιά, μια στριγγιά έπίσης ζένη στον κόσμο αυτόν. Θα είναι κανένας τρελλός, που ποιός ξέρει τί όράματα τον βασανίζουν...

Και να οι τρελλοί. Τρελλοί; Γιατί τάχα; Οι άντρες αυτοί και ή γυναίκες δεν φαίνονται να ξεχωρίζουν από την λοιπήν ανθρωπότητα. Μερικοί μαζεμένοι σε παρέες, σιγανοκουβεντιάζουν. Δεν λένε τίποτε το ξέχειρο ή το άνοητο. Η πολιτική παίρνει και δίνει, όπως ακριβώς σε οποιοδήποτε συνοικιακό καφενείο. Τα σχέδια προς σωτηρία της πατρίδος

που ακούονται εκεί μέσα δεν φαίνονται καθόλου πιό τρελλά από τα ίδια σχέδια των λογικών ανθρώπων, κι' ακόμα από τις σοβαροφάνεις άρλουμπες πολλών τρανών πολιτικών... Η γυναικώδες κουτομπολεύουν, χαχανίζουν, ρίχνουν κάπου-κάπου και καμιά σταγόνα δηλητήριο... απάραλλακτα σαν να βρίσκονται στην αυλή της μαμής της γειτονιάς!

Αυτοί είναι οι «ήσυχoi». Είναι οι άνθρωποι με κάποιαν ώρισμένη «λόξα», που σε οποιοδήποτε άλλο ζήτημα άσχετο με την λόξα τους είναι καθ' όλα λογικοί και μετρημένοι. Πολλοί απ' αυτούς θα μπορούσαν να βρίσκονται στα σπίτια τους, κι' αν όλοι οι τέτοιοι τρελλοί έκλεινοντο στο φρενοκομείο, ασφαλώς ή μισή Έλλάς θα φορούσε ζουρλομανδύα.

Η λόξες των «ήσυχων» αυτών τρελλών είναι λογικών-λογιών. Ο ένας πιστεύει πως είναι ο Μέγας Άλέξανδρος ή ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, και περιμένει την μεγάλη ώρα για να ξεμαρμαρώση. Έν τω μεταξύ περιορίζεται στο να κεραυνοβολή τον Λουδοβίκο Μπαρτού για τον τρόπο με τον όποιο χειρίσθηκε το ζήτημα του άφοπλισμού... Έκείνη ή γλωμή κοπελλίτσα θα μπορούσε κάλλιστα να συχνάζη στους κινηματογράφους και να ξετρελλαινή λεγεώνες νεαρών αν δεν της κολλούσεν ή ιδέα πως είναι ή Γκρέτα Γκάρμπο. Άνάμεσα στους τρελλούς του Δαφνίου θα υπάρχουν ασφαλώς πολλοί θαυμασταί του Άλεξάνδρου Δουμά, γιατί άλλοιώς δεν εξηγείται το πως τρεις τρελλοί—ένας παλιός έμπορος, ένας μονάβης και ένας άπότακτος άνθυλασπιτής—διαμφοισθητόν μεταξύ τους τη μεγάλη τιμή να είναι ο καθένας τους ό... ντ' Άρτανιάν!

Άλλοι πάλι έξέρουν την πραγματική τους προσωπικότητα, αλλά σκοντάφτουν σε άλλο ζήτημα: ένας απ' αυτούς στέκεται άπόμερα, δλομόναχος, μ' ένα γλυκό και θλιμμένο ύφος. Δεν φαίνεται επικίνδυνος. Τόν πλησιάζω. Προτού όμως βρεθώ σε άποσταση τριών βημάτων, με σταματά:

—Μην πλησιάζετε, κύριε, γιατί μπορώ να σπάσω. Κι' ο συνοδός μου με πληροφορεί πως ο δυστυχισμένος εκείνος νομίζει πως είναι από γυαλί...

Μια έκπληξη με περιμένει τώρα. Να ένας νέος που τον

είχα γνωρίσει άλλοτε, γεμάτο κέφι και χαρά. Φαίνεται σκεπτικός. Με άναγνωρίζει και με χαιρετά. Κουβεντιάζουμε λιγάκι, κι' είμαι έτοιμος να πιστέψω πως κάποιον τραγικό λάθος έχει γίνει, τόσο λογικός είναι ο συνομιλητής μου, όταν σε μία στιγμή μου λέει:

—Θά ήμουν έντελώς καλά αν δεν είχα αυτό το παληοστόμαχό μου... Ξέρεις, είναι από λάστιχο, και μόλις πιώ λίγο νερό, φουσκώνει και άνεβαίνει στο λάρυγγά μου...

Να και μια γρηά που ή εμφάνισή μου δεν φαίνεται να την ικανοποιή. Με περιεργάζεται καλά-καλά, κι' ύστερα γυρνά και λέει έμπιστευτικά σε μια συντρόφισσά της:

—Τέλος πάντων, αυτοί οι σημερινοί άνδρες δεν έχουν φιλότιμο! Άκοις εκεί να μην έχει μουστάκι! Δεν παίρνει παράδειγμα από μας τις γυναίκες που κι' εμείς αφήσαμε μουστάκι!

Και στρίβει άρειμανιώς ένα άνύπαρκτο μουστάκι! Η συντρόφισσά της γελά, και μου λέει:

—Μην την άκούτε, κύριε, είναι θεότρελλη! Τα πράματα άρχίζουν να χαλούν. Η δυό γρηές πιάνονται μεταξύ τους, για ν' άποδείξουν ή μια την άλλη τρελλή. Άποτέλεσμα: ξεμάλλιασμα και άμεσος επέμβασις δύο νοσοκόμων. Η γρηά με το ύποτιθέμενο μουστάκι δεν ήσυχάζει παρά μόνον όταν της ύποσχέθηκαν ότι θα της δώσουν... μαντέκα!

Ξαφνικά, ένα έπιφώνημα χαράς! Να ο κ. Άρμάνδος Δελλαπατριδής, ο πολυθρύλιτος άρχηγός των Κιανολεύων! Με τον άπαραίτητο χαρτοφύλακα υπό μάλης κόβει βόλτες. Στο βλέμμα του λάμπει μια φλόγα, ειρωνική μάλλον. Σαν να μου φαίνεται πως ό διαπρεπής πολιτικός και ποιητής έλυσε το πρόβλημα της οικονομικής κρίσεως!

—Τά σέβη μου, κ. Πρόεδρε. Τί γίνεται; —Άναπαύομαι! ύπήρξεν ή υπερήφανος άπάντησις του ήγέτου.

—Άναγκαστικώς όμως. —Κάθε άλλο. Θα μάθατε ότι έδραπέτευσα δυό φορές. Αυτή τη φορά όμως βρίσκομαι έδώ γιατί έτσι το θέλω. Κάθε άνθρωπος που ποθει να κυβερνήση κάποτε, πρέπει να κλεινεται άρκετό καιρό με τους τρελλούς για να συνηθίση στην έξουσία.

Να είναι τάχα έπιγράμμα αυτό; —Δεν θα θέλατε κ. Πρόεδρε, να είσασταν έξω σήμερα, παραμονή Πρωτοχρονιάς.

—Ά, μπά, μπά! Έδώ έχουμε ζεστασιά και πρώτης τάξεως φαί! Άέ άλλο, άπόψε πρέπει να μείνω μόνος με τις σκέψεις μου. Πέρασεν ένας άκόμη χρόνος, κι' ή στιγμή της έπικρατήσεως μου πλησιάζει!

Και άπομακρύνεται, παίρνοντας μαζύ του τις τύχες της Έλλάδος, προτού προφθάσω να τον έρωτήσω για την πρόδο του μεγαλοφυούς έπους του, ή «Κοινωνία γελά»...

Τί περιέργος σύνδεσμος σκέψωμαι! Ο πονηρός και όχι και τόσο τρελλός Δελλαπατριδής μου θυμίζει τον μεγάλο ποιητή: τον Ρώμο Φιλλόρα που ή τρομερή άρρώστεια τον έκλεψε από τον κόσμο των γραμμάτων. Ρωτώ γι' αυτόν και πληροφοροόμαι πως είναι πολύ καλά, πως κατεβαίνει τακτικά στην Αθήνα και πως σε λίγο θα φύγη από το Δαφνί, έντελώς θεραπευμένος. Η άρρώστεια φάνηκεν εύμενης γι' αυτόν.

Κοι μια που είμθετα στον κόσμο της καλλιτεχνίας, άς θυμηθώμε κάποιον εξαίρετον άρτίστα που δεν πάνε τρεις μήνες που πέθανε, ανάμεσα σ' αυτούς τους τοίχους. Πρόκειται για τον Λυκούργο Καλαποθάκη, τον εξαίρετο πρωταγωνιστήν της ελληνικής όπερέττας, τον άλησμόνητο «Πρίγκηπα» των «Απάχηδων»... Η άτεγκτη σπειροχαίτη τον ώδηγησε πρώτα στην τρέλλα και ύστερα στον θάνατο όπως τον Νίτσε, τον Μωπασάν, τον Μπωντλαίρ, τον Μυσσέ και τόσους, τόσους άλλους...

Οι περισσότεροι απ' αυτούς είναι θύματα του άγοραίου έρωτος. Αυτοί όμως είναι οι πιο εύτυχημένοι γιατί ή άρρώστεια τους ασφαλώς θα τους λυτρώση σε λίγο. Θα τους χαρίση την μεγάλη γαλήνη του θανάτου. Οι άλλοι, εκείνοι για τους οποίους ή έπιστήμη δεν κατώρθωσε να εξηγήση τους λόγους της παραφροσύνης τους, θα ζήσουν πολλά χρόνια ώσπου να κουρασθή ή κορδιά να τροφοδοτή ένα νεκρό πνεύμα.

Σαν τους πιάση ή κρίσις, οι τρελλοί αυτοί μπορούν να κάνουν πράγματα άπίστευτα. Τότε μια μονάχα λύσις υπάρχει: ο ζουρλομανδύας, το φρικιαστικό εκείνο φόρεμα που παρεμποδίζει κάθε κίνηση του τρελλού, ο ζουρλομανδύας που μόνο να τον άκούσουν άρκεί οι δυστυχισμένοι άρρωστοί για να τρομοκρατηθούν και να παραλύσουν.

Άς περάσουμε τώρα σ' ένα άλλο βασίλειο. Ός τώρα είδαμε τους «ήσυχους» και τους «επικινδύνους». Όλοι αυτοί, με τα σαλεμένα φρένα, είναι ζωντανοί. Μα υπάρχουν και τρελλοί νεκροί... Είναι το τμήμα των άπαθών.

Αυτοί δεν είναι άνθρωποι, ούτε και ζωα. Θα νόμιζε κανένας πως είναι κάτι άγνωστο, άλλοκοτα φυτά, τόσο άνεπαίσθητη είναι ή ζωή τους. Δεν αισθάνονται άπολύτως τίποτα. Βυθισμένοι σ' έναν βαθύτατο λήθαργο περνούν από τη μια κατάσταση στην άλλη, από τη ζωή στο θάνατο, χωρίς να το καταλαβαίνουν. Τους τρέφουν έπως ποτίζει κανένας μια γλάστρα. Και μόνο ή ήσυχος ρυθμός του σφυγμού των μιάς λέει πως στα άκίνητα εκείνα κορμιά υπάρχει ακόμα ο σπινθήρας της ζωής, μιάς ζωής σχεδόν προτόγονης, σχεδόν νεκρωμένης...

Αυτού του είδους την τρέλλα, την πιό φρικιαστική ασφαλώς απ' όλες, αφού γελοιοποιεί κι' αυτό το ύπέρτατο αγαθό που λέγεται ζωή, την προκαλούν συνήθως διάφορα φυτικά δηλητήρια. Τέτοια είναι ή περιφημη Σκοπαλαμίνη με την όποια πότισαν τον έμπρηστή του Γερμανικού Βουλευτηρίου Βάν ντέρ Λομπτε, και τέτοιο ήταν το θρυλικό «δηλητήριο των Μπόρτζια».

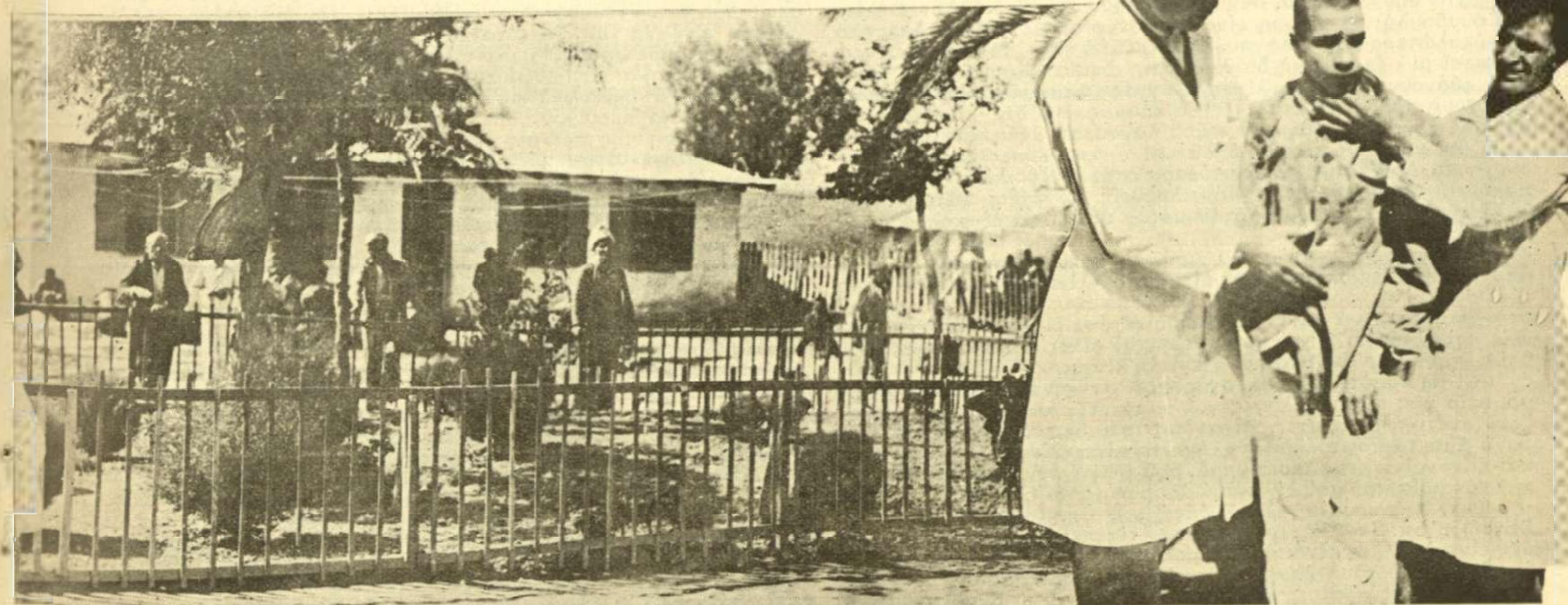
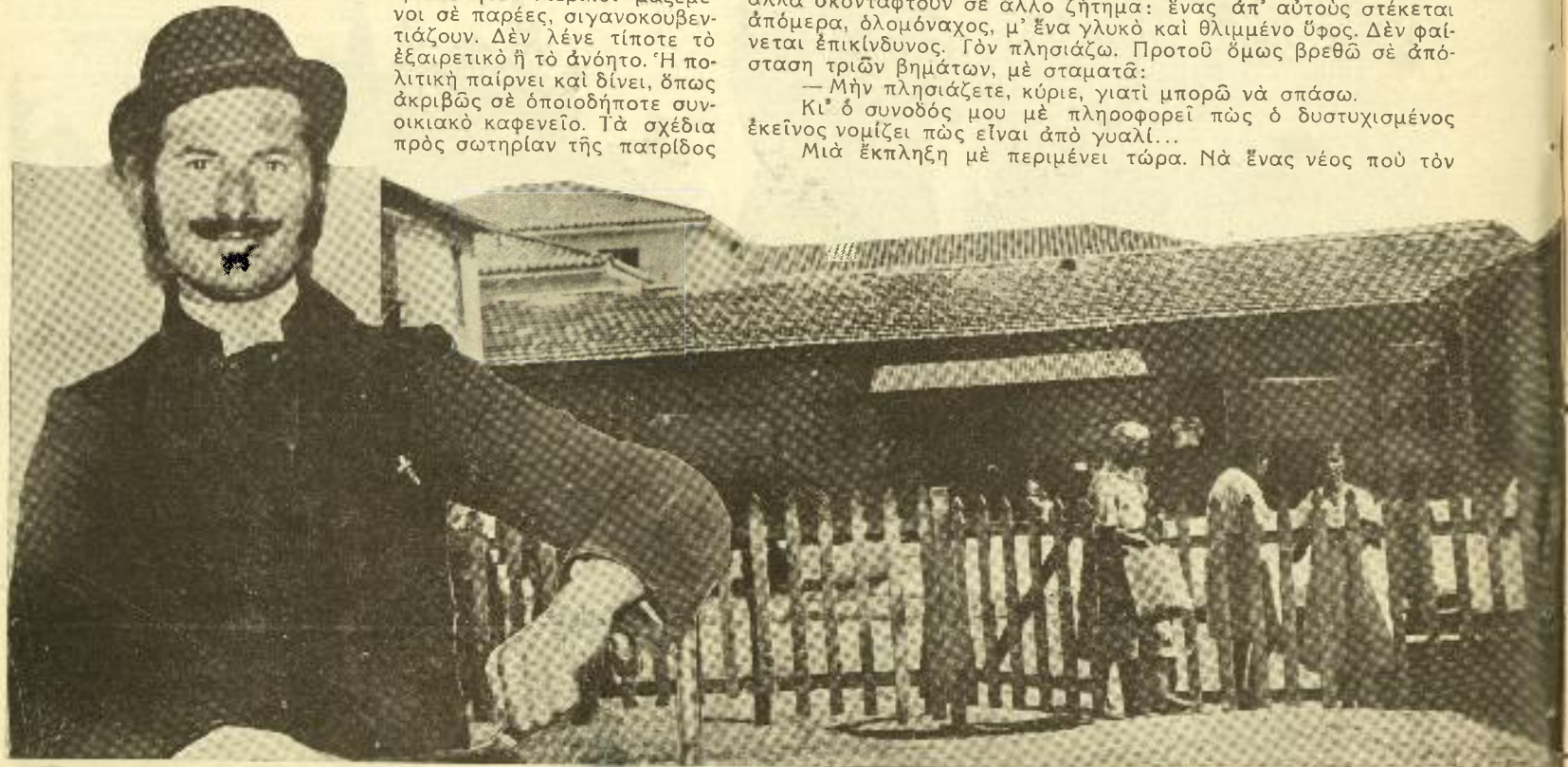
Πόσες τραγωδίες να κρύβονται έδώ μέσα! Κάθε στριγγιά, κάθε κραυγή, κάθε λυγμός, κάθε χάχανο, κάθε χαμόγελο άκόμη, κι' ή θανατερή άκίνησιά των νεκρωμένων τρελλών, κρύβουν μίαν ιστορία. Αυτός τρελλάθηκε από την τρομερή άρρώστεια, συνηθισμένη έξαγορά του πρόστυχου έρωτος. Έκείνου ή δουλειές πήγαν στραβά, και σάλεψαν τα φρένα του. Έκείνη ή κοπέλλα με τα μεγάλα, γεμάτα άγωνα μάτια, αγάπησε και γελάσθηκε. Ο άξιοπρεπής εκείνος γέρος τρελλάθηκε προσπαθώντας να λύση κάποιο σπουδαίο φιλοσοφικό πρόβλημα. Κι' ο άναμαλλιασμένος ποιητής, κυνηγώντας μια χίμαιρα προσγειώθηκε στο βασίλειο της φαντασίας. Αυτός τρελλάθηκε για μικρά πράγματα, εκείνος για μεγάλα, και ο άλλος για το τίποτα. Η παραφροσύνη στήνει το λάβαρό της στα κρανία δίχως να διαλέγη τα θύματά της.

Μα μέσα σ' όλες αυτές τις φρικαλεότητες, μπορεί να υπάρχουν —ασφαλώς υπάρχουν— τραγωδίες ακόμα πιό φριχτές. Πρόκειται για τους τρελλούς που δεν είναι τρελλοί. Πρόκειται για τους ανθρώπους εκείνους που βρέθηκαν πίσω από τα κάγκελλα του φρενοκομείου χωρίς να έξέρουν το γιατί. Πρόκειται για τους ανθρώπους που δίχως να είναι τρελλοί υιούθουν να τρελλαινώνται εκεί μέσα από την άπελπισία. Και μεγαλείτερο βασανιστήριο δεν μπορεί να υπάρξη από το να νοιώδη κανένας να του φεύγη σιγά-σιγά το μυαλό του...

Οι τραγικοί αυτοί άνθρωποι πέφτουν θύματα της ανθρωπίνης άτιμίας. Είναι συνήθως άνθρωποι πλούσιοι που τους κλείνουν οι συγγενείς τους για να σφετερισθούν την περιουσία τους ή πάλι άνθρωποι που γνωρίζουν κάποιο τρομερό κι' επικίνδυνο μυστικό, που μόνο πίσω από τις γρίλλες ενός φρενοκομείου μπορεί να θαφτή. Άλλοτε τους ανθρώπους αυτούς τους κλείνουν σε άνήλιες φυλακές ή τους εξαφανίζουν. Τώρα τους θανατώνουν με την βοήθεια του νόμου. Γιατί ό έγκαταλειμμένος τρελλός είναι νεκρός. Γιατί κι' ένας Άϊνστάιν ακόμα ή ένας Μπέρζον δεν μπορεί ν' άποδείξη πως δεν είναι τρελλός, όταν μία φορά λεχθή πως τρελλάθηκε...

Ο περίπατός μας στον δόδο κύκλο της Κολάσεως τελείωσε. Πέρασεν ή Πρωτοχρονιά με τους τρελλούς, ή γιορτή με τους ανθρώπους τους βυθισμένους στο αλιόνο πένθος. Άπό το ύψωμα του Δαφνίου ξεχωρίζει κανείς τα φώτα της Αθήνας να λαμπυρίζουν, σαν άπειράριθμες πυγολαμπίδες. Κάποιο πράγμα με τραβά προς τα εκεί, έξω από τους ζοφερούς τοίχους, κάτι μεγάλο και δυνατό, που λείπει από δω μέσα. Η Ζωή...

Δ. ΠΗΝΙΑΤΟΓΛΟΥ

Η ΖΩΗ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Συγκέντρωσα στο γραφείο μου τα βιβλία που εκδόθηκαν φέτος. Θέλω ν' αναπληρώσει η μορφή, ή προσωπικότητα του λογοτεχνικού 1934. Δεν είναι δυστυχώς καθόλου έντονη. Πέρισι ή χρονιά είχε χαρακτηριστεί από μια ζωηρή ομαδική τάση προς την καλλιέργεια του μυθιστορήματος. Ξεκινούσαμε... Φέτος η προσπάθεια αυτή που μπορούσε ν' αποβεί πολύ γόνιμη, έχει αισθητά άνακοπει, ίσως γιατί δεν υποστηρίχθηκε αρκετά θερμά από το αναγνωστικό κοινό, και σύγχρονα δεν παρατηρούνται παρά ελάχιστες κάπως εξαιρετικές άτομικές ανατάσεις στα διάφορα είδη του λόγου.

Συλλογές ποιημάτων έχουν εκδοθεί αρκετές ποσοτικά δεν υστερούν κι' επειδή οι περισσότερες μοιάζουν καταπληκτικά άναμεταξύ τους φαίνονται πολλές, υπερβολικά πολλές. Από τη σωρεία αυτή των στίχων δεν αναδίνεται κανένα μήνυμα, καμιά λυρική κραυγή. Χρησιμοποιούν γνωστά, πολύ εκμεταλλευμένα μοτίβα, κι' ούτε καν ζητούν ν' ανανεώσουν τα κοινότυπα κι' ανισορροπία θέματα με μια ιδιόρρυθμη και λαμπρή έκφραση, με ένα πρωτότυπο παιγνίδι μέτρων, ρυθμών και λέξεων. Οι κατασκευαστές αυτών των συλλογών άγνωστον μακάριον ότι όταν δεν έχει κανείς την ικανότητα, τη δύναμη ή τη διάθεση ν' δημιουργήσει, επιβάλλεται ή σιωπή. Κανείς, ούτε ο δίδων ποιητής, ούτε οι αναγνώστες του έχουν τίποτε ν' κερδίσουν από το χαρτί το άσκοπο τυπωμένο με άγονες επαναλήψεις.

Οι περιττές συλλογές μπορούν ν' χωρισθούν σε δυο κατηγορίες: σε κείνες που άπχουν συγκινήσεις και σκέψεις έξαντλημένες συχνά από την περασμένη κι' όλος γενεά, και σε κείνες που έχουν την αξίωση ν' είναι προοδευτικές, γιατί πλέκουν στίχους γύρω από ένα έπικαιρο θέμα: το επαναστατικό κήρυγμα. Ουσιαστικά οι δεύτερες όσο κι' αν είναι πιο συγχρονισμένες, όταν είναι φανερό ότι ο κατασκευαστής τους δεν δονίσθηκε έσωτερικά, ή έστω κι' αν δονίσθηκε άμυδρά δεν κατόρθωσε ν' μετουσιώσει τη συγκίνησή του, κι' απλά ρητορεύει κι' άραδιάζει φράσεις ήχηρες και κούφιας γύρω από ιδέες πρωτοειπωμένες από άλλους, στέκουν στο ίδιο χαμηλό και ψυχρό επίπεδο με τις πρώτες παραμένουν πολύ μακριά από την Τέχνη. Τι σημαίνει αν οι στίχοι είναι το πιο συχνά κανονικοί κι' όρθοι; Δεν είναι κανένα κατόρθωμα. Έχουν γραφεί τόσο πολλοί στίχοι από ποιητές, ώστε η ποιητική τεχνική έχει πια γίνει ένα πολύ εύκολο μεταχείριστο καλοήπι. Η τεχνική δεν άρκει! πρέπει ν' έχει κανείς μέσα της πνοή.

Θυμάμαι: κάποιος νεαρός γνωστός μου μου έστειλε κάποτε μία χειρόγραφη συλλογή ποιημάτων του. Άναζητήσα ανάμεσα έστω και μόνον μια εικόνα, έστω και μόνον ένα έπιθετο που ν' ανέρρωνε ένα προσωπικό δράμα. Κάτω από κάθε ποίημα μπορούσε κανείς χωρίς μεγάλο κόπο ν' βάλλει την ύπογραφή ενός γνωστού ποιητού: κάτω από κάθε ποίημα μία άλλη ύπογραφή. Ο νεαρός γνωστός μου άδυνατίζε μόνον και παραμόρφωνε τα πρόσωπά του.

Τόν κάλεσα.
— Γιατί γράφεις; τόν ρώτησα, κι' άφου γράφεις, γιατί γράφεις ποιήματα;

Είταν ειλικρινής... κι' άφελής.
— Δεν έχω φαντασία, μου εξήγησε. Δεν αισθάνομαι ότι έχω κάτι ν' πω. Άλλά μέσον του στίχου μπορεί κάτι ν' εκφράζω. Υπάρχουν πολλοί δάσκαλοι τούς άκολουθώ.

— Άκουσε, του είπα αν δεν έχεις τίποτε ν' πεις δεν καταλαβαίνω πιά ανάγκη ύπάρχει ν' γράφεις και προπάντων ν' δείχνεις τ' χειρόγραφο σου. Άν έχεις άρες για χάσιμο και σ' εύχαριστεί ν' τις περνάς γράφοντες, γράφε, άλλα κράτησε τα ποιήματά σου για σένα. Δεν ενδιαφέρουν κανέναν άλλον. Θέλεις κάτι συμβολική; Η ποίηση είναι μόνον φαινομενικά κι' άπατηλά το εύκολότερο είδος λόγου. Πραγματικά είναι το δυσκολότερο. Άπαιτεί μία έκστατική διάθεση στην όποια ακόμα και οι εκλεκτοί φθάνουν σε πολύ λίγες στιγμές: άπαιτεί άκριβως γιατί ύπάρχουν πολλοί δάσκαλοι κι' ο κόσμος της δεν είναι τόσο εύρος και ποικίλλος σαν του πεζού λόγου, ν' έχει κανείς την δύναμη όχι μόνον ν' πλάσει άλλα και ν' ανανεώσει και ν' δημιουργήσει. Δοκίμασε τόν έαυτο σου στον πεζό λόγο που είναι πολύ πιο παρθένος: εκεί θ' αντιληφθείς αν έχεις κάτι ν' πω. Άλλες από μέσα σου όπότε μόνον αξίζει ν' εξακολουθήσεις ν' γράφεις.

Ο νεαρός γνωστός μου μου ύποσχέθηκε ν' σκεφθεί. Το άποτέλεσμα της σκέμώς του είταν όταν λίγες εβδομάδες ύστερα τύπωσε και κυκλοφόρησε τη συλλογή του. Πώς ν' αντίσταθεί στον πειρασμό ν' κάνει εντύπωση μ' ένα βιβλίο στους συγγενείς και φίλους; Ω! οι συγγενείς και φίλοι πόσα άχρηστα βιβλία έχουν χάσει στη λογοτεχνική κίνηση.

Οι περισσότερες συλλογές που συγκέντρωσα άπάνω στο γραφείο μου είναι συγγενείς και φίλους. Ξεχωρίζουν σχετικά ελάχιστες. Είχα διαβάσει όλα τα βιβλία με προσοχή άμα τα πρωτόελαβα: ελάχιστα είναι κείνα που ξαναβλέπω και ξαναοιζίζω με κάποια χαρά, που με κάνουν ν' ευγνωμονώσω την ευκαιρία που μου δίνει την άφορμή ν' τα ξαναδιαβάσω.

Ο κ. Φράγκος (Στιγμές της έπαρχίας), ο κ. Κουγιούλης (Άπειρη Στιγμή) κι' ο κ. Σπάλας (Τρανυόσαν)—τί φαντάζεσαι τίτλο!— δεν είναι άπαλλαγμένοι από έπιρροές, δεν έχουν διαμορφώσει έναν έντελώς δικό τους έσωτερικό κόσμο, κι' ούτε μεταφέρουν στις άγνές λυρικές σφαίρες: έντονοι μερικές νότες αναδίνον έναν

γοητευτικό ήχο που δεν έχει κι' όλος άκουσθεί, μερικές λεπτομέρειες φανερώουν μία ξελεπτυσμένη ευαισθησία και μία κάποια πνευματικότητα. Οι στίχοι τους έχουν ευγένεια, κάποτε κι' έναν παλμό, άπλώνουν γύρω τους, έστω και σ' έναν στενό κύκλο, άτμοσφαιρα. Οι συλλογές τους είναι συμπληρωτικές. Ο κ. Άγρας τύπωσε φέτος μία συλλογή νεανικών του ποιημάτων «Βουκολικά και Έγκώμια». Ο κ. Άγρας έχει πια έπιβληθεί και σαν ποιητής και σαν πεζογράφος και δεν πρόκειται ν' κριθεί από ένα έργο που δεν αντιπροσωπεύει το σημερινό έαυτο του, ούτε το καλύτερο μέρος του έαυτού του. Προτιμώ πολύ τις μελέτες του που δείχνουν και μελετηρότητα και φιλοσοφημένο νοή, που προσφέρουν άφθονες συχνά δξύτατες παρατηρήσεις κι' αντιλήψεις, από τα ποιήματά του. Έχουν κι' αυτά έναν αρκετά ισχυρό προσωπικό τόνο, στέκουν σ' ένα ψηλό λογοτεχνικό επίπεδο, ή ποίηση όμως για τόν κ. Άγρα δεν φαίνεται ν' είναι τόσο μέσο έκφράσεως όσο ένα πνευματικό παιγνίδι. Οτι τόν ένδιαφέρει περισσότερο είναι ν' σμιλεύσει στην έντέλεια τη φόρμα, τόν κάθε στίχο, την κάθε φράση. Μερικές έκπιτυχιές του είναι σ' αυτό το είδος πραγματικά κατορθώματα. Το σύνολο όμως διατηρεί μία ψυχρότητα. Τα «Βουκολικά και Έγκώμια» δείχνουν φανερά την κατεύθυνσή του, δεν περιέχουν όμως τα πιο άρτια του κατορθώματα.

Η έκδοση της πρώτης συλλογής ποιημάτων του κ. Παπατσώνη «Έκλογη» άναμενόταν με έξαιρετική άνυπομονησία. Είχα την πεποίθηση πως θα μου χάριζε μία σπάνια πνευματική χαρά. Τα πρώτα ποιήματα του κ. Παπατσώνη, τα πολύ άμεσα έμπνευσμένα από την καθολική λειτουργία δεν με είχαν ένθουσιασει, τα ποιήματά του όμως τών τελευταίων χρόνων που δημοσίευσε σε άραια διαστήματα σε διάφορα περιοδικά μου είχαν δώσει συχνά μία διανοητική διέγερση καθώς πρόβαλλαν μια σειρά από άπρόοπτα κι' ιδιόρρυθμες εικόνες μαζί παραστατικές και έπιβλητικές, παράδοξους συνδυασμούς λέξεων, ένα περίεργο κράμα ρεαλισμού και μυστικισμού, πρωτόγονης άφέλειας και θρησκευτικής έκστάσεως. Περιμένα ή συγκέντρωσή τους σε βιβλίο ν' είναι άποκαλυπτική για τις δυνατότητες της ποιήσεως. Δυστυχώς ή συγκέντρωση μάλλον με άπογοήτευσε, άφήρεσε πολύ από τη γοητεία που είχε το κάθε ποίημα χωριστά. Βέβαια μερικά, άρκετά, ποιήματα, διατηρούν την ομορφιά τους, το έργο όμως που έχουν την αξίωση όλα μαζί ν' άποτελέσουν φανερόνεται ως ούσια, ως νόημα, άρκετά φτωχό. Δεν μεταδίνει καμιά πηγαία συγκίνηση, κανένα παλμώδες δράμα του κόσμου. Οι ιδιότητες εικόνες, οι παράδοχοι συνδυασμοί αντιθέσεων, δίνουν την εντύπωση ότι είναι άποτέλεσμα αρκετής έπιτηδέσεως έπικρατεί άπειρος βερμαλισμός. Παρ' όλο όμως τις έπιφυλάξεις αυτές ή «Έκλογη» είναι μία συλλογή ποιημάτων έξαιρετικά ένδιαφέρουσα.

Ούτε ή έκδοση τών ποιημάτων του Πορφύρα που βρέθηκαν μετά το θάνατό του άπετέλεσε ένα φιλολογικό γεγονός. Οι «Μουσικές Φωνές» περιέχουν πολλά έξαισια ποιήματα, μουσικώτατα και λυρικώτατα, δεν προσθέτουν όμως τίποτε στο κι' όλος γνωστό έργο του Πορφύρα. Ο Πορφύρας ύπρηξε ένας ποιητής άπόλυτα μονότροπος: ούδέποτε ανανέωσε τόν έαυτό του.

Άπ' όλες τις συλλογές ποιημάτων που εκδόθηκαν φέτος ξαναοιζίζω με την περισσότερη χαρά τις «Συνθέσεις» του κ. Μπάρα. Το βιβλίο αυτό άπεκάλυψε έναν νέο άγνωστο ποιητή. Περιέχει ελάχιστα ποιήματα. Ο κ. Μπάρας έκλεκτικώτατος δεν τύπωσε παρ' ότι θεώρησε αξίο ν' τυπωθεί. Μερικά ποιήματά του, επειδή είναι ακόμα πολύ νέος, δεν έχουν φθάσει στην τελειότερη δυνατή έκφρασή τους άλλ' όλα μεταδίνουν πολύ καταθλιπτικά και με έναν πολύ πρωτότυπο τρόπο το συναίσθημα της πλήξεως που προπάντων τραγούδησε ο ποιητής.

Και τώρα ο πεζός λόγος.
Ξανακυττάζοντας τις συλλογές διηγημάτων και τα μυθιστορήματα που εκδόθηκαν φέτος σύγχρονα αναλογίζομαι τα ξένα μυθιστορήματα που διάβασα επίσης φέτος. Πολλά απ' αυτά, τα περισσότερα, δεν είναι άριστουργήματα: κάθε άλλο: έντονοι σχεδόν όλα, ακόμα και κείνα που διάβασα είναι άρκετο μήνες, τώρα που τα ξανασυλλογίζομαι τα θυμάμαι ζωηρότατα. Τα πρώτα τους με έκανε γνώριμα σαν ν' άποχωρίσθηκα χθές, κι' αν με ρωτούσε κάποιος θ' άπορούσα άμέσως ν' του πω ποιά είναι ή διάθεση που κυριαρχεί στο καθένα, ν' του καθορίσω την πρόθεση του συγγραφέως και ποιά μορφή διάφρονος ν' άνηκε στην έκφραση. Τα ελληνικά βιβλία άπ' έναντίας είναι σχεδόν όλα βυθισμένα σ' ένα νεφέλωμα. Άναγκάζομαι ν' καταφύγω στις σημειώσεις μου και ν' καταβάλλω κόπο για ν' άναστηθεί κάπως το περιεχόμενό τους, και πάλι διαγράφεται πολύ άμυδρά. Κι' όμως τα ελληνικά βιβλία, επειδή πρόκειται ν' άναγνώσει ν' άναγνώσει με πολλή περισσότερη προσοχή από τα ξένα.

Οτι λείπει προπάντων από τούς Έλληνες συγγραφείς που όλοι—είνε εύκολο ν' άντιληφθεί κανείς—έχουν κάτι ν' πω και ν' μεταδώσουν—οι άθλιες ελληνικές συνθήκες της κυκλοφορίας του βιβλίου έχουν το προσόν ότι άποκλείουν το βιομηχανικό γράψιμο—είνε ή δύναμη ν' πλάσουν άνθρωπους όλοκληρωμένους και επίσης και ή ικανότητα της άνετης άφηγήσεως που διαγείρει και συγκρατεί το ένδιαφέρον. Η διαγραφή τών χαρακτηρισμών και ή ψυχολογία παραμένουν άσφαείς και κατά συνέπεια τα πρόσωπα δεν άποκτούν καμιά άναγλυφικότητα, ή πλοκή της ύποθέσεως, από την όποια στο διήγημα και στο μυθιστόρημα θ' άναδυθεί το νόημα του έργου έτελλίσεται με σύγχυση κι' ασάβθεια, και συχνά χαλαρώνεται έντελώς από περιττόλογα μάκρη. Έχει κανείς την εντύπωση ότι οι Έλληνες συγγραφείς άπέχουν ακόμα πολύ από το ν' είναι κύριοι ενός οργάνου που οι ξένοι συνάδερφοί τους το έξουσιάζουν έντελώς.

Ίσως σ' αυτή την άδεξιότητα ν' πρέπει ν' άναζητηθεί ο κυριώτερος λόγος για τόν όποιο το νεοελληνικό βιβλίο δεν διαβάζεται και δεν άγοράζεται. Το κοινό είναι φυσικά δικαιολογημένο: το κοινό δεν είναι ύποχρεωμένο ν' θυσιάζεται, ν' διαβάσει όταν το διάβασμα δεν το ικανοποιεί. Νομίζω έντούτοις ότι έστω κι' αν ή άπόλαυση δεν είναι άμεση θ' άπρεπε ν' καταβάλλει μία προσπάθεια. Η τάση προς την καλλιέργεια του άστικού μυθιστορήματος, κι' άς μην έδωσε ακόμα πλούσια κι' άρτια έργα, είναι μία πρόδοος κι' αξίζει ν' ύποστηριχθεί. Οι συγγραφείς μας δεν μπορούν άπότρω να φθάσουν στο επίπεδο τών ξένων συναδέρφων τους που διανοηθόνται από μία μακροχρόνια παράδοση, από μία γλώσσα διαπερασμένη και εύλυτη, από ένα περιβάλλον πολιτισμένο κ' έξελιγμένο, από μία άτμόσφαιρα διεγερτική το ότι όμως μερικοί, οι καλύτεροι, άρχισαν ν' κατανοούν ότι το μυθιστόρημα είναι το λογοτεχνικό είδος που άναποκρίνεται το περισσότερο στις αξιώσεις και στις άνησιμες της έποχής μας, και ν' έγκαταλείπουν χάρην αυτού τόν έξμετρο λόγο που είναι εύκολο ν' μετατραπεί σε άπλη στιχοπλοκία, και το ήθογραφικό, φωτογραφικό διήγημα, τα δυο λογοτεχνικά είδη που άπασχόλησαν περίπου όλες τις δυνάμεις τών συγγραφέων της περασμένης γενεάς είναι ένα φαινόμενο εύχρηστο που πρέπει ν' κινήσει την προσοχή και το ένδιαφέρον. Ο συγγραφέως για ν' έξακολουθήσει ν' γράφει και ν' ξεπεράσει τόν έαυτό του έχει ανάγκη ν' αισθάνεται γύρω του κάποια συμπάθεια: όταν όλα τα βιβλία του μένουν άπουλήτα είναι φυσικό ν' άπογοητευθεί. Κι' όλος φέτος εκδόθηκαν λιγότερα βιβλία πεζού λόγου από πέρα και είναι κρίμα. Μέσα σ' όσα εκδόθηκαν ύπάρχουν πλάι στα μεγάλα, βασικά έλαττώματα, άρετές που δίνουν ύποσχέσεις.

Ο κ. Τέλιος «Οι άνθρωποι που νοσταλγούν» άγγειο έντελώς την τέχνη της άρχαιολογικής και της συνθέσεως ενός έργου. Είναι άδύνατο ν' κατατοπισθεί κανείς μέσα στο μυθιστόρημά του, ν' αντιληφθεί έστω και μόνον που συμβαίνει, ν' παρακολουθήσει τα πρόσωπά του, ν' ξεχωρίσει το ένα από το άλλο. Το ύφος του όμως έχει μία γοητεία: ή φράση του είναι πολύ μουσική, και συχνά προβάλλει λεπτότατες, πολύ άκονισμένες παρατηρήσεις.

Η «Εύα» του κ. Ξεφλούδα είναι ακόμα περισσότερο από τούς «Άνθρώπους που νοσταλγούν» υπερβολικά μουσική. Όλα τα μυθιστορήματα του κ. Ξεφλούδα που μοιάζουν άπαράλλαχτα άναμεταξύ τους—αυτή ή έλειψη κάθε άνανέσεως, κάθε έξελίξεως έλαττώνει πολύ τις έλπίδες που είχαν στηριχθεί στην πρώτη του εμφάνιση—είνε έσωτερικοί μονόλογοι έμπνευσμένοι από τόν Ρίλκε. Ο κ. Ξεφλούδας δεν κατορθώνει όμως όπως ο Ρίλκε ν' άδωθεί ύπόσταση και ύπαρξη στα πρόσωπά του και περιεχόμενα και νόημα στους όραματισμούς τους. Πολλές του φράσεις δίνουν την εντύπωση ότι είναι μόνο διακοσμητικές: έπιφανειακά όμως παρουσιάζονται πολύ καλάίσθητες.

Το μυθιστόρημα του κ. Κομά Πολίτη «Έκαστη» αναδίνει μία ποιητική πνοή. Πολλές περιγραφές του είναι έξαισιες: δονίζουν το τοπίο που το ζωγραφίζουν με ζωηρότητα χρώματα με την έσωτερική διάθεση του συγγραφέως. Το σύνολο όμως του έργου κουράζει γιατί υπερφορτώνεται από άσύνδετες άναμεταξύ τους

και με το κεντρικό θέμα θεωρίες για διάφορα και ποικίλα ζητήματα, καλλιτεχνικά, έπιστημονικά, κοινωνιολογικά κ.τ.λ.—έχει κανείς την εντύπωση ότι ο συγγραφέως φοβήθηκε μήπως δεν γράψει άλλο έργο και θέλησε άμέσως ν' διατυπώσει ότι έχει σκεφθεί—και επίσης και μ' έναν ένοηλητικώτατο νερκισισμό. Ο ήρωας του μυθιστορήματος έμπνεί έρωτα σε όλες τις γυναίκες που τόν συναντούν, έναν έρωτα συχνά τόσο παράφορο ώστε δδηγεί στην άυτοκτονία. Έπειδή ο συγγραφέως δεν κατορθώνει ν' ζωητανέψει και ν' δικαιολογήσει το γόητρο του ήρωά του ο άναγνώστης δεν αισθάνεται τίποτε άλλο παρά στο τέλος άπορία και άρκετη άνία.

Ο κ. Φλώρος «Οι Άποικοι» έπλασε μερικά πρόσωπα που γίνονται γνώριμα στον άναγνώστη. Παρακολουθούνται ένδουμχα. Άρκετες σκηνές του μυθιστορήματος του επειδή είναι λεπτά και με δξύτητα ψυχολογημένες συναρτάζουν τόν άναγνώστη και έχει και δραματικότητα. Κυριαρχεί όμως έπάνω στο όλο έργο μία κεντρική ιδέα για τόν ευγονισμό που ο συγγραφέως δεν μπόρεσε ν' άναμυθίσει όργανικά μέσα στην ύπόθεση και μέσα στην πάλη τών προσώπων του, που παραμένει έτσι σαν ξεκρέμαστη και σαν αθάίρετα προσκολλημένη, που δεν ύποστηρίζεται και με άρκετα πειστικά έπιχειρήματα, και που καταστρέφει την ίσορροπία του μυθιστορήματος.

Ο κ. Πετσάλης διαφέρει αισθητά από τούς άλλους συναδέρφους του. Το «Σταυροθύμι» είναι ένα έργο διαυγέστατο. Τόσο ή κεντρική ιδέα του συγγραφέως όσο και ο χαρακτήρας του κάθε προσώπου του διαγράφονται άναγλυφικώτατα. Παρ' όλο όμως αυτό το προσόν ο κ. Πετσάλης δεν φθάνει σ' ένα επίπεδο άνώτερο. Ο κ. Πετσάλης συλλαμβάνει τη διαγωγή γιατί άπλουστεύει υπερβολικά. Παρουσιάζει δογματικά, χωρίς καθόλου ν' άνηκε στην πολύ συζητήσιμη κεντρική του ιδέα, ότι ο ύπέρτερος προορισμός ενός ανθρώπου είναι ν' γίνει πρώτη ύπουργος κι' ύστερα δικτάτωρ, και οι χαρακτηρισμοί τών προσώπων του είναι πολύ σχηματοποιημένοι. Το βιβλίο του στερείται κι' άποποίηση. Διαβάζεται όμως με περισσότερο άνεση και πιο έξαφριστα από τα άλλα μυθιστορήματα.

Κι' ο κ. Άρκάδιο «Κρίσις» είναι διαύγεια. Μερικές ψυχολογικές του παρατηρήσεις έχουν επίσης κι' δξύτητα, άλλα δεν ξέρει ν' άναπτύξει το θέμα του. Έπαναλαμβάνεται άδιάκοπα το μυθιστόρημα του δίνει την εντύπωση ότι είναι από την άρχή ίσως με το τέλος στάσιμο στο ίδιο σημείο. Το άδυνατίζει πολύ και το έντελώς παραμελημένο του ύφος που συχνά έχει έναν χαρακτήρα πολύ περισσότερο πρόχειρα δημοσιογραφικό παρά λογοτεχνικό.

Ξεχωρίζει το μυθιστόρημα του κ. Τερζάκη «Η παρακμή των Σκληρών». Υπάρχουν στο έργο του πλούσια κι' άφθονα ψυχολογικά εύρηματα, συλλήψεις ιδιόρρυθμων και δυνατών χαρακτηρισμών, μία δραματικώτατη πνοή. Άλλά κι' ο κ. Τερζάκης δεν ξεπερνά ακόμα το στάδιο της προσπάθειας. Διακρίνεται από τούς «Δεσμώτες» το περσινό του μυθιστόρημα, μία αισθητότατη πρόδοος, χωρίς και τα πρόσωπά τους ν' έπιβάλλονται άπόλυτα σαν όλοκληρωμένα, αθύπαρκτα, άρτια όντα. Τα περιβάλλει ακόμα μία άμυγλη, ή ασάφεια της πρώτης ύλης που δεν έχει τέλεια διαπλάσει. Τα περισσότερα κεφάλαια περιέχουν έξαιρετικές δυνατοτητες: λίγα σημεία δίνουν την εντύπωση ότι οι δυνατοτητες αυτές έχουν πραγματοποιηθεί. Πάντως έχει προχωρήσει περισσότερο από όποιον άλλο στην άπόσταση που χωρίζει τη δημιουργία από το χάος.

Συλλογές διηγημάτων εκδόθηκαν φέτος πολύ λίγες και για καμιά δεν αξίζει ν' είναι ιδιαίτερος λόγος. Τα μέτρια διηγήματα δεν προσφέρουν ούτε και το ένδιαφέρον τών μυθιστορημάτων, μία προσπάθεια συνθέσεως.

Παράλληλα με το μυθιστόρημα ή έποχή μας έξω από την Ελλάδα προβάλλει ως έκφραστικό όργανο άναρμονισμένο με την ψυχροσύνη της το essay. Δυστυχώς το είδος αυτό που δεν άπέκτησε ακόμα ελληνικά ούτε τόν όρο του καλλιεργείται ελάχιστα στην Ελλάδα. Οι λογοτεχνικές μελέτες που εκδόθηκαν φέτος (Σπανδωνίδη: Η πεζογραφία τών νέων, Γιαλούρη: Γ. Βιζυηνός, Βουτυριδής: Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Μαρ. Μινώττου: Τζ. Λεοπάρδι και μερικές άλλες ακόμα) είναι πληροφωρισμένες περισσότερο παρά κριτικές. Έκδηλώνουν τη μελετηρότητα και την εύσυνειδησία, κάποτε, του συγγραφέως του, προσφέρουν πολύ ένδιαφέροντα στοιχεία, δεν προβάλλουν όμως πρωτότυπες άπόψεις, κι' ούτε έξαιρετικά προσόντα ύφους.

Ξεχωριστά πρέπει ν' αναφέρω την πραγματικά πολυτιμώτατη έργασια του κ. Κασιόμπαλη: τη βιβλιογραφία του Παπαδιαμάντη. Χωρίς καμιά κριτική αξίωση, χωρίς καμιά προσωπική φιλοδοξία, με μόνο σκοπό ν' βοηθήσει τις μελέτες τών άλλων, ο κ. Κασιόμπαλης έρευνά παλαιές έφημερίδες και περιοδικά και συστηματοποιεί με μοναδική τάξη το άποτέλεσμα τών έρευνών του. Όποιος ξέρει πόσο άνισρό και κοπιώδες είναι το έργο, πόσο άναρμόνιων τόμων που δεν έχουν πλανά περιεχόμενα, πόσο στερούνται οι βιβλιοθήκες μας από κάθε βιβλιογραφική πληροφωρία, και πόσο ώφέλιμο είναι για τόν κριτικό ν' έχει γίνει ή προεργασία αυτή από άλλον δεν μπορεί παρά ν' αισθανθεί άπειρη ευγνωμοσύνη, έκτίμηση, και θαυμασμό για την αυταπάρνηση του κ. Κασιόμπαλη και για τη μέθοδό του.

Ο έκδοτικός οίκος Βασιλείου έξέδεσε σε κομψό τόμο τις έντυπώσεις και τις περιγραφές του κ. Ντόλη Νίκα από το ταξίδι του στην Ισπανία. Τίτλος του: «Πώς είδα την Ισπανία». Ο κ. Νίκας δεν έπιδιώκει τόσο ν' περιγράψει την Ισπανία την ιστορική, με την καλλιτεχνική ή την σύγχρονη, όπως και ν' άφηγηθεί τις προσωπικές του περιπέτειες σ' αυτόν τόν τόπο. Διηγιέται με άνηση, κάποτε και με μπρίο. Το βιβλίο μέσο στο περιβόητο του, είναι ένα βιβλίο τερπνό και καλογραμμένο.

Έτσι ο άπολογισμός του λογοτεχνικού 1934 είναι μάλλον ύποψος. Ποιά είναι ο κυριώτερος ύπαίτιος; το κοινό που δεν ύποστηρίζει την ελληνική λογοτεχνία ή οι συγγραφείς που δεν ικανοποιούν το κοινό; Το πρόβλημα μου φαίνεται τόσο άλυτο όσο και το πρόβλημα της πρωτεριότητας του αύγου ή της κόττας.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Πώς γιορτάζουν η πρωτοχρονιά τους!

Στην εποχή που ζούμε, οι άστέρες του κινηματογράφου αποτελούν άσφαλως τα πιο ξεχωριστά πρόσωπα της κοινωνίας μας. Ούτε οι μεγάλοι καλλιτέχνες, ούτε οι επισημότες, ούτε οι λοιπές εξέχουσες προσωπικότητες σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης δράσεως, δεν μπορούν να διεκδικήσουν την αίγλη μιας Γκρέτας Γκάρμπο ή ενός Ραμόν Νοβάρρο. Γι' έτσι κάθε πράγμα που έχει σχέση με τη ζωή των χαϊδεμένων αυτών παιδιών της τύχης, παίρνει μίαν ιδιαίτερη σημασία. Η πρωτοχρονιάτικέ τους ιδίως αναμνήσεις είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες, γιατί φανερώνουν τον αληθινό άνθρωπο που κρύβεται κάτω από την μάσκα του ήθοποιου. Η καλύτερη πρωτοχρονιάτικη ανάμνησι της Ζανέτ Μακντόναλντ, της γλυκειάς Αμερικανοπούλας, με την αργυρόρηχη φωνή, ανάγεται στην εποχή που ήταν μόλις δέκα τεσσάρων χρονών. Εκείνη την εποχή η Ζανέτ μάθαινε φωνητική και χορό, στα οποία έδειχνε από τότε κλίσι. Ένα μόνο πράγμα την στενοχωρούσε πολύ: το ότι δεν είχε δικό της πιάνο. Φυσικά είχε βάλει όλη της την τσαχπινιά για να πείση τους γονείς της να της αγοράσουν ένα πιάνο, δλες όμως η παρακλήσεις της πήγαν χαμένες. Η Ζανέτ έπειτα από τα άκαρπα παρακάλια της τό πήρε απόφασι πώς δεν θα αποκτούσε πιάνο, και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, κάνοντας την καθημερινή της προσευχή, δεν ανέφερε την απόκτησι του πιάνου ανάμεσα στα άλλα πράγματα που ζητούσε από τον θεό. Φαντασθήτε λοιπόν την χαρά της, όταν την επομένη, τη στιγμή που όλοκληρη η οικογένεια καθόταν στο τραπέζι, τραβήχθηκαν η κουρτίνες του σαλονιού και φανερώθηκε ένα γυαλιστερό, υπέροχο πιάνο, πάνω στο οποίο υπήρχε μιά κάρτα που έφερε το όνομα της Ζανέτ!

Αυτή είναι η καλύτερη πρωτοχρονιάτικη ανάμνησί της. Η κακός, όμως, γλώσσες λένε ότι η Ζανέτ είχε και μίαν άλλη πρωτοχρονιάτικη ανάμνησι, αρκετά σκανδαλώδη. Πρόκειται δηλαδή για το γλέντι που έκανε την παραμονή της πρωτοχρονιάς του 1932 με τον διάδοχο της Ίτα-

λιάς Ουμβέρτο σε μιά πόλη της Κυανής Άκτις, όποτε έκυκλοφόρησεν εύρύτατα ή φήμη ότι ο Πρίγκηψ ήταν τρελλά έρωτευμένος με την πρωταγωνίστρια και ότι έπρόκειτο να την άπαγγρη! Η καλύτερη πάλι πρωτοχρονιάτικη ανάμνησι του Ραμόν Νοβάρρο είναι κάπως διαφορετική. Ο Νοβάρρο είχε παλέψει πολλά χρόνια για να επιτύχη κάτι στη θεατρική καριέρα προτού γνωρίση την αφάνταστη επιτυχία χάρις στον κινηματογράφο. Έγκατέλειψε την οικογένειά του και ταξίδεψε έδω και εκεί αναζητώντας την τύχη. Κι' όταν μετά πολλά κατάρθωσε να αναδειχθί σ' Έναν άστέρα πρώτου μεγέθους, κάλεσε τους δικούς του να έλθουν να έγκατασταθούν μαζί του στο Χόλλυγουντ. Και ή πίο εύτυχημένη πρωτοχρονιάτικη του ανάμνησι υπήρξεν ή ίδια εκείνη ή πρωτοχρονιά που την πέρασε μαζί με τους δικούς του ύστερα από τόσα χρόνια αγωνίας, σκληρής πάλης και χωρισμού.

Η Νόρμα Σήρερ πάλι εδήλωσεν ότι ή πίο ευχάριστή της Πρωτοχρονιά υπήρξεν ή πρώτη που πέρασε στο Χόλλυγουντ. Η Νόρμα Σήρερ εξήγησεν ως έξης την προτίμησι της για κείνη την Πρωτοχρονιά: «Αν και ή κατοπινές Πρωτοχρονιές υπήρξαν επίσης πολύ ευχάριστες και εύτυχημένες, εκείνη ή Πρωτοχρονιά ξεχωρίζει στις ανάμνήσεις, κυρίως γιατί την συγκρίνω με τα σκληρά χρόνια της βιοπάλης που είχα περάσει».

Η Γκρέτα Γκάρμπο, ως γνωστόν, άποφεύγει τις ερωτήσεις των δημοσιογράφων και τι «ιντερβιού» σαν τό διάβολο. Αυτή όμως τη φορά απέκάλυψε κάτι από την «αίνιγματική» ψυχή της. «Η Πρωτοχρονιά που θα μου μείνη αλησμόνητη, ειπε, είναι ή Πρωτοχρονιά του 1920. Την παραμονή ακριβώς εκείνης της ημέρας μπήκε στο καπινοπωλείο που εργαζόμουνα ως πωλήτρια ένας κύριος και άγόρασε ένα πούρο. Την επομένη, άνήμερα Πρωτοχρονιάς, την πέρασα χαμένη σε μιά περιεργή όνειροπόλησι. Ήμουνα βεβαία, χωρίς όμως να ξέρω ούτε και γώ γιατί, ότι ο κύριος εκείνος που μου άγόρασε ένα πούρο θα έπαίξε σπουδαίο ρόλο στη ζωή μου. Και δεν βγήκα γελασμένη. Γιατί ο κύριος εκείνος δεν ήταν άλλος από τον περίφημο σκηνοθέτη Μώριτζ Στύλλερ...».

Ο Λαϊόνελ Μπάρρμωρ είναι άνθρωπος πολύ πεζός. Κι' έτσι ή αναμνήσεις του δεν παίρνουν την μορφή έκμυσθηρέσεως. Όπως εδήλωσε μόνος του ή καλύτερή του Πρωτοχρονιά υπήρξεν εκείνη κατά την οποίαν έκέρδισε περισσότερα στα χαρτιά! Η Τζιν Χάρλοου, ή βεντέτα με τα «πλατινέ» μαλλιά άπήντησε κάπως φιλοσοφικά. «Η περασμένη Πρωτοχρονιάς δεν έχουν καμιά σημασία άφου πέρασαν και μόνον το μέλλον με ενδιαφέρει».

Ο μεγαλύτερος ήθοποιός που ανέδειξεν ο κινηματογράφος, ο Τσάρλι Τσάπλιν, ο περισσότερο τραγικός παρά κωμικός, στην ίδια ερώτηση που του έτέθη άπάντησε μ' ένα πικρό χαμόγελο: «Γιατί θέλετε να έχω ευχάριστες έντυψεις άπό τις πρωτοχρονιές που πέρασα; Στην έπιμονή όμως του δημοσιογράφου που συνεκέντρωσεν δλες αυτές τις αναμνήσεις ο Τσάρλι Τσάπλιν άνέφερε σαν μίαν άπό τις πίο γλυκές έντυπώσεις της ζωής του, κάτι που του συνέβη έδω και αρκετά χρόνια. Ήταν παραμονή της Πρωτοχρονιάς και πυκνό χιόνι είχε σκεπάσει την Νέα Υόρκη. Ο διάσημος καλλιτέχνης περπατούσε στο Μπρόντγουιτ, όταν ξαφνικά μπροστά σε μιά βιτρίνα γεμάτη από τα πλουσιότερα παιχνίδια, είδε να στέκονται δύο παιδάκια, ξεπαιγασμένα άπό τό κρύο. Τα δύο μικρά φτωχαδάκια, κοίταζαν με θαυμασμό τα παιχνίδια. Η καρδιά του ράγισε μπροστά σ' αυτό τό θέαμα και τά ρώτησε τί παιχνίδια ήθελαν να τους άγοράση. Η βιτρίνα είχε τά πίο πλούσια σε λούσο παιχνίδια: κούκλες, αυτοκίνητα, σιδηροδρόμους, κοραγκιόζηδες και άλλα. Τα παιδάκια τον κοίταξαν χωρίς να του άπαντήσουν καθόλου κι' έδειξαν ένα μικρό κούκλο που πρίστανε τον ίδιο τον Τσάρλι Τσάπλιν με τη μνημειώδη αλήτικη εμφάνισι του, με τό μικρό μουστάκι, τά τεράστια παπούτσια και τό καλαμένιο μπαστουνάκι του...»

«Ηταν μιά άπό τις λίγες φορές, είπεν ο πρωταγωνιστής του «Χουσοθήρα», που έννοιωσα τά μάτια μου να δακρύζουν».

Τέλος οι δύο εύθυμοι συμπαίκται, ο Λιγνός Στάν Λώρελ και ο Χοντρός Όλιβερ Χάρντνυ άπάντησαν έν χορψ: «Η γνωριμία μας στο σπίτι του σκηνοθέτου "Άλ Ρόουτς! Γιατί άν δεν γνωρίζομαστε κι' άν δεν σμίγανε οι δρόμοι μας, άπλούστατα δεν θα μάς ξέρπτε για να μάς ύποβάλετε αυτή την ερώτησι για την καλύτερή μας πρωτοχρονιάτικη ανάμνησι!».

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Το σημείωμα αυτό έπρεπε να είναι αφιερωμένο δλόκληρο σ' ένα θάνατο. Άλλα περισσότερο από τις συγκινήσεις μας, έχουμε την υποχρέωση να δίνουμε στους αναγνώστες των «Αθηνών» πληροφορίες για όλα τα θεατρικά γεγονότα. Κι' αν θρηνώσαμε μόνο τον Φώτο Πολίτη, που πέθανε ξαφνικά τις πρώτες ημέρες του Δεκεμβρίου, θα μέναμε οφειλέτες. Τό μ'ηνα που έπερασε παίχτηκε ο «Δόν Κάρλος» του Σίλλερ, άνοιξε ένα καινούριο θέατρο,—το χειμερινό θεατράκι της «Αλικής»,—κι' έδωσε ένα ελληνικό έργο,—το «Μπουρίνι» του κ. Δ. Μπόγρη,—εθριάμβευσαν οι «Φοιτηταί» του κ. Γρ. Ξενοπούλου. Ωστόσο κι' από τα τρία αυτά γεγονότα, πολύ σπουδαιότερο είναι ο θάνατος του Φώτου Πολίτη. Μιά ζωή άξίζει, φυσικά, περισσότερο από καθετί άλλο, από θεατρικές πρώτες, από επιτυχίες, από σκηνοθετικά κατορθώματα, από λαμπρές εμφανίσεις ήθοποιών. Άλλά, στην περίπτωση του Πολίτη, ήταν και η ζωή ενός μεγάλου πνευματικού οργανισμού. Ξέρω πόσες αντιρρήσεις είχαν διατυπωθή για τη «μέθοδο» του, πόσες έκστρατείες είχαν γίνει με σκοπό την εξόντωσή του, πόσοι τον είχαν κατηγορήσει ότι απέμακρυνε την εθνική μας σκηνή από τον προορισμό της. Έφτασε όμως η άναγγελία του θανάτου του για να κυριεύση πανικός έναν κόσμον δλόκληρο, ήθοποιούς, συγγραφείς, υπαλλήλους, τόσους άλλους άκόμη, που είχαν παρακολουθήσει από κοντά τη δουλειά του Πολίτη και ήξεραν τί δυνατό στήριγμα ήταν για ένα νέο ίδρυμα που τό κτυπούν από παντού όλες οι φιλοδοξίες και όλα τα συμφέροντα, δηλαδή οι χειρότεροι, οι πιο όρμητικοί, οι πιο επικίνδυνοι άνεμοι. Η πρώτη ταραχή έπερασε. Κι' αυτή τη στιγμή τό «Εθνικό θέατρο συνεχίζει τις παραστάσεις του κανονικά. Όλοι όμως έχουμε άνησυχίες για τό μέλλον του και περισσότερο άπ' όλους οι άσπονδοί φίλοι του Πολίτη, που δεν άρνήθηκαν ποτέ ότι ήταν άνθρωπος με θέληση, με δύναμη, με σταθερές πεποιθήσεις.

Άλλ' ο Πολίτης δεν ήταν μόνο ο καλλιτεχνικός διευθυντής ενός μεγάλου οργανισμού. Ο μαχητικός κριτικός κι' ο συγκροτημένος διανοούμενος δε θα ξεχαστή γρήγορα. Κι' αν τον κλαίνε οι ήθοποιοί κ' οι άνθρωποι του θεάτρου, δεν αισθάνονται λιγώτερο την έλλειψη του όλ' οι άλλοι, κι' εκείνοι που έπαίνεσε, κι' εκείνοι που έλύπησε, κι' εκείνοι που άγνόησε, κι' εκείνοι που είχαν μεγάλες ιδεολογικές και αισθητικές διαφωνίες μαζί του. Ο θάνατος του ήταν πραγματικά ένα γεγονός. Και μόνο όσοι είναι ευχαριστημένοι από την περιωρισμένη πνευματική μας ζωή δε θα μπορέσουν να τό εκτιμήσουν.

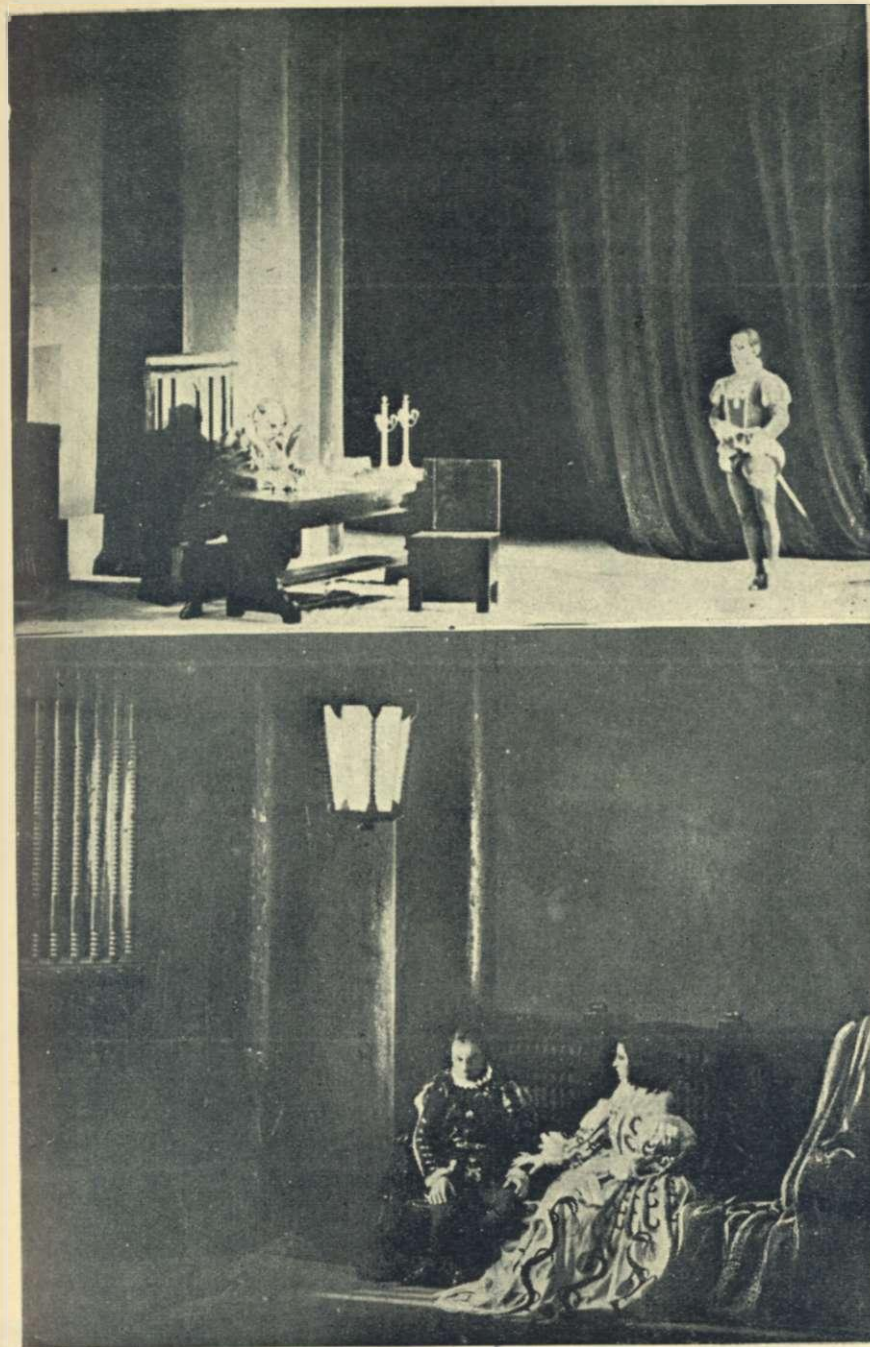
Ο «Δόν Κάρλος» του Σίλλερ έδόθηκε άρκετά ικανοποιητικά στο Έθνικό θέατρο. Παίχτηκε και σκηνοθετήθηκε με εύσυνειδησία και με γούστο. Και ήταν ένα δείγμα,—τό τελευταίο,—των προσπαθειών του Πολίτη, που έπιστευε πάντα στο μεγάλο θέατρο κ' έδινε όλες τις δυνάμεις του για την άρτια εμφάνισή του. Άλλά με τον «Δόν Κάρλος» έγινε και κάτι άλλο, έξισου άξιοσημείωτο: δεν άπουσιάσαμε από τις εορτές που οργανώθηκαν στη Γερμανία και στις άλλες πολιτισμένες χώρες για τον πανηγυρισμό της έκταστης εβδομηκοστής επέτειου από τη γέννηση του ποιητού. Και όχι μόνο δεν άπουσι-

άσαμε, άλλ' έξασφαλίσαμε και μία άξιοπρεπέστερη συμμετοχή. Έδειξαμε ότι έχουμε άξιόλογες θεατρικές δυνάμεις και τούς ανθρώπους που ξέρουν να τις χρησιμοποιήσουν.

Έωρτάσαμε όμως την επέτειο της γεννήσεως του Σίλλερ, χωρίς, με την ευκαιρία αυτή, να γνωρίσουμε κάπως πλατύτερα τό έργο του ποιητού και ν' άποκομίσουμε τά πνευματικά κέρδη που έξασφαλίζει η γνωριμία με δημιουργούς σαν τον συγγραφέα του «Δόν Ζουάν», της «Μαρίας Στούαρτ» και του «Γουλιέλμου Τέλλου», όταν, έννοείται, η γνωριμία αυτή δεν είναι πρόχειρη και έπιπολαία. Φυσικά, οι κριτικοί των εφημερίδων έκαμαν τό καθήκον τους. Έγραψαν τις έντυπώσεις των από τη διδασκαλία του «Δόν Κάρλος». Μερικοί, μάλιστα, δεν περιωρίστηκαν μόνο σε κρίσεις για τη σκηνοθεσία και τό παίξιμο των ήθοποιών αλλά και προσπάθησαν ν' αναλύσουν, στα στενά όρια των κριτικών σημειωμάτων, τό έργο, να εξηγήσουν την άξία του, να δικαιολογήσουν τις άδύνατες πλευρές του,—την έλλειψη λ.χ., ένότητος που οφείλεται στο ότι ο «Δόν Κάρλος» γράφτηκε σε διάφορες εποχές,—να τον τοποθετήσουν τέλος πάντων στην όλη εργασία του Σίλλερ. Όλ' αυτά όμως δεν έπρεπε να είναι παρά άφετηρία, άπλη άφορμή για να γίνει ευρύτατη συζήτηση γύρω από ένα έργο κι' από έναν ποιητή, που είχε βαθύτατες συγκινήσεις κι' άγωνίστηκε, όσο λίγοι, στην περιοχή της τέχνης, για την έλευθερία. Οι «Αηστίαί» του, ένα όρμητικό επαναστατικό κήρυγμα, ήταν βόμβα για την εποχή τους. Και είναι άλήθεια ότι ο Σίλλερ με τό δράμα αυτό,—ένα δράμα γεμάτο από τραγικές συγκρούσεις, από ζωηρότατη θεατρική δράση και άσυγκράτητο πάθος,—έκέρδισε την άγάπη του λαού, έχασε όμως την υποστήριξη των δυνατών, που του είχαν δώσει τά μέσα να μορφωθεί. Ο Σίλλερ ήταν ποιητής, αλλά και ήθικός άνθρωπος, που δεν άπέφευγε τη μάχη, που δεν έδίσταζε ν' αντιμετώπιση την ύλική δύναμη και ζεχνόυσε τά συμφέροντά του άπάνω στον άγώνα για την επικράτησι των ιδεών του. Είχε πολλές εκδηλώσεις ή σκέψεις κ' η τέχνη του. Κι' από την εποχή που έδωσε τούς «Αηστάς» ως τη στιγμή που έτελειωσε τον «Γουλιέλμο Τέλλο» κι' άρχισε τον «Δημήτριο», δηλαδή μέσα σε είκοσι πέντε χρόνια περίπου, που τά χρησιμοποιήσε για να δοκιμάση τις δυνάμεις του σε όλα σχεδόν τά είδη του λόγου,—έγραψε δράματα, ποιήματα, αισθητικές μελέτες, ιστορικά έργα, σατυρικούς στίχους κλπ.—είχε μία δράση ποικιλόμορφη. Άλλ' είτε έκανε δράμα, είτε διειτύπωνε τις αντίληψεις του για την τέχνη, είτε έγραφε ιστορία, είτε συζητούσε με τον Γκαίτε, είτε έπείραζε με άθώους σατυρικούς στίχους τού συναδέλφου του, έμενε ο ήθικός άνθρωπος, ο επαναστάτης και ο αδιάλλακος, η φλογερή ψυχή που πολεμούσε για τό ώραίο και τό καλό.

Αυτά όλα και πολλά άλλα άκόμη, που ούτε να τ' άπαριθμήσουμε μπορούμε στη σύντομη αυτή μηνιαία θεατρική έπιθεώρησι, έπρεπε να γίνουν γνωστά, να συζητηθούν και να προκαλέσουν τό γενικότερο ένδιαφέρον για μία μεγάλη μορφή σαν του Σίλλερ. Μόνο έτσι θα έπαιρνε πραγματική άξία ο εορτασμός της επέτειου. Η διδασκαλία του «Δόν Κάρλος» δεν ύπάρχει άμφιβολία, ότι ήταν ένα γεγονός. Άλλά με τό «Δόν Κάρλος» έκαμε τό καθήκον του ένας μόνο ένας οργανισμός. Όλ' οι άλλοι, άτομα και οργανώσεις, μένουν ύπόλογοι. Που είναι τά διαφωτιστικά άρρα και οι σοβαρές μελέτες, οι εύσυνείδητες μεταφράσεις, οι συ-

ζητήσεις για τη θέσι του Σίλλερ στη Γερμανική λογοτεχνία και στην κίνησι των ιδεών του περασμένου αιώνας; Δεν άπουσιάσαμε, τό ξαναλέω, από έναν εορτασμό, αλλά και δεν τον έκάναμε πραγματικό πνευματικό γεγονός με ευεργετική άπήχησι.

Περιορίζομαι να επαναλάβω ότι οι «Φοιτηταί» είχαν «θριαμβευτική» έπιτυχία, όπως έγραψαν όλοι σχεδόν οι κριτικοί του καθημερινού τύπου,—έπιτυχία που έφερε από τά παρασκήνια στη σκηνή τον νέο σκηνοθέτη του Έθνικού θεάτρου κ. Δ. Ροντήρη και τον παρουσίασε στο κοινό,—και περνά στο «Μπουρίνι» του κ. Δ. Μπόγρη.

Η γενική μου έντύπωση είναι ότι ο κ. Μπόγρης έχρησιμοποίησε τον χρόνο της σιωπής του,—έλειψε τρία-τέσσερα χρόνια από τό θέατρο,—για να συμπληρώση τη θεατρική πείρα του, με διαβάσματα ή με δοκιμές που δε θέλησε να τις εμφανίση, κτι ν' άποκτήση ικανότητες που δεν είχε, όταν έγραφε τ' «Αρραβωνιάσματα». Έδωσε ένα τρίπρακτο έργο καλοχτισμένο με ζωηρότατο ήθογραφικό χρώμα, με σκηνική οικονομία που δεν άφίνει κενά, με διάλογο που δε σε κάνει να σκέπτεσαι πώς θα μιλούσαν οι πραγματικοί άνθρωποι για τά ζητήματα που άσασχολούν τούς ήρωες του συγγραφέως, με πλοκή που δε δημιουργεί άδικαιολόγητες αντίθεσεις. Άπό την αρχή του έργου καταλαβαίνεις ότι ο κ. Μπόγρης στέκεται σ' έδαφος σίγουρο. Προχωρεί με σταθερό βήμα, περνάει από τις δύσκολες σκηνές χωρίς να δείξη διασταγμούς, και φτάνει με τό ίδιο βήμα στο τέλος. Βλέπεις ότι ξέρει τί θέλει και, τό σπουδαιότερο, ότι ξέρει πώς να τό δώση, πώς να τό παρουσιάση θεατρικώς, πώς να τό κάνη κομμάτι ζωής που να έχη άπήχησι στο θεατή του. Βέβαια, με τό «Μπουρίνι» δε μάς άποκαλύπτει καμμία νέα άλήθεια. Άλλωστε δεν ήταν αυτός ο σκοπός του. Ηθέλε να μάς δείξη

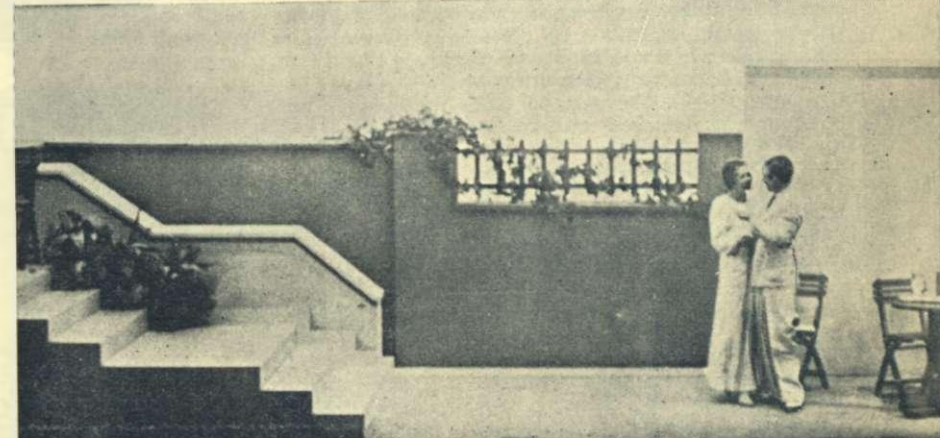
Άριστερά, άνω και κάτω: Δύο σκηνές από τό γαλλικό έργο «Μιγκό» με την Άλλική και τον Λογοθετίδη. Δεξιά, άνω: Άπό τον «Δόν Κάρλος» του Σίλλερ. Κάτω: Άπό τούς «Φοιτηταί» του Γρηγ. Ξενοπούλου, άμφότερα άναβιβασθέντα από της σκηνής του Έθνικού θεάτρου.

πόση άναστάτωση μπορεί να φέρη στις άνδρικές ψυχές ή παρουσία μιας όμορφης κοπέλλας,—τό μπουρίνι,—και τό κατώρθωσε με άπλους θεατρικούς τρόπους, χωρίς σκηνικά «ευρήματα», με μέσα λιτά. Υπάρχουν άσφαλώς και έλλείψεις στο έργο. Και η κυριώτερη είναι ότι ο κ. Μπόγρης δεν έχει έπιμείνει άρκετά στη ήρωίδα του, που προκαλεί την άναστάτωση. Δεν την έχει φέρει κοντά στο θεατή και κάπου-κάπου την προσέχει λιγώτερο κι' από τά τρίτα πρόσωπα του δράματος. Έτσι, δεν καθορίζεται τό κύριο πρόσωπο του έργου,—και δεν καθορίζεται, ένψω ο συγγραφέας έχει στηρίξει τό δράμα στο «μπουρίνι»—και δεν μπορείς να πής που βρίσκεται τό κέντρο του βάρους. Παρανοήσεις από την έλλειψη αυτή δε γίνονται. Μόνο που η έντύπωση δεν είναι ζωηρή όσο θα έπρεπε, έπειτ' από τόσες συγκρούσεις και δραματικά γεγονότα. Όπωςδήποτε, τό «Μπουρίνι» είναι καλό ελληνικό έργο, που δείχνει ότι ένας γνωστός θεατρικός συγγραφέας έχει ικανοποιητική εξέλιξη.

Και άπορώ γιατί ο νέος θίασος δεν άρχισε μ' αυτό τις παραστάσεις του, αλλά με την «Μιγκό» του Μαρσέλ Άσάρ. Η τρίπρακτη αυτή κωμωδία, δεν κουραζει, δεν προκαλεί αντιρρήσεις δεν έχει έλλειψεις που να έννοχλούν τό θεατή ή να φέρνουν σε δύσκολη θέση τον ήθοποιό. Η Μιγκό, χαριτωμένη χορεύτρια μπαλέτου, δεν μπορεί να ζήση χωρίς τον έρωτα ενός αινιγματικού και ύποπτου συναδέλφου της, που έτυχε να περάση ένα φεγγάρι μαζί της και, χωρίς να τό καταλάβη, της έγινε άπαραίτητος. Κάνει, λοιπόν, ότι μπορεί για να τον κρατήσει κοντά της, μα βλέποντας πώς η προσπάθειά της μένει χωρίς αποτέλεσμα, δε διστάζει να πάρη τη μεγάλη άπόφασι. Παραφυλάει τον άπιστο και τον πυροβολεί. Άλλά οι συνέπειες είναι έντελώς άπροσδόκητες: η έξ-αλλη χορεύτρια, που δεν είναι δυνατή στη σκοποβολή, πληγώνει έλαφρά ένα φωτογράφο, έναν άπλοϊκό άνθρωπο, που στην αρχή την άπειλεί, έπειτα την έρωτεύεται, και στο τέλος την κάνει γυναίκα του. Τί αντιρρήσεις μπορείτε να έχετε για όλ' αυτά; Υποθέτω, καμμία. Με την τόλμη μάλιστα που τά παρουσιάζει ο Μαρσέλ Άσάρ, τά δεχεσθε εύχαρίστως. Μόνο που δεν τά έλέγχετε, δεν τά συζητείτε, δεν προσπαθείτε να βρήτε την άλήθεια στα γεγονότα που άποτελούν τη «Μιγκό». Καταλαβαίνετε, άπλοούστατα, ότι θα ματαιοπονούσατε.

Δε θα έπρεπε να κλείσουμε τό σημείωμα αυτό πριν δώσουμε την έντύπωσή μας κι' από την προσπάθεια του θίασου Άλικής-Λογοθετίδη Μουσούρη, ίδίως στο «Μπουρίνι». Άνέβασε με πολλή στοργή τό έργο του κ. Μπόγρη και τόπαιξε άρκετά ευπρόσωπα στη μικρή σκηνή του νέου χειμερινού θεάτρου. Άλικής. Και προπάντων έδωσε μια ύπόχρεσι: ότι στο θεατράκι της όδοσ' Έδουάρδου Λω πρόκειται να κάνη πολλά. Η ύπόσχεσι έχει την άξία της, πολύ περισσότερο μάλιστα αυτή τη στιγμή, που λείπει τό έλεύθερο θέατρο.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

Περιζήψη

Στις 2 Δεκεμβρίου του χρόνου που τελείωσε, ή πρωτεύουσα γιόρτασε τὸ ἑκατὸ χρόνια τῆς Ἰδρυσῆς της. Ἐν γὰρ τοὺς πολλοὺς οἱ τυμπανοκρουστές κ' οἱ γιορτές ἦταν ἀρκετὲς νὰ γιομίσουν τὴν ψυχὴ τοὺς μὲ μιὰ δίκαιη περηφάνεια, — ἐπειδὴ ἔλαχεν ὁ κληρὸς στὴ γενιά τοὺς νὰ ἐπανιδρύσουν τὴν πρωτεύουσα τοῦ μεγαλύτερου πνευματικοῦ κέντρου τῆς μεσογειακῆς Εὐρώπης — γιὰ μᾶς τοὺς λίγους οἱ ἦχοι τῶν σαλπικῶν καὶ τῶν τυμπάνων δὲν μπόρεσαν νὰ πληρώσουν αὐτὸ τὸ αἶσθημα. Ἄντιθέτως ὁ θόρυβος τοὺς ἄνοιξε μιὰ πόρτα στὴ ψυχὴ μας, μιὰ πόρτα ποὺ εἶχε χαραγμένο ἀπ' ἔξω ἕνα μεγάλο ἐρωτηματικὸ. Ἐν τὸ ἐρωτηματικὸ αὐτὸ μελὴ ἀνεξήγητο, νομίζουμε πῶς τὸ αἶσθημα τῆς περηφάνειας δὲν μποροῦν νὰ τὸ ἀφυπνήσουν οὔτε οἱ ἰαχές οὔτε οἱ λόγοι ποὺ βγάλανε οἱ ἀγαθοὶ ἀπόγονοι τῶν ἰδρυτῶν τῆς πρωτεύουσας.

Εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ αἰσθητικὴ διάπλαση τῶν λαῶν ἐξαρτᾶται κύρια ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ τους ἐλευθερία. Ἐν ἀνατρέξουμε στὴν ἱστορία ἂν δοῦμε ὅτι ποτὲ δὲν εὐδοκίησαν οἱ Καλὲς Τέχνες σὲ καμμιά χώρα, κάτω ἀπὸ τὸ πέλμα βάρβαρων ἐπιδρομῶν ἢ κούφων διχτατόρων.

Ἡ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας εἶναι ἀκόμα πολὺ μικρὴ. Ἐκατὸ χρόνια λευτερίως φαινομενικῶς, — μιὰ λευτεριά ποὺ ἐξαρτιώταν ἀπὸ τὰ συμφέροντα τῶν «ἐκάστοτε κραταίων προστατῶν μας» — δὲν ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἀναπτυχθῶν οἱ ὡμοιο αἰσθητικοὶ καρποὶ ποὺ περιμέναμε ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς πόλης αὐτῆς, ποὺ ἄλλοτε καλλιεργήσαν οἱ κάτοικοι τῆς, τὸ τελευταίον αἰσθητικὸ ἀνάπτυγμα.

Ἐν ἐξετάσουμε τὸ ζήτημα ἱστορικῶς, βλέπουμε ἀπὸ τὴν πρώτη περίοδο τοῦ νεοοιστάτου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου τὴν μεταφύτωση τῶν ξενικῶν αἰσθητικῶν προϊόντων, ἀναπτυγμένων κάτω ἀπὸ τὸν ὠχρὸ οὐρανὸ τοῦ Βορρᾶ.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἡ ἐπίδραση αὐτὴ δὲν εἶχε καμμιά ἀντίδραση ἀπὸ ὅλο τὸν ἐδῶ κόσμον, ἐξθροῦς ἢ φίλους τῆς κατάστασης. Θεωρήθηκε ἕνα ἀσήμαντο γεγονός. Ἡ διάθεση μιᾶς προσωπικῆς δημιουργίας νεοελληνικῆς αἰσθητικῆς καλλιέργειας, μολύθηκε καὶ ὑποχώρησε μπροστὰ σὲ μιὰ «τρυφερὴ βία» τῆς τότε Βασιρικῆς Δυναστείας. Δὲν ξέρω, ἂν συμπτωματικῶς ἢ ἀπὸ πολιτικὴ ὑστεροβουλία στείλανε γιὰ Βασιλῆν τὸν γιοῦ ἐνοῦ ἑλληνολάτρη ξένου Δυνάστη. Τὸ γεγονός εἶναι, ὅτι τὸ μόλυμα τὸ αἰσθητικὸ ἔπιασε καὶ ἔπιασε πολὺ περὶ δυνάτῃ ἀπ' τὸ κοινωνικὸ. Γιατὶ ἡ Βασιρικὴ Δυναστεία, ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια καταλύθηκε, ἀλλὰ ἡ μεταφύτωση τῶν αἰσθητικῶν καρπῶν εἶχε γίνῃ καί, παρὰ τὸ ξερρικόμα τῆς, ἡ καλλιέργεια τῆς αἰσθητικῆς παραγωγῆς, ἔγινε μὲ πολλὴ στοργὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς νεοέλληνες.

Χρησιμοποιήθηκαν ἀπειρα τεχνικὰ μέσα γιὰ τὴν προαγωγὴ τῆς. Ἀκριβῶς, ὅπως γίνετα ἀπὸ τοὺς κηπουροὺς, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἐνοῦ ἄνθους, ποὺ δὲν εὐδοκίμει σ' ἕνα ξενικὸ κλίμα.

Ὁ Ὄσαν εἶχε φύγει, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες καλλιτέχναι φωτιζόντουσαν ἀπὸ τὸ Μόναχο. Ὁ Γκούζης, ὁ Λύτρας, ὁ Ἰακωβίδης, ὁ Χαλεπᾶς, οἱ ἀξιολογότεροι νὰ πούμε, — ἱστορικῶς — τῆς ἑλληνικῆς Τέχνης, φωτιστήκαν ἀπὸ τὸν ἀντιασθητικώτερο λαὸ τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Ὁλόκληρη στρατιά τοὺς ἀκολοῦθησε καὶ τὸ ὄνειρο κάθε νεαροῦ καλλιτέχνη τῆς ἐποχῆς ἦταν τὸ Μόναχο.

Ὁ Ὄσαν εἶχε φύγει!

Ἀπ' τὴν ἄλλη τὴ μεριά, τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη, οἱ Γάλλοι εἶχανε καταληφθῆ ἀπὸ ἕνα ὑστερικὸ ρωμαντισμὸ, γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Λιὸς φύσει εὐαίσθητος, εἶχε ἀνάγκη πάντοτε ἀπὸ μιὰ ὁμαδικὴ συγκλίνηση. Τὸ θέαμα γι' αὐτοῦ, τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοὺς ἔδωσε ἀπειρὴ τροφὴ στὴ ρωμαντικὴ διάθεση τῆς ἐποχῆς τοὺς. Ἀπὸ τὸ Παρίσι κατῶρθωσε νὰ ἐρεθιστῆ ὁ Ντελακρουᾶ μὲ τὸ θλιβερὸ θέαμα τῆς σφαγῆς τῆς Χίου καὶ μᾶς ἔδωσε ἕνα περίφημο πίνακα, στοὺς εὐαίσθητοτέρους χρωματικούς τόνους, ἔπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἡ σαδιστικὴ ὄρεξη τοῦ Ντελακρουᾶ — ποὺ ἦταν ἀνάγκη — γιὰ κάθε καλλιτεχνικὸ τοῦ ἐρεθισμῶ, καὶ ὁ ὑστερισμὸς τῶν ὠχρῶν ποιητῶν τῆς ἐποχῆς θεωρήθηκε γιὰ φιλελληνισμὸς.

Ἐπρεπε καὶ κεῖ νὰ πληρωθῆ ὁ φόρος. Οἱ νεοέλληνες εἶναι ἄνθρωποι ποὺ ἀνχνωρίζουνε τίς ὑποχρεώσεις τοὺς. Οἱ Βαυροὶ μᾶς στείλανε ἕνα ἑλληνολάτρη Βασιλέα καὶ δεχθήκαμε τὴν αἰσθητικὴ τους καλλιέργεια ἀπὸ «τάκτ». Οἱ Γάλλοι κάνανε τὸ γούστο τῆς ἐποχῆς τοὺς, παίρνοντας ἀφορμὴ τὸ δράμα μας, σὸν θέαμα. Ἐ! δὲν ἔπρεπε νὰ ὑστερήσουμε.

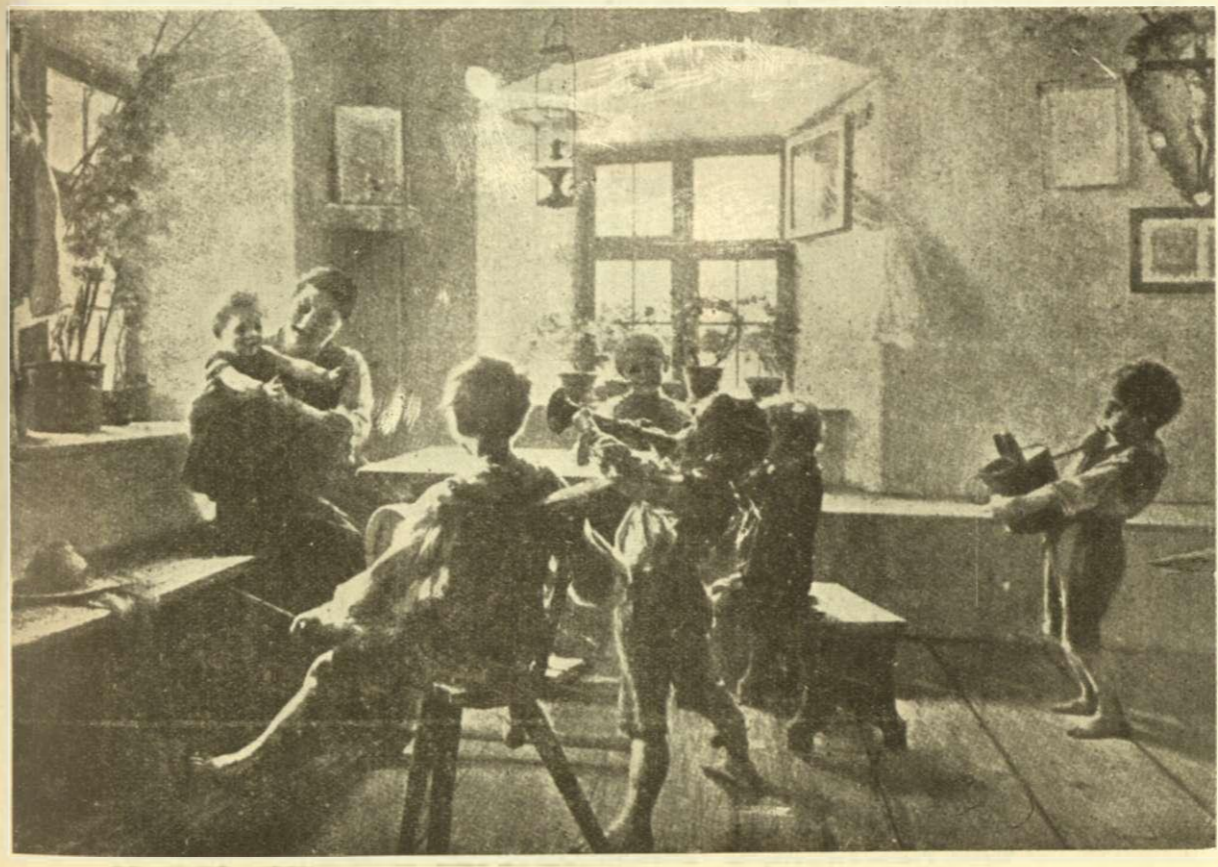
1834

ΓΚΥΖΗΣ

1834

ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Ἄλλο κύμα καλλιτεχνῶν ἑλλήνων ξεχύθηκε στὴν πόλιν τοῦ συγχρόνου φωτός. Ἀπ' τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ, δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ μᾶς γνωρίσουνε καλὰ οἱ Γάλλοι — ἀπὸ κοντὰ δηλαδὴ — καὶ συνῆπτεσε ἀκριβῶς στὴν ἐποχὴ, ποὺ πέρασε ἡ ρωμαντικὴ τους διάθεση γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὰ κωμικότερα πράγματα, συμβῆκανε καὶ γίνονται ἀκόμα μὲ τοὺς ἀνθρώπους μας, ποὺ πᾶνε νὰ φωτιστοῦνε στὸ Παρίσι. Ἡ καταβάθρα αὐτὴ τῶν μικρῶν ἀξίῶν μᾶς ξέρασε πίσω κὸ κύμα αὐτὸ. Καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ γυρίσανε πίσω στὴν πατρίδα τους, γιὰ νὰ μᾶς φέρουνε τίς μεγαλύτερες παρεξηγήσεις καὶ νὰ γιομίσουν τὴν κοινωνία μας μὲ διάφορα στεριλιζέ λουλούδια τῆς Τέχνης.

Ὁ Ράλλης ἔκανε τίς Γαλλίδες «Πουλᾶδες» Ἑλληνίδες τῆς Ἐπανάστασης. Ὁλόκληρη σχολὴ δημιουργεῖται καὶ διατηρεῖται μέχρι σήμερα. Εἶναι ὁ ζωγράφος τῶν Ἀθιδῶν μας, ποὺ τὴν ἐπίζηλη θέση τοῦ διεκδικοῦν πολλοὶ σύγχρονοι νὰ τὴν ἀναπληρώσουν. Μὲ τὴ διαμόρφωση μιᾶς τέτοιας κατάστασης μποροῦμε νὰ μιλάμε περὶ ἑλληνικῆς Τέχνης ἐπειδὴ μεταχειρίσθηκαν θέματα ἀπ' τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ ἢ ἀπ' τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐπανάστασης.

Ἄλλὰ τὸ θέμα δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴν προσωπικότητα καὶ τὸν φυλετικὸ χαρακτῆρα τοῦ καλλιτέχνη. Ἐνας κινεζὸς ζωγράφος μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ ζωγραφίσῃ ἕνα θέμα ἑλληνικὸ, σύμφωνα μὲ τὴν αἰσθητικὴν διάπλαση τῆς χώρας του καὶ νὰ παραμείνῃ κινεζὸς ζωγράφος. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ὁ Ντελακρουᾶ. Ζωγράφισε θέματα ἑλληνικὰ καὶ παρέμεινε, φυσικῶς, ὡς τὸ κόκκαλο Γάλλος ζωγράφος, συμπληρώνοντας τὴν παράδοση τῆς Γαλλικῆς ζωγραφικῆς.

Ὁ Γκούζης ἦταν ἕνας δεξιότηνης ἀξιόλογος, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν κατῶρθωσε νὰ ὑπερτερῆσῃ τοὺς Γερμανοὺς συναδέλφους του. Ἴσως νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος, ποὺ δὲν ἀφωμιώθηκε ἀπόλυτα μὲ τὸ Γερμανικὸ πνεῦμα. Ἡ κατάσταση τὸν ἀνάγκασε νὰ κάμῃ μερικὲς μεταφορές. Δηλαδὴ νὰ φέρῃ τὴ Γερμανικὴ ζωγραφικὴ στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ συγκινήσῃ τοὺς φιλοτέχνους ἑλληνολάτρες Γερμανοὺς μὲ θέματα ἑλληνικὰ. Οἱ ἀμοιβαῖες αὐτὲς παραχωρήσεις τὸν ἀνυψώσανε στὶς δύο αὐτὲς χώρες, ἀλλὰ μόνον σ' αὐτὲς.

Πάντως ἡ αἰσθητικὴ δραστηριότητα τοῦ Γκούζης εἶναι προϊόν Γερμανικῆς προέλευσης, εἶναι μιὰ ἐπίκτητη παιδεία Ἀκαδημαϊκὴ στὴ βάση τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος.

Ἀκόμα κι' ἄλλος ἔνας, ποὺ κολακευόμαστε, διὰ τὴν δράση του εἰς τὸ ἔξωτερικὸ. Ὁ Γαλάνης. Μὰ πιστεύετε πῶς ὁ Γαλάνης εἶναι γαράκης Ἕλληνας; Ἀνοίχτε ὅλα τὰ λεξικά καὶ θὰ δεῖτε ὅτι οἱ Γάλλοι, σὸν κολακεύονται νὰ τὸν ἀναφέρουν, τὸν συμπεριλαμβάνουν στὴ σειρά τῶν «peintres Français». Ὁ Γαλάνης συνέχισε, ἀπλούστατα μὲ πολλὴ δεξιότητι καὶ χάρι τὴν πλούσια παράδοση τῆς Γαλλικῆς χαρακτικῆς. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲν πήρε τίποτα ὁ καλλιτέχνης, γιατί ἀπλούστατα δὲν εἶχε νὰ τοῦ δώσῃ τίποτα καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ ἕνα ἀξιόλογο ταλάντο ἴσον τοῦ Γαλάνη δὲν μπόρεσε νὰ τὸ συγκρατήσῃ νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ πάρῃ τουλάχιστο τὰ πρῶτα διδάγματα ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸ σχολεῖο τῆς πατρίδας του καὶ νεώτατος ὁ καλλιτέχνης, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν κατάστασιν ἔφυγε.

Μὰ μὴ νομίζετε ὅτι δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ σήμερα. Ὅλοι οἱ καλλιτέχναι, ποὺ φεύγουν γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ, τί σκοπὸ ἔχουνε φανταζόμαστε, νὰ σπουδάσουν μόνον; Ὅλοι πᾶνε νὰ δοκιμάσουν τὴν ἀντοχὴ τοὺς. Καταβαθμίζονται, ὅτι ἐδῶ δὲν ὑπάρχει τίποτα καὶ δὲν ἔχουνε τὴ δύναμη ἢ τὴν διάθεσιν νὰ ἀρχίσουν ἀπὸ τὸ ἄλφα, νὰ γίνωσιν ἀσκητὰ καὶ νὰ περάσουν ἴσως ἀγνωστοὶ τὴν σταδιοδρομία τοὺς ἕνα δρόμο σκληρὸ, χωρὶς προσανατολισμὸ, — στὰ στραβά, — μέσα σὲ κινδύνους καὶ ἐνέδρες ὑποουλες. Ξέρουνε καλὰ, πῶς τὸ μέρος αὐτὸ, — τὸ Παρίσι, — εἶναι τόπος, ποὺ ἀναγνωρίζονται οἱ ἀξίες καὶ ὅλοι πᾶνε μὲ τὸ κρυφὸ πόθο, γιὰ νὰ βροῦνε μιὰ θεοσοῦλα, ποὺ νὰ μποροῦνε νὰ προσφέρουνε μιὰ μικρὴ ὑπηρεσία στὴ καλλιέργεια τοῦ τελειότερου αἰσθητικοῦ κήπου τῆς ἐποχῆς μας. Ἐν ἀποτόχουν, — ποὺ συμβαίνει στοὺς περισσότερους — γυρίζουν πίσω στὴ πατρίδα μας, μὲ μιὰ συνείδηση «ἀποτυχημένου χρυσοθήρα».

Αὐτὴ εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ ἱστορικὴ δράση τῆς καλλιτεχνικῆς μας προόδου στὴ ἑκατονταετία. Διερωτῶμαι ἂν μποροῦμε νὰ μιλάμε γιὰ Ἑλληνικὴ Τέχνη.

Ἐν τὸ δράμα τῆς δουλείας μας ἔληξε τὸ 1821, ἔπειτα ἀπὸ ἕνα μικρὸ διάλειμμα, ἀρχισε μιὰ τραγικὴ κωμωδία μὲ θέματα πνευματικῆς μας καὶ αἰσθητικῆς μας δουλείας. Θὰ ἦταν εὐτύχημα νὰ τελείωνε ἔστω καὶ μετὰ 100 χρόνια ἡ κωμωδία αὐτὴ, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι, ποὺ τὴν παίζουν, φαίνεται πῶς ἔχουνε ὄρεξη νὰ τὴν κρατήσουν ἀκόμα. Λίγη τὸλμη χρειάζεται ἀπὸ μερικοὺς, ποὺ θὰ εἶνε ἀποφασισμένοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ δεχτοῦνε ὅλη τὴν ὁμοβροντία καὶ τὰ φαρμακερὰ ἀέρια τῆς ἀντίδρασης, νὰ γκρεμίσουνε τὰ χάρτινα σκηνικά καὶ νὰ καταβρέξουνε τοὺς ψιμυθιωμένους καμποτίνους, νὰ δείξουν τὴν πραγματικότητα. Ἐραγε ὑπάρχουν τέτοιοι Ἕλληνες;

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΠΑΧΗΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΙ

Ζωηρωτάτη και πάλιν η μουσική κίνησις κατά τόν παρελθόντα μήνα. Συμφωνικά συναυλία, ρεσιτάλ, «ραντρέ» του αθηναϊκού κουαρτέτου, του τριού Φαραντάτου - Βολωνίη - Κουρούκλη, εμφανίσεις καλλιτεχνών του μελοδράματος.

Από τους ξένους καλλιτέχνες οι οποίοι μās έπεσεκέφθησαν κατά τόν παρελθόντα μήνα, ξεχωρίζουν κατά τρόπον άναμφισβήτητον ο Γερμανός βιολονίστας Γκεόργκ Κούλενκαμπ καθώς και ο συμπατριώτης του πιανίστας Βίλχελμ Κέμπ.

Ο Γκεόργκ Κούλενκαμπ, με τό μαγεμένο δοξάρι του, απέδειξεν ότι η φήμη την όπολαν προσφάτως απέκτησεν άναπακρίνεται πλήρως αίσθημα και με καταπληκτικήν πράγματι διαίσθησιν της μουσικής άρμονίας εκάστου έργου πού έρμηνεύει, έπαρουσίασε την μορφήν αυτήν της καλλιτεχνικής του προσωπικότητος εις την μοναδικήν έκτέλεσιν της «Σακόν» του Μπάχ. Η γοητευτική συνοδεία του κ. Φαραντάτου εις τό πιάνο συνετέλεσεν επίσης σημαντικώς εις την έπιτυχίαν του.

Ο Βίλχελμ Κέμπ δέν είναι άγνωστος εις τό αθηναϊκόν κοινόν. Η έρμηνεία του της «Άπασιονάπα» του Μπετόβεν και του Α' Κοντσέρτου του ίδιου συνθέτου υπήρξεν άπολύτως συγκλονιστική, η διαύγεια δέ του ήχου του και η ιδιότυπος τεχνική του υπενθυμίζουν εις όσους ητύχησαν να ακούσουν τόν Μεγάλον Παντερέβσκυ, την μανιέρα του μοναδικού τούτου διδασκάλου.

Άλλη ένδιαφέρουσα εμφάνισις, γενομένη εις τό νέον Θέατρον Άλίκης υπήρξεν η της Γαλλίδος καλλιτέχνιδος του βιολιού Κολέτ Φράντζ η όποια βεβαίως δίχως να ξεχωρίζη από τόν σορόν των καλών, αλλά πάντως μετρίων εκτελεστών, άφήκεν συμπαθητικώς έντυπώσεις με τόν τρόπον με τόν όποιο άπέδωσεν τās συνθέσεις του Ταρτινιού και του ντε Φάλλα.

Εις τό Όλύμπια ένεφανίσθη εις μερικας παρτάσεις μία από τās μεγάλας δόξας του Ίταλικού Μελοδράματος. Πρόκειται διά τόν άλλοτε περίφημον βαρύτονον Στρανταίρι, τόν άνταγωνιστήν του Τίτα Ρουφφ, ο όποιος ήδη, όπως και ο αντίζηλος του, εύρισκόμενος εις την κατούσαν του θριαμβευτικό σταδίον του, ένεθυμήθη τούς έν Άθήναις θαυμαστάς του «bel canto» διά τά έξαπόλυση μερικώς ύψητείας κορώνες... Η παρτάσις αυτή έγένετο άφορμή να διαπιστωθίη διά μίαν έτι φράν η μαεστρία της κ. Άλίκης Έπιτροπική εις τόν ρόλον της Ροζίνας. Η Λάουρα Παζίνι, σοπράνο της Σκάλας του Μιλάνου και της Βασιλικής Όπερας της Ρώμης, έτραγουδησεν εις τό Ίταλικόν Ίνστιτούτον κατόπιν δέ έλαβεν μέρος εις την Β' Συναυλίαν της Συμφωνικής Όρχήστρας. Η Λάουρα Παζίνι διαβέτι μίαν από τās ώραιότερας φωνάς του Θεάτρου, την όποιαν μεταχειρίζεται με καταπληκτικήν εχεύρειαν. Άλλά η μαεστρία ακριβώς αυτή, η πάντοτε εκδηλος προσπάθεια εις έντυπώσεις, κάμνον μίαν έξοχον τραγουδίστριαν ως η Παζίνι να μεινεκτι ένώπιον μίας Έλισάβετ Σούμαν η μίας Λόττε Λέμαν, αι όποιαι δέν διαθέτουν τόνσον πλούσια φωνητικά μέσα.

Αι πλέον ένδιαφέρουσαι εκ τών μουσικων εκδηλώσεων των Έλλήνων καλλιτεχνών υπήρξαν αι εμφανίσεις του τριού Φαραντάτου - Βολωνίη - Κουρούκλη και του κουαρτέτου Νέλλης Ασκητοπούλου - Σκαλκώσα - Κούλα - Παπαδημητρίου. Ο τρόπος κατά τόν όποιον τού τριού απέδωσεν τās δέκα παραλλαγάς του Μπετόβεν και τό Τριό opus 87 του Μπράμς υπήρξεν πράγματι ιδεώδης, τό ίδιον δέ θα είναι δυνατόν να λεχθίη εις τό μέλλον και διά τό «Κουαρτέτο Άθηνών», όταν οι άποτελούντες αυτό λαμπρόν καλλιτεχνικάν κατορθώσων να συγγενεύσουν πνευματικώς μεταξύ των, πράγμα τό όποιον έπιτυγχάνεται διά του χρόνου και της πείρας. Μία άλλη έξαιρετικώς ένδιαφέροντος καλλιτεχνική εκδήλως υπήρξεν τό ρεσιτάλ της δεοποιίνδος Τζίνας Μπαχάουερ. Η πιανίστρια αυτή έχει κατορθώσει να καταλάβη μίαν έξέχουσαν θέσιν εις την μουσικήν κίνησιν της χώρας μας, κάθε δέ νέα της εμφάνισις άποτελεί και ένα επί πλέον βήμα εις τόν δρόμον της έπιτυχίας. Η λεπτοτάτη της αίσθητικότης, η άπόλυτος ψυχική έπαφή της με τά έργα πού έρμηνεύει έν συνδυασμώ με μίαν αξιοθαύμαστον τεχνικήν μαεστρίαν, άποτελούν στοιχεία σημαντικώτατα διά την όλην εξέλιξιν της.

Όπως διαπιστώνεται ο άναγνώστης, ο Δεκέμβριος υπήρξε πράγματι πλουσιώτατος και δέν ήδυνήθη παρά να ικανοποιήση τούς πολυπληθείς φίλους της Μουσικής. Είθε ο γοργός οϊτος ρυθμός να συνεχισθί και εις τό μέλλον.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Κατά σειράν εκ τών άνω Ο Γερμανός πιανίστας Βίλχελμ Κέμπ, η πιανίστρια δις Τζίνα Μπαχάουερ, η Ίταλις δις Λάουρα Παζίνι, σοπράνο της Σκάλας του Μιλάνου, η Γαλλίς βιολινίστρια Κολέτ Φράντζ και ο Γερμανός βιολινίστας Γκεόργκ Κούλενκαμπ.

ΕΛΛΑΣ

- 21 Νοεμβρίου.—Συλλαλητήριο των Μουσουλμάνων των Φιλιππών εναντίον των Άλβανών.
- 22 Νοεμβρίου.—Πρωτοφανής νεροποντή και πλημμύρα του Κηφισού προκαλούν άφαντάστους καταστροφάς και τόν πνιγμόν 8 άτόμων.
- 23 Νοεμβρίου.—Παραπομπή της Έλληνοαλβανικής διαφοράς εις τό Συμβούλιον της Κ.Τ.Ε. 24ωρος άπεργία τροχιοδρομικών και εργατών άερίφωτος.
- 24 Νοεμβρίου.—Έναρξις ένώπιον του Κακουροδικείου Πειραιώς της δίχης διά την άπόπειραν της όρας Ίουλιου και άναβολή της όδου πλαστάστους τών έπιδοτηρίων. Ο κ. Γ. Πεσματζόγλου άναλαμβάνει τό ύπουργείον των Οικονομικών εις άντικατάστασιν του κ. Δ. Λοβέρδου.
- 27 Νοεμβρίου.—Άπόφασις περί δραγμασιοποίησης των εις ξένον νόμισμα κεφαλαίων των έταρειών. Μνημόσυον επί τη 12η έτετείφ του τυφεκισμού των Έξ.
- 28 Νοεμβρίου.—Ναύαγιον παρά τās Φέβρας του άτμοπλοίου «Πόπη» με 6 θύματα.
- 29 Νοεμβρίου.—Διάβημα του έν Άγκύρα Έλληνος Πρεσβευτού διά την κατάργησιν του ράσου. Άφίξις εις Κομοτινήν των Βουλγάρων πολιτικών φυγάδων Φίλιππου και Πετρόφ. Παναθηναϊκός έρανος διά τά θύματα των πλημμυρών.
- 30 Νοεμβρίου.—Εισβολή τριών Βουλγάρων στρατιωτών εις τό ελληνικόν έδαφος παρά την Δράμαν και φόνος ύπ' αυτών 5 Πουάκων.
- 1 Δεκεμβρίου.—Αίματηρά συμπλοκή άστυνομικών και μεταλλωρύχων εις τό Παγυαίον. Έορτασμός της 100ήδος της άνακροφξως των Άθηνών ως πρωτεύουσής.
- 2 Δεκεμβρίου.—Έναρξις του συνέδριου των έπιμελητηρίων.
- 3 Δεκεμβρίου.—Αληθής θάνατος εκ συγκοπής της καρδιάς του σκηνοθέτου του Έθνικου Θεάτρου Φώτου Πολίτου.
- 5 Δεκεμβρίου.—Έναρξις λειτουργίας των λαϊκών συσσιτίων. Αίματηραι ταραχαι εις την «Σωτηρίαν» μεταξύ άστυνομικών και κομμουνιστών.
- 7 Δεκεμβρίου.—Κατάσχεσις εις Τατόι κινηματογραφικής μηχανής επί όλλανδικού αεροπλάνου του κ. Φώκκερ.
- 8 Δεκεμβρίου.—Βίαία άπαγωγή Έλληνος έμπόρου έν Σόφια. Διαμελισμός υπό στρατιωτικό αυτοκινήτου του γραμματέως της Ίαπωνικής Πρεσβείας.
- 9 Δεκεμβρίου.—Άπόφασις περί άπελάσεως του Άρμενίου έπισκόπου Μαζουλιαν έν έπι ενισχύσει του κομμουνισμού.
- 10 Δεκεμβρίου.—Συσκεψις διά τό ζήτημα της στρατιωτικής άμύνης της χώρας.
- 11 Δεκεμβρίου.—Λευκή άπεργία των έπιτηθειών Καβάλλας.
- 12 Δεκεμβρίου.—Εισβολή Άλβανών άνταρτών εις τό ελληνικόν έδαφος. Άνεστάλη η άπόφασις περί άπελάσεως του Άρμενίου ιεράρχου Μαζουλιαν. Έγγραφή συμβάσεως μεταξύ του Δήμου Άθηνών και της Ηλεκτρικής έταιρίας διά τόν φωτισμόν των όδων της πρωτεύουσής.
- 13 Δεκεμβρίου.—Πανθσαλική άπεργία διά τά άντιπλημμυρικά έργα.
- 14 Δεκεμβρίου.—Όρκωμοσία του Πρεδβρου της Δημοκρατίας κ. Άλεξάνδρου Ζαμη ένώπιον της Έθνοσυνελεύσεως. Διέλευσις εκ Θεσσαλονίκης του Τούρκου ύπουργού των Έξωτερικών κ. Τεβήκ Άράς, έπιστρέφοντας εκ Γενεύης.
- 15 Δεκεμβρίου.—Άφίξις εις Άθήνας του Τούρκου ύπουργού των Έξωτερικών κ. Τεβήκ Άράς και ένάρξις συνομιλιών επί των ελληνoturικων ζητημάτων.
- 16 Δεκεμβρίου.—Προκήρυξις άναπληρωματικών εκλογών Καβάλλας και Σερρών προς άντικατάστασιν των παύθέντων δημαρχων.
- 17 Δεκεμβρίου.—Άναχώρησις του κ. Τεβήκ Άράς εις Κωνσταντινούπολην. Κατακλυσιμαίαι βροχαι εις Μακεδονίαν και Θράκην έπιφώρης σημαντικώς καταστροφάς. Διάλυσις της συνεργασίας των κ. κ. Κυβέλης και Μαρίκας.
- 18 Δεκεμβρίου.—Άποκλεισμός και άπεργία πείνης έν Θεσσαλονίκη των καπνεργατών της έταιρίας «Κομμεραϊαλ». Σύλληψις του ναύτου Βουστά και του πολίτου Πετροπούλου κατηγορουμένων επί έσχάτη προδοσία και κατασκοπεία.
- 19 Δεκεμβρίου.—Έπανάληψις των εργασιών της Βουλής. Αίματηρά συμπλοκή Έλλήνων με Άλβανούς έπιδρομείς. Μεγάλη πυρκαϊά εις Καβάλλαν.
- 20 Δεκεμβρίου.—Διαφεύδονται ρητός τά περί διχοτομήσεως των τραπεζογραμμάτων. Δυναμιστικαι άπόπειραι έναντίον οικίων ένορκου Κακουροδικείου και Πειραιά. Άφίξις εις Άθήνας των κινηματογραφικών άστέρων Ίβαν Πετρόβιτς, Γιαμίλα Νοβότνα και Γκέρτα Μάουρους.

ΑΓΓΛΙΑ

- 29 Νοεμβρίου.—Άφίξις εις Λονδίνον της πριγκίπισσας Μαρίας.
- 29 Νοεμβρίου.—Τέλεσις έν μέσφ πρωτοφανούς ένθουςιασμού, των γάμων της Έβελίνης Κιπλινγκ της Μαρίας μετά του πριγκίπου Γεωργίου δούκος του Κέντ.
- 7 Δεκεμβρίου.—Απονομή του βραβείου Νόμπελ διά την ειρήνην εις τόν Πρόεδρον της Διασκέψεως του Άφσπλιου κ. Χέντερσον.
- 8 Δεκεμβρίου.—Άρνησις της Άγγλίας όπως καταβάλη την νέαν πρόσ τας Ήνωμένας Πολιτείας όσιν των Διασμματικών χρεών.
- 10 Δεκεμβρίου.—Όριστική μεταίωσις της Προσδιασκέψεως διά τούς θαλασσίους έξοπλισμούς.
- 11 Δεκεμβρίου.—Υπό του συμβουλίου της Κ.Τ.Ε. γίνεται δεκτή τροπολογία του έθνον των Ούγγρων κ. Εντεν, τερματίζουσα τό ζήτημα των πολιτικών.
- 13 Δεκεμβρίου.—Αναχώρησις τμημάτων στρατού διά την άστυνομίαν του Σάαρ.
- 18 Δεκεμβρίου.—Ανακάλυψις νέου άστερος υπό άστρονόμου του άστεροσκοπείου του Κάιμπριτζ.

ΑΛΒΑΝΙΑ

- 21 Νοεμβρίου-10 Δεκεμβρίου.—Έντείνονται αι έναντίον των Έλλήνων της Βορείου Ήπειρου διώξεις.
- 11 Δεκεμβρίου.—Άποστολή πρακτόρων προς δημιουργίαν έπεισοδίων εις την Γοσιουρίαν.
- 12 Δεκεμβρίου.—Εισβολή Άλβανών άνταρτών εις τό ελληνικόν έδαφος.
- 19 Δεκεμβρίου.—Αίματηρά συμπλοκή Άλβανών και Έλλήνων.
- 20 Δεκεμβρίου.—Ένέργεια προς έπηρεασμόν των κύκλων του Συμβουλίου της Κ.Τ.Ε. έν σχέσει προς την συζήτησιν της προσφυγής των Βορειοηπειρωτών.

ΑΥΣΤΡΙΑ

- 4 Δεκεμβρίου.—Διορισμός του διευθυντού της όπερας Βιέννης Κλέμινς Κράους εις Βερολίνον εις άντικατάστασιν του παύθέντος Φουρτβαϊκλερ.
- 16 Δεκεμβρίου.—Δυναμιστικαι άπόπειραι υπό ένθικασσιαλιστών.
- 17 Δεκεμβρίου.—Σοβαρόταται συνομιλία του κ. Σοδονικ μετά του πρωθυπουργού της Ούγγρας κ. Γκαϊμπτες.
- 20 Δεκεμβρίου.—Άγγελεται η ήμόμιος έγκατάστασις του Όθωνος των Άψβούργων έν Λάστρια.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

- 8 Δεκεμβρίου.—Άπαγωγή έν Σόφια υπό άγνώστων του Έλληνος έμπόρου Ίατριδη.
- 10 Δεκεμβρίου.—Άπαγχονισμός 6 κομμουνιστών.
- 13 Δεκεμβρίου.—Λήψις εκτάκτων μέτρων έναντίον των κομιατζήδων.

ΓΑΛΛΙΑ

- 23 Νοεμβρίου.—Φήμαι περί συμπήξεως Γαλλοσοβιετικής στρατιωτικής συμμαχίας και έπίσημος διάφευσις υπό της Γαλλικής κυβερνήσεως.
- 24 Νοεμβρίου.—Άφίξις εις Παρισίους μετά των βουλευτών κ. κ. Φραγκλίν-Μπουγιόν και Γκόυ. Έγγραφή συμφώνου μεταξύ Γαλλίας και Τουρκίας.
- 30 Νοεμβρίου.—Έναρξις της πολυκρότου δίχης Μπουνού-Γκρεγκούρας.
- 1 Δεκεμβρίου.—Ψήφος έμπιστοσύνης προς την κυβερνήσιν διά 457 έναντι 120. Σύλληψις του άστυνομικού Μπουνού ως ένεχομένου εις τό σκάνδαλον Σταβίσκου.
- 4 Δεκεμβρίου.—Άπειλή περί έκποσίσεως 3500 Έλλήνων έπαγγελματιών λόγω της τρουμένης υπό της Έλλάδος οικονομικής πολιτικής.
- 5 Δεκεμβρίου.—Δημοσίευσις εις την «Ζουρνάλ» ένυπογράφου έξομολογήσεως του Κάρλ Έρνστ διά τόν έμπρησμόν του Ράιχσταγ.
- 12 Δεκεμβρίου.—Θάνατος του ζωγράφου και άκαθημαϊκού Άμπέρ Μηνάρ.
- 15 Δεκεμβρίου.—Άποφυλάκισις επί έγγυησει του κατηγορουμένου ως ένεχομένου εις τό σκάνδαλον Σταβίσκου άστυνομικού Μπουνού.
- 17 Δεκεμβρίου.—Παραίτησις του Μπουνού από του άστυνομικού σώματος.
- 20 Δεκεμβρίου.—Ανακάλυψις εις τό Σάαρ άποθήκης πλήρους έκρηκτικών ύλών. Πτώχευσις της έταιρίας αυτοκινήτων Σιτροέν.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

- 17 Νοεμβρίου.—Λιθοβολισμός του έν Κολωνία Τσεχοσλοβακικού Προξενείου έξ άφορμής του έπεισοδίου της Πράγας.
- 3 Δεκεμβρίου.—Άπέλασις του διασώμου μουσικού Φουρτβαϊγκλερ ως άντιτιθεμένου εις τό χιτλερικό καθεστώς.
- 7 Δεκεμβρίου.—Διάφευσις υπό της Γερμανικής κυβερνήσεως της άσθεντικότητος της έξομολογήσεως του Έρνστ διά τό ζήτημα του έμπρησμού του Ράιχσταγ.
- 14 Δεκεμβρίου.—Σύγκρουσις της φερούσης των καγκελλάριον Χίτλερ άμαξοστοιχίας με λεωφορείον αυτοκινήτων: 20 θύματα.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ

- 22 Νοεμβρίου.—Έπίδοσις υπό του κ. Γιέφτιτς της Νοτιοσλαυικής διακινώσεως προς την Κ.Τ.Ε. περί των πολιτικών εθνονών της άπειροσής της Μασσαλίας.
- 25 Νοεμβρίου.—Συλλαλητήριο έν Βελιγραδίω των Παλαιών Πολεμιστών έναντίον της Ίταλίας και Ούγγρας.
- 30 Νοεμβρίου.—Ίσχυρά σεισμική δόνησις με αρκετά θύματα.
- 6 Δεκεμβρίου.—Άθροαι άπελάσεσι Ούγγρων εκ Νοτιοσλαυίας.
- 11 Δεκεμβρίου.—Ζωηρά άγανάκτησις έν Νοτιοσλαυία έξ άφορμής της λήξεως του Γιουγκοσλαυοουγγρικού έπεισοδίου.
- 16 Δεκεμβρίου.—Διαφωνία ως προς την άναπόδοσιν εις την όμαλότητα μεταξ' του άντιβασιλέως Παύλου και του στρατηγού Ζίφκοβιτς.
- 17 Δεκεμβρίου.—Παραίτησις των ύπουργών των Έξωτερικών και Οικονομικών κ. κ. Γιέφτιτς και Κόβιτς.
- 18 Δεκεμβρίου.—Παραίτησις της Κυβερνήσεως Ούζουόνβιτς. Ζωηραι ζυμώσεσι διά την λύσιν της πολιτικής κρίσεως και την διαμόρφωσιν νέας πολιτικής.
- 19 Δεκεμβρίου.—Άνάθεσις της έντολης σχηματισμού Κυβερνήσεως εις τόν τέως ύπουργόν των Έξωτερικών κ. Γιέφτιτς.
- 20 Δεκεμβρίου.—Σχηματισμός της Κυβερνήσεως Γιέφτιτς.

ΕΛΒΕΤΙΑ

- 23 Νοεμβρίου.—Παραπομπή της Έλληνοαλβανικής διαφοράς διά την Βόρειον Ήπειρον εις τό Συμβούλιον της Κοινωνίας των Έθνων.
- 1 Δεκεμβρίου.—Τακτική σύνοδος του Συμβουλίου της Κ.Τ.Ε. άσχοληθείσα με τό ζήτημα του Γκράν-Σάκο.

- 7-10 Δεκεμβρίου.—Συζήτησις επί της διακινώσεως της Νοτιοσλαυίας διά την δράσιν των έν Ουγγαρία ένκατεστημένων τρομοκρατών και της άπανητικότητος της Ούγγρικής κυβερνήσεως.
- 12 Δεκεμβρίου.—Έκλογη του άντιπροσώπου των Σοβιετ Ρόζεμπεργκ ως ειδικού γραμματέως της Κ.Τ.Ε.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

- 15 Νοεμβρίου.—Πανηγυρική άθώωσις έν Σικάγφ του τραπέζιτου Ίνσουλ.
- 17 Δεκεμβρίου.—Αθώωσις υπό του στρατοδικείου του δεκανέως Θαμόρα, υιού του Πρεδβρου της Δημοκρατίας Άλκάλια Θαμόρα.

ΙΣΠΑΝΙΑ

- 23 Νοεμβρίου.—Διακινώσεσι της Ίταλίας προς την Γιουγκοσλαυαν διά τά ένδεχόμενα άποτελέσματα μίας έπιβολής εις Ούγγραν.
- 26 Νοεμβρίου.—Άπόρριψις της Γαλλικής αιτήσεως περί εκδόσεως του άρχηγού των Κροατών τρομοκρατών Πάβελιτς.
- 30 Νοεμβρίου.—Καταστροφαι έξ Ίσχυρας σεισμικής δόνησεως.
- 7 Δεκεμβρίου.—Σοβαρότατον έπεισοδιον μεταξ' Ίταλικών και Άβρσοσσιακών στρατευμάτων έν Έρρυθραία.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

- 6 Δεκεμβρίου.—Ζωηρός άναβρασμός καθ' άπασαν την χώραν έξ άφορμής της άπελάσεως των Ούγγρων εκ Νοτιοσλαυίας.
- 14 Δεκεμβρίου.—Έπίσκεψις του Αύστριακού καγκελλάριου κ. φόν Σοδονικ εις Βουδαπέστην.
- 16 Δεκεμβρίου.—Άποστολή υπό του πρωθυπουργού κ. Γκαϊμπτες βαρυσημάντου τηλεγράφηματος προς τόν κ. Μουσσολίνι.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

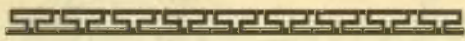
- 13 Δεκεμβρίου.—Νέα τρομοκρατική δράσις εκ μέρους ένθικιστικων όργανώσεων.
- 15 Δεκεμβρίου.—Υπογραφή Ρουμανοσοβιετικού συμφώνου μη έπιθέσεως και σόδετερότητος.
- 18 Δεκεμβρίου.—Άναχώρησις του κ. Τιτουλέσκο εκ Παρισίων διά Βουκουρεστίον.

ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

- 1 Δεκεμβρίου.—Δολοφονία έν Λένινγκραντ του Σεργίου Κύρωφ, γραμματέως των Σοβιετ της πόλεως. Άμεσος σλληψις του δολοφόνου, όνομαζόμενου Λεωνίδα Νικολάεφ και άνήκοντος εις την άντιπολίτευσιν του Ζηνόβιεφ.
- 4 Δεκεμβρίου.—Διαδηλώσεσι εργατών ένώπιον της σορού του Κύρωφ.
- 5 Δεκεμβρίου.—Άφίξις εις Λένινγκραντ των Στάλιν και Βοροσίλωφ.
- 6 Δεκεμβρίου.—Κηδεία του Κύρωφ και έντοίχησις της τέφρας του εις τό Κρεμλίνον. Διαδηλώσεσι ένώπιον του Μαουωλείου του Λένιν.
- 10 Δεκεμβρίου.—Παραπομπή της δίχης, κατάδικη και έκτέλεισις 66 ένεχομένων εις την έναντίον του καθεστώτος συνομοσίων.
- 11 Δεκεμβρίου.—Έξορία εις Σιβηρίαν 500 συγγενών των έκτελεσθέντων άντιδραστηκων.
- 15 Δεκεμβρίου.—Διορισμός του Σαντφφ ως γραμματέως των Σοβιετ του Λένινγκραντ εις άντικατάστασιν του δολοφονηθέντος Κύρωφ.
- 16 Δεκεμβρίου.—Διέλευσις του έπιτρόπου των Έξωτερικών Λιτβίνωφ εκ Βερολίνου.
- 10-20 Δεκεμβρίου.—Άθροαι και όμαδικαι έκτελέσεις ένεχομένων εις την μεγάλην συνομοσίαν έναντίον του καθεστώτος.

ΤΟΥΡΚΙΑ

- 24 Νοεμβρίου.—Διακοπή όλων των συγκοινωνιών έν Κωνσταντινούπολει λόγω πρωτοφανούς βιαιότητος θυελλής.
- 26 Νοεμβρίου.—Υπογραφή συμφώνου άμοιβαίας συνδρομής μεταξύ Γαλλίας και Τουρκίας.
- 28 Νοεμβρίου.—Αναγγελία της άποφάσεως περί καταργήσεως έν Τουρκία του Ιερατικού σχήματος.
- 29 Νοεμβρίου.—Διάβημα του Έλληνος πρεσβευτού διά την κατάργησιν του ράσου.
- 3 Δεκεμβρίου.—Έξάίρεισι μόνον του Πατριάρχου εκ του μέτρου περί καταργήσεως του Ιερατικού σχήματος.
- 4 Δεκεμβρίου.—Παροχή δικαιώματος ψήφου και εκλογιμότητος εις όλας τās γυναίκας.
- 8 Δεκεμβρίου.—Άπόφασις περί ένισχύσεως της Έλλάδος διά την ένώπιον της Κ.Τ.Ε. εξέτασιν του Έλληνοαλβανικού.
- 9 Δεκεμβρίου.—Αναγγελία και άλλων μεταρρυθμίσεων προς τά όνόματα, την κατάργησιν του Ιερατικού σχήματος, την κάθαρσιν της γλώσσης από των άραβικών και περσικών στοιχείων και την εκλογιμότητα των γυναικων.
- 14 Δεκεμβρίου.—Διέλευσις του Τεβήκ Άράς εκ Θεσσαλονίκης.
- 15-17 Δεκεμβρίου.—Διαμονή του Τεβήκ Άράς έν Άθήναις και συνομιλία μετά των Έλλήνων Κυβερνητών.
- 17 Δεκεμβρίου.—Καταστρεπτικαι σεισμοι καθ' άπασαν την Τουρκίαν.
- 19 Δεκεμβρίου.—Σύλληψις δύο ελληνικών ίσιοφόνων πλησίων των άκτών της Μικράς Άσίας.
- 20 Δεκεμβρίου.—Φήμαι περί παραίτησεως του πρωθυπουργού κ. Ίσμετ Ίνονού έξ άφορμής των προσφάτων μεταρρυθμίσεων.

ΜΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 16)

Και μου έδειξε ένα κουτάκι με άσπρα χαπάκια.

Τό ήξερα από καιρό το φοβερό της βίτσιου. Άλλά ποτέ δεν έτόλμησα να της κάνω καμιά παρατήρηση. Άλλωστε τί τ'όφελος; Ό γιατρός, μου τό είπε, μεταχειρίσθηκε όλα τά μέσα, χωρίς αποτέλεσμα. Τή στιγμή όμως εκείνη ανέβηκε τό αίμα στό κεφάλι μου. Νά γίνω συνέννοχος της και συνέννοχος αὐτουνοῦ τοῦ παληανθρώπου, πού ποιός ξέρει πόσα λεφτά έχει φάει ὡς τά τώρα κι' αὐτηγής και τόσων άλλων δυστυχημένων πλασμάτων σάν αὐτήν...

— Μπλάνς, τής είπα, ἄν θέλῃς νά εξακολουθήσουμε τή φιλία μας, θά μου τό δώκῃς ἔμενε αὐτό τό κουτί.

— Τό ξέρεις πῶς ἡ φιλία σου μου εἶνε πολύτιμη. Άλλ' αὐτό πού μου γυρεύεις εἶν' ἄνωτερο τῶν δυναμένων μου.

Τότε τής τό ἄρπαξα και πήγα νά τό πετάξω ἀπό τό παράθυρο τής ἀμαξας, ἄλλά ἡ Μπλάνς, σάν ἀγρίμι, χύμηξε ἔπάνω μου, ἔχωσε τά νύχια της βαθειά στό λαϊμό μου και μ' αἱμάτωσε. Άναγκάστηκε νά τής τό δώσω. Στό πρώτο ὄμως βουλευβάρτο πού φτάσαμε είπα τοῦ ἀμαξῶ νά σταματήσῃ. Έβγαλα τήν πίπα πού μου χάρισε, τήν έβαλα στό γόνατά της, πήδησα βιαστικά και χάθηκα μέσα στό πλήθος. Άπό τότε πέρασαν τόσοι μήνες. Έγώ ξέκοψα ἀπ' τό καφενεῖο πού συναντιόμασταν κι' αὐτή, εἰμουν βέβαιος, πῶς δέν ἤξερε τήν ἀντρέσσα μου. Όλο αὐτό τόν καιρό μάλιστα ἀπέφυγα νά συναντήσω και τό γιατρό για νά μήν ἀναγκασθῶ νά τοῦ ζητήσω νέα της. Άλλωστε τί; Μήπως είχα κανέναν ἔρωτα μαζί της; Άς ἔβγαζε τά μάτια της. Οὔτε ἡ πρώτη, οὔτε ἡ τελευταία εἶνε. Τί θά γίνω ἐγώ; Λυτρωτής ψυχῶν;

Όστόσο γιατί τή νύχτα εκείνη τής πρωτοχρονιας στό χαρούμενο κοσμικό κέντρο ἦρθε ἡ εἰκόνα της και μέ βρήκε μέ τόση ὑπομονή; Τί ἤθελε ἀπό μένα; Πῶς εἶταν δυνατόν νά τή θυμάμαι ὕστερα ἀπό τόσους μήνες χωρισμοῦ; Μιά ὑπαρξή καταδικασμένη; Μιά γυναίκα μισόνηκη πού μυρίζει πτωματῖα; Ά-ξαφνα χτύπησαν μεσάνυχτα κι' ὄλοι οἱ πελάτες κι' οἱ πελάτισσες τοῦ κοσμικοῦ κέντρου, μέ τά ποτήρια τής σαμπάνιας στό χέρι, σηκώθηκαν και μέσ' ἀπό ἀγκαλιάσματα, φιλιά, ζητωκραυγές, εὐχήθηκαν ὁ ἕνας στόν ἄλλο, εὐτυχημένο τόν καινούργιο χρόνο. Ἡ χαρά τους ὄμως μου ἔδινε στό νεῦρα. Έπλήρωσα τό σερβιτόρο, φόρεσα τό παλτό μου και τό καπέλλο μου και βγήκα στό βουλευβάρτο μελαγχολικός, πένθιμος, μέ τίς πιό σκοτεινές ιδέες για τή ζωή, για τό μέλλον, για τήν οἰκουμένη ὀλόκληρη. Κι' ὅταν ἔμπηκα στό ξενοδοχείο μου κι' ἄρχισα ν' ἀνεβαίνω τίς σκάλες του για νά φτάσω στό τρίτο του πάτωμα πού εἶτανε τό δωμάτιό μου ἄρχισα νά παίρνω τήν πιό φοβερή ἀπόφαση πού μπορεί νά πάρῃ ἄνθρωπος για τόν ἑαυτό του. Έκεῖ ἔπάνω στό συρτάρι τοῦ τραπέζιοῦ μου... Ναί... Ξέρω τί θά μ' ἀπαλλάξῃ ἀπ' ὄλο αὐτό τό ἀπαίσιο ἄδειο πού κλείνω στήν ψυχή μου. Έβαλα τό κλειδί στήν πόρτα, ἄνοιξα και γύρισα τό ἠλεκτρικό κουμπί.

— Τί εἶνε; ἔκανε μιά γυναικεία φωνή ἀπό τό κρεββάτι μου. Εἶμουν τόσο ζαλισμένος, πού για μιά στιγμή ἐνόμισα πῶς κατά λάθος ἔμπηκα σέ ἄλλο δωμάτιο κι' εἰτοιμαζόμενος νά φύγω.

- Σās ζητῶ συγγνώμη, κυρία!.. ἐπρόφτασα νά πῶ.
- Μάλλον ἐγώ, κύριε, πού σās πήρα τό κρεββάτι σας...
- Έκοίταξα κατάπληκτος.
- Πῶς! Έσύ, Μπλάνς;
- Όλόκληρη.
- Πῶς εὐρέθηκες ἐδῶ;
- Ξέρω κι' ἐγώ πῶς;
- Ποιός σου εἶπε τήν ἀντρέσσα μου;
- Πολλά μου γυρεύεις τώρα.
- Και τί θέλεις ἀπό μένα;
- Νά σου εἰδῇθῶ εὐτυχημένο τόν καινούργιο χρόνο!
- Στό κρεββάτι μου;
- Και πού θάθελες τοῦ λόγου σου; Στό δρόμο; Κάνει πολὺ κρύο ἔξω. Έλα νά πέσῃς μαζί μου.

Έπλησίασα στό κρεββάτι. Δέν εἶταν ὄνειρο. Ἡ Μπλάνς ντυμένη μόνο μ' ἕνα ρῶζ μεταξωτό νυχτικό, εἶταν ξαπλωμένη σά στό σπίτι της. Τήν ἄρπαξα νά τήν φιλήσω, ἄλλά μου ξέφυγε.

— Όχι ἔτσι! μου εἶπε. Βγάλε αὐτό τό μαῦρο κοστούμι σου πού σέ κάνει ἀπαίσιο!.. Γδύσου!.. Άν ντρέπεται γυρίζω ἀπό τό ἄλλο πλευρό... Ἡ καλύτερα κλείνω τά μάτια μου!..

Έγδύθηκα στό λεφτό και ξάπλωσα στό κρεββάτι, πλαῖ της. — Μὲ συγχωρεῖς για ὄλα; μου εἶπε, πιάνοντας τά μπράτσα μου μέ τά χερῶνά της τά δυό.

- Τῶσπες ἔκεινο;
- Άπό τό ἴδιο τό βράδυ στό ἀμάξι, θυμάσαι; Εἶμουν τόσο κακιά μαζί σου!.. Σέ πίκρανα τόσο πολύ!..
- Εὐτυχημένο λοιπόν τό νέον ἔτος!.. Μαζί μου!..
- Μαζί σου!.. Όλόψυχα!.. Για πάντα!..

ΟΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ:
ΓΕΩΡΓ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ
ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΡΙΣΤ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΙ:
JOHN GALSWORTHY
(βραβεῖον Νόμπελ 1932)
THOMAS MANN
(βραβεῖον Νόμπελ 1929)
HENRI ROBERT
(τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας)
CAMILLE MAUCLAIR
PAUL MORAND

ΚΑΙ ΟΙ Κ.Κ.:
ΔΗΜ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ, ΗΛ. ΒΕΝΕΖΗΣ,
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ, Θ. ΔΡΑΚΟΣ, Ν. Π. ΕΥ-
ΣΤΡΑΤΙΟΥ, ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ, Α. ΜΑΚΕΔΟΝΙ-
ΚΟΣ, ΣΠ. ΜΕΤΑΞΑΣ, ΒΑΣ. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗΣ,
ΔΗΜ. ΜΠΟΓΡΗΣ, ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ, ΚΩ-
ΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ, ΗΛ. ΠΕΤΡΟΥ, Λ. ΠΕΤΡΟ-
ΜΑΝΙΑΤΗΣ, ΛΑΖ. ΠΗΝΙΑΤΟΓΛΟΥ, ΣΠΥΡΟΣ
ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ, Δ. Ν. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ, ΣΩΤ.
ΣΚΙΠΗΣ, ΑΓΓ. ΣΠΑΧΗΣ, ΘΕΟΔ. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ,
Γ. ΤΣΙΜΠΟΥΡΑΚΗΣ, Μ. ΧΑΝΟΥΣΗΣ, Π. ΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΒΕΡΑΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 63)

πού κρατοῦσε ἕνα πακέτο, και ζήτησε νά μιλήσῃ τοῦ ἀφεντικοῦ του. Ό Στήβεν πήρε τότε τόν Μπίτιγκερ και βγήκαν. Ἡ Βέρα ἔμεινε ὀλομόναχη. Περίμενε ἐκεῖ ἔτρα ἄρκετο καιρό, πού τής φάνηκε ἀτέλειωτος. Ὑστερα ἀκούοντας μακρῶς της διάφορους περίεργους και δυνατούς κρότους, δέν μπόρεσε νά κρατηθῇ και φώναξε τή καμαριέρα της.

— Λουῖζα, τήν ἐρώτησε, πού εἶναι ὁ κύριος;

— Ό, κυρία, ἀπάντησε αὐτῇ γελώντας πνιχτά, πού νά ξέρατε τί συμβαίνει! Ό κηπουρός ἔφερε γάντια πυγμαχίας, κι' ὁ κύριος μέ τόν κ. Μπίτιγκερ βγάλανε τά σακκάκια τους στήν τραπεζαρία. Κόλλησαν ἄκόμα τό τραπέζι στήν πόρτα, για νά μή μπῆ κανείς!

Νά τό λοιπόν, τό ὄνειρο! Έπρόκειτο νά ποιῆσουν μπόξ. Ό Μπίτιγκερ θά ἦταν ἀσφαλῶς πρώτης τάξεως μποξέρ, ἐνῶ ὁ Στήβ δέν εἶχε ιδέα ἀπ' αὐτό τό σπόρ. Μ' ἕνα χτύπημα δουσμένο κατά τύχη ὁ Στήβεν μπορούσε νά πάῃ στόν ἄλλο κόσμο, κι' αὐτό στή μέση ἀκριβῶς τής τραπεζαρίας! Όποτε ἐπρόκειτο πιά για τήν ἴδια τή ζωή τοῦ τέρατος! Κρατοῦσε ἡ Βεροῦλα στό χιράκια της τήν ζωή ἡ τόν θάνατο τοῦ κτήνους τοῦ ἀντρός της! Τό ὄνειρό της ἔβγαине ἀληθινό μέχρι τοῦ σημείου νά γίνῃ τραγωδία!

Μ' ἕνα πήδημα βρέθηκε στήν πόρτα τής τραπεζαρίας, πού δέν ἄνοιξε. Πάλι τό ὄνειρο! — Άπαγορεύεται ἡ εἴσοδος! φώναξεν ὁ Στήβεν γελώντας. Περίμενε λιγάκι!

Ἡ Βέρα ὤρμησε σάν τρελλή στήν κουζίνα.

— Λουῖζα, διέταξε, πήγαине στόν κήπο νά χτυπήσῃς τό παράθυρο τής τραπεζαρίας και νά πῆς τοῦ κυρίου πῶς πρέπει νά τοῦ μιλήσω ἀμέσως στό σαλόνι!

Ἡ Βέρα βρέθηκε στό σαλόνι σέ ἀξιολύπητη κατάσταση. Ὑστερα ἀπό ἀναμονή πού τής φάνηκε κι' αὐτῇ ἀτέλειωτη ἀκούστηκε μιά πόρτα πού ἄνοιγε και φάνηκε ὁ Στήβεν. Τί θέαμα! Ἡταν μέ τό πουκάμισο, ὅπως τῶχε πεῖ ἡ Λουῖζα και στήν ἄκρη τῶν μακρῶν χεριῶν ὑπῆρχαν κάτι τεράστια γάντια πυγμαχίας χρώματος κρέμ.

Όρμησε πρὸς τό μέρος του και τόν ἀγκάλιασε: — Στήβ, τοῦ εἶπε, θέλεις νά συμφιλιωθοῦμε και νά μῆ μαλῶνομε πιά; — Και ρωτᾶς; Κι' ὁ Στήβ τή φίλησε μέ πολλή χαρά. Τό πείσμα του εἶχε νικήσει.

— Τί κάνετε ἐκεῖ μέσα; ρώτησε κατόπιν ἡ Βέρα. — Ό Μπίτιγκερ κι' ἐγώ πρόκειται νά παίξουμε μπόξ. Μοῦ εἶπε πῶς τό ἄθλημα αὐτό εἶναι ἕνα κι' ἕνα για τήν ὑπερκόπωση. Ζωντανεύει τόν ἄνθρωπο. Μόλις τώρα κατῶρθωσα νά προμηθευθῶ γάντια τοῦ μπόξ, και λέμε ν' ἀρχίσουμε ἀμέσως.

— Στήβεν, ἐξελιπάρησε ἡ Βέρα μέ τήν πιό ἰκετευτική της φωνή: Θέλεις νά μου κάνῃς ἕνα μεγάλο χατήρι;

— Φυσικά.

— Τότε, μῆ παίζῃς μπόξ ἀπόψε!

— Ό κ. Μπίτιγκερ μάρκαρε μόνος του για τή Νέα Ὑόρκη. Άν ὄμως δέν εἶχεν ἐπέμβει ἡ Βέρα, ποδοπατώντας τό φιλότιμό της και τό πείσμα της, τί θά εἶχε συμβῆ; Νά τό ἄλυτο πρόβλημα πού βασανίζει τό χαριτωμένο μυαλουδάκι της, τό γεμάτο δεισιδαιμονίες.

— Ό κ. Μπίτιγκερ μάρκαρε μόνος του για τή Νέα Ὑόρκη. Άν ὄμως δέν εἶχεν ἐπέμβει ἡ Βέρα, ποδοπατώντας τό φιλότιμό της και τό πείσμα της, τί θά εἶχε συμβῆ; Νά τό ἄλυτο πρόβλημα πού βασανίζει τό χαριτωμένο μυαλουδάκι της, τό γεμάτο δεισιδαιμονίες.

JOHN GALSWORTHY
(βραβεῖον Νόμπελ 1932)